

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης
Master Thesis

Ενδογενής αναπτυξιακή στρατηγική. Μελέτη περίπτωσης: Ζώνη Καστοριάς - Φλώρινας

Endogenous development strategy. Case study: Kastoria -
Florina area

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ / IOANNIS CHATZIKYRIAKIDIS
A.M. / R.N. : 17239

Ειδικές Εκδόσεις / Special
Publications:

No. 2019114

Αθήνα, Μάρτιος 2019
Athens, March 2019

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης
Master Thesis

Ενδογενής αναπτυξιακή στρατηγική. Μελέτη περίπτωσης: Ζώνη Καστοριάς - Φλώρινας

Endogenous development strategy. Case study: Kastoria -
Florina area

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ / IOANNIS CHATZIKYRIAKIDIS
A.M. / R.N. : 17239

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Δρ. Α. Παπαδασκαλόπουλος,
Καθηγ.ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ

Δρ. Ι. Ψυχάρης,
Καθηγ.ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ

Δρ. Α. Τασόπουλος,
Καθηγ.ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ

Στις ιδέες της Ελληνικής και Γαλλικής Επανάστασης

“Στρατηγική Ενδογενούς Ανάπτυξης. Μελέτη Περίπτωσης: Ζώνη Καστοριάς - Φλώρινας”

Περιεχόμενα

Πίνακες Εικόνες , Παράρτημα A & B	σελ 4
Διάγραμμα, Χάρτες	σελ 5
Εικόνες, Παράρτημα A & B	σελ 6
1. Εισαγωγή	σελ 7
2. Η έννοια της Ενδογενούς Ανάπτυξης. Βασικές Παράμετροι: Ανθρώπινο Δυναμικό, Τεχνολογία και Καινοτομία, Δημόσιο Κεφάλαιο – Υποδομές, Ιδιωτικό Κεφάλαιο – Επενδύσεις	σελ 9
2.1. Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνικό Κεφάλαιο. Ο ρόλος του Κοινωνικού Κεφαλαίου στην Ενδογενή – Τοπική Ανάπτυξη	σελ 11
3. Η Ζώνη Καστοριάς – Φλώρινας	
3.1. Νομοθετικό Πλαίσιο Τοπικής Αυτοδιοίκησης	σελ 15
3.2. Γεωγραφία – Φυσικοί Πόροι – Περιβάλλον, Πληθυσμός- Δημογραφικά, Αστικά Κέντρα	σελ 18
Ειδικές Περιοχές: Ορεινές, Παραμεθόριες, Αγροτικές, Ημιαστικές	
3.3. Οικονομικά χαρακτηριστικά ζώνης Καστοριάς Φλώρινας και οικονομική κρίση Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.	σελ 37
3.4. Στρατηγικές Υποδομές	σελ 40
3.4.1. Επιχειρηματικές Υποδομές (ΒΕΠΕ, ΒΙΟΠΑ, κλπ)	σελ 40
3.4.2. Τεχνικά Δίκτυα	σελ 45
3.4.2.1. Δίκτυα Ύδρευσης αποχέτευσης και τηλεθέρμανσης	σελ 45
3.4.2.2. Δίκτυα που αφορούν τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών	σελ 48
3.4.2.3. Αποκομιδή, Διαχείριση Απορριμμάτων	σελ 50
3.4.2.4. Οδικό δίκτυο ,σιδηροδρομικό δίκτυο, αεροδρόμιο ζώνης Καστοριάς Φλώρινας.	
3.5. Κοινωνικές Υποδομές	σελ 56
3.5.1. Υγεία,	σελ 56
3.5.2. Εκπαίδευση,	σελ 59
3.5.3. Αθλητισμός,	σελ 72
3.5.4. Φορείς και Υποδομές πολιτιστικού χαρακτήρα στη Ζώνη Φλώρινας Καστοριάς και Κλάδοι Πολιτισμού και Δημιουργικότητας στη Δυτ Μακεδονία	σελ 73
3.5.4.1 Πολιτιστικοί φορείς στη Ζώνη Φλώρινας Καστοριάς και Κλάδοι Πολιτισμού και Δημιουργικότητας στη Δυτ Μακεδονία	σελ 74
3.5.4.2 Πολιτιστικές υποδομές στη Ζώνη Φλώρινας Καστοριάς	σελ 78
3.5.5. Πολιτική Προστασία	σελ 85
3.6. Παραγωγική Δραστηριότητα – Προωθητικές Δραστηριότητες – Επενδύσεις και Ακαθάριστο Προστιθέμενη Αξία Κλάδων	σελ 87
3.6.1. Πρωτογενής Παραγωγή και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Κλάδων της	σελ 88
3.6.2. Δευτερογενής Παραγωγή, Προωθητικές δραστηριότητες, επενδύσεις και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Κλάδων της	σελ 91

3.6.3. Τριτογενής Παραγωγή και Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία κλάδων της	σελ 99
3.6.3.1. Μελέτη Τουρισμού ως Προωθητική δραστηριότητα, στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινα	σελ 103
3.6.4. Συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κλάδων και κατακεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο προϊόν συμπεράσματα	σελ 112
3.7.Τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα για την Ελλάδα και η Περιφερειακή Ανάπτυξη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας	σελ 113
3.8. Το Ανθρώπινο και το Κοινωνικό Κεφάλαιο της Ζώνης	σελ 124
3.8.1.1. Ανώτατη Εκπαίδευση – Έρευνα και Καινοτομία Εργατικό Δυναμικό – Επίπεδο Εκπαίδευσης Δεξιότητες	σελ 124
3.8.2. Δικτυώσεις	σελ 130
3.8.3. Τοπικές Πρωτοβουλίες – Φορείς	σελ 132
4. Αξιολόγηση της Εφαρμοσθείσας Αναπτυξιακής Στρατηγικής για τη Ζώνη (Στρατηγικά σχέδια και Επιχειρησιακά Δήμων ΕΣΠΑ, ΠΕΠ)	σελ 135
5. Αναπτυξιακό Όραμα για τη Ζώνη	σελ 142
6. Διαμόρφωση Αναπτυξιακής Στρατηγικής	σελ 144
6.1Αναπτυξιακό Πρότυπο	σελ 144
6.2Ενεργοποίηση των παραμέτρων της Ενδογενούς Ανάπτυξης – Αξιοποίηση του Κοινωνικού Κεφαλαίου	σελ 145
6.3Χωρικές Προτεραιότητες	σελ 148
6.4Κλαδικές Προτεραιότητες	σελ 152
6.5Στρατηγικές Υποδομές	σελ 155
6.6Κοινωνικές Υποδομές, Δομές και Πολιτική	σελ 155
6.7Πολιτισμός, Αθλητισμός, Δημιουργικότητα	σελ 156
7 Υπόδειγμα Επιχειρησιακού Προγραμματισμού: Άξονες – Μέτρα –Έργα	σελ 157
8 Συμπεράσματα – Προτάσεις	σελ 161
9 Βιβλιογραφία	σελ 165
10 Παράρτημα Α & Β	σελ 170

Πίνακες

Πίνακας 1	Διαφορές ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου	σελ 14
Πίνακας 2	Το Κοινωνικό κεφάλαιο ως παράγοντας τοπικής ανάπτυξης	σελ 14
Πίνακας 3	Δήμοι ΠΕ Καστοριάς	σελ 19
Πίνακας 4	Δήμος Καστοριάς	σελ 20
Πίνακας 5	Δήμος Άργους Ορεστικού	σελ 24
Πίνακας 6	Δήμος Νεστορίου	σελ 26
Πίνακας 7	Είδη οικισμών ΠΕ Καστοριάς	σελ 27
Πίνακας 8	Δήμοι Καστοριάς πληθυσμός σύμφωνα με την Απογραφή του 2011 στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς	σελ 28
Πίνακας 9	Δήμοι ΠΕ Φλώρινας	σελ 30
Πίνακας 10	Δήμος Φλώρινας	σελ 30
Πίνακας 11	Δήμος Αμυνταίου	σελ 34
Πίνακας 12	Δήμος Πρεσπών	σελ 35
Πίνακας 13	Είδη οικισμών ΠΕ Φλώρινας	σελ 36
Πίνακας 14	Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά περιφέρεια	σελ 38
Πίνακας 15	Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	σελ 38
Πίνακας 16	Νοσοκομεία Κέντρα Υγείας, Περιφερειακά Ιατρεία Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας	σελ 57
Πίνακας 17	Νηπιαγωγεία ΠΕ Καστοριάς	σελ 59
Πίνακας 18	Δημοτικά σχολεία ΠΕ Καστοριάς	σελ 60
Πίνακας 19	Νηπιαγωγεία ΠΕ Φλώρινας	σελ 62
Πίνακας 20	Δημοτικά σχολεία ΠΕ Φλώρινας	σελ 64
Πίνακας 22	Γυμνάσια ΠΕ Καστοριάς	σελ 66
Πίνακας 22	Λύκεια ΠΕ Καστοριάς	σελ 66
Πίνακας 23	ΕΠΑΛ και Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση ΠΕ Καστοριάς	σελ 67
Πίνακας 24	Γυμνάσια Λύκεια ΠΕ Φλώρινας	σελ 67
Πίνακας 25	Αθλητικές Εγκαταστάσεις Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας	σελ 72
Πίνακας 26	Η δημιουργική οικονομία στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2014	σελ 75
Πίνακας 27	Πολιτιστικές δομές και υποδομές στη Δυτική Μακεδονία	σελ 77
Πίνακας 28	Κλάδοι Πολιτισμού και Δημιουργικότητας στην Ελλάδα μεταβολές από 2008 ως 2014	σελ 77
Πίνακας 29	Ακαθάριστη προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας	σελ 89
Πίνακας 30	Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης, συνολικά	σελ 96
Πίνακας 31	Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης, εκ των οποίων στην μεταποίηση	σελ 96
Πίνακας 32	Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος κατασκευές	σελ 97
Πίνακας 33	Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος κατασκευές Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	σελ 99
Πίνακας 34	Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Ενημέρωση Επικοινωνία	σελ 100

Πίνακας 35 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες σελ 100

Πίνακας 36 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Διαχείριση ακίνητης περιουσίας σελ 101

Πίνακας 37 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες σελ 101

Πίνακας 38 προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα. σελ 102

Πίνακας 39 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων. σελ 103

Πίνακας 40 Στατιστικά στοιχεία εισερχόμενου τουρισμού για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (Αύγουστος 2013) σελ 109

Πίνακας 41 Δείκτες τουρισμού για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (έτη 2009-2011) σελ 110

Πίνακας 42 Τουριστική υποδομή Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας έτους 2015 σελ 110

Πίνακας 43 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδοι συνολικά σελ 112

Πίνακας 44 Οι 13 Άξονες του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δυτικής Μακεδονίας σελ 120

Πίνακας 45 Επιχειρησιακά Σχέδια Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμων Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σελ 122

Πίνακας 46 Πόλοι ανάπτυξης ΟΧΕ αξιοποίησης των λιμνών της Δυτικής Μακεδονίας και του ποταμού Αλιάκμονα σελ 122

Πίνακας 47: Απόφοιτοι μέσος όρος ποσοστό Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Ελλάδα σελ 124

Πίνακας 48 Μαθητές και φοιτητές στην ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Δυτική Μακεδονία σελ 125

Πίνακας 49 Αφορά τις βαθμολογίες για τους δείκτες «ομάδες στόχου» και «ευκαιρίες» για τις περιοχές της Ελλάδας επί τοις εκατό σελ 125

Πίνακας 50 Επεξεργασία Κ. Αντωνίου-Προϊστάμενος Δ/σης Προγραμματισμού Δ. Καστοριάς ΠΕΠ Δυτ. Μακεδονίας 2007 - 2013 (στοιχεία ιστοσελίδας anartyxi.gov.gr 4-1-2017) σελ 137

Πίνακας 51 Εκπαίδευση προτεραιότητες Δυτική Μακεδονία σελ 140

Πίνακας 52 Υπόδειγμα Επιχειρησιακού Προγράμματος: Άξονες – Μέτρα – Έργα σελ 157

Διάγραμμα

Διάγραμμα 1 Επίπεδο εκπαίδευσης του μόνιμου πληθυσμού σε αντιπαράβολή Ελλάδα, ΠΕ Καστοριάς και Δυτικής Μακεδονίας σελ 127

Χάρτες

Χάρτης 1 Δυτικής Μακεδονίας Πηγή Επιχειρησιακό σχέδιο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. σελ 18

Χάρτης 2 ΒΙΠΑ Καστοριάς σελ 40

Χάρτης 3 ΒΙΠΕ ΦΛΩΡΙΝΑΣ σελ 41

Χάρτης 4 Οδικό δίκτυο ΠΕ Καστοριάς Πηγή ΑΝΚΟ Αναπτυξιακή Κοζάνης σελ 52

Χάρτης 5 Οδικό δίκτυο ΠΕ Φλώρινας Πηγή ΑΝΚΟ Αναπτυξιακή Κοζάνης σελ 52

Χάρτης 6 Τουρισμού Πολιτισμού Περιβάλλοντος ΠΕ Καστοριάς Πηγή ΑΝΚΟ Αναπτυξιακή Κοζάνης σελ 73

Χάρτης 7 Τουρισμού Πολιτισμού Περιβάλλοντος ΠΕ Καστοριάς Πηγή ΑΝΚΟ Αναπτυξιακή Κοζάνης . . σελ 73

Χάρτης 8 Παραγωγικό Περιβάλλον ΠΕ Καστοριάς Πηγή ANKO Αναπτυξιακή Κοζάνης	σελ 87
Χάρτης 9 Παραγωγικό Περιβάλλον ΠΕ Φλώρινας Πηγή ANKO Αναπτυξιακή Κοζάνης	σελ 87
Χάρτης 10 Ζώνη Καστοριάς – Φλώρινας	σελ 142

Εικόνες

Εικόνα 1 Clusters κοντά στο ΒΙΠΑ Καστοριά	σελ 42
Εικόνα 2 Επιχειρήσεις εντός ΒΙΠΕ Φλώρινας	σελ 43
Εικόνα 3 Συστάδες επιχειρήσεων Γουνοποιίας cluster	σελ 98
Εικόνα 4 Τα οφέλη του τουρισμού στην οικονομία Πηγή: World Tourism Organisation	σελ 104
Εικόνα 5 Ομαδοποίηση Τουρισμού Πηγή : ΕΟΤ	σελ 105
Εικόνα 6 Ζώνη Καστοριάς -Φλώρινας Κύρια οδός Κρυσταλλοπηγής Φλώρινας	σελ 149

Παράρτημα Α

Πίνακας 1 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά κλάδο (Α10)* και περιφέρεια- Έτος 2016	σελ 170
Πίνακας 2 Περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της Α10 ταξινόμησης Nace Rev.2	σελ 171

Παράρτημα Β

Συνέντευξη του Μιχάλη Μουρατίδη μάνατζερ επιχειρήσεων	σελ 172
Συνέντευξη του Δημήτρη Σαββόπουλου πρώην Αντιπεριφερειάρχη Καστοριάς και Δημοτικό υπάλληλο γεωπόνο του Δήμου Καστοριάς για τον πρωτογενή δευτερογενή και τριτογενή τομέα στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας .	σελ 175
Συνέντευξη Τριανταφύλλου Ζήση μικρομεσαίου επιχειρηματία η μικρομεσαία επιχείρηση στην επεξεργασία της γούνας σήμερα	σελ 177
Συνέντευξη Σπανοδημητρίου Γιάννη Πρόεδρου πεδίου Αμυνταίου του Σπάρτακου στη ΔΕΗ Η Ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί στη Φλώρινας	σελ 178

1. Εισαγωγή

Η διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στην Στρατηγική Ενδογενούς Ανάπτυξης. Μελέτη περίπτωσης: Ζώνη Καστοριάς – Φλώρινας Στην εργασία θα εξετασθούν οι προοπτικές της Περιφερειακής Ανάπτυξης και συγκεκριμένα της Ενδογενούς Ανάπτυξης, της οποίας βασικές παράμετροι είναι το Ανθρώπινο Δυναμικό, η Τεχνολογία και η Καινοτομία, το Δημόσιο Κεφάλαιο – Υποδομές, το Ιδιωτικό Κεφάλαιο – Επενδύσεις, το Ανθρώπινο Δυναμικό και το Κοινωνικό Κεφάλαιο. Θα διερευνηθεί επίσης και ο ρόλος του Κοινωνικού Κεφαλαίου στην Ενδογενή – Τοπική Ανάπτυξη. Συγκεκριμένα για τη ζώνη Καστοριάς - Φλώρινας θα διερευνηθούν: 1) Η Γεωγραφία – οι Φυσικοί Πόροι και το Περιβάλλον, ο Πληθυσμός και η Δημογραφία, τα Αστικά Κέντρα, οι Ειδικές Περιοχές (Ορεινές, Παραμεθόριες, Αγροτικές, Ημιαστικές), τα Τεχνικά Δίκτυα, οι Κοινωνικές Υποδομές (Υγεία, Εκπαίδευση, Αθλητισμός, Πολιτισμός), οι Επιχειρηματικές Υποδομές, οι δυνατότητες πρόληψης και αντιμετώπισης κρίσεων φυσικών ή τεχνικών Καταστροφών, καθώς και οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης από το 2010 μέχρι και σήμερα και οι δυνατότητες αντιμετώπισής τους.

2) Η Παραγωγική Δραστηριότητα της ζώνης: Η Κλαδική Διάρθρωση – Οι Προωθητικές Δραστηριότητες – Οι Επενδύσεις

3) Οι παρεχόμενες υπηρεσίες: Υγεία - Πρόνοια, Εκπαίδευση – Έρευνα, Πολιτισμός, κ.λπ.

4) Το Ανθρώπινο και το Κοινωνικό Κεφάλαιο της Ζώνης. Θα γίνει Αξιολόγηση της Αφορμισθείσας Αναπτυξιακής Στρατηγικής για τη Ζώνη (ΕΣΠΑ, ΠΕΠ, Επιχειρησιακά Δήμων) Θα προταθεί ένα ρεαλιστικό Αναπτυξιακό όραμα για την ανάπτυξη της Ζώνης Θα προταθεί η Διαμόρφωση Αναπτυξιακής Στρατηγικής με εστίαση στην ενεργοποίηση των παραμέτρων της Ενδογενούς Ανάπτυξης και την Αξιοποίηση του Κοινωνικού Κεφαλαίου. Η στρατηγική αυτή θα αναφερθεί στο Αναπτυξιακό Πρότυπο και τον αναπτυξιακό ρόλο της Καστοριάς και της Φλώρινας, στις Χωρικές Προτεραιότητες, στις Κλαδικές Προτεραιότητες, στις Στρατηγικές Υποδομές και στο ρόλο των τοπικών φορέων και των πολιτών στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Introduction

The diploma thesis focuses on the Endogenous Development Strategy. Case study: Kastoria - Florina area the thesis will explore the prospects of Regional Development and in particular of Endogenous Development, whose main parameters are Human Resources, Technology and Innovation, Public Capital - Infrastructure, Private Capital - Investments, Human Resources and Social Capital. The role of Social Capital in Endogenous - Local Development will also be explored. Specifically for the Kastoria - Florina area will be investigated: 1) Geography - Natural Resources and Environment, Population and Demography, Urban Centers, Special Areas (Mountain, Border, Rural, Suburban), Technical Networks, Social Infrastructure (Health, Education, Sports, Culture), Business Infrastructures, the possibilities of preventing and responding to natural or technical disasters, as well as the impact of the economic crisis from 2010 onwards and the possibilities for dealing with them. 2) The Productive Activity of the area: The Branch Structure - The

Promotional Activities - The Investments 3) Services provided: Health - Welfare, Education - Research, Culture, etc. 4) The Human and Social Capital of the area. An Evaluation of the Applied Development Strategy for the area (NSRF, ROP, Operational Municipalities) A realistic Developmental Vision for the development of the area will be proposed It will be proposed to develop a Development Strategy focusing on the activation of the parameters of Endogenous Development and the Utilization of Social Capital. This strategy will refer to the Development Model and development role of area Kastoria and Florina, Spatial Priorities, Sector Priorities, Strategic Infrastructures and the role of local actors and citizens in the development process.

2. Η έννοια της Ενδογενούς Ανάπτυξης. Βασικές Παράμετροι: Ανθρώπινο Δυναμικό, Τεχνολογία και Καινοτομία, Δημόσιο Κεφάλαιο – Υποδομές, Ιδιωτικό Κεφάλαιο – Επενδύσεις

Στη διεθνή πρακτική συναντώνται δύο πρότυπα περιφερειακής οργάνωσης της ανάπτυξης με διάφορες προσαρμογές. Το πρώτο προσπαθεί να αξιοποιήσει τις οικονομίες συγκέντρωσης και κλίμακας, να προωθήσει την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων σε επιλεγμένα σημεία και να διευκολύνει μια διαδικασία διάχυσης της ανάπτυξης στην περιφέρεια που περιβάλλει τους πόλους. Το δεύτερο πρότυπο αποσκοπεί στην ανάπτυξη όλων των χωρικών πλεονεκτημάτων, τη διατήρηση του οικιστικού ιστού και τη συμμετοχή των ντόπιων φορέων και του πληθυσμού στον προγραμματισμό της ανάπτυξης. Το πρώτο πρότυπο είναι το πρότυπο της πολιτικής ανάπτυξης ή εκ των άνω ανάπτυξης ενώ το δεύτερο συναντάται ως από τη βάση ανάπτυξη, ολοκληρωμένη ανάπτυξη, ενδογενής ή τοπική ανάπτυξη (Παπαδασκαλόπουλος 2017).

Σύμφωνα με την προσέγγιση της Ενδογενούς Ανάπτυξης, που αναπτύχθηκε την δεκαετία του '80, η οικονομική ανάπτυξη προκύπτει από την δραστηριοποίηση οικονομικών παραγόντων, όπως (Νοικοκυριά, Επιχειρήσεις, και Κράτος) που επενδύουν σωρεύοντας κεφάλαιο (Ανθρώπινο Κεφάλαιο, Έρευνα και Ανάπτυξη, Φυσικό Κεφάλαιο και Δημόσιο Κεφάλαιο-Υποδομές). Αυτές οι επενδύσεις χρηματοδοτούνται από τα εισοδήματα που προκύπτουν από την οικονομική μεγέθυνση, και με τη σειρά τους δημιουργούν μεγέθυνση, διότι επιτρέπουν την αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας, ενώ ταυτόχρονα διαμορφώνουν θετικές εξωτερικές οικονομίες. Έτσι η μεγέθυνση είναι αυτοσυντηρούμενη και σωρευτική και εξαρτάται από το απόθεμα κεφαλαίου, τις υποδομές, τις σωρευμένες γνώσεις, τις καινοτομίες, κ.λπ. Συμπεραίνουμε ότι όρος “Ενδογενής” αποδίδει την ερμηνευτική ιδιότητα ως προς τη δημιουργία της μεγέθυνσης, που χαρακτηρίζει τις εσωτερικές μεταβλητές του συστήματος, και τις ικανότητες και τις συμπεριφορές των οικονομικών παραγόντων.

Έτσι λοιπόν οι θεωρίες της Ενδογενούς Ανάπτυξης επιτρέπουν την ερμηνεία της οικονομικής μεγέθυνσης με έναν τρόπο πιο ακριβή από προϋπάρχουσες θεωρίες, οι οποίες εξηγούσαν την μεγέθυνση μέσω της ποσοτικής αύξησης των συντελεστών παραγωγής, Κεφαλαίου και Εργασίας, και από μια εξωγενή συνιστώσα, την τεχνολογική πρόοδο. «Οι θεωρίες της Ενδογενούς Ανάπτυξης δείχνουν ότι η εν λόγω συνιστώσα δεν είναι ανεξήγητη. Η μεγέθυνση είναι αυτοσυντηρούμενη γιατί επιτρέπει τη χρηματοδότηση επενδύσεων που την ενισχύουν, και προκύπτει από συμπεριφορά των οικονομικών παραγόντων, δηλαδή γεννιέται μέσα στο σύστημα (ενδογενής χαρακτήρας).» Παπαδασκαλόπουλος Νικολόπουλος).

Στις θεωρίες της Ενδογενούς Ανάπτυξης διακρίνονται επιμέρους προσεγγίσεις. Ο Romer (1986) εστιάζει στην συσσώρευση της τεχνολογικής γνώσης, ενώ ο Lucas (1988) στην συσσώρευση ανθρώπινου κεφαλαίου. Επιπλέον, οι Aghion & Howitt (1989) και Romer (1990) δίνουν έμφαση στην συσσώρευση καινοτομιών, και τέλος οι Ashauer (1989) και Barro (1990) στο δημόσιο

κεφάλαιο.

Οι συμπεριφορές λοιπόν που επιτρέπουν την δημιουργία οικονομικής ανάπτυξης, είναι επενδύσεις που πραγματοποιούνται από τις επιχειρήσεις, το κράτος ή από άτομα με διάφορα είδη κεφαλαίου, όπως το φυσικό, το τεχνολογικό, το δημόσιο (υποδομές), και το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Αυτές οι επενδύσεις δημιουργούν θετικές εξωτερικές οικονομίες και αυξάνουν την συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής.

Το Κράτος αποτελεί έναν από τους παράγοντες της Οικονομικής Ανάπτυξης γιατί μπορεί να ενθαρρύνει τη συσσώρευση τεχνολογικού κεφαλαίου και να δημιουργήσει θετικές εξωτερικές οικονομίες. Η ενθάρρυνση του τεχνολογικού κεφαλαίου γίνεται με την ενίσχυση της έρευνας των Επιχειρήσεων, τη στήριξη καινοτόμων δράσεων, τη λειτουργία κέντρων κατάρτισης ανθρώπινου κεφαλαίου, την ενίσχυση της Ανώτατης και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, και της Επαγγελματικής και Τεχνικής Κατάρτισης, κλπ. Η δημιουργία θετικών εξωτερικών οικονομιών αφορά Τεχνικές υποδομές, Επιχειρηματικές Υποδομές, Τηλεπικοινωνίες, Υγεία, κλπ. Η συσσώρευση των γνώσεων αυτών συν τω χρόνω δίνει στη μεγέθυνση σωρευτική διάσταση, υπό την έννοια ότι οι γνώσεις αποτελούν συλλογικό αγαθό σωρευτικού χαρακτήρα.

Η Ενδογενής Ανάπτυξη βασίζεται στις τοπικές πρωτοβουλίες. Οι Περιφερειακές Ανισότητες εξηγούνται από την επιχειρηματική ικανότητα και την προσαρμοστικότητα μιας Περιφέρειας. Η ανάπτυξη επιτυγχάνεται όχι από εξωτερικούς παράγοντες – ξένες επενδύσεις στους πόλους ανάπτυξης, αλλά από την κινητοποίηση των τοπικών πόρων της περιφέρειας. Οι οικονομικές πολιτικές που στηρίζονται σε αυτόν τον τύπο ανάπτυξης καλούνται πολιτικές ανάπτυξης “από τη βάση”.

Τα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την Ενδογενή Ανάπτυξη είναι η κατάρτιση, η Έρευνα και Ανάπτυξη, η δημιουργία των αναγκαίων υποδομών για την αναπτυξιακή διαδικασία και η στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας.

Οι Στρατηγικές της Περιφερειακής Ανάπτυξης στηρίζονται όλο και περισσότερο στο μοντέλο της ενδογενούς ανάπτυξης. Στοχεύουν να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τοπικές πρωτοβουλίες που στοχεύουν να αυξήσουν την ικανότητα περιφερειών να προσαρμοσθούν στη νέα αναπτυξιακή πραγματικότητα σε μακροοικονομικό επίπεδο, όπου κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές παράμετροι ενσωματώνονται στην οικονομική πολιτική.

- Η Ενδογενής Ανάπτυξη βασίζεται σε τρεις παραδοχές:
- Η ανάπτυξη είναι μια διαδικασία σε παγκόσμιο επίπεδο
- Οι τοπικές πρωτοβουλίες συμμετέχουν στην παγκόσμια ανάπτυξη

Το ανθρώπινο και το κοινωνικό κεφάλαιο συνιστούν τον κινητήριο μοχλό της ανάπτυξης.

Έτσι η αναπτυξιακή πολιτική στοχεύει τόσο στη μείωση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων, όσο και στη μείωση των ανισοτήτων εντός των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων (agglomerations).

«Η θεωρία της Ενδογενούς Περιφερειακής Ανάπτυξης προσπαθεί να ενσωματώσει τις πολιτικές, τις κοινωνικές και τις πολιτιστικές διαστάσεις της ανάπτυξης, στην οικονομική ανάπτυξη. Τέτοιες διαστάσεις αφορούν πολιτιστικές τάσεις, την αξιοποίηση της παράδοσης και της ταυτότητας, της κοινότητας, τις συμμετοχικές διαδικασίες, τις υπάρχουσες αλληλεπιδράσεις και κοινωνικές σχέσεις.

Έτσι η ανάλυση και η αξιοποίηση του Κοινωνικού Κεφαλαίου μπαίνει στον πυρήνα της περιφερειακής ανάπτυξης, με την αναγνώριση του ρόλου του στην ευημερία μιας κοινότητας και στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη.» (Παπαδασκαλόπουλος Νικολόπουλος 2018).

2.1 Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνικό Κεφάλαιο. Ο ρόλος του Κοινωνικού Κεφαλαίου στην Ενδογενή – Τοπική Ανάπτυξη

Σύμφωνα με τον Bourdieu (1980), ως κοινωνικό κεφάλαιο νοείται “το σύνολο υπαρκτών ή δυνητικών πόρων οι οποίοι συνδέονται με την κατοχή ενός ισχυρού δικτύου περισσότερο ή λιγότερο θεσμοθετημένων σχέσεων αμοιβαίας γνωριμίας και αναγνώρισης, που παρέχει σε καθένα από τα μέλη του την υποστήριξη του συλλογικού κεφαλαίου”.

Εξετάζοντας το Κοινωνικό Κεφάλαιο από την οπτική των δικτύων, αυτό μπορεί να διακριθεί στις επιμέρους έννοιες του κοινωνικού κεφαλαίου δεσμού (bonding) και ζεύξης (bridging) (Aldridge *et al.*, 2002· Gittel και Vidal, 1998· Putnam, 2001). Το κοινωνικό κεφάλαιο δεσμού (bonding) αναφέρεται σε οριζόντιες σχέσεις μεταξύ των ατόμων σε μια κοινότητα, και χαρακτηρίζεται από γεωγραφική εγγύτητα, ενώ το κεφάλαιο ζεύξης (bridging) χαρακτηρίζει τις κάθετες σχέσεις μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων, και αφορά σχέσεις περισσότερο απομακρυσμένες (Dolfsma και Dannreuther, 2003· Narayan, 2002· Wallis *et al.*, 1998). Επιπλέον, οι Anheier και Kendall (2002), συνδέουν το κοινωνικό κεφάλαιο ζεύξης με ασθενές επίπεδο εμπιστοσύνης, ενώ το κεφάλαιο δεσμού με ισχυρή εμπιστοσύνη. Στις προαναφερθείσες έννοιες ορισμένοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι περιλαμβάνεται και το κοινωνικό κεφάλαιο σύνδεσης (linking) (βλ. Aldrich, 2012· Woolcock, 1998 και 2000). Η συγκεκριμένη μορφή, η οποία μοιράζεται αρκετά κοινά χαρακτηριστικά με το κοινωνικό κεφάλαιο ζεύξης, αναφέρεται στη σύνδεση των ατόμων με επίσημους θεσμούς, που δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης σε θεσμικούς πόρους.

Μια άλλη διάκριση του Κοινωνικού κεφαλαίου είναι αυτή από την οπτική της κοινωνικής δομής. Οι σχετικές μορφές που διακρίνονται είναι το δομικό (structural), το γνωστικό (cognitive), και το σχεσιακό (relational) κοινωνικό κεφάλαιο (Nahapiet και Ghoshal, 1998). Το δομικό (structural) κοινωνικό κεφάλαιο σχετίζεται με τις μορφές κοινωνικής οργάνωσης που συναπαρτίζουν την κοινωνία. Σύμφωνα με τους Hitt κ.ά. (2002), το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο προωθεί την αμοιβαία ωφέλιμη συλλογική δράση μέσω των εγκαθιδρυμένων ρόλων και κοινωνικών δικτύων, με τη συμβολή κανόνων, διαδικασιών και συνηθειών. Συνακόλουθα επιτυγχάνεται ενίσχυση της αλληλεπίδρασης, της ανταλλαγής και της συνεργασίας, και περιορισμός του κόστους των συναλλαγών. Το γνωστικό (cognitive) κεφάλαιο αποτελεί το κοινωνικό περιβάλλον που επιβάλλει τον τρόπο συμπεριφοράς των ατόμων σε κάθε περίπτωση. Το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει κοινές νόρμες, αξίες, συμπεριφορές και πεποιθήσεις, και προδιαθέτει τα άτομα για συλλογική δράση (Uphoff, 1999). Σύμφωνα με τους Uphoff και Wijayarathna (2000), η δομική και γνωστική διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου συνδέονται στενά και αλληλοενισχύονται. Αναφορικά με το σχεσιακό κοινωνικό κεφάλαιο, αυτό αναφέρεται στις προσωπικές σχέσεις που αναπτύσσουν τα άτομα μέσω της αλληλεπίδρασης (Granoveter, 1992, όπ. αναφ. στο Nahapiet και Ghoshal, 1998), και επιπλέον σύμφωνα με τους Lefebvre κ.ά. (2016), στη

φύση αυτών των σχέσεων. Το γνωστικό και σχεσιακό κεφάλαιο εμφανίζουν αρκετά κοινά στοιχεία που μπορεί να οδηγήσουν σε σύγχυση, καθώς οι δύο έννοιες αφορούν άυλα στοιχεία που προκύπτουν από την παρατήρηση, την αντίληψη, και την άποψη, και συνεπώς είναι ιδιαίτερα υποκειμενικά και μεταβλητά μεταξύ διαφορετικών ατόμων και πλαισίων.

Οι Dudwick κ.ά. (2006), διακρίνουν το κοινωνικό κεφάλαιο στις εξής διαστάσεις: 1) ομάδες και δίκτυα, 2) εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη, 3) συλλογική δράση και συνεργασία, 4) πληροφόρηση και επικοινωνία, 5) κοινωνική συνοχή και ενσωμάτωση, και 6) ενδυνάμωση και πολιτική δράση. Οι εν λόγω διαστάσεις επιτρέπουν τη θεώρηση του κοινωνικού κεφαλαίου από δύο διαφορετικές οπτικές, και οι οποίες συνδέονται αντιστοίχως με τον κοινωνιολόγο Pierre Bourdieu και τον πολιτικό επιστήμονα Robert Putnam.

Η πρώτη εστιάζει στον τρόπο λειτουργίας των κοινωνικών σχέσεων ως μέσου για την εξασφάλιση (ή όχι) πρόσβασης σε πόρους για άτομα, νοικοκυριά, ή μικρές ομάδες, η οποία συνδέεται με την οπτική του. Συνακόλουθα η πρόσβαση σε σημαντικούς πόρους η ευνοϊκή – στρατηγική- θέση μέσα στο δίκτυο, νοείται ως “περισσότερο” κοινωνικό κεφάλαιο για τα άτομα, τα νοικοκυριά, ή τις μικρές ομάδες, καθώς οι κοινωνικές τους σχέσεις και η θέση τους στο δίκτυο τους εξασφαλίζει καλύτερη πρόσβαση και έλεγχο των πόρων. Στην προσέγγιση αυτή υπονοείται ότι είναι δεδομένη η άνιση κατανομή του κοινωνικού κεφαλαίου σε μια κοινότητα, με το κοινωνικό κεφάλαιο να μπορεί να λειτουργήσει τόσο ως μηχανισμός αποκλεισμού, όσο και ενσωμάτωσης.

Εναλλακτικά, η ανάλυση –κατά την δεύτερη οπτική- μετατοπίζεται στην μονάδα της κοινότητας, με επίκεντρο τη φύση και την έκταση των εγκάρσιων δεσμών, ταυτόχρονα με την συμμετοχή των ατόμων σε άτυπα δίκτυα και επίσημες οργανώσεις πολιτών. Κατά την οπτική αυτή δίνεται βάρος στον τρόπο που αλληλεπιδρούν και συνεργάζονται τα μέλη της κοινότητας, και πιο ειδικά στα θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Η αντιμετώπιση του κοινωνικού κεφαλαίου ως δείκτη, ή προαπαιτούμενου, της πολιτικής επάρκειας, ο ρόλος του κράτους και των νομικών θεσμών καθίστανται ιδιαίτερης σημασίας για τη διευκόλυνση ή την υπονόμευση της συμμετοχής των πολιτών.

Οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου σύμφωνα με τους Dudwick κ.ά. (2006), είναι αναλυτικά οι ακόλουθες:

1^η Διάσταση: Ομάδες και Δίκτυα. Η διάσταση αυτή αναφέρεται στις ομάδες και τα δίκτυα που υποβοηθούν την πρόσβαση σε πόρους αλλά και την συνεργασία μεταξύ των ατόμων προς επίτευξη κοινών στόχων. Τα ανεπίσημα δίκτυα αποτελούν αυθόρμητες, ανεπίσημες, αλλά και μη ρυθμιζόμενες ανταλλαγές πληροφορίας και πόρων εντός μιας κοινότητας, όπως επίσης προσπάθειες για συνεργασία, συντονισμό, και αλληλοβοήθεια για τη μεγιστοποίηση της αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων.

2^η Διάσταση: Εμπιστοσύνη και Αλληλεγγύη. Η εν λόγω διάσταση αναφέρεται στον βαθμό που τα άτομα αισθάνονται ότι μπορούν να βασιστούν στον ευρύτερο κοινωνικό τους περίγυρο, όπως οι συγγενείς, οι γείτονες, οι συνάδελφοι, οι γνωστοί, οι πάροχοι βασικών υπηρεσιών, ακόμη και οι άγνωστοι. Όσον αφορά την εμπιστοσύνη, αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια επιλογή, ενώ σε άλλες περιπτώσεις αναφέρεται σε μια απαραίτητη εξάρτηση βασιζόμενη σε υφιστάμενες σχέσεις/επαφές ή σε οικεία δίκτυα.

3^η Διάσταση: Συλλογική Δράση και Συνεργασία. Η συγκεκριμένη διάσταση συνδέεται σημαντικά με την Εμπιστοσύνη και την Αλληλεγγύη, οι οποίες ωστόσο σχετίζονται

περισσότερο με το εάν και κατά πόσο τα άτομα της κοινότητας συνεργάζονται αποτελεσματικά για την επίτευξη ενός κοινού στόχου ή την αντιμετώπιση ενός προβλήματος.

4^η Διάσταση: Πληροφόρηση και Επικοινωνία. Η εν λόγω διάσταση αφορά τους τρόπους και τα μέσα με τα οποία τα νοικοκυριά λαμβάνουν και μοιράζονται πληροφορίες που σχετίζονται με θέματα της κοινότητας, όπως επίσης και ο βαθμός πρόσβασής τους σε υποδομή επικοινωνίας. Η Παγκόσμια Τράπεζα (2002) παρατηρεί σχετικά ότι η αυξημένη πρόσβαση στην πληροφόρηση αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως κεντρικής σημασίας για την ενίσχυση των μειονεκτουσών κοινοτήτων σε ζητήματα που άπτονται της ευημερίας τους.

5^η Διάσταση: Κοινωνική Συνοχή και Ενσωμάτωση. Η διάσταση αυτή συνδέεται στενά με όλες τις προηγούμενες, ωστόσο εστιάζει στη ανθεκτικότητα των κοινωνικών δεσμών και τη διττή δυναμική τους, για ενσωμάτωση ή αποκλεισμό των μελών της κοινότητας. Ο βαθμός συνοχής και ενσωμάτωσης μιας κοινότητας μπορεί να καταγραφεί μέσω γεγονότων ή δραστηριοτήτων, που αυξάνουν την αλληλεγγύη, ενδυναμώνουν την κοινωνική συνοχή, βελτιώνουν την επικοινωνία, κ.λπ.

6^η Διάσταση: Ενδυνάμωση (Empowerment) και Πολιτική Δράση. Η εν λόγω διάσταση εξετάζει την αίσθηση ικανοποίησης, αποτελεσματικότητας, και την ικανότητα του δικτύου και των μελών της ομάδας να επηρεάζουν τόσο γεγονότα τοπικής κλίμακας, όσο και ευρύτερα πολιτικά αποτελέσματα. Η διάσταση αυτή εξετάζεται μεμονωμένα στα διαφορετικά επίπεδα της (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό), αλλά και συνδυαστικά, όπως επίσης εξετάζει και την κοινωνική περιθωριοποίηση που σχετίζεται με το φύλο, την εθνικότητα, τη θρησκεία, κ.λπ.

Σε διεθνές επίπεδο έχει διαπιστωθεί ότι πτυχές του Κοινωνικού Κεφαλαίου ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη. Οι Επιχειρηματικές Συνεργασίες, τα δίκτυα και οι τοπικές ιδιαιτερότητες επηρεάζουν θετικά την διαδικασία της Τοπικής Ανάπτυξης (Callois, 2004). Ο Coleman (1988) υπογραμμίζει ότι οι ιδιωτικοί πόροι που αντλεί το άτομο από την αξιοποίηση του Κοινωνικού του Κεφαλαίου έχουν μακροοικονομική επίδραση, ενώ οι Putnam κ.ά. (1994) υποστηρίζουν ότι το Κοινωνικό Κεφάλαιο ευνοεί την συλλογική δράση, την συνεργασία και τελικά την διακυβέρνηση και την οικονομική ανάπτυξη.

Η σημασία του Κοινωνικού Κεφαλαίου βασίζεται στη διαπίστωση ότι οι κοινωνικοί παράγοντες έχουν επίδραση στα οικονομικά φαινόμενα. Σε έναν πλήρη ορισμό ο Lin (2001), χαρακτηρίζει το Κοινωνικό Κεφάλαιο ως πόρους ενσωματωμένους σε μια κοινωνική δομή, οι οποίοι κινητοποιούνται για συγκεκριμένες δράσεις. Το Κοινωνικό Κεφάλαιο συνδέεται ισχυρά με την Τεχνολογική και την Δημόσια μορφή του Κεφαλαίου, αλλά εμφανέστερη είναι η σχέση του με το Ανθρώπινο Κεφάλαιο, το οποίο αφορά τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις ικανότητες και τα γενικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου, που διευκολύνουν την επίτευξη προσωπικής, κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας (OECD, 1998).

Οι διαφορές τους παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Διαφορές ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου

	Ανθρώπινο Κεφάλαιο	Κοινωνικό Κεφάλαιο
<i>Επικέντρωση</i>	Άτομο	Σχέσεις
<i>Μέτρα Στήριξης</i>	Εκπαίδευση Ειδίκευση Κατάρτιση	Ενίσχυση Αξιών Συμμετοχή σε Ομάδες Αύξηση του Βαθμού Εμπιστοσύνης
<i>Στόχος</i>	Εισόδημα Παραγωγικότητα Υγεία Κοινωνική Δράση	Κοινωνική Συνοχή Οικονομική Ανάπτυξη

Οι πόροι που αναφέρθηκαν στον προηγούμενο ορισμό του Κοινωνικού Κεφαλαίου και αφορούν πληροφορίες, αγαθά, υπηρεσίες, συμπεριφορές για να αξιοποιηθούν αναπτυξιακά, είναι απαραίτητο να ενσωματώνονται σε κοινωνικές σχέσεις και ροές.

Έτσι, το Κοινωνικό Κεφάλαιο καθίσταται παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης μέσω συγκεκριμένων μηχανισμών σχέσεων Όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα .

Πίνακας 2 Το Κοινωνικό κεφάλαιο ως παράγοντας τοπικής ανάπτυξης

Μηχανισμοί Σχέσεων	Επιδράσεις στην Ανάπτυξη
Μεταφορά Πληροφορίας	Εξειδικευμένη Απασχόληση Νέες Τεχνικές Γνώση των Αγορών Εικόνα-Προβολή των Περιφερειών Αφοσίωση στους στόχους Αφοσίωση-σταθερότητα στην
Σχέσεις Εμπιστοσύνης	Εργασία Άτυπες συμβάσεις Εμπιστοσύνη μεταξύ Επιχειρήσεων Μείωση του ρίσκου Ενίσχυση των εξωτερικών
Συνεργασία	Οικονομιών Κοινή αξιοποίηση πόρων Τοπικά δημόσια αγαθά

(Παπαδασκαλόπουλος Νικολόπουλος 2018).

3. Η Ζώνη Καστοριάς – Φλώρινας

3.1 Νομικό πλαίσιο Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Το νομικό πλαίσιο της Αβαθμιας και Ββάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης αφορά :

Το άρθρο 102 του Συντάγματος της Ελληνικής προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας (Ψήφισμα της 9 Ιουνίου 1975 της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων έτος 1975), επίσης και με την Αναθεώρηση στο Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής στην εξοικονόμηση πόρων των φορολογούμενων πολιτών μέσω του περιορισμού Βουλής των Ελλήνων όπου περιγράφεται ο θεσμός των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΦΕΚ 84 τα.Α /17.4.2001)

Τον Ν3463/06(ΦΕΚ114/08-06-2006 τεύχος Α' Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που επέφερε ο Νόμος (εφεξής Ν.) 3852/2010, γνωστός ως πρόγραμμα «Καλλικράτης», και ακριβέστερα ως Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης.

Με τον Ν. 3852/2010, μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας το 2011 και επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικητικών μονάδων, ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους. Ενόστε απαντάται και ως Σχέδιο Καλλικράτης, από την ονομασία που είχε πριν εισαχθεί προς συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων. Το πρόγραμμα ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή το Μάιο του 2010. Στη πλήρη μορφή του τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2011.

Η μεταρρύθμιση του «Καποδίστρια» (Ν.2539/97, ΦΕΚ244 Α') βελτίωσε μεν αισθητά την λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δεν κατάφερε όμως να δημιουργήσει αποτελεσματικούς και καλά οργανωμένους, επαρκώς στελεχωμένους και οικονομικά αυτοδύναμους Δήμους. Αυτά προκύπτει άλλωστε από την διαπίστωση πως μόνο 212 από τους 1034 πρωτοβάθμιους ΟΤΑ πληρούν την αναγκαία διαχειριστική επάρκεια και άρα τις προϋποθέσεις συμμετοχής τους στο ΕΣΠΑ

(<http://www.ypes.gr/el/MediaCenter/Minister/Speeches/?id=e9d4954b-9474-4e9ab1db48e8314ca14f>).

Η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης αποσκοπούσε στη μείωση του αριθμού των ΟΤΑ Περιορισμός σε 325 δήμους μέσω εθελοντικών ή αναγκαστικών συνενώσεων. Ανάληψη μέρους των αρμοδιοτήτων των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.

Οι δήμοι διαιρούνται σε δημοτικές ενότητες, οι οποίες αποτελούν τους δήμους που συνενώθηκαν. Αυτές με τη σειρά τους διαιρούνται σε κοινότητες, οι οποίες ταυτίζονται με τα παλαιά δημοτικά διαμερίσματα και των νομικών τους προσώπων από 6.000 Νομικά Πρόσωπα και επιχειρήσεις των Δήμων σε περίπου 1.500 μέσω συνενώσεων ή καταργήσεων με σκοπό την εξορθολογισμένη διαχείριση.

Η αναδιοργάνωση της περιφερειακής αποκέντρωσης και της περιφερειακής αυτοδιοίκησης συντελέστηκε με την με την κατάργηση των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και τη δημιουργία των αιρετών Περιφερειών στην θέση τους, στα διοικητικά και γεωγραφικά όρια που ήταν πριν οι Αυτοδιοικητικές Περιφέρειες. Περιφερειακές ενότητες. Συνολικά 74. Μολονότι διοικητικά δεν αποτελούν αυτοδιοικούμενο θεσμό, ορίζεται ότι σε καθεμία από αυτές (ή ομάδα τους σε ορισμένες περιπτώσεις) θα αντιστοιχεί ένας άμεσα εκλεγμένος αντιπεριφερειάρχης, ο οποίος θα προέρχεται υποχρεωτικά από το συνδυασμό του περιφερειάρχη, θα έχει δηλωθεί ως τέτοιος στο ψηφοδέλτιο και θα έχει αυξημένες κατά τρόπον αρμοδιότητες.

Αποκεντρωμένες διοικήσεις Παρέμειναν στα ίδια γεωγραφικά όρια, αλλά πλέον αποτελούν δευτεροβάθμιους ΟΤΑ με αιρετό περιφερειάρχη και συμβούλιο.

Επιπλέον, καταργήθηκαν οι Περιφέρειες ως μονάδες της αποκέντρωσης και στη θέση τους ιδρύθηκαν επτά Αποκεντρωμένες Διοικήσεις Ο επικεφαλής τους (γενικός γραμματέας) διορίζεται από την κυβέρνηση. Ανέλαβαν σε γενικές γραμμές τις αρμοδιότητες των παλαιών κρατικών περιφερειών.

Οι αυτοδιοικητικές εκλογές ορίζονται κάθε 5 χρόνια, μήνα Ιούνιο, μαζί με τις Ευρωεκλογές (εξαίρουνται οι εκλογές του 2010).

Τέλος μια άλλη μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι ο Νόμος 4555/2018 – ΦΕΚ Τεύχος Α' 133/19.07.2018 – Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι» όπου στο Κεφάλαιο Β' Κατηγορίες δήμων άρθρο 1 στον Νόμο 3852/2010 (Α 87) προστίθετο άρθρο 2^Α ως εξής:

«Κατηγορίες Δήμων

1. Οι δήμοι, με βάση τον πληθυσμό τους, τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά τους, τα βασικά χαρακτηριστικά της οικονομικής δραστηριότητας εντός των ορίων τους, το βαθμό αστικοποίησής τους, την ένταξή τους ή μη σε ευρύτερα πολεοδομικά συγκροτήματα μητροπολιτικού χαρακτήρα και τη θέση τους στη διοικητική διαίρεση της χώρας, διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

α) Δήμοι Μητροπολιτικών Κέντρων. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλοι οι δήμοι των Περιφερειακών Ενοτήτων Κεντρικού, Βόρειου, Νότιου και Δυτικού Τομέα Αθηνών και της Περιφερειακής Ενότητας Πειραιώς της Περιφέρειας Αττικής, καθώς και οι Δήμοι Θεσσαλονίκης, Αμπελοκήπων – Μενεμένης, Καλαμαριάς, Κορδελιού – Ευόσμου, Νεάπολης – Συκεών, Παύλου Μελά και Πυλαίας – Χορτιάτη της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης.

β) Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι & Πρωτεύουσες Νομών. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλοι οι ηπειρωτικοί δήμοι, καθώς και οι δήμοι της Περιφέρειας Κρήτης και της Περιφερειακής Ενότητας Ευβοίας, με πληθυσμό άνω των 25.000 κατοίκων, με βάση τα στοιχεία πραγματικού πληθυσμού της τελευταίας απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, καθώς και οι δήμοι που αποτελούν πρωτεύουσα νομού.

γ) Μεσαίοι Ηπειρωτικοί Δήμοι. Στην κατηγορία αυτοί υπάγονται όλοι οι ηπειρωτικοί δήμοι, καθώς και οι δήμοι της Περιφέρειας Κρήτης και της Περιφερειακής Ενότητας Ευβοίας, με πληθυσμό άνω των 10.000 και έως 25.000 κατοίκων, με βάση τα στοιχεία πραγματικού πληθυσμού της τελευταίας απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

δ) Μικροί Ηπειρωτικοί και Μικροί Ορεινοί Δήμοι. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλοι οι ηπειρωτικοί δήμοι, καθώς και οι δήμοι της Περιφέρειας Κρήτης με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων, με βάση τα στοιχεία πραγματικού πληθυσμού της τελευταίας απογραφής

της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

ε) Μεγάλοι και Μεσαίοι Νησιωτικοί Δήμοι. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλοι οι νησιωτικοί δήμοι με πληθυσμό άνω των 3.500 κατοίκων, με βάση τα στοιχεία πραγματικού πληθυσμού της τελευταίας απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

στ) Μικροί Νησιωτικοί Δήμοι. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλοι οι νησιωτικοί δήμοι, με πληθυσμό έως 3.500 κατοίκους, βάσει της τελευταίας απογραφής.

2. Οι κατηγορίες της προηγούμενης παραγράφου λαμβάνονται υπ' όψη ιδίως για τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων των δήμων, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, για την κατάρτιση των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των ΟΤΑ α' βαθμού, για την κατανομή των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ), καθώς και για την κατανομή και αξιοποίηση των πάσης φύσεως προγραμμάτων χρηματοδότησης των δήμων από εθνικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ), οι κατηγορίες της παρ. 1 μπορούν να διακρίνονται περαιτέρω σε υποκατηγορίες, προκειμένου να εξυπηρετηθούν ειδικότερες λειτουργικές, οικονομικές ή αναπτυξιακές ανάγκες των δήμων. Άρθρο 2 Νόμος 4555/2018 – ΦΕΚ Τεύχος Α' 133/19.07.2018 – Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΗΜΩΝ»

Άρθρο 3 Ορεινοί δήμοι Στο ν. 3852/2010 προστίθεται, μετά το άρθρο 2Α, άρθρο 2Β ως εξής: «Άρθρο 2Β Ορεινοί δήμοι Με την επιφύλαξη του άρθρου 209 ως προς την έννοια των ορεινών – μειονεκτικών δήμων, ως ορεινοί δήμοι νοούνται: α) Οι δήμοι που χαρακτηρίζονται ως ορεινοί στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 και β) οι δήμοι των οποίων τουλάχιστον το πενήντα τοις εκατό (50%) των κοινοτήτων χαρακτηρίζονται ως ορεινές στο Μητρώο Δήμων, Κοινοτήτων και Οικισμών της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.»

3.2 Γεωγραφία – Φυσικοί Πόροι – Περιβάλλον Δημογραφικά χαρακτηριστικά Γεωγραφία – Φυσικοί Πόροι – Περιβάλλον, Πληθυσμός- Δημογραφικά, Αστικά Κέντρα Ειδικές Περιοχές: Ορεινές, Παραμεθόριες, Αγροτικές, Ημιαστικές

Χάρτης 1 Δυτικής Μακεδονίας Πηγή Επιχειρησιακό σχέδιο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Θα εξετάσουμε με σκοπό τη στρατηγική ανάπτυξη τη ζώνη των Περιφερειακών ενότητων Καστοριάς και Φλώρινας η οποία ανήκει στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας που είναι μία από τις δεκατρείς περιφέρειες της Ελλάδας.

Διοικητικά αποτελεί δευτεροβάθμιο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης πήρε τη σημερινή της μορφή με το Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/7-6-2010 τ.Α') περί «Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» και γεωγραφικά καλύπτει αυτοδιοίκησης και γεωγραφικά καλύπτει το δυτικό κομμάτι της Μακεδονίας.

Καταλαμβάνει έκταση 9.451 τ.χμ. και ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 283.689 κατοίκους. Μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσά της είναι η Κοζάνη. Ο νομός Καστοριάς ήταν ένας από τους 51 νομούς της Ελλάδας και ένας από τους τέσσερις της δυτικής Μακεδονίας, ενώ από το 2011 αποτελεί μία από τις 74 περιφερειακές ενότητες της χώρας. Είχε πληθυσμό 50.322 κατοίκους, κατά την απογραφή του 2011.

Συνορεύει βόρεια με τον νομό Φλώρινας, στα νοτιοανατολικά με τον νομό Κοζάνης και στα νότια και νοτιοδυτικά με τους νομούς Γρεβενών και Ιωαννίνων, αντίστοιχα. Στα δυτικά συνορεύει με τη Αλβανία. Πρωτεύουσα του νομού είναι η Καστοριά.

Έχει έκταση 1.720 τετ. χλμ. Είναι νομός κυρίως ορεινός και ημιορεινός σε ποσοστό 60,2 % και 28,9 % αντίστοιχα, ενώ οι πεδινές εκτάσεις, φτάνουν σε ποσοστό μόλις το 10,5% και περιορίζονται στο κεντρικό τμήμα του νομού. Οι πεδινές περιοχές είναι πιο πυκνοκατοικημένες, όπου εντοπίζονται οι βιοτεχνικές μονάδες μεταποίησης γούνας και τυποποίησης τροφίμων, οι ξενοδοχειακές υπηρεσίες με τον εμπορικό τομέα και η εντατική αγροτική παραγωγή. Οι ορεινές περιοχές, ιδιαίτερα κοντά στα ελληνοαλβανικά σύνορα, είναι οι πιο αραιοκατοικημένες.

Από το 2011 και με την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», ο νομός Καστοριάς αποτελεί την Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς (με έδρα την Καστοριά) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Με την συνένωση και συγχώνευση των Δήμων από 12 σε 3 όπως προέβλεπε το Πρόγραμμα, οι νέοι δήμοι που προέκυψαν είναι οι:

Πίνακας 3 Δήμοι ΠΕ Καστοριάς

Δήμος	Έδρα	Πληθυσμός(2011)
Καστοριάς	Καστοριά	35.874
Νεστορίου	Νεστόριο	2.646
Άργος Ορεστικό	Άργος Ορεστικό	11.802

Πίνακας 4 Δήμος Καστοριάς

ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ:	35.874
Δημοτική Ενότητα Αγίας Τριάδος:	Σύνολο Πληθυσμού:	6.568
Δημοτική Κοινότητα Μανιάκων	Μανιάκοι	3.055
Τοπική Κοινότητα Αυγής	Αυγή	159
Τοπική Κοινότητα Κορομηλέας	Κορομηλιά	342
Τοπική Κοινότητα Λεύκης	Λεύκη	961
Τοπική Κοινότητα Ομορφοκκλησίας	Ομορφοκκλησιά	23
Τοπική Κοινότητα Πενταβρύσου	Πεντάβρυσος	618
Τοπική Κοινότητα Τσάκονης	Τσάκονη	288
Τοπική Κοινότητα Χιλιόδενδρου	Χιλιόδενδρο	1.122

Δημοτική Ενότητα Αγίων Αναργύρων:	Σύνολο Πληθυσμού:	2.138
Τοπική Κοινότητα Βασιλειάδας	Βασιλειάδα	453
Τοπική Κοινότητα Κορησού	Κορησός	1.020
Τοπική Κοινότητα Λιθιάς	Λιθιά	311
Τοπική Κοινότητα Μελισσότοπου	Μελισσότοπος	354
Δημοτική Ενότητα Βιτσίου:	Σύνολο Πληθυσμού:	1.275
Τοπική Κοινότητα Βυσσινέας	Βυσινιά	127
Τοπική Κοινότητα Μεταμορφώσεως	Μεταμόρφωση	325
Τοπική Κοινότητα Οξυάς	Οξυά	41
Τοπική Κοινότητα Πολυκέρασου	Πολυκέρασος	15
Τοπική Κοινότητα Σιδηροχωρίου	Σιδηροχώρι	82
Τοπική Κοινότητα Τοιχίου	Τοιχίο	685

Δημοτική Ενότητα Καστοριάς:	Σύνολο Πληθυσμού:	16.958
Δημοτική Κοινότητα Καστοριάς	Καστοριά	16.958
Δημοτική Ενότητα Καστρακίου:	Σύνολο Πληθυσμού:	560
Τοπική Κοινότητα Δενδροχωρίου	Δενδροχώρι	266
Τοπική Κοινότητα Ιεροπηγής	Ιεροπηγή	294
Δημοτική Ενότητα Κλεισούρας:	Σύνολο Πληθυσμού:	259
Τοπική Κοινότητα Κλεισούρας	Κλεισούρα	259
Δημοτική Ενότητα Κορεστίων:	Σύνολο Πληθυσμού:	672
Τοπική Κοινότητα Αγίου Αντωνίου	Άγιος Αντώνιος	50
Τοπική Κοινότητα Γάβρου	Νέος Οικισμός	363
Τοπική Κοινότητα Κρανιώνας	Κρανιώνας	5

Τοπική Κοινότητα Μακροχωρίου	Μακροχώρι	117
Τοπική Κοινότητα Μαυρόκαμπου	Μαυρόκαμπος	6
Τοπική Κοινότητα Μελά	Μελάς	118
Τοπική Κοινότητα Χαλάρων	Χαλάρα	13
Δημοτική Ενότητα Μακεδονών:	Σύνολο Πληθυσμού:	3.220
Τοπική Κοινότητα Δισπηλιού	Δισπηλιό	976
Τοπική Κοινότητα Μαυροχωρίου	Μαυροχώρι	1.497
Τοπική Κοινότητα Πολυκάρπης	Πολυκάρπη	747
Δημοτική Ενότητα Μεσοποταμίας:	Σύνολο Πληθυσμού:	4.224
Δημοτική Κοινότητα Μεσοποταμίας	Μεσοποταμία	2.955
Τοπική Κοινότητα Αγίας Κυριακής	Αγία Κυριακή	263

Τοπική Κοινότητα Καλοχωρίου	Καλοχώρι	398
Τοπική Κοινότητα Οινόης	Οινόη	475
Τοπική Κοινότητα Πτεριάς	Πτεριά	133

Πίνακας 5 Δήμος Άργους Ορεστικού

ΔΗΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ:	11.802
Δημοτική Ενότητα Άργους Ορεστικού:	Σύνολο Πληθυσμού:	8.903
Δημοτική Κοινότητα Άργους Ορεστικού	Άργος Ορεστικό, Κρεμαστό	7.482
Τοπική Κοινότητα Αγίου Ηλίας	Άγιος Ηλίας	8
Τοπική Κοινότητα Αμμουδάρας	Αμμουδάρα, Αμπελοχώρι, Βοτάνι	245
Τοπική Κοινότητα Ασπροκκλησιάς	Ασπροκκλησιά, Ασπρονέρι	375
Τοπική Κοινότητα Βράχου	Βράχος	33
Τοπική Κοινότητα Διαλεκτού	Διαλεκτό, Βέλος	133

Τοπική Κοινότητα Καστανοφύτου	Καστανόφυτο, Άνω Περιβόλι	44
Τοπική Κοινότητα Λάγκας	Λάγκα	41
Τοπική Κοινότητα Λακκωμάτων	Λακκώματα, Κρύα Νερά, Λαχανόκηποι	218
Τοπική Κοινότητα Μελάνθιου	Μελάνθιο, Πετροπουλάκι, Νίκη	139
Τοπική Κοινότητα Νοστίμου	Νόστιμο	108
Τοπική Κοινότητα Σπηλαίων	Σπήλαια, Ζευγοστάσι	37
Τοπική Κοινότητα Σπήλιου	Σπήλιος, Ανθηρό, Κερασώνα	40
Δημοτική Ενότητα Ίωνος Δραγούμη:	Σύνολο Πληθυσμού:	2.899
Τοπική Κοινότητα Αμπελοκήπων	Αμπελόκηποι	668
Τοπική Κοινότητα Βογατσικού	Βογατσικό, Άγιος Νικόλαος	549
Τοπική Κοινότητα Γέρμα	Γέρμας	560
Τοπική Κοινότητα Κωσταραζίου	Κωσταράζι	751
Τοπική Κοινότητα Μηλίτσας	Μηλίτσα	371

Πίνακας 6 Δήμος Νεστορίου

ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ:	2.646
Δημοτική Ενότητα Ακριτών:	Σύνολο Πληθυσμού:	669
Τοπική Κοινότητα Διποταμίας	Διποταμία	462
Τοπική Κοινότητα Κομνηνάδων	Κομνηνάδες	78
Τοπική Κοινότητα Πολυάνεμου	Πολυάνεμος	11
Τοπική Κοινότητα Χιονάτου	Χιονάτο	118
Δημοτική Ενότητα Αρρένων:	Σύνολο Πληθυσμού:	548
Τοπική Κοινότητα Επταχωρίου	Επταχώρι	295
Τοπική Κοινότητα Ζούζουλης	Ζούζουλη	44
Τοπική Κοινότητα Χρυσής	Χρυσή	209
Δημοτική Ενότητα Γράμου:	Σύνολο Πληθυσμού:	18
Τοπική Κοινότητα Γράμου	Γράμος	18
Δημοτική Ενότητα Νεστορίου:	Σύνολο Πληθυσμού:	1.411
Τοπική Κοινότητα Κοτύλης	Νέα Κοτύλη	34

Τοπική Κοινότητα Κυψέλης	Κυψέλη	56
Τοπική Κοινότητα Νεστορίου	Νεστόριο	964
Τοπική Κοινότητα Πτελέας	Κρανοχώρι	357

Σημαντικά αστικά κέντρα εκτός από τη Καστοριά (13.387 κάτ.) Η πόλη της Καστοριάς, απλώνεται αμφιθεατρικά σε υψόμετρο 620 μέτρων. Είναι χτισμένη πάνω σε μια χερσόνησο, που εισχωρεί στη λίμνη Ορεστιάδα και κάτω από τους εντυπωσιακούς ορεινούς όγκους του Γράμμου και του Βιτσίου. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή ο πληθυσμός του Νομού ανέρχεται σε 53.483 κατοίκους ,ενώ η πόλη έχει 20.636 κατοίκους.Η Καστοριά συνδέεται αεροπορικά με την Αθήνα, μέσω του διεθνούς αεροδρομίου «Αριστοτέλης», το οποίο βρίσκεται στο Άργος Ορεστικό. Η πρόσβαση στο νομό γίνεται πλέον εύκολα και άνετα μέσω της Εγνατίας οδού. Εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί η παλαιά εθνική οδός.και το Άργος Ορεστικό (7.473 κάτ.) είναι οι Μανιάκοι (3.055 κάτ.) και η Μεσοποταμία (2.099 κάτ.). Άλλοι μεγάλοι οικισμοί είναι το Μαυροχώρι (1.287 κάτ.), η Κορησός (998 κάτ.), το Νεστόριο (865 κάτ.) και το Δισπηλιό (976 κάτ.).

Οικισμοί

Οι οικισμοί του Νομού Καστοριάς, διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

Πίνακας 7 Είδη οικισμών ΠΕ Καστοριάς

ΠΕ Καστοριάς - Είδος οικισμών				
	Αστικός	Ημιαστικός	Αγροτικός	Σύνολο
Δομή πληθυσμού κατά είδος γεωγραφικής περιοχής	1	1	62	64
	Πεδινός	Ημιορεινός	Ορεινός	Σύνολο
Δομή πληθυσμού κατά υψομετρική θέση	12	22	30	64

Πίνακας 8 Δήμοι Καστοριάς πληθυσμός σύμφωνα με την Απογραφή του 2011 στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς

Διοικητική διαίρεση	Σύνολο Μόνιμου Πληθυσμού	% (1)	Άρρενες	Θήλεις	Έκταση	% (2)	Πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού ανά τετρ. χιλιόμετρο	Μετα βολή πληθυσμού 2001-2011
Δήμος Καστοριάς	35.874	71,29	17.774	18.100	763,315	44,38	47,0	- 0,03
Δήμος Ορεστίδος	11.802	23,45	5.908	5.894	340,732	19,81	34,64	- 0,12
Δήμος Νεστορίου	2.646	5,26	1.354	1.292	615,925	35,81	4,3	- 0,15
Σύνολο Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς	50.322	100	25.036	25.286	1.720,151	100	29,25	- 0,06
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	283.689	-	141.779	140.910	9.451,256	-	30,02	- 0,04
Σύνολο Χώρας	10.816.286	-	5.303.223	5.513.063	131.959,5	-	81,97	- 0,01

(1) ποσοστιαία αναλογία μόνιμου πληθυσμού Δήμου στον συνολικό μόνιμο πληθυσμό της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς

(2) ποσοστιαία αναλογία έκτασης Δήμου στην συνολική έκταση της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία στοιχείων από την ΕΛΣΤΑΤ, 2014

Ο Νομός Φλώρινας ήταν ένας από τους 51 νομούς της Ελλάδας, ενώ από το 2011 αποτελεί μία από τις 74 περιφερειακές ενότητες της χώρας και μία από τις τέσσερις που συγκροτούν την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Είχε πληθυσμό 51.414 κατοίκους, κατά την Απογραφή του 2011, αποτελώντας τη 2η μεγαλύτερη σε πληθυσμό Π.Ε. της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας μετά την Κοζάνη.

Βρίσκεται στο βόρειο-βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας και συνορεύει με την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (με τους δήμους Μπίτολα και Ρέσεν) και την Αλβανία (Νομός Κορυτσάς) στα βόρεια και δυτικά αντίστοιχα, ενώ στα νότια συνορεύει με τις Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Καστοριάς και στα ανατολικά με την Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας.

Πρωτεύουσα του νομού είναι η Φλώρινα, η οποία αποτελεί την πιο παγωμένη πόλη της Ελλάδας, με μέση ετήσια θερμοκρασία 11,2 βαθμούς Κελσίου. Η κωμόπολη του νομού είναι το Αμύνταιο που βρίσκεται στα νότια, κοντά στις λίμνες Πετρών και Βεγορίτιδας. Κοντά στο Αμύνταιο βρίσκεται ο παραδοσιακός οικισμός του Νυμφαίου. Το χιονοδρομικό κέντρο Βίγλας Πισοδερίου βρίσκεται 29 χλμ. βορειοδυτικά της Φλώρινας και δυτικότερα οι λίμνες Πρέσπες.

Σημαντικοί (πληθυσμιακά) οικισμοί, εκτός της Φλώρινας (17.686 κατ.), είναι το Αμύνταιο (3.671 κατ.), ο Φιλώτας (1.772 κατ.), η Μελίτη (1.432 κατ.), το Αμμοχώρι (1.250

κατ.) και το Λέχοβο (1.115 κατ.).

Ο νομός έχει έκταση 1.924 τετραγωνικά χιλιόμετρα, με πλούσιες εναλλαγές τοπίων. Μορφολογικά έχει ορεινό, ημιορεινό (λεκανοπέδιο Φλώρινας - Μοναστηρίου) και πεδινό χαρακτήρα (περιοχή Πρεσπών).

Στο νομό ορθώνονται τα όρη Τρικλάριο στα δυτικά, Βέρνο στα νότια, Βόρας στα ανατολικά και Βαρνούντας στα βόρεια. Ο Βαρνούντας (ή Περιστέρι) αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ της λεκάνης της Φλώρινας και των Πρεσπών και εκτείνεται από την περιοχή της πόλης της Φλώρινας, βόρεια μέχρι και πέρα από τα σύνορα με την ΠΓΔΜ. Το Βέρνο (ή Βίτσι) αποτελεί κατά κάποιο τρόπο συνέχεια του Βαρνούντα και φυσικό σύνορο των νομών Φλώρινας και Καστοριάς. Ο Βόρας (Καϊμακτσάλαν) που είναι το τρίτο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, λειτουργεί ως το φυσικό σύνορο των νομών Φλώρινας και Πέλλας.

Ο νομός διαθέτει επιπλέον συνολικά έξι φυσικές λίμνες, οι περισσότερες από τις οποίες αποτελούν σημαντικούς βιότοπους για σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας, ενώ έχουν αναγνωρισθεί διεθνώς και προστατεύονται από την ελληνική και διεθνή νομοθεσία και συμπεριλαμβάνονται στις προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000. Η Μικρή Πρέσπα βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του νομού, στα σύνορα με την Αλβανία. Η Μεγάλη Πρέσπα αποτελεί τον μεγαλύτερο εθνικό δρυμό στην Ελλάδα, και το σημείο επαφής τριών κρατών: Ελλάδα, Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ. Στην περιοχή του Αμυνταίου έχουν σχηματισθεί οι λίμνες Πετρών και Βεγορίτιδας. Η Βεγορίτιδα είναι από τις βαθύτερες λίμνες της Ελλάδας, με το μέγεθός της ωστόσο να μεταβάλλεται σημαντικά, κυρίως λόγω της υπερβολικής άντλησης για τις ανάγκες του Υδροηλεκτρικού Σταθμού Άγρα, του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού Αμυνταίου – Φιλώτα και της άρδευσης των γειτονικών γεωργικών εκτάσεων. Τέλος, η λίμνη Ζάζαρη τροφοδοτεί τη λίμνη Χειμαδίτιδα η οποία είναι μεγαλύτερη, με έντονο ευτροφισμό.

Το κλίμα του νομού Φλώρινας είναι ηπειρωτικό, με πολλές βροχοπτώσεις, ήπια καλοκαίρια και ιδιαίτερα ψυχρούς χειμώνες για τα ελληνικά δεδομένα με αρκετές χιονοπτώσεις. Οι παραπάνω συνθήκες διαμορφώνονται λόγω της γεωγραφικής και υψομετρικής θέσης της περιοχής, σε συνδυασμό με τους μεγάλους ορεινούς όγκους και την παρουσία των λιμνών στις Πρέσπες και στην περιοχή του Αμυνταίου. Οι λίμνες αυτές, ωστόσο, επηρεάζουν θετικά το μικροκλίμα των γειτονικών τους περιοχών, προσφέροντας ηπιότερες συνθήκες κατά τη διάρκεια του χειμώνα και του καλοκαιριού, με αποτέλεσμα μια αισθητή διαφορά μεταξύ των τριών υψιπέδων Αμυνταίου, Πρεσπών και Φλώρινας αν και, κατά παρατεταμένες περιόδους ολικού παγετού, οι μικρότερες λίμνες δεν είναι ασυνήθιστο να παγώσουν.

Η περιοχή παρουσιάζει άλλωστε, και παρά το γεγονός ότι κατά τη τελευταία δεκαετία παρουσίασε πληθυσμιακή μείωση, μια σειρά ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων σε σχέση με άλλες Περιφερειακές Ενότητες, καθώς αποτελεί φυσική πύλη προς την Αλβανία και κυρίως την ΠΓΔΜ και διαθέτει σημαντικά κοιτάσματα λιγνίτη που μπορούν να εξασφαλίσουν ενεργειακή αυτονομία. Παράλληλα διακρίνεται για την παρθένα φυσική ομορφιά, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού του πλούσιου υδάτινου και ορεινού όγκου και για την ύπαρξη σημαντικών πολιτιστικών στοιχείων (Βυζαντινά μνημεία, ιστορικό κέντρο, παραδοσιακούς οικισμούς όπως το Νυμφαίο Φλώρινας) αλλά και του χιονοδρομικού κέντρου Βίγλας Πισοδερίου. Ο Νομός Φλώρινας, από το 2011 και με την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», αποτελεί την **Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας** (με έδρα την Φλώρινα) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Με την συνένωση και συγχώνευση των

Πίνακας 9 Δήμοι ΠΕ Φλώρινας

Δήμος	Έδρα	Πληθυσμός(2011)
Αμυνταίου	Αμύνταιο (Ιστορική έδρα: Νυμφαίο)	16.973
Πρεσπών	Λαιμός	2.511
<u>Φλώρινας</u>	<u>Φλώρινα</u>	32.881

Πίνακας 10 Δήμος Φλώρινας

ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ:	32.881
Δημοτική Ενότητα Κάτω Κλεινών:	Σύνολο Πληθυσμού:	2.735
Τοπική Κοινότητα Αγίας Παρασκευής	Αγία Παρασκευή	136
Τοπική Κοινότητα Ακρίτα	Ακρίτας	100
Τοπική Κοινότητα Άνω Καλλινίκης	Άνω Καλλινίκη	275
Τοπική Κοινότητα Άνω Κλεινών	Άνω Κλειναί	179
Τοπική Κοινότητα Εθνικού	Εθνικό	58
Τοπική Κοινότητα Κάτω Καλλινίκης	Κάτω Καλλινίκη	85

ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ:	32.881
Δημοτική Ενότητα Κάτω Κλεινών:	Σύνολο Πληθυσμού:	2.735
Τοπική Κοινότητα Κάτω Κλεινών	Κάτω Κλειναί	394
Τοπική Κοινότητα Κλαδορράχης	Κλαδορράχη, Κοίμησις της Θεοτόκου	97
Τοπική Κοινότητα Κρατερού	Κρατερό	84
Τοπική Κοινότητα Μαρίνης	Μαρίνα	120
Τοπική Κοινότητα Μεσοκάμπου	Μεσόκαμπος	67
Τοπική Κοινότητα Μεσοχωρίου	Μεσοχώρι	358
Τοπική Κοινότητα Νέου Καυκάσου	Νέος Καύκασος	229
Τοπική Κοινότητα Νίκης	Νίκη	273
Τοπική Κοινότητα Παρορείου	Παρόρειο	23
Τοπική Κοινότητα Πολυπλάτανου	Πολυπλάτανο	257
Δημοτική Ενότητα Μελίτης:	Σύνολο Πληθυσμού:	5.927
Τοπική Κοινότητα Αχλάδας	Αχλάδα, Άνω Αχλάδα, Γιουρούκι	404
Τοπική Κοινότητα Βεύης	Βεύη	663

ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ:	32.881
Δημοτική Ενότητα Κάτω Κλεινών:	Σύνολο Πληθυσμού:	2.735
Τοπική Κοινότητα Ιτέας	Ιτέα	542
Τοπική Κοινότητα Λόφων	Λόφοι	355
Τοπική Κοινότητα Μελίτης	Μελίτη	1.432
Τοπική Κοινότητα Νεοχωρακίου	Νεοχωράκι, Άγιος Αθανάσιος	518
Τοπική Κοινότητα Παλαίστρας	Παλαίστρα	289
Τοπική Κοινότητα Παππαγιάννη	Παππαγιάννης	581
Τοπική Κοινότητα Σιταριάς	Σιταριά	718
Τοπική Κοινότητα Σκοπού	Σκοπός	114
Τοπική Κοινότητα Τριποτάμου	Τριπόταμος	311
Δημοτική Ενότητα Περάσματος:	Σύνολο Πληθυσμού:	4.234
Τοπική Κοινότητα Αγίου Βαρθολομαίου	Άγιος Βαρθολομαίος, Σταθμός Βεύης	213
Τοπική Κοινότητα Αμμοχωρίου	Αμμοχώρι	1.250
Τοπική Κοινότητα Άνω Υδρούσσης	Άνω Υδρούσσα	229

ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ:	32.881
Δημοτική Ενότητα Κάτω Κλεινών:	Σύνολο Πληθυσμού:	2.735
Τοπική Κοινότητα Ατραπού	Ατραπός	150
Τοπική Κοινότητα Δροσοπηγής	Δροσοπηγή	239
Τοπική Κοινότητα Κολχικής	Κολχική	231
Τοπική Κοινότητα Λεπτοκαρυάς	Λεπτοκαρυά	62
Τοπική Κοινότητα Περάσματος	Πέρασμα	435
Τοπική Κοινότητα Πολυποτάμου	Πολυπόταμο	314
Τοπική Κοινότητα Τριανταφυλλέας	Τριανταφυλλέα	64
Τοπική Κοινότητα Τροπαιούχου	Τροπαιούχος	323
Τοπική Κοινότητα Υδρούσσης	Υδρούσσα	304
Τοπική Κοινότητα Φλαμπούρου	Φλάμπουρο	420
Δημοτική Ενότητα Φλώρινας:	Σύνολο Πληθυσμού:	19.985
Δημοτική Κοινότητα Φλωρίνης	Φλώρινα,	17.907
Τοπική Κοινότητα Αλώνων	Άλωνα	211

ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ:	32.881
Δημοτική Ενότητα Κάτω Κλεινών:	Σύνολο Πληθυσμού:	2.735
Τοπική Κοινότητα Αρμενοχωρίου	Αρμενοχώρι	986
Τοπική Κοινότητα Κορυφής	Κορυφή	0
Τοπική Κοινότητα Μεσσηνίου	Μεσσηνίσι	198
Τοπική Κοινότητα Πρώτης	Πρώτη	120
Τοπική Κοινότητα Σκοπιάς	Σκοπιά	563
Τοπική Κοινότητα Τριβούνου	Τρίβουνο, Καλογερίτσα	0

Πίνακας 11 Δήμος Αμυνταίου

ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	16793
Δημοτική Κοινότητα Αμυνταίου	Αμύνταιο	2972
Τοπική Κοινότητα, Άγιος Παντελεήμονας	Άγιος Παντελεήμονας	1110
Τοπική Κοινότητα Αγραπιδιές	Αγραπιδιές	250
Τοπική Κοινότητα Αετός	Αετός	857
Τοπική Κοινότητα Ανάργυροι	Ανάργυροι	498
Τοπική Κοινότητα Αντιγονεία (Αντίγονο)	Αντιγονεία (Αντίγονο)	372
Τοπική Κοινότητα Ασπρόγεια	Ασπρόγεια	459
Τοπική Κοινότητα Βαλτόνερα	Βαλτόνερα	232
Τοπική Κοινότητα Βαρικό	Βαρικό	638
Τοπική Κοινότητα Βεγόρα	Βεγόρα	479
Τοπική Κοινότητα Κέλλη	Κέλλη	805
Τοπική Κοινότητα Κλειδί	Κλειδί	139
Τοπική Κοινότητα Λεβαία (Λακκιά)	Λεβαία (Λακκιά)	826
Τοπική Κοινότητα Λέχοβο	Λέχοβο	1115
Τοπική Κοινότητα Λιμνοχώρι	Λιμνοχώρι	323
Τοπική Κοινότητα Μανιάκι	Μανιάκι	526
Τοπική Κοινότητα Νυμφαίο	Νυμφαίο	132

Τοπική Κοινότητα Ξινό Νερό	Ξινό Νερό	1229
Τοπική Κοινότητα Πεδινό	Πεδινό	462
Τοπική Κοινότητα Πελαργός	Πελαργός	345
Τοπική Κοινότητα Πέτρες	Πέτρες	444
Τοπική Κοινότητα Ροδώνας	Ροδώνας	107
Τοπική Κοινότητα Σκλήθρο	Σκλήθρο	532
Τοπική Κοινότητα Φανός	Φανός	137
Τοπική Κοινότητα Φαράγγι	Φαράγγι	163
Τοπική Κοινότητα Φιλώτας	Φιλώτας	1821

Πίνακας 12 Δήμος Πρεσπών

Δήμος Πρεσπών	Πληθυσμός	
Τοπική Κοινότητα Λαιμού	Λαιμός	299
Τοπική Κοινότητα Μηλεώνας	Μηλεώνας	1
Τοπική Κοινότητα Άγιος Αχίλλειος	Άγιος Αχίλλειος	28
Τοπική Κοινότητα Πύλη	Πύλη	116
Τοπική Κοινότητα Άγιος Γερμανός	Άγιος Γερμανός	231
Τοπική Κοινότητα Αντάρτικο	Ανταρτικό	135
Τοπική Κοινότητα Τρίγωνο	Τρίγωνο	30
Τοπική Κοινότητα Βατοχώρι	Βατοχώρι	34
Τοπική Κοινότητα Βροντερού	Βροντερό	183
Τοπική Κοινότητα Καλλιθέα	Καλλιθέα	160
Τοπική Κοινότητα Καρυές	Καρυές	64
Τοπική Κοινότητα Οξυα	Οξυά	30
Τοπική Κοινότητα Κρυσταλλοπηγή	Κρυσταλλοπηγή	573
Τοπική Κοινότητα Κώτας	Κώτας	53
Τοπική Κοινότητα Λευκώνας	Λευκώνας	155
Τοπική Κοινότητα Μικρολίμνη	Μικρολίμνη	71
Τοπική Κοινότητα Πισοδέρι	Πισοδέρι	68
Τοπική Κοινότητα Βίγλα	Βίγλα	0
Τοπική Κοινότητα Πλατύ	Πλατύ	108
Τοπική Κοινότητα Πράσινο	Πράσινο	14
Τοπική Κοινότητα Ψαράδες	Ψαράδες	158

Πίνακας 13 Είδη οικισμών ΠΕ Φλώρινας

Νομός Φλώρινας - Είδος οικισμών				
	Αστικός	Ημιαστικός	Αγροτικός	Σύνολο
Δομή πληθυσμού κατά είδος γεωγραφικής περιοχής	1	1	88	90
	Πεδινός	Ημιορεινός	Ορεινός	Σύνολο
Δομή πληθυσμού κατά υψομετρική θέση	37	16	37	90

Η ζώνη Καστοριάς Φλώρινας αντιμετωπίζει δημογραφικά προβλήματα όπως η γήρανση του πληθυσμού, η ερήμωση των ορεινών, η συγκέντρωση πληθυσμού στα αστικά και μη αστικά κέντρα της ζώνης καθώς και εσωτερική μετανάστευση σε άλλες περιοχές της Ελλάδας.

3.3 Οικονομικά χαρακτηριστικά ζώνης Καστοριάς Φλώρινας και οικονομική κρίση Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, ενδοπεριφερειακές ανισότητες.

Οικονομικά χαρακτηριστικά, ή ζώνη Φλώρινας Καστοριάς και κατεπέκταση η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας έχει μεγάλη συμμετοχή στη βιομηχανική παραγωγή ενέργειας καθώς επίσης και σημαντική αγροτική παραγωγή η οποία όμως τελευταία παρουσιάζει μεγάλη φθορά και επομένως μικρότερο δυναμισμό στην οικονομία της περιφέρειας.

Έχει επηρεαστεί έντονα από την οικονομική κρίση. (Οικονομική κρίση δημιουργείται όταν όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη μιας οικονομίας (απασχόληση, ΑΕΠ, επενδύσεις) βρίσκονται σε μια διαρκή και αισθητή ύφεση (Κουφάρης, 2010).

Στην Ευρώπη η κρίση έγινε ιδιαίτερα αισθητή μετά το 2010 και έγινε γνωστή ως «Η κρίση της Ευρωζώνης». Μέρος της κρίσης αυτής αποτελεί και η ελληνική κρίση χρέους, από το 2010 και μετά όπου το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας καθιστούσε το δημόσιο χρέος μη βιώσιμο με αποτέλεσμα η χώρα να μην μπορεί να δανειστεί με βιώσιμα επιτόκια για την αναχρηματοδότηση του χρέους.).

Από την Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας έχουν πληγεί κυρίως η Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς, και Περιφερειακή Ενότητα Γρεβενών. Οικονομική κρίση έχουμε όπως αναφέραμε όταν όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη μιας οικονομίας (απασχόληση, ΑΕΠ, επενδύσεις) βρίσκονται σε μια διαρκή και αισθητή ύφεση .

Το **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)** είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία σε διάστημα ενός έτους, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

Η **Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΑΠΑ** είναι η συνολική αξία που προστίθεται στα προϊόντα και τις υπηρεσίες από τους διάφορους κλάδους και τις δραστηριότητες κατά την παραγωγική διαδικασία.

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν προκύπτει από την Ακαθάριστη προστιθέμενη Αξία όταν προστεθούν οι φόροι μείον της επιδοτήσεις. Καταλαβαίνουμε λοιπόν την σημασία της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην αύξηση ή μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος .

Η παγκόσμια τράπεζα μετρά την οικονομική ανάπτυξη με το ΑΕΠ, έτσι οικονομική ανάπτυξη δημιουργείται με την αύξησή του ενώ η μείωση του δημιουργεί υπανάπτυξη.

Από τον παρακάτω πίνακα προκύπτει ότι η ΑΠΑ Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία το 2016 της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας είχε μείωση 10,80% σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑ

Πίνακας 14 . Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά περιφέρεια
(Σε τρέχουσες τιμές. Σε εκατ .€)

Περιφέρειες	2015*	2016*	Μεταβολή (%)
Αττική	74.671	73.206	-2,0%
Βόρειο Αιγαίο	2.213	2.143	-3,1%
Νότιο Αιγαίο	5.408	5.220	-3,5%
Κρήτη	7.846	7.622	-2,9%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	6.035	6.024	-0,2%
Κεντρική Μακεδονία	21.132	21.155	0,1%
Δυτική Μακεδονία	3.832	3.418	-10,8%
Ήπειρος	3.468	3.456	-0,3%
Θεσσαλία	8.087	8.042	-0,6%
Ιόνια Νησιά	2.764	2.727	-1,3%
Δυτική Ελλάδα	7.206	7.010	-2,7%
Στερεά Ελλάδα	7.033	7.144	1,6%
Πελοπόννησος	6.918	6.876	-0,6%
ΕΛΛΑΔΑ	156.613	154.044	-1,6%

*προσωρινά στοιχεία **Σημείωση:** Χρησιμοποιήθηκε ο υπολογιζόμενος πληθυσμός στις 30/6 κάθε έτους, εκτιμημένος βάση της απογραφής πληθυσμού του 2011.

Πηγή ΔΕΛΤΙΟ ΕΛΣΤΑΤ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ 18 Ιανουαρίου 2019.

Στο παράρτημα Α παρουσιάζουμε τον πίνακα **Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά κλάδο (Α10)* και περιφέρεια- Έτος 2016 ***

*Η περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας περιγράφεται αναλυτικά στον πίνακα του παραρτήματος Α

Το εγχώριο ακαθάριστο προϊόν για τη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας σε συγκριση με την Ελλάδα είναι:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ									
Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές									
Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν									
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*
Νομοί									
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	13.270	13.002	12.591	12.374	11.825	11.226	10.805	10.726	10.765
ΦΛΩΡΙΝΑ	17.942	19.240	18.336	19.544	18.727	17.523	19.119	17.865	16.828
ΕΛΛΑΔΑ	241.990	237.534	226.031	207.029	191.204	180.654	178.656	177.258	176.488

Πίνακας 15 Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν .

Η ποσοστιαία μεταβολή του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος στην Καστοριά για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 19% δέκα εννέα τοις εκατό

Η ποσοστιαία μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι θετική κατά 6 % έξι τοις εκατό

Η ποσοστιαία μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 27% είκοσι επτά τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή για το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική πιο υψηλή περίπου τριπλάσια από την περιοχή της Φλώρινας είναι θετική, τέλος η ποσοστιαία μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Ελλάδας είναι αρνητική και μεγαλύτερη των περιοχών Καστοριάς Φλώρινας.

Επίσης Τα επίσημα στοιχεία της Eurostat δείχνουν ότι το 2017 η Δυτική Μακεδονία με 29,1% στη μακροχρόνια ανεργία κατέχει τη 1^η θέση στην Ευρώπη αιτία είναι η κρίση στον κατασκευαστικό κλάδο και στην μεταποίηση της γούνας. Έχει συγκριτικά μικρή αναλογία μερικώς απασχολούμενων αλλά σχετικά και αναλογικά μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ EURES <https://ec.europa.eu/eures/>

Καταλαβαίνουμε από τα παραπάνω ότι η περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζει περιφερειακές ανισότητες που έχουν να κάνουν με την ορεινότητα, την ανεργία και την απομόνωσή της από άλλα μέρη, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι είναι η μοναδική περιφέρεια στην Ελλάδα που δεν γειτνιάζει με θάλασσα.

Η Δυτική Μακεδονία εμφανίζει έντονες ενδοπεριφερειακές ανισότητες για τους παρακάτω λόγους :

α) Γεωγραφικούς, πχ την ορεινότητα του εδάφους της,

β) Κλαδικούς, Πχ στη βιομηχανία ενέργειας, ανισότητες παρατηρούνται τόσο μεταξύ των περιοχών που διαθέτουν τα λιγνιτωρυχεία και Ατμοηλεκτρικούς Σταθμούς όσο και των περιοχών που δεν διαθέτουν τέτοιες υποδομές, Ενδεικτικά αναφέρουμε για το πρώτο σκέλος ότι στη περιοχή Εορδαίας και Κοζάνης σχεδιάζεται η αναβάθμιση των Ατμοηλεκτρικών Σταθμών όμως οι Ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί Μελίτης και Αμυνταίου αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα που αφορούν την λειτουργία τους αν πρόσφατα παράταση με το ΦΕΚ Β' 5301/26-11-2018 που αφορά υπουργική απόφαση για την επιμήκυνση των ωρών λειτουργίας τους αναφέρει τρία με τέσσερα χρόνια παράταση λειτουργίας, τέλος σχεδιάζεται η πώληση σε ιδιώτες όπως του ΑΗΣ Μελίτης επίσης οι άλλες περιοχές Βόιου, Καστοριάς Φλώρινας, Γρεβενών,

γ) Διάθεσης των κονδυλίων ανά Περιφερειακή Ενότητα, και ο σχεδιασμός ευνοεί την περιοχή της Κοζάνης, άλλες ανισότητες που παρατηρούνται είναι των εδρών των Περιφερειακών Ενοτήτων, με τους άλλους αστικούς ή ημιαστικούς οικισμούς, κλπ.

3.4 Στρατηγικές υποδομές

3.4.1 Επιχειρηματικές Υποδομές (ΒΕΠΕ, ΒΙΟΠΑ, Επιμελητήρια Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας)

Με το ΦΕΚ Β΄ 1465/24.10.2005 «Περί καθορισμού της θέσης, της έκτασης και των ορίων του Βιομηχανικού Πάρκου (ΒΙ.ΠΑ.) Καστοριάς στα διοικητικά όρια του Δήμου Καστοριάς της Νομαρχίας Καστοριάς και έγκρισης του Φορέα Β.Ε.ΠΕ. και της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων», καθορίστηκε η χωροθέτηση του Βιομηχανικού Πάρκου και εγκρίθηκε η λειτουργία του Φορέα της Βιομηχανικής Επιχειρηματικής Περιοχής. Σύμφωνα με το ΦΕΚ ίδρυσης, το αίτημα δημιουργίας ΒΙ.ΠΑ. στην ευρύτερη περιοχή της πόλης της Καστοριάς κρίνεται συμβατό με τις γενικές προβλέψεις του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας (Απόφαση Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. 1472/ΦΕΚΒ/9.10.2003) για τη χωροθέτηση παραγωγικών ζωνών του δευτερογενούς τομέα. Επίσης, η δημιουργία του ΒΙ.ΠΑ. εντάσσεται στο υπό διαμόρφωση πλέγμα των υποδομών ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας του Νομού και της Περιφέρειας και συμβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα και στην ανάπλαση των μεγάλων αστικών κέντρων της περιφέρειας, καθώς επίσης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων

Η χωροθέτηση του ΒΙ.ΠΑ. καθορίστηκε στην περιοχή των τότε Δήμων Αγίας Τριάδος (σημερινή Δημοτική Ενότητα Αγίας Τριάδος του Δήμου Καστοριάς) και Άργους Ορεστικού, σε έκταση 302,15 στρεμμάτων και συγκεκριμένα στα αγροκτήματα Άργους Ορεστικού και Μανιάκων. Ωστόσο η έκταση που παραχωρήθηκε συνολικά, είναι πολύ μεγαλύτερη, της τάξεως των 829 στρεμμάτων. Ως φορέας ίδρυσης του Βιομηχανικού Πάρκου Καστοριάς ορίστηκε η ανώνυμη εταιρεία "ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ Α.Ε."

Χάρτης 2 ΒΙΠΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Χάρτης 3 ΒΙΠΕ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Στις Βιομηχανικές Περιοχές και στα Βιοτεχνικά και Βιομηχανικά Πάρκα της ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε., η οποία έχει την διαχείριση στεγάζονται επιχειρήσεις με τα παρακάτω κίνητρα Φορολογικά κίνητρα:

- απαλλαγή από φόρο μεταβίβασης
- ΕΝΦΙΑ (Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων) 1-3 €/ στρέμμα/ έτος

2. Επενδυτικός νόμος: Επιχορήγηση έως το ανώτατο όριο του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων για εγκατάσταση σε ΒΙ.ΠΕ.

Η ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. ΑΕ ανήκει στον Όμιλο Πειραιώς με συμμετοχή κατά 35% του Ελληνικού Δημοσίου

Ιδρύθηκε το 2003 με την απόσχιση του Κλάδου των Βιομηχανικών Περιοχών από την ΕΤΒΑbank, κατά την εξαγορά της από τον Όμιλο Πειραιώς.

Κύριο αντικείμενο της ΕΤΒΑ είναι ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη, η εκμετάλλευση και η διαχείριση βιομηχανικών περιοχών (ΒΙ.ΠΕ. – ΒΕ.ΠΕ. – ΒΙΟ.ΠΑ.) και Επιχειρηματικών πάρκων (Ε.Π.).

Η ΕΤΒΑ έχει υπό διαχείριση 27 βιομηχανικές περιοχές όπου βρίσκονται εγκατεστημένες 2.285 επιχειρήσεις, στις οποίες απασχολούνται πάνω από 30.000 εργαζόμενοι.

Το συγκεκριμένο σχέδιο περιβαλλοντικής ανάπτυξης περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

Περιβαλλοντική αναβάθμιση υφιστάμενων ΒΙ.ΠΕ.

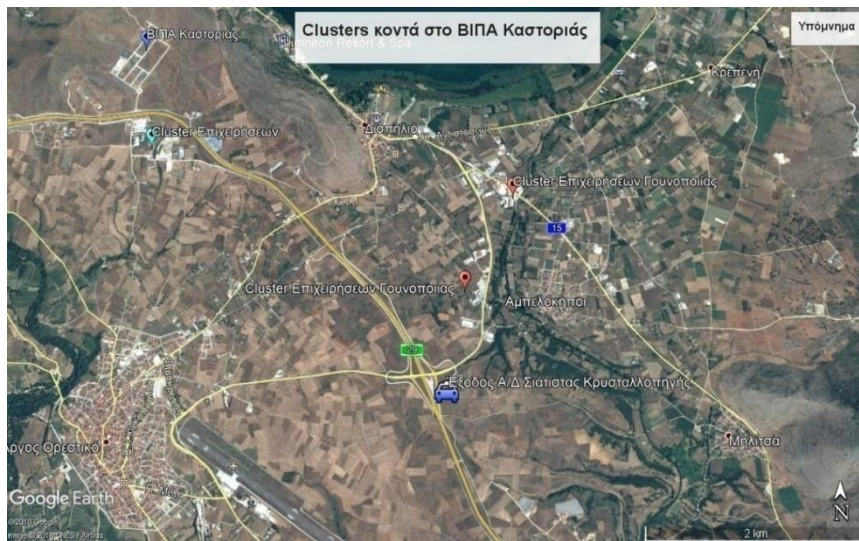
Ενεργειακές επενδύσεις σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Καινοτόμο και εξειδικευμένο σχεδιασμό για δημιουργία νέων επιχειρηματικών πάρκων στον τομέα της Αγροτικής οικονομίας

Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων Εξυγίανσης

Ολοκληρωμένες δράσεις διαχείρισης αποβλήτων

Στην παρακάτω εικόνα διαπιστώνουμε τα εξής:

Εικόνα 1 Clusters κοντά στο ΒΙΠΑ Καστοριά Πηγή Google Earth

Στο Β.Ι.Π.Α Καστοριάς έχουν δημιουργηθεί ελάχιστες επιχειρήσεις, , συστάδες επιχειρήσεων (clusters) βρίσκονται εκτός, ο λόγος είναι ότι οι συστάδες επιχειρήσεων που αφορούν την γουνοποιία βρίσκονται στην έξοδο του Α/Δ Σιάτιστας Κρυσταλλοπηγή στην επαρχιακή οδό Αμπελόκηποι , Δισπηλιό. Παλιότερες συστάδες επιχειρήσεων που αφορούν ξυλουργικά κατασκευαστικά καθώς και ένα μεγάλο τυροκομείο είναι ακριβώς απέναντι από το ΒΙΠΑ. Αιτία είναι ότι είναι πιο συμφέρουσες οι περιοχές αυτές για τις επιχειρήσεις είτε οικονομικά, είτε για την τοποθεσία τους .

Σε αντίθεση τη ΒΙΠΕ Φλώρινας όπως απεικονίζεται παρακάτω:

Εικόνα 2 Επιχειρήσεις εντός ΒΙΠΕ Φλώρινας Πηγή Google Earth

Στη ΒΙΠΕ Φλώρινας έχουν δημιουργηθεί επιχειρήσεις.

Το Επιμελητήριο Καστοριάς Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου ιδρύθηκε το 1948 και αποτελεί την υποχρεωτική, αυτοτελή και ανεξάρτητη ένωση φυσικών και νομικών προσώπων που ασκούν εμπορική δραστηριότητα, σε όλη την Περιφέρεια του Νομού Καστοριάς. Έχει εγγεγραμμένα μέλη - επιχειρήσεις 6352. Εξ αυτών 3534 είναι βιοτεχνίες, 1173 εμπορικές επιχειρήσεις και 1645 επαγγελματίες. Από τις 3534 βιοτεχνίες οι 3.200 είναι επιχειρήσεις που κατασκευάζουν έτοιμα και ημιέτοιμα ενδύματα από γούνα. Οι Εξαγωγείς του Επιμελητηρίου ανέρχονται σε 687 και η πλειονότητα εξ αυτών εξαγει γουναρικά. Το Επιμελητήριο στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του βοηθά τα μέλη του για διάφορα οικονομικά θέματα, φροντίζει για την ανάπτυξη του εμπορίου και των επαγγελματιών της περιοχής και είναι ο συνδετικός κρίκος μεταξύ επιχειρήσεων και κράτους. Εποπτεύεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης, βοηθά τα μέλη του για διάφορα οικονομικά θέματα, φροντίζει για την ανάπτυξη του εμπορίου και των επαγγελματιών της περιοχής στα πλαίσια των συμφερόντων της Εθνικής Οικονομίας.

- **Συμμετέχει** ενεργά με εκπροσώπους του ως τακτικά μέλη, σε 13 επιτροπές τοπικού χαρακτήρα που αφορούν την οικονομική και πολιτιστική ζωή του Νομού μας.
- **Παρέχει** πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες εισαγωγών εξαγωγών.
- **Εκδίδει** πιστοποιητικά προελεύσεως εξαγόμενων ειδών και ΚΑΡΝΕ ΑΤΑ.
- **Τηρεί** Ειδικό Μητρώο Εξαγωγέων και Ασφαλιστών
- **Συλλέγει και παρέχει** πληροφορίες για τις οικονομίες των ξένων κρατών και για τους τρόπους διείσδυσης στις αγορές τους.
- **Παρέχει** πληροφορίες για διεθνείς εκθέσεις εξωτερικού-εσωτερικού και ζητήσεις ελληνικών προϊόντων από ξένους οίκους.
- **Επικυρώνει** τις υπογραφές των μελών του.
- **Ελέγχει** επωνυμίες και κατοχυρώνει διακριτικούς τίτλους.

- **Οργανώνει** διαλέξεις, συνέδρια και επιμορφωτικά σεμινάρια για επιχειρήσεις και στελέχη.
- **Διενεργεί** πραγματογνωμοσύνες και συμμετέχει στην επίλυση εμπορικών διαφορών.
- **Συμβάλλει** στην ανάπτυξη εμπορικών δεσμών με ξένες χώρες οργανώνοντας εμπορικές αποστολές και εκθέσεις.
- **Χορηγεί** βεβαίωση μετά από αυτοψία εγκατάστασης μηχανημάτων που αγοράστηκαν με Βιοτεχνικό δάνειο.
- **Χορηγεί** βεβαίωση προς τα μέλη του για θεώρηση βιβλίων και στοιχείων προς τη Δ.Ο.Υ.
- **Ενημερώνει** για κοινοτικά προγράμματα που αφορούν στις Μ.Μ.Ε. και συντάσσει σχετικές προτάσεις.
- **Ενισχύει** οικονομικά τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των επαγγελματιών.
- **Γνωμοδοτεί** και υποβάλλει μελέτες και υπομνήματα για κάθε θέμα που απασχολεί το εμπόριο και τη μεταποίηση.
- **Ενημερώνει** τα μέλη του για τις υπάρχουσες πηγές χρηματοδοτήσεων, επιχορηγήσεων και επιδοτήσεων(π.χ. Αναπτυξιακός Νόμος, επιδοτήσεις Ο.Α.Ε.Δ.).
- **Υλοποιεί** προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως το επιχειρησιακό πρόγραμμα Βιομηχανίας, το INTERREG I & II, Equal. Βρίσκεται σε άμεση επικοινωνία με τράπεζες πληροφοριών, την Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων, ΕΟΜΜΕΧ, ΟΠΕ, Αναπτυξιακές και διάφορα Επιμελητήρια του Εξωτερικού.

Έχει υλοποιήσει προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως το επιχειρησιακό πρόγραμμα Βιομηχανίας, το INTERREG I & II, μέσω των οποίων έχει γίνει προβολή της Ελληνικής Γούνας στην Βαρσοβία, Τουρκία, Ουγγαρία, Κίεβο, Μόσχα, Κύπρο κ. α., δημιουργήθηκε κόμβος Ηλεκτρονικού Εμπορίου, μέσω του προγράμματος του Υπουργείου Ανάπτυξης ενίσχυση των ΜΜΕ και ακόμη υλοποίησε εκπαιδευτικά προγράμματα κατάρτισης μέσω του ΕΚΤ.

Τα όργανα διοίκησης του Επιμελητηρίου είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και η Διοικητική Επιτροπή.

Οι υπηρεσίες του Επιμελητηρίου Καστοριάς διαρθρώνονται σε επίπεδο Διεύθυνσης, η οποία συγκροτείται ως εξής:

Α. Τμήμα Εμποροβιοτεχνικού και Επαγγελματοβιοτεχνικών θεμάτων.

Β. Τμήμα Διοικητικού Οικονομικού

Γ. Τμήμα Μηχανογραφικών Εφαρμογών.

Το Επιμελητήριο Φλώρινας είναι Ν.Π.Δ.Δ., ιδρύθηκε το 1934 (ΦΕΚ 114/23-3-1934) και δραστηριοποιείται στα διοικητικά όρια του νομού Φλώρινας. Η οργανωτική του δομή περιλαμβάνει τέσσερα τμήματα Εμπορικό, Βιομηχανικό, Βιοτεχνικό και Επαγγελματικό στα οποία κατατάσσονται τα μέλη του με βάση το αντικείμενο δραστηριότητάς τους.

Σήμερα το Επιμελητήριο Φλώρινας απαριθμεί 3.365 ενεργές επιχειρήσεις εκ των οποίων 1.170 ανήκουν στο Εμπορικό τμήμα, 9 στο Βιομηχανικό, 836 στο Βιοτεχνικό και 1.350 στο Επαγγελματικό. Όργανα της διοίκησης του Επιμελητηρίου είναι το διοικητικό συμβούλιο και η διοικητική επιτροπή.

Οι λειτουργίες του είναι παρόμοιες με αυτές της Καστοριάς.

3.4.2 Τεχνικά δίκτυα

3.4.2.1 Δίκτυα Ύδρευσης αποχέτευσης και τηλεθέρμανσης.

Η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης & Αποχέτευσης Καστοριάς (Δ.Ε.Υ.Α.Κ.) συστάθηκε με το Π.Δ. 1195/80 ΦΕΚ 305/31-12-1980, είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου κοινωφελούς χαρακτήρα και διέπεται ως προς τη διοίκηση, την οργάνωση και τη λειτουργία από τον Ν 1069/80 “Περί κινήτρων διά την ίδρυση επιχειρήσεων υδρεύσεως και αποχετεύσεως”, τον Ν 2307/95 και τον Ν 2503/97. Κατά τα λοιπά, ισχύουν οι διατάξεις του “Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα” και οι κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας.

Ο νέος Δήμος Καστοριάς, που συστάθηκε με τον Νόμο 3852/2010 και αποτελείται από τους πρώην Δήμους α. Καστοριάς, β. Αγίας Τριάδος, γ. Μεσοποταμίας, δ. Κορεστίων, ε. Αγ. Αναργύρων, στ. Μακεδνών, ζ. Βιτσιού και η. Κλεισούρας και την πρώην Κοινότητα Καστρακίου, έχει υπερδιπλάσιο πληθυσμό και δεκαεπτά φορές μεγαλύτερη έκταση από τον πρώην δήμο Καστοριάς. Οι παραπάνω συνεννοούμενοι (με το Δήμο Καστοριάς) Δήμοι Αγίας Τριάδος, Μεσοποταμίας, Κορεστίων, Αγ. Αναργύρων, Μακεδνών, Βιτσιού και Κλεισούρας δεν είχαν Δ.Ε.Υ.Α. για τη λειτουργία των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης.

Η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Καστοριάς, έχοντας την τεχνογνωσία τριάντα ετών, είναι πλέον η Δ.Ε.Υ.Α. του διευρυμένου Δήμου (άρθρο 107 του Ν. 3852/2010) και έχει επεκτείνει ήδη τις αρμοδιότητές της στα όρια του νέου Δήμου Καστοριάς, σε εννέα Δημοτικές Ενότητες, σε πενήντα πέντε μικρούς και μεγάλους οικισμούς, με εκατοντάδες υδατοδεξαμενές, αντλιοστάσια και πηγές υδροδότησης, με χιλιάδες μέτρα δικτύων να καταλήγουν στους τελικούς καταναλωτές που αριθμούν 40.000 κατοίκους περίπου. Η εν λόγω Επιχείρηση είναι αρμόδια για τη μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση, διοίκηση και λειτουργία των δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης και ομβρίων υδάτων, καθώς και της μονάδας επεξεργασίας των λυμάτων της πόλης της Καστοριάς.

Η Δ.Ε.Υ.Α.Φ.- με ελάχιστη μέχρι σήμερα αύξηση του τακτικού της προσωπικού-προσπαθεί να ανταποκρίνεται πλήρως στο σκοπό της ίδρυσής της επιλύοντας οποιοδήποτε θέμα προκύπτει στα αντικείμενα της αρμοδιότητάς της. Η Δ.Ε.Υ.Α.Φ. μεριμνά για: -την όσο το δυνατόν καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών -την κατασκευή και τη λειτουργία όλων των απαιτούμενων έργων υποδομής ύδρευσης και αποχέτευσης (κατασκευή νέων δικτύων, αντλιοστασίων, δεξαμενών, διυλιστηρίων, Εγκαταστάσεις Βιολογικού Καθαρισμού κ.ά.) -την εξασφάλιση ποιοτικά και ποσοτικά του απαιτούμενου πόσιμου νερού -την προστασία των υδάτινων πόρων με την αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας -την προστασία γενικότερα του περιβάλλοντος -τη Η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Φλώρινας (Δ.Ε.Υ.Α.Φ.) συστάθηκε από το Δήμο Φλώρινας με το

Π.Δ. 294/1104-1982 που στη συνέχεια τροποποιήθηκε ως προς τη σύνθεση του Δ.Σ. με το αριθμ. Π.Δ. 508/04-11-1985 και ως προς τα όρια αρμοδιότητας με την αριθμ. 5134/17-07-2000 απόφαση Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Ακολούθως, με την 4η τροποποίηση της συστατικής πράξης Δ.Ε.Υ.Α.Φ. (αριθμ. 101817/7899/06 - ΦΕΚ 1643 Β/8-11-2006 Απόφαση Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας) εγκρίθηκε η διεύθυνση του αντικειμένου της Δ.Ε.Υ.Α.Φ. σε ό,τι αφορά τη μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση, διοίκηση και λειτουργία του δικτύου Τηλεθέρμανσης για την περιοχή αρμοδιότητας του Δήμου Φλώρινας.

Η Δ.Ε.Υ.Α.Φ. είναι νομικό πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) με κοινωφελή χαρακτήρα και διέπεται ως προς τη διοίκηση, οργάνωση, εκτέλεση, λειτουργία και συντήρηση των έργων της αρμοδιότητάς της καθώς και τις πηγές χρηματοδότησής της από τις διατάξεις του Ν. 1069/1980 "Περί κινήτρων για την ίδρυση επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης". Διοικείται από οκταμελές Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) που τα μέλη του ορίζονται μαζί με τους αναπληρωτές με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Α) Τέσσερα (04) είναι αιρετοί εκπρόσωποι του Δήμου Φλώρινας εκ των οποίων το ένα θα προέρχεται από τη μειοψηφία. Β) Ένας (01) είναι εκπρόσωπος κοινωνικού φορέα της περιοχής. Γ) Δύο είναι δημότες ή κάτοικοι του Δήμου Φλώρινας που έχουν πείρα ή γνώσεις σχετικές με το αντικείμενο της Δ.Ε.Υ.Α.Φ. Δ) Ένας είναι εκπρόσωπος των εργαζομένων. Η θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου ακολουθεί τη θητεία του Δημοτικού Συμβουλίου και λήγει μόλις εγκατασταθούν τα νέα μέλη. Η περιοχή αρμοδιότητας της Δ.Ε.Υ.Α.Φ. αρχικά ήταν η πόλη της Φλώρινας. Με τον Ν. 2539/1997 τα όρια της αρμοδιότητάς της είναι αυτά του Διευρυμένου Δήμου Φλώρινας, που αποτελείται από τον πρώην Δήμο Φλώρινας και τις κοινότητες Αλώνω, Αρμενοχωρίου, Μεσσηνισίου, Πρώτης, Σκοπιάς, Κορυφής και Τριβούνου με έδρα στην πόλη της Φλώρινας και γραφεία στην οδό Σπηλιάδου αριθμ. 14. Παρ' ότι η Δ.Ε.Υ.Α.Φ. συστάθηκε το έτος 1982 λειτουργεί από το έτος 1983 με πλήρη στελέχωση από το Μάρτιο του 1985. Με την αύξηση στις δραστηριότητές της και τη μεγάλη διεύθυνση των συναλλαγών της η Δ.Ε.Υ.Α.Φ.- με ελάχιστη μέχρι σήμερα αύξηση του τακτικού της προσωπικού- προσπαθεί να ανταποκρίνεται πλήρως στο σκοπό της ίδρυσής της επιλύοντας οποιοδήποτε θέμα προκύπτει στα αντικείμενα της αρμοδιότητάς της. Η Δ.Ε.Υ.Α.Φ. μεριμνά για: -την όσο το δυνατόν καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών -την κατασκευή και τη λειτουργία όλων των απαιτούμενων έργων υποδομής ύδρευσης και αποχέτευσης (κατασκευή νέων δικτύων, αντλιοστασίων, δεξαμενών, διυλιστηρίων, Εγκαταστάσεις Βιολογικού Καθαρισμού κ.ά.) - την εξασφάλιση ποιοτικά και ποσοτικά του απαιτούμενου πόσιμου νερού -την προστασία των υδάτινων πόρων με την αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας -την προστασία γενικότερα του περιβάλλοντος -τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (τακτικού και έκτακτου προσωπικού, αποφοίτων σχολών για την απόκτηση εμπειρίας) και όλα αυτά με διαρκή επαγρύπνηση και δράση, με συνεχή ενημέρωση του προσωπικού της για την εφαρμογή όλων των καινοτομιών και τεχνολογικών μεθόδων.

Η Δημοτική Επιχείρηση Τηλεθέρμανσης Ευρύτερης Περιοχής Αμυνταίου (ΔΕΤΕΠΑ) συστάθηκε το 1997 (ΦΕΚ 490Β/16-6-97) από τη συνεργασία του τότε Δήμο Αμυνταίου με τις Κοινότητες Λεβαΐας και Φιλώτα, βάσει του τότε ισχύοντος Δημοτικού και Κοινοτικού κώδικα (Δ.Κ.Κ. π.δ. 410/1995), ως Διαδημοτική επιχείρηση, με σκοπό την εγκατάσταση και λειτουργία συστήματος Τηλεθέρμανσης στο Αμύνταιο, τον Φιλώτα και την Λεβαΐα με τη συμπαραγωγή θερμότητας από τον ΑΗΣ Αμυνταίου – Φιλώτα. Καταστατικός σκοπός της επιχείρησης ήταν και παραμένει, η αξιοποίηση της απορριπτόμενης θερμικής ενέργειας του ΑΗΣ Αμυνταίου, με σκοπό την θέρμανση των κατοίκων του Δήμου Αμυνταίου, οικονομικά, και με εξολοκλήρου περιβαλλοντικά αποδεκτό τρόπο. Η λειτουργία της επιχείρησης και του συστήματος της Τηλεθέρμανσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δυνατότητα συμπαραγωγής θερμότητας από τον ΑΗΣ Αμυνταίου – Φιλώτα. Ο Δήμος Πτολεμαΐδας (μέσω της ΔΕΤΗΠ) ήταν ο πρώτος Δήμος στην Ελλάδα που εγκατέστησε (1991) σύστημα τηλεθέρμανσης και υπήρξε το πρώτο σύστημα ομαδικής αστικής θέρμανσης στη χώρα μας. Ακολούθησε το 1993 η λειτουργία παρόμοιου συστήματος και από το Δήμο Κοζάνης, με φορέα την ΔΕΥΑΚ. Η τηλεθέρμανση, με παροχή θερμότητας από αντίστοιχους ατμοηλεκτρικούς σταθμούς της Δυτικής Μακεδονίας, αποτελεί ζωτικής σημασίας έργο για την εύρυθμη λειτουργία των πόλεων μας, λαμβάνοντας υπόψη και τις δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής. Η Τηλεθέρμανση, ως αποκεντρωμένο ενεργειακό σύστημα συλλογικής θέρμανσης, αποτελεί σημαντική υποδομή των Δήμων, μεγάλη κατάκτηση για τις τοπικές κοινωνίες και από τις μεγαλύτερες επενδύσεις της αυτοδιοίκησης.

Η τεχνολογία της τηλεθέρμανσης είναι πλέον γνωστή στο επιστημονικό και τεχνικό δυναμικό της Δυτικής Μακεδονίας. Αποτελεί σύστημα θέρμανσης που έχει γίνει αποδεκτό από τους κατοίκους της περιοχής, αναγνωρίζοντας τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα. Αποτελεί ταυτόχρονα όμως έργο με υψηλά αρχικά επενδυμένα κεφάλαια, ώστε η βιωσιμότητα τέτοιων έργων να μην είναι πάντοτε δεδομένη και σίγουρη.

Το 2011, με την εφαρμογή του σχεδίου «Καλλικράτης», μέτοχος της επιχείρησης έγινε ο Δήμος Αμυνταίου κατά 100%, και η επιχείρηση διέπεται πλέον από το ν. 1069/80 (ΦΕΚ 749Β/06-05-11) και μετατρέπεται σε επιχείρηση ειδικού σκοπού, παραμένοντας Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), κοινωφελούς χαρακτήρα που λειτουργεί με τους κανόνες ιδιωτικής οικονομίας. Το αντικείμενο της επιχείρησης διευρύνεται σε όλη την εδαφική επικράτεια του Δήμου Αμυνταίου, και προστίθενται στις δραστηριότητες της η διαχείριση, αξιοποίηση και εμπορία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και η μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση, επίβλεψη, διοίκηση και λειτουργία των δικτύων φυσικού αερίου.

Η επιχείρηση διοικείται από 11μελές Διοικητικό Συμβούλιο, τα μέλη του οποίου ορίζονται μαζί με τους αναπληρωτές τους από το δημοτικό συμβούλιο. Μέλη του ΔΣ είναι αιρετοί εκπρόσωποι του Δήμου, εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων της περιοχής, καθώς και δημότες που έχουν πείρα ή γνώσεις σχετικές με το αντικείμενο της επιχείρησης. Η

λειτουργία της επιχείρησης διέπεται από το ν. 1069/80, από το Δ.Κ.Κ. (Δημοτικός και Κοινοτικός κώδικας), καθώς και από τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.).

Εποπτεία επί των αποφάσεων της επιχείρησης ασκούν το Δημοτικό Συμβούλιο, καθώς και η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας, σύμφωνα με την κείμενη Νομοθεσία.

Οι υπόλοιποι Δήμοι έχουν ενσωματωμένες στις υπηρεσίες του την ύδρευση και την αποχέτευση.

3.4.2.2 Δίκτυα που αφορούν τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών

Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) συγκροτούν μια συστάδα νέων δυναμικών τεχνολογιών που συνδέονται με την πληροφορική, τις τηλεπικοινωνίες και το Διαδίκτυο. Οι Τ.Π.Ε. είναι πρώτα απ' όλα μια πραγματικότητα, μια συγκεκριμένη εξέλιξη (των τεχνολογιών της πληροφορικής, των τηλεπικοινωνιών και των media), που συνδέεται με τη σύγκλιση των συγκεκριμένων τεχνολογιών και οδηγεί στην υπέρβαση των συνόρων μεταξύ των προηγουμένως ξεχωριστών υπηρεσιών Τ.Π.Ε. δικτύων και επιχειρησιακών πρακτικών. «Η συγκεκριμένη τεχνολογική εξέλιξη συνιστά μια τεχνολογική επανάσταση, που σε συνδυασμό με άλλους κοινωνικο-οικονομικούς, οργανωτικούς παράγοντες οδηγεί σε αλλαγή του τεχνικό-οικονομικού παραδείγματος». {Freeman, C. and Perez, C. 1988. Structural crisis of adjustment, business cycles and investment behavior. In G. Dosi, C. Freeman, R. Nelson, G. Silverberg, and L. Soete, eds., Technical Change and Economic Theory, London: Pinter, pp. 38-66. Οι ΤΠΕ αναπτύχθηκαν κυρίως την τελευταία 15ετία. Προφανές είναι λοιπόν οι ηλικιακά μεγαλύτερες ομάδες να παρουσιάζουν έλλειψη των απαιτούμενων ικανοτήτων και γνώσεων στην χρήση των ΤΠΕ. Ας μην ξεχνάμε ότι ο γενικός πληθυσμός από 40 ετών και άνω, είναι μεγάλωμένος διαφορετικά και δεν διδάχθηκε σε καμία βαθμίδα εκπαίδευσης τις ΤΠΕ. Το παραμικρό πρόβλημα κατά την χρήση Η/Υ και Internet, μπορεί να τους απογοητεύσει, αγχώσει ή και να τους αποδιοργανώσει.

Για να έχουμε πρόσβαση στις ΤΠΕ, αναγκαία και ικανή συνθήκη είναι να διαθέτουμε το κόστος-χρήματα:

- α) για τον απαιτούμενο εξοπλισμό (Hardware) και λογισμικό (Software),
- β) για την σύνδεση στο Internet. Προϋπόθεση φυσικά να υπάρχουν ή να έχουν προβλεφθεί οι βασικές υποδομές, π.χ. ηλεκτρικό και τηλεφωνικό δίκτυο, ευρυζωνικότητα κ.τ.λ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ελληνική Πολιτεία, έχουν εκπονήσει ειδικά προγράμματα για την ενίσχυση της προσβασιμότητας (inclusion). Στόχος της δράσης είναι να ενισχυθεί σημαντικά η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του γρήγορου Internet από τους νέους.

Υπό ευρεία έννοια ως Ευρυζωνικότητα ορίζεται το περιβάλλον

Που χαρακτηρίζεται από

- Τη χαμηλού κόστους παροχή γρήγορων συνδέσεων στο Διαδίκτυο σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού,
- Χωρίς περιορισμούς στα Συστήματα μετάδοσης και τον τερματικό εξοπλισμό
- Την κατάλληλη δικτυακή υποδομή
- Τη δυνατότητα του πολίτη να επιλέγει πάροχο
- Το κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο για την ενδυνάμωση της καινοτομίας και Την προστασία του ανταγωνισμού
- Η τεχνολογική άποψη για τη νευρυζωνικότητα είναι
- Η αδιάλειπτη πρόσβαση στο Ίντερνεντ
- Ο υψηλός ρυθμός μετάδοσης δεδομένων προς το χρήστη ώστε ο χρήστης
- Να έχει πρόσβαση σε διαδραστικές υπηρεσίες πολυμεσικού περιεχομένου εικόνα και δεδομένα η παροχή
- Μετάδοσης δεδομένων προς το χρήστη ώστε ο χρήστης
- Να έχει πρόσβαση σε διαδραστικές υπηρεσίες πολυμεσικού περιεχομένου

Η ευρυζωνικότητα είναι απαραίτητη για την παροχή Υπηρεσιών όπως τηλεεργασία, τηλε-εκπαίδευση, τηλε-ιατρική, τηλε-διάσκεψη κτλ δικτυακές υπηρεσίες ανάμεσα σε ομότιμους κόμβους(peer-to-peer networking services),

- Μετάδοση video υψηλής ποιότητας.
- Αλληλεπιδραστικά παιχνίδια
- Ένα μεγάλο σύνολο υπηρεσιών που σχετίζονται με την παροχή πληροφοριών, αλλά και εμπορικών συναλλαγών(e-commerce)

Ένα ευρυζωνικό δίκτυο πρόσβασης αποτελείται κατά κανόνα από τρία μέρη, το δίκτυο κορμού, το ενδιάμεσο χιλιόμετρο και τις συνδέσεις του «τελευταίου χιλιομέτρου», οι οποίες συνδέουν τους τελικούς χρήστες στο δίκτυο .

Παράδειγμα ευρυζωνικού δικτύου είναι το «ΣΥΖΕΥΞΙΣ» είναι ένα έργο του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΔΜΗΔ), με το οποίο επιδιώκεται η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός της τηλεπικοινωνιακής υποδομής του Δημόσιου Τομέα. Πρόκειται για ένα δίκτυο πρόσβασης και κορμού για τους φορείς του Δημοσίου, με σκοπό να καλύψει όλες τις ανάγκες για τη μεταξύ τους επικοινωνία με **Τηλεφωνία** (τηλεφωνική επικοινωνία ανάμεσα στους φορείς), **Δεδομένα** (επικοινωνία υπολογιστών - Internet) και **Video** (τηλεδιάσκεψη - τηλεεκπαίδευση).

Σκοπός του έργου είναι η **βελτίωση της λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών**, με την αναβάθμιση της μεταξύ τους επικοινωνίας μέσω της παροχής προηγμένων τηλεματικών υπηρεσιών με χαμηλό κόστος, και η **ενοποιημένη εξυπηρέτηση των πολιτών**, με αυτοματοποιημένα και φιλικά προς τον χρήστη συστήματα πληροφόρησης και διεκπεραίωσης συναλλαγών με το Δημόσιο.

Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η τεχνική υποδομή για την ανάπτυξη διευρυζωνικών δικτύων υπάρχει και είναι αξιόλογη στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας.

Οι ΤΠΕ Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών αναπτύχθηκαν κυρίως την τελευταία 15ετία. Προφανές είναι λοιπόν οι ηλικιακά μεγαλύτερες ομάδες να παρουσιάζουν έλλειψη των απαιτούμενων ικανοτήτων και γνώσεων στην χρήση των ΤΠΕ. Ας μην ξεχνάμε ότι ο γενικός πληθυσμός από 40 ετών και άνω, είναι μεγαλωμένος διαφορετικά και δεν διδάχθηκε σε καμία βαθμίδα εκπαίδευσης τις ΤΠΕ. Το παραμικρό πρόβλημα κατά την χρήση Η/Υ και Internet, μπορεί να τους απογοητεύσει, αγχώσει ή και να τους αποδιοργανώσει. 1. Για να έχουμε πρόσβαση στις ΤΠΕ, αναγκαία και ικανή συνθήκη είναι να διαθέτουμε το κόστος-χρήματα: α) για τον απαιτούμενο εξοπλισμό (Hardware) και λογισμικό (Software), β) για την σύνδεση στο Internet. Προϋπόθεση φυσικά να υπάρχουν ή να έχουν προβλεφθεί οι βασικές υποδομές, π.χ. ηλεκτρικό και τηλεφωνικό δίκτυο, ευρυζωνικότητα κ.τ.λ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ελληνική Πολιτεία, έχουν εκπονήσει ειδικά προγράμματα για την ενίσχυση της προσβασιμότητας (eInclusion). Στόχος της δράσης είναι να ενισχυθεί σημαντικά η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του γρήγορου Internet από τους νέους.

3.4.2.3 Αποκομιδή, Διαχείριση Απορριμμάτων.

Αποκομιδή απορριμμάτων γίνεται σε πρώτο βαθμό από τους Δήμους Δυτικής Μακεδονίας στη συνέχεια μεταφορτώνονται σε σταθμούς και αναλαμβάνει η ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ. Οι Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) είναι χώροι ειδικά διαμορφωμένοι στους οποίους γίνεται η ταφή των απορριμμάτων των πόλεων. Η διαμόρφωση του χώρου των ΧΥΤΑ προβλέπεται να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε τοξικά, οργανικά και άλλα απόβλητα από το χώρο απόθεσης να μη διαφεύγουν στο γύρω περιβάλλον ή στον υδροφόρο ορίζοντα τυχόν κατοικημένων περιοχών που βρίσκονται σε μικρή απόσταση. Αυτό επιτυγχάνεται με τη στεγανοποίηση των απορριμμάτων με τσιμέντο, χώμα, πλαστικές μεμβράνες και άλλα υλικά.

Η απόθεση των απορριμμάτων μπορεί να διαρκέσει το πολύ 30 έτη. Έπειτα από την παρέλευση αυτού του χρονικού διαστήματος προβλέπεται το κλείσιμο των χώρων απόθεσης, και στα έτη που ακολουθούν γίνονται τα κατάλληλα έργα επαναφοράς του περιβάλλοντος στην αρχική του μορφή, με το θάψιμο των σκουπιδιών και τη στεγανοποίηση του χώρου με γεωμεμβράνες, ώστε να αποφευχθεί η μόλυνση της περιοχής. Τα έργα αυτά μπορεί να διαρκέσουν έως και 20 χρόνια, στη Δυτική Μακεδονία έκλεισαν περίπου 205 χωματερές .

Κύριο αντικείμενο της Εταιρείας είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η λειτουργία του ΟΣΔΑ. (Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Απορριμμάτων)της Δυτικής Μακεδονίας, σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης του 1995.

Η ίδρυση της βασίστηκε στην Οικονομοτεχνική Μελέτη Σκοπιμότητας του 1996 και η έναρξη της λειτουργίας της σηματοδοτήθηκε με τη δημοσίευση του ΦΕΚ (1998).

Μέτοχοι: Οι Δήμοι Γρεβενών, Καστοριάς, Φλώρινας, Κοζάνης & Πτολεμαΐδας και οι

Τοπικές Ενώσεις Δήμων & Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) των τεσσάρων Νομών της Δυτικής Μακεδονίας.

ΗΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ Διαχείριση Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας έχει Υποδομές Μεταφόρτωσης είναι αξίας €2,5 εκατ. Δέκα Σταθμοί Μεταφόρτωσης κατασκευάστηκαν και λειτουργούν για την μεταφόρτωση των σύμμεικτων απορριμμάτων και την ανακύκλωση υλικών στη Δυτική Μακεδονία. Άλλα είναι ο Περιφερειακός ΧΥΤΑ που κόστισε 5 πέντε εκατομμύρια κλπ.

Το πρώτο έργο ολοκληρωμένης Διαχείρισης Απορριμμάτων στην Ελλάδα που υλοποιήθηκε, με την Σύμπραξη Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα μεταξύ της διαδημοτικής εταιρείας Δήμων Δυτικής Μακεδονία ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ και της ΕΠΑΔΥΜ, Οι Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) είναι συμβάσεις, κατά κανόνα μακροχρόνιες, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ενός δημόσιου και ενός ιδιωτικού φορέα, με σκοπό την εκτέλεση έργων ή/και την παροχή υπηρεσιών Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας & Τουρισμού.

Η ΕΠΑΔΥΜ Α.Ε. είναι μια εταιρία ειδικού σκοπού, η οποία συστάθηκε για την εκτέλεση του έργου **"Μελέτη, Κατασκευή, Συντήρηση και Λειτουργία των Εγκαταστάσεων του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας"** και αποτελείται σε ποσοστό 50% από τις εταιρίες ΗΛΕΚΤΩΡ Α.Ε. και ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.. μέλη του Ομίλου ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε. Η Μονάδα Επεξεργασίας Απορριμμάτων (ΜΕΑ) έχει οροθετηθεί στο Νότιο Πεδίο του Λιγνιτικού Κέντρου Δυτικής Μακεδονίας της ΔΕΗ και με την υποστήριξη του δικτύου 10 περιφερειακών Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων, επεξεργάζεται το σύνολο των Αστικών Σύμμεικτων Απορριμμάτων της περιφέρειας. με την χρησιμοποίηση ιδιωτικών και κρατικών κεφαλαίων προϋπολογισμού 48 εκ. ευρώ. κλείσιμο των 207 χωματερών από το 2005

Η δυναμικότητα επεξεργασίας απορριμμάτων του εργοστασίου που θα καλύπτει πλήρως τις ανάγκες της Δυτικής Μακεδονίας ανέρχεται στους 120.000 τόνους ετησίως. Υπάρχουν και οι σκέψεις για επέκταση σε άλλες Περιφερειακές Ενότητες υπήρξαν όμως αντιδράσεις, συνεδρίαση Περιφερειακού Συμβουλίου στις 9-6-2015..

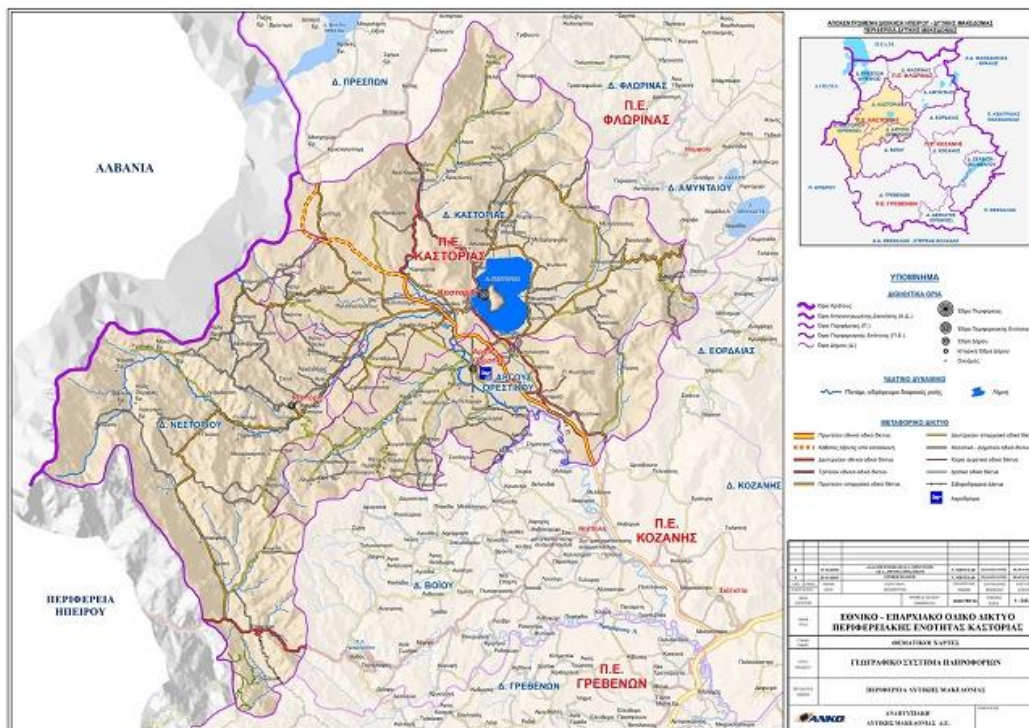
Η υπερσύγχρονη μονάδα υποδέχεται τα Αστικά Σύμμεικτα Απορρίμματα των Δήμων σε ένα δίκτυο 10 περιφερειακών Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων από όλη την περιφέρεια , όπου γίνεται η επεξεργασία και η διάθεση προϊόντων και υπολειμμάτων, διαθέτει Χώρο Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων, καθώς και Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης.

Η άδεια κατασκευής και λειτουργίας για 25 έτη εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2015 από το Υπουργείο Οικονομίας, η σχετική σύμβαση υπογράφηκε τον Ιούνιο του 2015 και το έργο ολοκληρώθηκε εντός χρονοδιαγράμματος

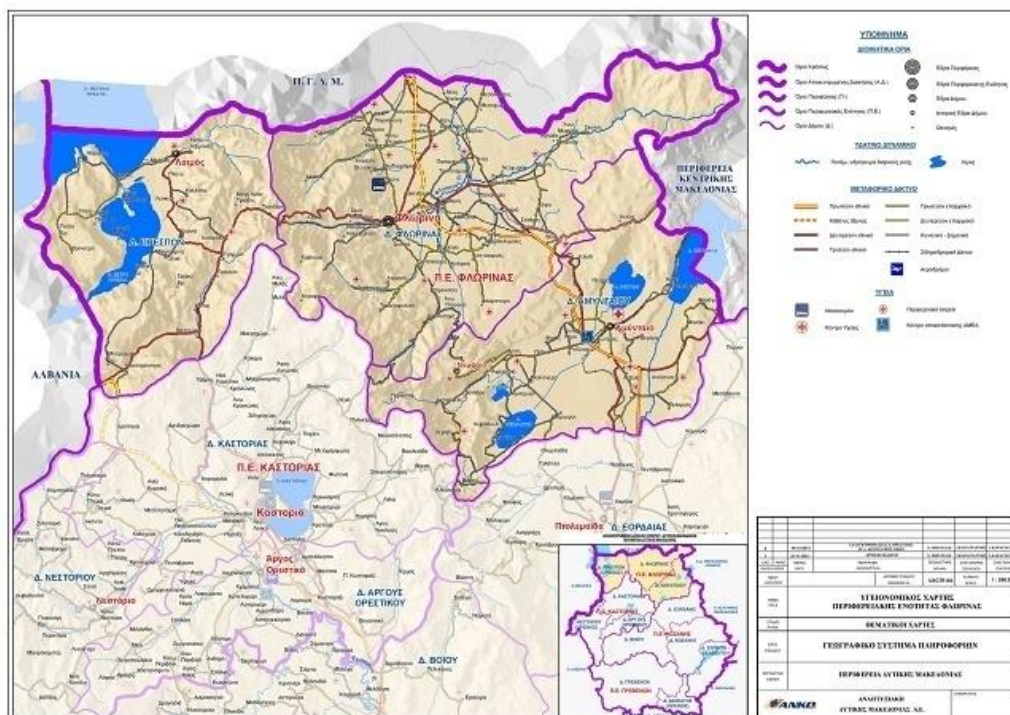
Αντιδράσεις υπήρξαν τόσο από συνδικαλιστικούς φορείς από τοπικούς παράγοντες και από κόμματα για τόσο για την μόλυνση του περιβάλλοντος στην περιοχή όσο και για την συνεργασία με τα ιδιωτικά συμφέροντα που σκοπό έχουν το κέρδος όταν η αποκομιδή απορριμμάτων έχει Κοινωφελής Χαρακτήρα από τους Δήμους, επίσης χαρακτηρίστηκε και μαξιμαλιστικό όπως καταγράφηκαν στην συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Μακεδονίας στις 9-6-2015 .

3.4.2.4 Οδικό δίκτυο ,σιδηροδρομικό δίκτυο, αεροδρόμιο ζώνης Καστοριάς Φλώρινας.

Χάρτης 4 Οδικό δίκτυο Καστοριάς Πηγή ΑΝΚΟ

Χάρτης 5 Οδικό δίκτυο Φλώρινας Πηγή ΑΝΚΟ

Κύριοι Οδοί ζώνης Καστοριάς Φλώρινας

Κύρια οδός Α29 Κάθετος άξονας Εγνατίας Σιάτιστα-Ιεροπηγή-Κρυσταλλοπηγή συνδέει την Αλβανία με τον Πανευρωπαϊκός Διάδρομος VIII), συνολικού μήκους 72 χλμ. Διασχίζει την Καστοριά με πολλά οφέλη για την περιοχή.

Επίσης σύμφωνα με το ΦΕΚ 992/τεύχβ/20-01-2007 καθορίζονται οι οδοί που ανήκουν στην αρμοδιότητα συντήρησης των υπηρεσιών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που υπάγονται στην Περιφέρεια και είναι οι εξής:

Οδοί ΠΕ Καστοριάς

ΕΘΝΙΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ 1) Όρια Ν. Κοζάνης – Βογατσικό – Άργος Ορεστικό – Δισπηλιό (παλαιο) 2) Έξοδος Καστοριάς (Γήπεδο) – Απόσκεπος – Χάνι Μπιρίκι(παλαιό) 3) Κόμβος Κωσταραζίου – Αμπελόκηποι –Δισπηλιό – είσοδος Καστοριάς

ΠΡΩΤΕΥΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ 4) Παρακαμπτήριας οδού Καστοριάς – Κοζάνης μέσω Αργους Ορεστικού 5) Καστοριά – Κολοκυνθού – Καλοχώρι – Νεστόριο 6) Καστοριά – Χιλιόδενδρο – Τσάκωνη – Πεντάβρυσο – Ομορφοκκλησιά 7) Νεστόριο – Πεύκος – Πευκόφυτα – Χρυσή – Επταχώρι (συνάντηση με εθνική οδό 8) Μεσοποταμιά – Αγία Κυριακή – Οινόη – Κάτω Φτεριά – Κομνηνάδες – Διποταμιά 9) Αγία Κυριακή – Ιεροπηγή προς Κρυσταλλοπηγή (Όρια Νομού) 10) Καστοριά – Κάτω Λεύκη – Κορομηλιά 11) Καστοριά – Εξωκλήσι Αγίου Αθανασίου – Τοιχίο – Βυσσινιά – Οξυά προς Δροσοπηγή (Όρια Νομού) 12) Καστοριά – Δισπηλιό – Κορησός – Βέργα – προς Αμύνταιο (Όρια Νομού) 13) Δισπηλιό – Μαυροχώρι – Πολύκαρπο – Φωτεινή – Σιδηροχώρι .

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ 14) Άργος – Αμμουδάρας – Ασπροκκλησιά 15) Άργος – Μελάνθιον – Νεστόριον δια Λακκωμάτων 16) Άργος προς Δαμασκηνιά και Πεντάλοφο 17) Ζευγοστάσι – Άνω Περιβόλι προς Δαμασκηνιά και μέσω Καστανοφύτου 18) Μελάνθιον – Λάγγα προς Πολυκάστανο και Τσοτύλι μέσω Βυτσίστης 19) Λαχανόκηποι – Αυγή – Πεντάβρυσον 20) Άργος – Γέφυρα Αλιάκμονος – Χιλιόδενδρον 21) Νεστόριον – Κοτύλη – Επταχώρι δια Κυψέλης 22) Επταχώρι προς Ζέρμαν και Βούρμπιανην 23) Λιβαδότοπος – Μονόφυλον – Τρίλοφον και μέσω Γιαννοχωρίου 24) Καλοχώριον – Άνω Φτεριά 25) Μεσοποταμιά – Δενδροχώρι 26) Γάυρος – Κάτω Κρανιώνας προς Πολυπόταμον δια Χαλάρων – Μακροχωρίου – Κάτω και Άνω Μελά 27) Κάτω Κρανιώνας – Άγιος Αντώνιος – Βαψώρι 28) Πολυκέρασος – Μελισότροπος – Κορησός 29) Αυχήν Νταουλίου – Κλεισούρα προς Πτολεμαίδα 30) Δισπηλιό – Αμπελόκηποι οδός Καστοριάς – Κοζά- νης δια Μηλίτσης 31) Βογατσικό – Γέρμα από οδού Καστοριάς – Κοζάνης.

Οδοί ΠΕ Φλώρινας.

ΕΘΝΙΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ 1) Βεύη – Κέλλη – Όρια Νομού Έδεσσας 2) Βεύη – Αμύνταιο – Κόμβος Αμυνταίου (μέσω Κλειδιού) – Όρια Ν. Κοζάνης (μέσω ΔΕΗ Αμυνταίου) (παλαιό τμήμα) 3) Διασταύρωση Πρεσπών – Άγιος Γερμανός

ΠΡΩΤΕΥΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ 4) Φλώρινα – Τροπαιούχος – Υδρούσα – Δροσοπηγή – Οξιμά (Όρια Ν. Καστοριάς 5) Λαιμός – Κούλα 6) Παπαγιάννης – Ιτέα (από διασταύρωση με Ε.Ο. Νεοχωράκι) – Μελίτη – Αχλάδα 7) Αμύνταιο – Σωτήρα – Πεδινό – Φανός – Αετός – Αγραπιδιά – Σκλήθρο – Ασπρόγεια – Λέχοβο προς Βέρνα (Όρια Ν. Καστοριάς)

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ 8) Φλώρινα – Περιοχή Πρώτης – Σερβικά Σύνορα δια περιοχών Κλαδορράχης και Παρορίου 9) Φλώρινα – Άνω Καλλινίκη – Νέος Καύκασος 10) Φλώρινα – Πέρασμα – Κολχική 11) Τροπαιούχος – Πολυπόταμος προς Άνω Μελά και Γάβρον μέσω περιοχής Ατραπού 12) Τροπαιούχος – Τριανταφυλλιά 13) Μπούφι – Άνω Κλειναί – Μαρίνα, από οδού Φλω-ρίνης – Αλβ. Συνόρων – Άνω και κάτω Κλεινών και Άνω και Κάτω Καλλινίκης 14) Κάτω Κλειναί – Πολυπλάτανος – Νίκη 15) Κρατερόν – Εθνικόν – Αγ. Παρασκευή 16) Κρυσταλλοπηγή προς Ιεροπηγή 17) Λαιμός – Πύλη – Βροντερόν δια Κούλας και Πυξού 18) Σ. Σταθμός Φλωρίνης – Μεσονήσι – Φλάμπουρο δι' Αμμοχωρίου – Λεπτοκαρυάς 19) Σερβικόν Μνημείον – 59ον χλμ. οδού Κοζάνης – Φλωρίνης 20) Βεύη – Αγ. Βαρθολομαίος – Τροπαιούχοι δια Περάσματος 21) Μαρίνα – Μεσόκαμπος – Σέρβικα Σύνορα δια Μεσοχωρίου 22) Παπαγιάννης – Ιτέα προς Καρυδιάν και Αγραν μέσω Νεοχωρακίου, Μελίτης, Αχλάδας, Σκοπού, Παπαδιάς και Καλυβίων 23) Σερβικόν Μνημείον – Λόφοι – Μελίτη 24) Αμύνταιο – Ξυνό Νερό 25) Αμύνταιο – Πέτρα 26) Αετός – Νυμφαίο 27) Ανάργυροι – Όρια Ν. Κοζάνης 28) Εθνική Οδός Φλώρινας – Κοζάνης – Φιλώτας – Αντίγονο – Μανιάκι – Φαράγγι – Όρια Ν. Πέλλης.

Σιδηροδρομικό δίκτυο

Σιδηροδρομικό δίκτυο υπάρχει στη ΠΕ. Φλώρινας.

Αεροδρόμιο

Ο Κρατικός Αερολιμένας Καστοριάς «Αριστοτέλης» βρίσκεται 10 χιλιόμετρα από την πόλη της Καστοριάς στο Άργος Ορεστικό. Οι ανακαινίσεις και επεκτάσεις που έγιναν στη πίστα του αερολιμένα το κατατάσσουν σε εκείνους με διεθνείς προδιαγραφές, ο οποίος μπορεί να φιλοξενήσει άνετα μεγάλα αεροσκάφη.

Έργα στρατηγικής σημασίας που έχουν προγραμματισθεί και εγκριθεί .

Έργα στρατηγικής σημασίας που έχουν προγραμματισθεί και εγκριθεί είναι τα παρακάτω:.

Ο Διαδριατικός Αγωγός (Trans Adriatic Pipeline - TAP) είναι ένα έργο κατασκευής αγωγού φυσικού αερίου ο οποίος θα μεταφέρει φυσικό αέριο από την περιοχή τη Κασπίας στην Ευρώπη. Ο TAP θα διασυνδεθεί με τον αγωγό φυσικού αερίου Ανατολίας (TANAP)

στα ελληνοτουρκικά σύνορα και θα διέρχεται από τη Βόρεια Ελλάδα, την Αλβανία και την Αδριατική Θάλασσα προτού καταλήξει στις ακτές της Νότιας Ιταλίας όπου θα συνδεθεί στο ιταλικό δίκτυο φυσικού αερίου.

- Αγωγός Αγωγός TAP-Κήποι Έβρου-Κρυσταλλοπηγή Καστοριάς 1,5 δις ευρώ
- Εγνατία Οδός- Αποπεράτωση Κάθετος Άξονα Σιάτιστα-Καστοριά-Κρυσταλλοπηγή 158εκ.ευρώ
- Τηλεθέρμανση Φλώρινας- Δίκτυο 64εκ.ευρώ

3.5 Κοινωνικές Υποδομές (Υγεία, Εκπαίδευση, Αθλητισμός, Πολιτισμός)

Θα περιγράψουμε και θα αναλύσουμε τις κοινωνικές υποδομές της ζώνης που αφορούν την Υγεία, την Εκπαίδευση και τον Αθλητισμό.

3.5.1 Υγεία στην Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας

Υποδομές υγείας γνωρίζουμε ότι κύριος σκοπός του Νοσοκομείου είναι η παροχή πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας η οποία παρέχεται ισότιμα σε κάθε άτομο ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική του κατάσταση, σύμφωνα με τους κανόνες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και της κοινωνικής ασφάλισης.

Το Γενικό Νοσοκομείο Καστοριάς

Το Γενικό Νοσοκομείο Καστοριάς

Η παροχή Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας στο πληθυσμό ευθύνεται η Διοίκηση της 3ης Υ.ΠΕ. Μακεδονίας, καθώς και σε ασθενείς που παραπέμπονται από άλλες Υ.ΠΕ. Η φροντίδα υγείας παρέχεται ισότιμα σε κάθε πολίτη ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική του κατάσταση, σύμφωνα με τους κανόνες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και της Κοινωνικής Ασφάλισης.

Η ειδίκευση, η συνεχής εκπαίδευση και η επιμόρφωση ιατρών, νοσηλευτών και άλλων επαγγελματιών υγείας, με την ανάπτυξη και εφαρμογή ανάλογων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Η ανάπτυξη και προαγωγή της έρευνας στον τομέα της υγείας. Στην κατεύθυνση αυτή εφαρμόζει και αναπτύσσει ερευνητικά προγράμματα και συνεργάζεται με άλλους συναφείς φορείς, καθώς και διεθνείς οργανισμούς, επιστημονικά και ερευνητικά κέντρα.

Η συνεργασία με τα νοσηλευτικά ιδρύματα και άλλες μονάδες υγείας της υγειονομικής περιφέρειας για την ανάπτυξη και αναβάθμιση συνολικά της παρεχόμενης φροντίδας υγείας και ειδικότερα σε ότι αφορά την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και ειδικών προγραμμάτων μελέτης και αξιολόγησης θεμάτων, που αφορούν το χώρο της υγείας στη Διοίκηση της 3ης Υ.ΠΕ. Μακεδονίας.

Η εφαρμογή νέων μεθόδων και μορφών περίθαλψης, με στόχο την αποτελεσματική προώθηση της υγείας των πολιτών.

Η ανάπτυξη διαδικασιών που διευκολύνουν τους στρατηγικούς στόχους που τίθενται από το Υπουργείο Υγείας, τη Διοίκηση της 3ης Υ.ΠΕ. Μακεδονίας και το Διοικητικό Συμβούλιο του Νοσοκομείου.

Πίνακας 16 Νοσοκομεία Κέντρα Υγείας, Περιφερειακά Ιατρεία Ζώνης Καστοριάς – Φλώρινας

Κ.Υ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ		pedymykastorias@gmail.com	
Κ.Υ. ΦΛΩΡΙΝΑΣ		myflo-gram@3ype.gr	
A/A	ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ		
ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ			
Περιφερειακά Ιατρεία			
1	Αετού		
2	Αγίας Παρασκευής		
3	Αμμοχωρίου		
4	Αντάρτικου		
5	Αντιγόνου		
6	Άνω Βεύης		
7	Καλλινίκης		
8	Κλεινών		
9	Λαιμού		
10	Νυμφαίου		
11	Λεβαΐας		
12	Μελίτης		
13	Λευκώνα		
14	Λεχόβου		
15	Φλάμπουρου		
16	Ξυνού Νερού		
17	Παπαγιάννη		
18	Πολυποτάμου		
19	Πύλης		
20	Υδρούσας		
21	Φιλώτα		

	ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ	
	Περιφερειακά Ιατρεία	
	1	Βογατσικού
	2	Διποταμιάς
	3	Κλεισούρας
	4	Κορησού
	5	Μακροχωρίου
	6	Μακροχωρίου για εξυπ.εγκ. οικισμού Κορεστίων
	7	Μελανθίου
	8	Μεσοποταμιάς
	9	Νεστορίου
	10	Οινόης
	11	Πενταβρύσου
	12	Σκαλοχωρίου
	13	Τοιχίου
	14	Μανιάκων
	15	Μαυροχωρίου
	16	Κρατικός Αερολιμένας

3.5.2 Η Παιδεία στην Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του Σύνταγματος της Ελλάδος που αφορά την Παιδεία, τέχνη, επιστήμη καθορίζονται οι κανόνες που διέπουν την παιδεία .

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα καταταμείται σε Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση σε Δευτεροβάθμια και σε Τριτοβάθμια σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τις υποδομές τη ζώνης Καστοριάς -Φλώρινας

Δ/ση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Πίνακας 17 Νηπιαγωγεία ΠΕ Καστοριάς

1	2ο Ν/Γ Άργους Ορεστικού	Κανοπούλου 27
2	3ο Ν/Γ Άργους Ορεστικού	Αρμενοχωρίου
3	4ο Ν/Γ Άργους Ορεστικού	25ης Μαρτίου
4	Ν/Γ Δισπηλιού	Δισπηλιό
5	Ειδικό Ν/Γ Καστοριάς	Χλόη
6	1ο-8ο Ν/Γ Καστοριάς	Μακεδονομάχων 23
7	2ο Ν/Γ Καστοριάς	Αγ. Βαρβάρας 13
8	3ο Ν/Γ Καστοριάς	Χριστοπούλου 37
9	4ο Ν/Γ Καστοριάς	Μεγ. Αλεξάνδρου 13
10	5ο Ν/Γ Καστοριάς	Γράμμου 102
11	6ο Ν/Γ Καστοριάς	Δελφών 1
12	7ο Ν/Γ Καστοριάς	Πλατεία Ντολτσού
13	9ο Ν/Γ Καστοριάς	Πάροδος Γράμμου 187
14	10ο Ν/Γ Καστοριάς	Χλόη
15	11ο Ν/Γ Καστοριάς	Χλόη
16	Ν/Γ Κορησού	Κορησός
17	Ν/Γ Κωσταραζίου	Κωσταράζι
18	Ν/Γ Μαυροχωρίου	Μαυροχώρι

19	N/Γ Νέου Οικισμού	Νέος Οικισμός
20	N/Γ Πολυκάρπης	Πολυκάρπη
21	N/Γ Τοιχιού	Τοιχίο
22	N/Γ Ασπροκκλησιάς	Ασπροκκλησιά
23	N/Γ Διποταμίας	Διποταμία
24	N/Γ Κολοκυνθούς	Κολοκυνθού
25	N/Γ Λεύκης	Λεύκη
26	1ο N/Γ Μανιάκων	Μανιάκοι
27	2ο N/Γ Μανιάκων	Μανιάκοι
28	3ο N/Γ Μανιάκων	Μανιάκοι
29	1ο N/Γ Μεσοποταμίας	Μεσοποταμία
30	2ο N/Γ Μεσοποταμίας	Μεσοποταμία
31	N/Γ Νεστορίου	Νεστόριο
32	N/Γ Οινόης	Οινόη
33	N/Γ Πενταβρύσου	Πεντάβρυσος
34	N/Γ Χιλιοδένδρου	Ποριά

Πίνακας 18 Δημοτικά σχολεία ΠΕ Καστοριάς

Α/Α	ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟ	ΟΔΟΣ
1	1ο Δ.Σ. Άργους Ορεστικού	ΣΠΥΡΟΥ ΛΟΥΗ 12 ΑΡΓΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ
2	2ο Δ.Σ. Άργους Ορεστικού	ΜΙΧΑΗΛ ΖΑΧΟΥ 9 ΑΡΓΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ
3	3ο Δ.Σ. Άργους Ορεστικού	ΑΡΜΕΝΟΧΩΡΙΟΥ 60 ΑΡΓΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ
4	4ο Δ.Σ. Άργους Ορεστικού	ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ 40 ΑΡΓΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ
5	Δ.Σ. Δισπηλιού	ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ 2 ΔΙΣΠΗΛΙΟ

6	Ειδικό Δ.Σ. Καστοριάς	ΧΛΟΗ Τ.Θ. 466 ΚΑΣΤΟΡΙΑ
7	1ο Δ.Σ. Καστοριάς	ΜΑΝΩΛΑΚΗ 26 ΚΑΣΤΟΡΙΑ
8	2ο Δ.Σ. Καστοριάς	ΑΓ. ΜΗΝΑ 27 ΚΑΣΤΟΡΙΑ
9	3ο Δ.Σ. Καστοριάς	ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 47 ΚΑΣΤΟΡΙΑ
10	4ο Δ.Σ. Καστοριάς	Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 13 ΚΑΣΤΟΡΙΑ
11	5ο Δ.Σ. Καστοριάς	ΖΑΛΟΓΓΟΥ 9Α ΚΑΣΤΟΡΙΑ
12	6ο Δ.Σ. Καστοριάς	ΑΛ. ΠΑΠΑΓΟΥ 18 ΚΑΣΤΟΡΙΑ
13	7ο Δ.Σ. Καστοριάς	ΠΛΑΤΕΙΑ ΝΤΟΛΤΣΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑ
14	9ο Δ.Σ. Καστοριάς	ΧΛΟΗ Τ.Θ. 441 ΚΑΣΤΟΡΙΑ
15	10ο Δ.Σ. Καστοριάς	ΕΥΑΓ. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ - ΧΛΟΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
16	Δ.Σ. Κορησού	ΚΟΡΗΣΟΣ
17	Δ.Σ. Κωσταραζίου	ΚΩΣΤΑΡΑΖΙ
18	Δ.Σ. Μαυροχωρίου	ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ 31 ΜΑΥΡΟΧΩΡΙ
19	Δ.Σ. Ν. Οικισμού	Ν. ΟΙΚΙΣΜΟΣ
20	Δ.Σ. Πολυκάρπης	ΠΟΛΥΚΑΡΠΗ
21	Δ.Σ. Τοιχιού	ΤΟΙΧΙΟ
22	Δ.Σ. Ασπροκκλησιάς	ΑΣΠΡΟΚΚΛΗΣΙΑ
23	Δ.Σ. Διποταμίας	ΔΙΠΟΤΑΜΙΑ
24	Δ.Σ. Επταχωρίου	ΕΠΤΑΧΩΡΙ
25	Δ.Σ. Κολοκυνθούς	ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥ
26	1ο Δ.Σ. Μανιάκων	Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 2 ΜΑΝΙΑΚΟΙ
27	2ο Δ.Σ. Μανιάκων	ΑΡΜΕΝΟΧΩΡΙΟΥ 10 ΜΑΝΙΑΚΟΙ
28	Δ.Σ. Μεσοποταμίας	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
29	Δ.Σ. Νεστορίου	ΝΕΣΤΟΡΙΟ

30	Δ.Σ. Οινόης	ΟΙΝΟΗ
31	Δ.Σ. Χιλιοδένδρου	ΧΙΛΙΟΔΕΝΤΡΟ

Πίνακας 19 Νηπιαγωγεία ΠΕ Φλώρινας

A/A	Νηπιαγωγείο	Ταχυδρομική Διεύθυνση
1	1ο Φλώρινας	Λ. Ελευθερίας 15, 53100 Φλώρινα
2	2ο Φλώρινας	Λ. Ελευθερίας 15, 53100 Φλώρινα
3	3ο Φλώρινας	Μοριχόβου 2, 53100 Φλώρινα
4	4ο Φλώρινας	Αριστοτέλους 1, 53100 Φλώρινα
5	5ο Φλώρινας	Κοντοπούλου 16, 53100 Φλώρινα
6	6ο Φλώρινας	Ι. Καραβίτη 38, 53100 Φλώρινα
7	7ο Φλώρινας	Αργυροκάστρου 2, 53100 Φλώρινα
8	8ο Φλώρινας	Μοναστηρίου 80, 53100 Φλώρινα
9	9ο Φλώρινας	Λ. Ελευθερίας 15, 53100 Φλώρινα
10	Ειδ.Νηπ/γείο Φλώρινας	Κοντοπούλου 16, 53100 Φλώρινα
11	Αμμοχωρίου 1ο	Αμμοχώρι, 53100 Φλώρινα
12	Αμμοχωρίου 2ο	Αμμοχώρι, 53100 Φλώρινα
13	Άνω Καλλινίκης	Άνω Καλλινίκη, 53100 Φλώρινα
14	Αρμενοχωρίου	Αρμενοχώρι, 53100 Φλώρινα
15	Αχλάδας	Αχλάδα, 53071 Μελίτη
17	Βεύης	Βεύη, 53074 Βεύη
18	Κάτω Κλεινών	Κάτω Κλεινές, 53100 Φλώρινα
19	Λόφων	Λόφοι, 53074 Βεύη
20	Μελίτης 1ο	Μελίτη, 530 71 Μελίτη

21	Μελίτης 2ο	Μελίτη, 530 71 Μελίτη
22	Νεοχωρακίου	Νεοχωράκι, 531 00 Φλώρινα
23	Παλαίστρας	Παλαίστρα, 531 00 Φλώρινα
24	Παπαγιάννη	Παπαγιάννης, 531 00 Φλώρινα
25	Περάσματος	Πέρασμα, 531 00 Φλώρινα
26	Πολυποτάμου	Πολυπόταμος, 531 00 Φλώρινα
27	Σιταριάς	Σιταριά, 530 74 Βεύη
28	Σκοπιάς	Σκοπιά, 531 00 Φλώρινα
29	Τροπαιούχου	Τροπαιούχος, 531 00 Φλώρινα
30	Αγίου Γερμανού	Άγιος Γερμανός, 53077
31	Αμυνταίου 1ο	Πάροδος γυμναστηρίου, 53200
32	Αμυνταίου 2ο	Γ.Λασάνη, 53200 Αμύνταιο
33	Αμυνταίου 4ο	Νότιος Περιφερειακός, 53200
34	Ειδ. Νηπ/γείο Αμυνταίου	Πάροδος γυμναστηρίου, 53200
35	Αγ. Παντελεήμονα	53200, Αγ. Παντελεήμονας
36	Αετού	53075, Αετός
37	Αντιγόνου	53070 Αντίγονο
16	Βαρικού	50005 Βαρικό
38	Κέλλης	Κέλλη, 53074 Βεύη
39	Λεβαΐας	53200 Λεβαΐα
40	Λεχόβου	53073 Λέχοβο
41	Μανιακίου	53070 Μανιάκι
42	Ξινού Νερού	53072 Ξινό Νερό

43	Σκλήθρου	53075 Σκλήθρο
44	Φιλώτα	53070 Φιλώτας
45	Φλάμπουρου	Φλάμπουρο, 531 00 Φλώρινα

Πίνακας 20 Δημοτικά σχολεία ΠΕ Φλώρινας

Α/Α	Δημοτικό Σχολείο	Ταχ. Διεύθυνση
1	Πειραματικό Φλώρινας	Αργυροκάστρου 2, 53100 Φλώρινα
2	1ο Φλώρινας	Λ. Ελευθερίας 15, 53100 Φλώρινα
3	2ο Φλώρινας	Λ. Ελευθερίας 15, 531 00 Φλώρινα
4	3ο Φλώρινας	Μοριχόβου 2, 531 00 Φλώρινα
5	5ο Φλώρινας	Κοντοπούλου 16, 531 00 Φλώρινα
6	6ο Φλώρινας	Αριστοτέλους 1, 531 00 Φλώρινα
7	Ειδικό Φλώρινας	Κοντοπούλου 16, 53100 Φλώρινα
8	Αμμοχωρίου	Αμμοχώρι, 53100 Φλώρινα
9	Άνω Καλλινίκης	Άνω Καλλινίκη, 53100 Φλώρινα
10	Αρμενοχωρίου	Αρμενοχώρι, 53100 Φλώρινα
11	Αχλάδας	Αχλάδα, 53071 Μελίτη
12	Βεύης	Βεύη, 53074 Βεύη
13	Ιτέας	Ιτέα, 53100 Φλώρινα
14	Κάτω Κλεινών	Κάτω Κλεινές, 53100 Φλώρινα
15	Μελίτης	Μελίτη, 53071 Μελίτη
16	Νεοχωρακίου	Νεοχωράκι, 53100 Φλώρινα
17	Περάσματος	Πέρασμα, 53100 Φλώρινα

18	Πολυποτάμου	Πολυπόταμος, 53100 Φλώρινα
19	Σιταριάς	Σιταριά, 53074 Βεύη
20	Σκοπιάς	Σκοπιά, 53100 Φλώρινα
21	Υδρούσας	Υδρούσα, 53100 Φλώρινα
22	Φλαμπούρου	Φλάμπουρο, 53100 Φλώρινα
23	Αγίου Γερμανού	Άγιος Γερμανός, 53077 Αγ.Γερμανός
24	1ο Αμυνταίου	Αμύνταιο, 53200 Αμύνταιο
25	2ο Αμυνταίου	Αμύνταιο, 53200 Αμύνταιο
26	3ο Αμυνταίου	Αμύνταιο, 53200 Αμύνταιο
27	Ειδικό Αμυνταίου	Νέος Περιφερειακός 532 00 Αμύνταιο
28	Αγ. Παντελεήμονα	Άγ. Παντελεήμονας, 53200 Αμύνταιο
29	Αετού	Αετός, 53075 Σκλήθρο
30	Βαρικού	Βαρικό, 50005 Βαρικό
31	Βεγόρας	Βεγόρα, 532 00 Αμύνταιο
32	Κέλλης	Κέλλη, 53074 Βεύη
33	Λεβαΐας	Λεβαΐα, 53200 Αμύνταιο
34	Λεχόβου	Λέχοβο, 53073 Λέχοβο
35	Μανιακίου	Μανιάκι, 53070 Φιλώτας
36	Ξινού Νερού	Ξινό Νερό, 53072 Ξινό Νερό
37	Σκλήθρου	Σκλήθρο, 53075 Σκλήθρο
38	Φιλώτα	Φιλώτας, 53070 Φιλώτας

Δ/ση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Πίνακας 21 Γυμνάσια Καστοριάς

Α/Α	Σχολείο	Διεύθυνση
1	1 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΚΩΠΗΛΑΤΩΝ
2	2 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ 41
3	3 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑΣ 15
4	4 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΚΥΚΝΩΝ
5	ΜΟΥΣΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΙΒΑΔΙΑ
6	ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΙΒΑΔΙΑ
7	1 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ 2
8	2 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΡΜΕΝΟΧΩΡΙΟΥ
9	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΝΙΑΚΩΝ	ΦΙΛΙΠΠΟΥ 23 ΜΑΝΙΑΚΟΙ
10	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
11	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΕΝΤΑΒΡΥΣΟΥ	ΠΕΝΤΑΒΡΥΣΟΣ
12	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΟΙΝΟΗΣ	ΟΙΝΟΗ
13	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	ΝΕΣΤΟΡΙΟ
14	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΥΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΜΑΥΡΟΧΩΡΙ
15	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΟΡΗΣΟΥ	ΚΟΡΗΣΟΣ
16	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΒΟΓΑΤΣΙΚΟΥ	ΒΟΓΑΤΣΙΚΟ
17	ΕΙΔΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΚΥΚΝΩΝ

Πίνακας 22 Λύκεια Καστοριάς

		Διεύθυνση
1	1 ^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΙΒΑΔΙΑ
2	2 ^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΙΒΑΔΙΑ
3	3 ^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΙΒΑΔΙΑ
4	ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΙΒΑΔΙΑ
5	ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ 2
6	ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
7	ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	ΝΕΣΤΟΡΙΟ

Πίνακας 23 ΕΠΑΛ και Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση ΠΕ Καστοριάς

Α/Α	Σχολείο	Διεύθυνση
1	ΕΠΑΛ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ
2	ΕΠΑΛ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ 2
3	ΕΚ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ
4	Ε.Ε.Ε.Ε.Κ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	ΚΑΑΚΥ-ΑΜΕΑ (ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ) Σ ΟΡΕΣΤΙΚΟ
5	ΣΧΟΛΕΙΟ 2 ^{ης} ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΙΔΕΚΕ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΙΒΑΔΙΑ
6	ΔΕΚ Καστοριάς	ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ
7	Κ.Π.Ε. Καστοριάς	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
8	ΚΕΔΔΥ (ΠΡΩΗΝ ΚΔΑΥ)	ΑΓ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ 36

Πίνακας 24 Γυμνάσια - Λύκεια ΠΕ Φλώρινας

α/α	Σχολικές Μονάδες	Διεύθυνση
1	1ο Γυμνάσιο Φλώρινας	Λεωφ. Καραμανλή 54, 53100, Φλώρινα
2	2ο Γυμνάσιο Φλώρινας	Περιοχή Αγίας Παρασκευής, 53100, Φλώρινα
3	3ο Γυμνάσιο Φλώρινας	Μητρ. Αυγουστίνου Καντιώτη 84, 53100, Φλώρινα
4	1ο Γενικό Λύκειο Φλώρινας	Λεωφ. Καραμανλή 56, 53100, Φλώρινα
5	2ο Γενικό Λύκειο Φλώρινας	Περιοχή Αγίας Παρασκευής, 53100, Φλώρινα
6	3ο Γενικό Λύκειο Φλώρινας	3ο χλμ. Φλώρινας Νίκης, 53100, Φλώρινα
7	1ο ΕΠΑΛ Φλώρινας	3ο χλμ. Φλώρινας Νίκης, 53100, Φλώρινα
8	Εσπερινό ΕΠΑΛ Φλώρινας	3ο χλμ. Φλώρινας Νίκης, 53100, Φλώρινα
9	Εσπερινό Γυμνάσιο – Λ.Τ. Φλώρινας	Μητρ. Αυγουστίνου Καντιώτη 84, 53100, Φλώρινα

10	ΕΕΕΕΚ Φλώρινας	3ο χλμ. Φλώρινας Νίκης, 53100, Φλώρινα
11	Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο – Λύκιο Φλώρινας	Περιοχή Αγίας Παρασκευής, 53100, Φλώρινα
12	1ο ΕΚ Φλώρινας	3ο χλμ. Φλώρινας Νίκης, 53100, Φλώρινα
13	Εκκλησιαστικό Γυμνάσιο – Λ.Τ. Φλώρινας	Μητροπόλεως 7, 53100, Φλώρινα
14	Γυμνάσιο Αμμοχωρίου	Αμμοχώρι, 53100, Φλώρινα
15	Γυμνάσιο Βεύης	Βεύη, 53074, Φλώρινα
16	Γυμνάσιο Κλεινών	Κλεινές, 53100, Φλώρινα
17	Γυμνάσιο Μελίτης	Μελίτη, 53071, Φλώρινα
18	Γυμνάσιο Παπαγιάννη	Παπαγιάννης, 53100, Φλώρινα
19	Γυμνάσιο Αμυνταίου	28ου Συντ. Πεζικού 15, 53200, Αμύνταιο
20	Γενικό Λύκειο Αμυνταίου	Αγίου Νικολάου 14, 53200, Αμύνταιο
21	Μουσικό Σχολείο Αμυνταίου	Νέες Εργατικές Κατοικίες, 53200, Αμύνταιο
22	1ο ΕΠΑΛ Αμυνταίου	Νέες Εργατικές Κατοικίες, 53200, Αμύνταιο
23	Γυμνάσιο Φιλώτα	Γυμναστηρίου 1, 53077, Φιλώτας
24	Γενικό Λύκειο Φιλώτα	Γυμναστηρίου 1, 53077, Φιλώτας
25	Γυμνάσιο Αετού	Αετός, 53070, Σκλήθρο Αμυνταίου

26	Γυμνάσιο Λεχόβου	Λέχοβο, 53073, Αμύνταιο
27	Γυμνάσιο – Λ.Τ. Λαιμού	Λαιμός, 53077, Άγιος Γερμανός Πρεσπών

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας

Στο πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας έχουμε τα παρακάτω τμήματα:

- A. Παιδαγωγική Σχολή (Φλώρινα)
 - i. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
 - ii. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών
- B. Σχολή Καλών Τεχνών (Φλώρινα)
 - i. Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών

Στο Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας έχουμε τα παρακάτω τμήματα:

- A. Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών (Σ.ΤΕ.Φ.)
 - i. Μηχανικών Πληροφορικής ΤΕ (Καστοριά)
 - ii. Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας ΤΕ (Καστοριά)
- B. Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας (Σ.Δ.Ο.)
 - i. Τμήμα Διεθνούς Εμπορίου (Καστοριά)
- Γ. Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας και Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής (Σ.ΤΕ.ΓΕ.ΤΕ.ΤΡΟ.Δ.)
 - ii. Τμήμα Τεχνολόγων Γεωπόνων (Φλώρινα)

Μεταπτυχιακά

Το Π.Μ.Σ. MBA υλοποιεί Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) με τίτλο «Διοίκηση των Επιχειρήσεων (MBA – Master in Business Administration)» σύμφωνα με το άρθρο 3 του ΦΕΚ έγκρισης του μεταπτυχιακού. Οι τίτλοι Σπουδών του εν λόγω Π.Μ.Σ. απονέμονται από κοινού από το **ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας** και από το **Εθνικό Οικονομικό Πανεπιστήμιο του Τερνόπιλ (Τ.Ν.Υ)** και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του Ν. 3685/2008.

Το Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Δημόσιες Σχέσεις και Μάρκετινγκ με Νέες Τεχνολογίες (Master of Arts-MA in Public Relations and Marketing with New Technologies) των Τμημάτων Διεθνούς Εμπορίου και Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας του Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας.

Το Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής Τ.Ε. της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών του Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας σε συνεργασία με το Τμήμα Πληροφορικής της Σχολής Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πειραιώς οργανώνουν

και λειτουργούν από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 Διδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) με τίτλο «Προηγμένες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Υπηρεσίες (Master of Science (MSc) in Modern Information Technologies and Services)»

Το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων με έδρα την Κοζάνη της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας και το Τμήμα Μηχανικών Περιβάλλοντος και Μηχανικών Αντιρρύπανσης Τ.Ε. της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών του Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας σε συνεργασία με το Κρατικό Οικονομικό Πανεπιστήμιο του Αζερμπαϊτζάν (πόλη Μπακού), υλοποιεί την προκήρυξη για 4^η χρονιά τουεγκεκριμένου Διεθνούς Διδρυματικού-Διατμηματικού κοινού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ)-MOGMAT (ΦΕΚ - 3340 τ.β./ 10 Αυγούστου 2018) με τίτλο:

« Διαχείριση και μεταφορά φυσικού αερίου και πετρελαίου»

«Petroleum oil and gas management and transportation M.Sc.MOGMAT »

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στην Φλώρινα λειτουργούν τα παρακάτω μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών:

1. Επιστήμες της Αγωγής με τρεις κατευθύνσεις:
 - ο Παιδαγωγική και Νέες Τεχνολογίες
 - ο Ανθρωπιστικές Σπουδές και Νέες Τεχνολογίες
 - ο Θετικές Επιστήμες και Νέες Τεχνολογίες
2. Επιστήμες της Αγωγής: Δημόσιες χρήσεις της Ιστορίας και της Τοπικής Ιστορίας
3. Επιστήμες της Αγωγής: Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης – Εκπαιδευτική Ηγεσία
4. Δ.Π.Μ.Σ. «Διδακτική των Μαθηματικών» με το Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, το Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης της Παιδαγωγικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.
5. Δ.Δ.Π.Μ.Σ. «Μουσειολογική και Διαχείριση Πολιτισμού» – Συνεργαζόμενα Τμήματα: Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ. και Δημοτικής Εκπαίδευσης του Π.Δ.Μ.
6. ΔΠΜΣ «Κριτική Σκέψη και Ήπιες Δεξιότητες (soft skills) στις Βιοϊατρικές Επιστήμες» με το Τμήμα Ιατρικής της Σχολής Επιστημών Υγείας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στη Φλώρινα λειτουργούν τα παρακάτω μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών:

1. Επιστήμες της Αγωγής με τρεις κατευθύνσεις:

- ο Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας
- ο Πολιτισμικές Σπουδές: Σημειωτική και Επικοινωνία

2. Δ.Π.Μ.Σ. «Επιστήμες της Αγωγής: Επαγγελματική Μάθηση και Καινοτομίες στην Εκπαίδευση» με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΠΔΜ

3. Δ.Π.Μ.Σ. «Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες, το Περιβάλλον και την Τεχνολογία – Educational Sciences: Science Environment and Technology in Educations» με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΠΔΜ

4. Δημιουργική Γραφή με τις εξής κατευθύνσεις:

1. Εκπαίδευση
2. Συγγραφή

Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού

Επιστήμες της Αγωγής: Δίγλωσση Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

ΠΜΣ «Δημόσιος λόγος και Ψηφιακά μέσα»

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών

Στο Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στη Φλώρινα λειτουργεί το παρακάτω διατμηματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών:

- ΔΔΠΜΣ «Εφαρμοσμένη-Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη» με το τμήμα Κοινωνιολογίας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αιγαίου με έδρα τη Μυτιλήνη.

3.5.3 Αθλητισμός στη ζώνη Καστοριάς Φλώρινας

Ο ορισμός του αθλητισμού από την αθλητική επιστήμη

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίδεται από την αθλητική επιστήμη, ο αθλητισμός «είναι μια αυτοτελής, αυτόνομη και αυθύπαρκτη κινητική δραστηριότητα, ιστορικά διαμορφωμένη στα πλαίσια της οποίας ο άνθρωπος, συστηματικά και οργανωμένα, αξιοποιεί οριακά καθορισμένα συστήματα φυσικών ασκήσεων με σκοπό τη μεγιστοποίηση των μορφολειτουργιακών και ψυχικών του δυνατοτήτων, συγκεκριμενοποιημένων μέσα από επίδοση που σημειώνεται στα πλαίσια άμεσου ή έμμεσου συναγωνισμού του με αντιπάλους».

Ένας παρεμφερής ορισμός που επίσης δίδεται από την αθλητική επιστήμη και που αφορά τον αθλητισμό ως παιδαγωγική διαδικασία (προπόνηση) ορίζει ότι ο αθλητισμός «είναι η συνεχής, συστηματική και εξατομικευμένη παιδαγωγική διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας επιδιώκεται σταδιακή προσαρμογή του ανθρώπινου οργανισμού σε έντονες φυσικές και ψυχικές προσπάθειες, με τελικό σκοπό την επίτευξη μεγάλων επιδόσεων σε κάποιο άθλημα ή αγώνισμα».

Βάση του αθλητισμού για την καλλιέργεια των αθλημάτων είναι το σωματείο σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν 2725/1999.

Στον Αθλητικό τομέα υπάρχουν καταγεγραμμένοι σαράντα πέντε Αθλητικοί συλλόγους στην Δ/ση Δημόσιας Υγείας της Αντιπεριφέρειας Καστοριάς που εδρεύουν στο Νομό Καστοριάς και δραστηριοποιούνται σε πολλά αθλήματα, υπάρχουν διακρίσεις στα αθλήματα σε διεθνές επίπεδο κωπηλασία και χιονοδρομίες και Taekwon-do

Στον Αθλητικό τομέα υπάρχουν καταγεγραμμένοι είκοσι δύο Αθλητικοί Σύλλογοι Δ/ση Δημόσιας Υγείας της Αντιπεριφέρειας Φλώρινας που εδρεύουν στο Νομό Καστοριάς και δραστηριοποιούνται σε πολλά αθλήματα, υπάρχουν διακρίσεις σε ξιφασκία , χιονοδρομίες κλπ

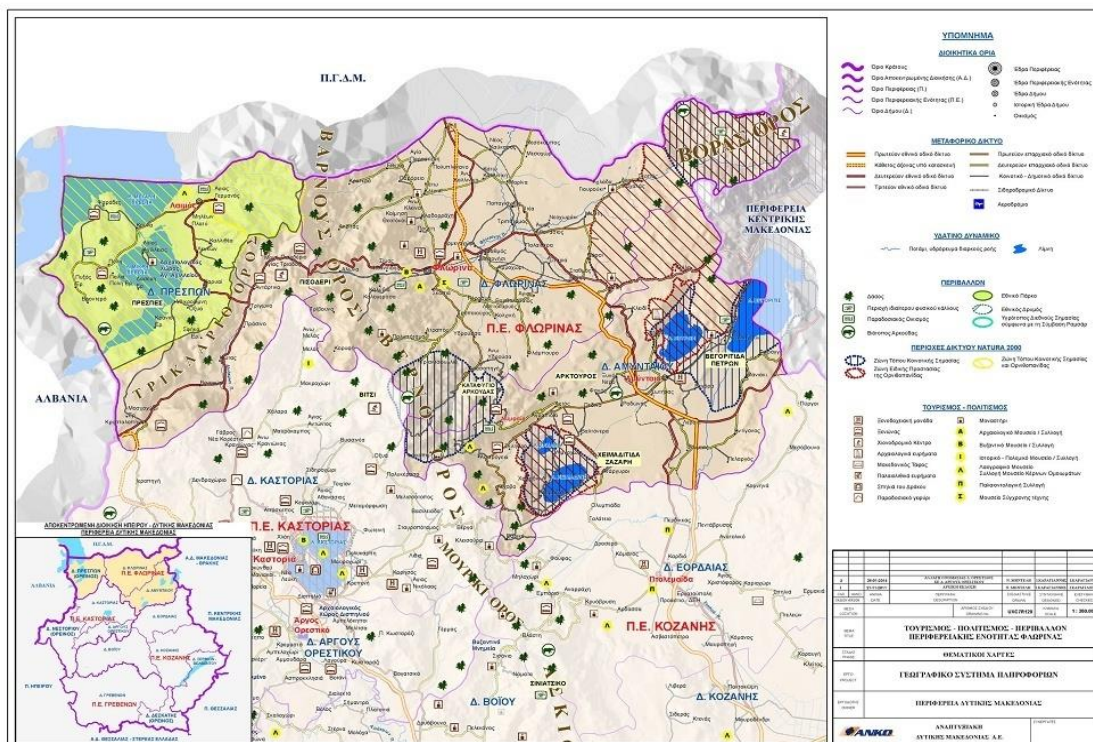
Στην ΠΕ Καστοριάς και ΠΕ Φλώρινας οι Αθλητικές εγκαταστάσεις κρίνονται σε γενικές γραμμές ότι εξυπηρετούν τις ανάγκες των αθλούμενων και των αθλητικών Σωματείων και είναι οι εξής:

Πίνακας 25 Αθλητικές εγκαταστάσεις Ζώνης Καστοριάς – Φλώρινας.

A/A	Αθλητικές εγκαταστάσεις	ΠΕ Καστοριάς	ΠΕ Φλώρινας
1	Γήπεδα	36	17
2	Αθλητικά Γυμναστήρια	12	1
3	Εθνικά Στάδια	2	1
4	Αθλητικά Κέντρα		1
5	Εγκαταστάσεις ναυταθλητισμού, Εγκαταστάσεις Ναυτικών Ομίλων	3	
6	Πίστες μηχανοκίνητου Αθλητισμού	2	
7	Εγκαταστάσεις αεραθλητισμού		1
8	Άλλοι Αθλητικοί χώροι	3	

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Χάρτης 6 Τουρισμού Πολιτισμού Περιβάλλοντος ΠΕ Καστοριάς Πηγή ANKO Αναπτυξιακή Κοζάνης

3.5.4.1 Πολιτιστικοί φορείς στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας και κλάδοι Πολιτισμού και Δημιουργικότητας στη Δυτική Μακεδονία.

Ένας από τους κυριότερους φορείς πολιτισμού είναι οι Πολιτιστικοί σύλλογοι, στο Νομό Καστοριάς καταγεγραμμένοι πολιτιστικοί σύλλογοι είναι ογδόντα έξι σύλλογοι στην Δ/νση Δημόσιας Υγείας της Αντιπεριφέρειας Καστοριάς και στο Νόμο Φλώρινας πενήντα σύλλογοι στην Δ/νση Δημόσιας Υγείας της Αντιπεριφέρειας Φλώρινας.

Δυστυχώς όμως Πολιτιστικοί Σύλλογοι εκτός από ορισμένες λαμπρές εξαιρέσεις που σε βάθος χρόνου έχουν ανάπτυξη έντονη πολιτιστική δράση η πλειοψηφία των συλλόγων έχει αναλωθεί μόνο σε εκδηλώσεις που αφορούν μουσική, και έδεσμα το σουβλάκι.

Θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε τον πολιτισμό ως εξής:

Με βάση τον ορισμό της UNESCO για τον πολιτισμό «το πολύπλοκο σύνολο των διακριτών πνευματικών, υλικών, διανοητικών και συναισθηματικών χαρακτηριστικών που χαρακτηρίζουν μια κοινωνία ή κοινωνική ομάδα. Δεν περιλαμβάνει μόνο τις τέχνες και τα γράμματα, αλλά και τους τρόπους ζωής, τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, το σύστημα αξιών, τις παραδόσεις και τις πεποιθήσεις» (UNESCO, 1982) ο πολιτισμός λοιπόν αποτελεί βασική συνιστώσα της αειφόρου ανάπτυξης αντιπροσωπεύει την ταυτότητα, την καινοτομία και τη δημιουργικότητα για το άτομο και την κοινωνία. Ο όρος «πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες» ΠΔΒ ή «κλάδοι πολιτισμού και δημιουργικότητας» ΚΠΔ περιλαμβάνει τις βιομηχανίες των εκδόσεων και εκτυπώσεων την αρχιτεκτονική, την φωτογραφία, το ειδικευμένο σχέδιο, την παραγωγή λογισμικού, την τηλεόραση, το ραδιόφωνο τον κινηματογράφο, το θέατρο τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες και τις εικαστικές τέχνες. Περιλαμβάνει αμιγώς πολιτιστικά αγαθά αλλά και αγαθά τα οποία είναι προϊόντα μιας ευρύτερης δημιουργικής διαδικασίας. Τα αγαθά που παράγονται ή υπηρεσίες αποτελούν προϊόντα πνευματικής ιδιοκτησίας και υπάγονται στη νομοθεσία περί προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, επίσης έχουν και συμβολικό χαρακτήρα. Μπορούμε έτσι να προβούμε στην συλλογή και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από πολιτιστικές και δημιουργικές επιχειρήσεις που παράγουν και πωλούν πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες, υπάρχουν διάφοροι ορισμοί για τους ΚΠΔ (DCMS 2004, UNESCO 2005, Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2010), οι οποίοι προκρίνουν διαφορετικές ταξινομήσεις των πολιτιστικών και δημιουργικών κλάδων.

Η γρήγορη ανάπτυξη που σημείωσαν οι ΚΠΔ τα τελευταία χρόνια διεθνώς οδήγησε στην αναγνώρισή τους ως αυτοτελούς τομέα της οικονομίας, που περιλαμβάνει πολλές και σημαντικές δραστηριότητες παραγωγικού ενδιαφέροντος, όπως η διαφήμιση, η αρχιτεκτονική, το design, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης, ο κινηματογράφος, τα εικαστικά, η λογοτεχνία και το θέατρο, το λογισμικό, η μουσική, η φωτογραφία, οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία, τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι και γενικότερες μορφές πολιτισμικής και λαογραφικής κληρονομιάς, οι εκδόσεις και οι αίθουσες τέχνης. (Μελέτη για την χαρτογράφηση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στην Ελλάδα τεύχος Α και Β 2016 συλλογικό έργο). Καλύπτει δηλαδή ένα ευρύ και ετερόκλητο φάσμα δραστηριοτήτων συναφών με τον πολιτισμό γενικότερα. Δηλαδή έχει μεγάλη σημασία στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ΑΕΠ που είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία σε διάστημα ενός έτους, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε

κατοίκους του εξωτερικού. Η Ακαθάριστη προστιθέμενη Αξία ΑΠΑ είναι η συνολική αξία που προστίθεται στα προϊόντα και τις υπηρεσίες από τους διάφορους κλάδους και τις δραστηριότητες κατά την παραγωγική διαδικασία. Μπορούμε να πούμε ότι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν προκύπτει από την Ακαθάριστη προστιθέμενη Αξία όταν προστεθούν οι φόροι μείον της επιδοτήσεις. Καταλαβαίνουμε λοιπόν την σημασία της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην αύξηση ή μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Η παγκόσμια τράπεζα μετρά την οικονομική ανάπτυξη με το ΑΕΠ έτσι οικονομική ανάπτυξη δημιουργείται με την αύξηση του ενώ η μείωση του δημιουργεί υπανάπτυξη. Εδώ θα αναφέρουμε και την Οικονομική κρίση που είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ.

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα, σύμφωνα με την μελέτη για την χαρτογράφηση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στην Ελλάδα 2016 η οποία βασίσθηκε στην συλλογή και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από πολιτιστικές και δημιουργικές επιχειρήσεις που παράγουν και πωλούν πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες συγκεντρώνει το 1,5% των εργαζομένων των Κλάδων Πολιτισμού και Δημιουργίας στην Ελλάδα (1552 εργαζόμενοι), με 760 επιχειρήσεις, οι οποίες παράγουν το 0,6% (13,66 εκ. ευρώ) της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) των κλάδων Πολιτισμού και Δημιουργίας στην Ελλάδα (2014) και είναι φανερό ότι συμμετέχει σε μικρό ποσοστό στη συνολική πολιτιστική και δημιουργική δραστηριότητα.

Πίνακας 26. Η δημιουργική οικονομία στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2014

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Δεδομένα
ΑΠΑ των ΚΠΔ (σε εκ. €)	13,66
Περιφερειακό ΑΕΠ (σε εκ. €)	3630
% ΚΠΔ επί του Περιφερειακού ΑΕΠ	0,4%
% ΑΠΑ στις ΚΠΔ	0,6%
Εργαζόμενοι στις ΚΠΔ	1552
Εργαζόμενοι στη Περιφέρεια	81600
% ΚΠΔ επί της απασχόλησης στην Περιφέρεια	1,9%
% εργαζομένων στις ΚΠΔ	1,5%
Επιχειρήσεις	760
% επιχειρήσεων στις ΚΠΔ	1,7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat την μελέτη για την χαρτογράφηση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στην Ελλάδα 2016

Επιπλέον, οι Κλάδοι Πολιτισμού και Δημιουργίας συνεισφέρουν με 0,4% στο ΑΕΠ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και απασχολούν το 1,9% των εργαζομένων στην Περιφέρεια. Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά την παραγωγή, οι κλάδοι των εκδόσεων (46%) και των τεχνών-ψυχαγωγίας-μουσείων-βιβλιοθηκών (29%), συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά, ενώ σε ότι αφορά στην εργασία, η αρχιτεκτονική (24%), οι

βιβλιοθήκες- μουσεία (19%) και οι εκδόσεις (23%) συγκεντρώνουν τους περισσότερους εργαζομένους .

Σχετικά με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στους ΚΠΔ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας διαπιστώνεται ότι, η ΑΠΑ μειώθηκε συνολικά κατά 59% (ή 19,38 εκ. ευρώ) την περίοδο 2008-2014, ενώ η αντίστοιχη μείωση στην υπόλοιπη Ελλάδα ήταν 55%. Πιο αναλυτικά, οι κλάδοι που υπέστησαν τη μεγαλύτερη μείωση σε όρους ΑΠΑ, για το χρονικό διάστημα 2008-2014, ήταν ο κλάδος της αρχιτεκτονικής κατά 94%, ο κλάδος της διαφήμισης κατά 93% και ο κλάδος της τηλεόρασης-ραδιοφώνου-επικοινωνίας κατά 48%, ενώ οι κλάδοι των εκδόσεων, του προγραμματισμού Η/Σ και των εκτυπώσεων-κατασκευών-χειροτεχνιών παρουσίασαν πολύ σημαντική αύξηση για το συγκεκριμένο διάστημα και συγκεκριμένα κατά 227%, 200% και 71% αντίστοιχα. Η ΑΠΑ των ΚΠΔ της Περιφέρειας, παρουσιάζει διακυμάνσεις ανά έτος, από το 2008 στο 2012, με μια μεγάλη μείωση από το 2010 στο 2011 και από το 2012 στο 2013. Για το διάστημα 2013-2014, ο κλάδος των εκδόσεων, παρουσιάζει αξιοσημείωτη αύξηση σε όρους ΑΠΑ κατά 880%. Παράλληλα ο κλάδος της διαφήμισης παρουσιάζει πτώση και μάλιστα σε ποσοστό 72%, ενώ συνολικά η ΑΠΑ των ΠΔΒ της Δυτικής Μακεδονίας, για το διάστημα 2013-2014, εμφανίζει αύξηση σε ποσοστό 22%.

Όσον αφορά τον αριθμό των εργαζομένων στις ΠΔΒ, παρατηρείται αύξηση κατά 3% ή 38 εργαζόμενους το διάστημα 2008-2014, ενώ κατά το 2013-2014 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε κατά 17%, το οποίο μεταφράζεται ως επιπλέον 221 άτομα. Οι μεγαλύτερες μειώσεις εργαζομένων για το 2008-2014 εμφανίζονται στους κλάδους της διαφήμισης (46%), των τεχνών-ψυχαγωγίας (38%) και των οπτικοακουστικών (39%). Αντίθετα, σημαντική αύξηση παρουσίασαν οι κλάδοι των εκδόσεων και του προγραμματισμού Η/Σ, κατά 198%, και 44% αντίστοιχα. Κατά το διάστημα 2013-2014, ο κλάδος των εκδόσεων και του λιανικού εμπορίου πολιτιστικών αγαθών αυξάνουν την απασχόλησή τους κατά 359% ή 276 εργαζόμενους και 68% ή 70 εργαζόμενους αντίστοιχα.

Επιπλέον, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας διαθέτει ένα μικρό ποσοστό, σχεδόν το 0,82% των πολιτιστικών φορέων που είναι καταγεγραμμένοι στο Μητρώο Πολιτιστικών Φορέων του ΥΠΠΟ (10 φορείς, Πίνακας), 1,49% των φεστιβάλ που γίνονται στην Ελλάδα (9 φεστιβάλ), ενώ διαθέτει 3 κινηματογράφους, 14 δημόσιες και ιδιωτικές βιβλιοθήκες, 8 μουσεία, 10 αρχαιολογικούς χώρους και 55 μνημεία.

Πίνακας 27 . Πολιτιστικές δομές και υποδομές στη Δυτική Μακεδονία

Δομές και υποδομές	Δ.Μακεδονία	Ελλάδα	% στη Δ.Μακεδονία
Αριθμός πολιτιστικών φορέων	10	1218	0,82%
ανά 100.000 κατοίκους	3,5	11,3	
Αριθμός Φεστιβάλ	9	601	1,49%
ανά 100.000 κατοίκους	3,2	5,6	
Κινηματογράφοι	3	294	1,02%
ανά 100.000 κατοίκους	1,1	2,7	
Βιβλιοθήκες (2012)	14	493	2,83%
ανά 100.000 κατοίκους	4,9	4,6	
Μουσεία	8	271	2,95%
ανά 100.000 κατοίκους	2,8	2,5	
Μνημεία	55	1678	3,27%
ανά 100.000 κατοίκους	19,4	15,5	
Αρχαιολογικοί χώροι	10	470	2,12%
ανά 100.000 κατοίκους	3,5	4,3	

Πηγή: : ΥΠΠΟΑ, ΕΚΚ από την μελέτη για την χαρτογράφηση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στην Ελλάδα 2016

Πίνακας 28 Κλάδοι Πολιτισμού και Δημιουργικότητας στην Ελλάδα μεταβολές από 2008 ως 2014

Κλάδοι Πολιτισμού και Δημιουργικότητας	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Μετ. 2008-14	% Μετ. 2008-14	Μετ. 2013-14	% Μετ. 2013-14
Εκτυπώσεις, κατασκευές και χειροτεχνίες	0.70		0.00	1.40	1.40	1.20	1.20	0.50	71%	0.00	0%
Λιανικό εμπόριο πολιτιστικών αγαθών	0.44	0.68	1.40	0.92	1.28	0.36	0.27	-0.17	-39%	-0.09	-25%
Εκδόσεις	1.92	0.80	1.28	2.56	2.24	0.64	6.27	4.35	227%	5.63	880%
Οπτικοακουστικά	0.00	0.40	0.00	0.00	0.40	0.00	0.00	0.00	0.00!	0.00	0.00
Τηλεόραση, ραδιόφωνο και επικοινωνία	0.84	2.52	4.20	2.31	1.89	1.26	0.44	-0.40	-48%	-0.82	-65%
Προγραμματισμός Η/Σ	0.06	1.92	0.30	0.06	0.18	0.30	0.18	0.12	200%	-0.12	-40%
Αρχιτεκτονική	20.15	23.00	15.25	6.44	12.10	2.95	1.22	-18.94	-94%	-1.73	-59%
Διαφήμιση	1.93	0.31	0.75	0.42	0.15	0.45	0.13	-1.80	-93%	-0.33	-72%
Τέχνες, ψυχαγωγία, μουσεία, βιβλιοθήκες	7.00	5.38	5.69	5.78	5.45	4.00	3.95	-3.04	-43%	-0.05	-1%
Σύνολο Περιφέρειας	33.03	35.01	28.87	19.89	25.09	11.16	13.66	-19.38	-59%	2.50	22%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat την μελέτη για την χαρτογράφηση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στην Ελλάδα 2016.

3.5.4.2 Πολιτιστικές υποδομές και δραστηριότητες στη Ζώνη Καστοριάς - Φλώρινας

Οι πολιτιστικές υποδομές και δραστηριότητες στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς είναι οι εξής:

Βυζαντινές Εκκλησίες Η Καστοριά με τις 72 εκκλησίες της είναι η μόνη πόλη στην Ελλάδα που σώζει σε μεγάλο βαθμό αδιάλειπτα τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή μνήμη. Είναι χτισμένες μέσα και έξω από τα τείχη της πόλης και αποτελούν αριστουργήματα της βυζαντινής τέχνης. Σύμβολο της πόλης και του Δήμου είναι η Εκκλησία «Παναγία Κουμπελίδικη» που χτίστηκε στο πρώτο μισό του 11ου αιώνα και οφείλει όνομά της στον χαρακτηριστικό της τρούλο, ο οποίος ονομάζεται «Κουμπές» στα τουρκικά. Άλλες Χαρακτηριστικές Εκκλησίες είναι οι "Άγιοι Τρεις", η "Παναγία Μαυριώτισσα" και ο "Άγιος Στέφανος "

Αρχοντικά Η πόλη της Καστοριάς είναι γεμάτη με παλιά αρχοντικά που χρονολογούνται στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, ενώ τμήματα των παλαιών βυζαντινών τειχών στέκονται ακόμη. Χτισμένα κατά τη διάρκεια του 17ου και 18ου αιώνα, είναι οι αδιαμφισβήτητοι μάρτυρες της οικονομικής και καλλιτεχνικής ακμής της πόλης εκείνη την εποχή, όταν οι γουναράδες επέκτειναν τις δραστηριότητές τους έξω από τα σύνορα της χώρας.

Σπήλαιο του Δράκου Στο εσωτερικό του υπάρχουν μεγάλα χερσαία και λιμναία τμήματα με εντυπωσιακό σταλακτικό διάκοσμο καθώς περιλαμβάνει επτά (7) υπόγειες λίμνες, δέκα (10) αίθουσες, πέντε (5) διαδρόμους – σήραγγες. Στο εσωτερικό του σπηλαίου του Δράκου εντοπίστηκαν παλαιοντολογικά κατάλοιπα, με κυριότερα τα οστά σπηλαίας άρκτου ή αρκούδας των σπηλαίων (*Ursus Speleaus*). **Βραβεύτηκε για το έτος 2014 με το Πιστοποιητικού διάκρισης του Tripadvisor**, λαμβάνοντας διαρκώς εξαιρετικά σχόλια ως επισκέψιμος χώρος από τους ταξιδιώτες του Tripadvisor

Ενυδρείο Πρόκειται για το μεγαλύτερο ενυδρείο γλυκού νερού των Βαλκανίων. Σήμερα φιλοξενεί 56 διαφορετικά είδη ενδημικών και εγγενών ψαριών Π.χ. ο σπάνιος "οξύρρυγχος" καθώς και άλλα υπό εξαφάνιση είδη.

Προϊστορικός Λιμναίος οικισμός στο Δισπηλιό Ο Προϊστορικός οικισμός που βρίσκεται 8 χιλιόμετρα έξω από την Καστοριά στη θέση «Νησί» - ανακαλύφθηκε τυχαία το 1932 η πρώιμη φάση του τοποθετείται γύρω στο 5.500 π.Χ. και είναι ένας από τους αρχαιότερους λιμναίους οικισμούς που έχουν ανακαλυφθεί στην Ευρώπη, από το 2000 στην περιοχή λειτουργεί υπαίθριο οικομυσείο, στους χώρους του οποίου έχει επιχειρηθεί μια πιστή αναπαράσταση του λιμναίου οικισμού.

Άλλα μουσεία στην πόλη της Καστοριάς

Λαογραφικό μουσείο

Ενδυματολογικό μουσείο (παραδοσιακές φορεσιές της Καστοριάς),

Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα, και Δελιανάειο μουσείο ("Αρχοντικό της Καστοριανής Νυκοκυράς"),

Μουσείο κέρινων ομοιωμάτων, στο Μαυροχώρι, Δήμου Καστοριάς Το νέο αυτό μουσείο ιδρύθηκε στο Μαυροχώρι Καστοριάς του Δήμου Καστοριάς από το ζεύγος Παναγιωτίδη Δημήτρη και Θεοχάρη Θεοφανώ. Σε δύο κτίρια τοπικής αρχιτεκτονικής, παρουσιάζονται σκηνές καθημερινού βίου του λαού μας, αναβιώνοντας ήθη και έθιμα πανελλαδικά. .

Αρχαιολογικό Μουσείο στο Άργος Ορεστικό. Η έκθεση παρακολουθεί τους

πολιτικούς και πολιτιστικούς μετασχηματισμούς του κεντρικού τμήματος της Ορεστίδος σε τέσσερις διαδοχικές ενότητες, μετά από μία εισαγωγή για τη γεωγραφική περιοχή και για τον τρόπο δημιουργίας της συλλογής του Μουσείου.

Στην πρώτη ενότητα (1100-550 π.Χ.) παρουσιάζεται ένα εντυπωσιακό σύνολο ορειχάλκινων κοσμημάτων και τελετουργικών αντικειμένων, αιχμές δοράτων, κεραμικά σκεύη, καθώς και αναπαραστάσεις ανδρικής γυναικείας και παιδικής ταφής.

Η δεύτερη ενότητα (Το βασίλειο της Ορεστίδος, 550-359 π.Χ.) ξεκινά με ένα αρχαϊκό αγαλματίδιο συμποσιαστή και περιλαμβάνει πρώιμα ενεπίγραφα μνημεία, μαρμάρινη σφίγγα και τμήμα επιτύμβιας στήλης, καθώς και κτερίσματα από τάφους των κλασικών χρόνων.

Από το 359 ως το 200 π.Χ. η Ορεστίδα αποτέλεσε τμήμα του βασιλείου της Μακεδονίας και οι Ορεστοί εντάχθηκαν στη μακεδονική φάλαγγα. Σε αυτή την ενότητα εκτίθενται αιχμή σάρισας και μία μοναδική φαλαγγιτική ασπίδα του παιονικού πεζικού, καθώς και ενεπίγραφα μνημεία.

Στην τελευταία ενότητα παρουσιάζονται αρχαιότητες που χρονολογούνται από την υποταγή των Ορεστών στους Ρωμαίους, το 200 π.Χ., μέχρι την ίδρυση της Διοκλητιανούπολης, κοντά στο 300 μ.Χ. Η περιοχή διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τη διοικητική της αυτοτέλεια, όπως αποδεικνύει η επιβίωση του Κοινού των Ορεστών ως τοπικής πολιτικής ένωσης, αλλά και το ψήφισμα των Βαπτυναίων, η σημαντικότερη επιγραφή με πολιτικό περιεχόμενο από τη Δυτική Μακεδονία. Σε μεγάλο βαθμό διατηρούνται επίσης η πολιτιστική και η θρησκευτική ταυτότητα των Ορεστών στα αφιερώματα προς τους θεούς και στα επιτύμβια των απλών πολιτών ή των αφηρωισμένων νεκρών, τα οποία εντυπωσιάζουν με την ποικιλία των μορφών τους.

Μουσείο Παλαιοντολογίας στον οικισμό Νόστιμο στο Δήμο Άργους Ορεστικού. Κοντά στο χωριό Νόστιμο (στη νοτιοδυτική πλευρά της Π.Ε.) υπάρχει το Απολιθωμένο Δάσος, τη μελέτη και ανάδειξη του οποίου έχει αναλάβει ο καθηγητής Παλαιοντολογίας και Παλαιοβοτανικής Ευάγγελος Βελιτζέλος. Πριν από 15-20 εκατομμύρια χρόνια ,οι προσχώσεις των ποταμών σχημάτισαν ένα τεράστιο δέλτα, στο οποίο δημιουργήθηκε ένα άγριο υποτροπικό δάσος με οξιές, καστανιές, βελανιδιές και φοίνικες. Η λάβα και η ηφαιστειακή στάχτη που σκέπασαν, σε κάποια φάση, το δάσος συνετέλεσαν στην απολίθωση. Τα ευρήματα είναι εντυπωσιακά. **Κορμοί μήκους 5-10 μέτρων** και διαμέτρου 50-80 εκατοστών, στους οποίους διακρίνεται ο φλοιός και οι δακτύλιοι και ανάμεσά τους οι μοναδικοί **απολιθωμένοι φοίνικες** που έχουν βρεθεί στην ηπειρωτική Ελλάδα. Η ανασκαφή έφερε επίσης στο φως **θαλάσσια απολιθώματα** όπως κοχύλια, σαλιγκάρια, αστερίες, μύδια, καθώς και το δόντι ενός τεράστιου καρχαρία. Στο μικρό Μουσείο Απολιθωμένου Δάσους που βρίσκεται στο Νόστιμο, θα θαυμάσετε τα μοναδικά αυτά ευρήματα.

Άλλες δραστηριότητες και εκδηλώσεις RUN Greece (ετήσιος διαγωνισμός μαραθωνίου) στην Καστοριά Ραγκουτσάρια (ετήσιο καρναβάλι που προέρχεται από την αρχαία ελληνική γιορτή προς τιμήν του θεού του κρασιού, Διόνυσου). Απόκριες – μπουμπούνες .

Αθλήματα Δραστηριότητες στη λίμνη, όπως κωπηλασία, ποδηλασία και τρέξιμο Δραστηριότητες στο όρος Βίτσι, όπως σκι, snowboard, Enduro, πεζοπορία και συλλογή μανιταρι

Δραστηριότητες στον ορεινό όγκο του Βίτσιου ένας από τους μεγαλύτερους

βιότοπους της καφέ αρκούδας Χιονοδρομικό κέντρο Βιτσιού, σε υψόμετρο 1.875 μ και απόσταση 22 χλμ από την πόλη της Καστοριάς έχει σχετικά μικρό μέγεθος, αλλά είναι ένα πανέμορφο χιονοδρομικό κέντρο με ένα τοπίο που αποζημιώνει τον επισκέπτη. Οι πίστες του είναι χαραγμένες ανάμεσα σε δέντρα οξιάς.

Σταυροδρόμι πληθυσμών και πολιτισμών η ΠΕ Φλώρινα, διαθέτει πολύμορφη πολιτιστική κληρονομιά και σύνθετη πολιτισμική ταυτότητα. Φλωριναίοι καλλιτέχνες είναι καταξιωμένοι σε πανελλήνιο και διεθνές επίπεδο. Την πολιτιστική υποδομή στην Περιφερειακή Ενότητα αποτελούν ιδίως :

Τα αρχαιολογικά ευρήματα, τα ιστορικά μνημεία των ελληνοιστικών, βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων

Τα μουσεία (Αρχαιολογικό, Σύγχρονης Τέχνης, Πινακοθήκη Φλωρινιωτών Ζωγράφων Αριστοτέλη, οι Λαογραφικές Συλλογές, Λέσχη Πολιτισμού)

Τα διατηρητέα κτίρια, μακεδονίτικης και νεοκλασικής αρχιτεκτονικής που έχουν προκαλέσει έντονο επιστημονικό και δημοσιογραφικό ενδιαφέρον

Το Νομαρχιακό Ωδείο Φλώρινας με έδρα την πόλη και παράρτημα στο Αμύνταιο

Το Πολιτιστικό Κέντρο Φλώρινας όπου τρεις βραδιές τη βδομάδα η Λέσχη Πολιτισμού προβάλλει κινηματογραφικές ταινίες και το Πολύκεντρο Αμυνταίου,

Τα εργαστήρια των Φλωρινιαίων ζωγράφων και τα αξιόλογα υπαίθρια γλυπτά

Η συγγραφική παραγωγή λογοτεχνιών και λαογράφων

Οι τοπικοί μουσικοί και οι ορχήστρες με τα χάλκινα

Τα ποικίλα χορευτικά συγκροτήματα παραδοσιακών χορών

Οι εθιμικές εκδηλώσεις (όπως οι «Φλωρινιώτικες Φωτιές» που ανάβουν στις συνοικίες της πρωτεύουσας την προπαραμονή των Χριστουγέννων τα μεσάνυχτα)

Οι σύγχρονες οργανωμένες πολιτιστικές εκδηλώσεις με κορυφαίες τις διεθνείς « Πρέσπες»κάθε Αυγουστο, κ. α.

Οι πολυάριθμοι πολιτιστικοί Σύλλογοι με πιο γνωστούς τον Φ. Σ. Φ. «Ο Αριστοτέλης», «Στέγη Φιλοτέχνων», «Εύξεινος Λέσχη Φλώρινας», Λέσχη Πολιτισμού, «Αμύντας» Αμυνταίου, κ.α.

Ναοί στην ΠΕ Φλώρινας.Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι Ναοί που βρίσκονται στις Πρέσπες πέρα από το φυσικό κάλλος της περιοχής ένα από τα πλέον ενδιαφέροντα και μοναδικά στοιχεία της περιοχής είναι οι βραχογραφίες και τα ασκηταριά στις απότομες όχθες της Μεγάλης Πρέσπας, σημάδια της έντονης παρουσίας μικρών μοναστικών κοινοτήτων και αναχωρητών. Η Παναγία η Ελεούσα (1373) και η Παναγία η Βλαχερνίτισσα (1455/6) αποτελούν τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα βραχογραφιών, τις οποίες μπορεί κανείς να δει μέσα από τη βάρκα στον μικρό κόλπο των Ψαράδων

Νεοκλασικά κτίρια, παράλληλα με τις όχθες του ποταμού Σακουλέβα βρίσκονται τα εναπομείναντα νεοκλασικά αρχοντικά της Φλώρινας, δείγματα αρχιτεκτονικής των περασμένων αιώνων και δυνατά στοιχεία του τοπικού πολιτισμού. Δυστυχώς πολλά απ' αυτά καταστράφηκαν απ' το βομβαρδισμό της 28/7/1944. Οικοδομούνται κυρίως κατά την περίοδο 1920-30, από έλληνες αρχιτέκτονες όπου τα πρότυπά τους είναι ευρωπαϊκά ή βαλκανικά.Οι τύποι των κτιρίων είναι α)με υπόγειο, δωμάτια στο ισόγειο,εσωτερική σκάλα και βεράντα με πεσσούς, β)διώροφα με δωμάτια πάνω και κάτω,υπόγειο και εξώστη, γ)στον όροφο κατοικία ενώ στο ισόγειο λειτουργεί κατάστημα, σκάλα για τον όροφο εκλεκτιστικού ρυθμού. Τα ταβάνια τους εσωτερικά διακοσμούνται με γύψινους ρόδακες, ανθέμια και γιρλάντες.

Λαογραφικό μουσείο "Αριστοτέλης", ιδρύθηκε το 1941 και αποτελεί την μεγαλύτερη λαογραφική συλλογή στην περιφέρεια της Φλώρινας.Η συλλογή παρουσιάζει την

αυτονομία μιας μουσειακής περιφερειακής μονάδας με υλικό αντιπροσωπευτικό της λαϊκής τέχνης της περιοχής της Φλώρινας αριθμώντας 4500-5000 αντικείμενα, όπως γεωργικά και υφαντικά εργαλεία, μουσικά όργανα, ιστορικά αντικείμενα κ.α.

Λαογραφική συλλογή λέσχης πολιτισμού της Φλώρινας, στεγάζεται στο νεοκλασικό διατηρητέο κτίριο του πρώην ξενοδοχείου Διεθνές και την διακρίνει μια μουσειολογική αντίληψη τουλάχιστον ως προς τη συγκέντρωση υλικού. Διαθέτει κατά προσέγγιση 2500-3000 αντικείμενα, με έμφαση σε αυτά της **μελισσοκομίας και κηροπλαστικής**. Περιλαμβάνει επίσης αξιόλογο φωτογραφικό υλικό της περιόδου του μεσοπολέμου με τους κατοίκους με τις τοπικές φορεσιές.

Λαογραφική συλλογή του Δήμου Αμυνταίου, είναι δωρεά της Δόμνας Ούντση-Λυπίτκα και περιλαμβάνει αντικείμενα που καλύπτουν ευρύτατο φάσμα του παραδοσιακού πολιτισμού της περιοχής. Στεγάζεται στο Πνευματικό κέντρο Αμυνταίου και το πιο ενδιαφέρον τμήμα της έκθεσης αποτελούν οι **πλήρεις παραδοσιακές φορεσιές**.

Λαογραφική συλλογή του Ακρίτα αποτελείται από 200 αντικείμενα λαϊκής τέχνης και μια **συλλογή ελληνικών νομισμάτων**, 2000-3000 περίπου, που χρονολογούνται απ' την ίδρυση του ελληνικού κράτους.

Πολιτιστικός σύλλογος Βατοχωρί Χίλια και πλέον αντικείμενα κοσμούν την λαογραφική συλλογή του πολιτιστικού συλλόγου Βατοχωρίου. Μια τελείως διαφορετική εικόνα του ακριτικού χωριού δίνουν οι παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες της συλλογής, ενώ γεωργικά, κτηνοτροφικά και υλοτομικά εργαλεία καλύπτουν το σύνολο σχεδόν των παραγωγικών δραστηριοτήτων της μικρής αγροτικής κοινότητας.

Λαογραφική συλλογή του Λεχόβο, η λαογραφική συλλογή του Λεχόβου, "Ο Προφήτης Ηλίας", φτάνει τα 2500 αντικείμενα, τα οποία αφορούν την παραδοσιακή ζωή των ανθρώπων του τόπου καθώς και αντικείμενα εκκλησιαστικής τέχνης. Σημαντικά, επίσης, είναι τα εργαλεία και αντικείμενα, που σχετίζονται με την κύρια επαγγελματική ενασχόληση των Λεχοβιτών, την οικοδομική.

Λαογραφική συλλογή του Ροδώνα, τα αντικείμενά της δεν ξεπερνούν τα 200-300 και καλύπτουν τις γεωργικές και οικιακές δραστηριότητες των κατοίκων, την ξυλουργική κ.α. Στο Ροδώνα επίσης υπάρχει η **μεγαλύτερη συλλογή ξυστρών στο κόσμο**, που συγκέντρωσε μια τυφλή μαθήτρια, η Δήμητρα Κουτσοιρίδου, και η οποία κατέκτησε ρεκόρ <<Γκίνες>>.

Λαογραφική συλλογή Εύξεινου Λέσχης Φιλώτα, η λαογραφική συλλογή στεγάζεται στο κτίριο της λέσχης και αποτελείται από 400-500 αντικείμενα λαϊκής τέχνης. Παρέχονται πληροφορίες για τον οικιακό και εθιμικό βίο, τις αγροτοποιμενικές και επαγγελματικές εργασίες. Το υλικό αυτό συνοδεύεται από πλούσιο φωτογραφικό αρχείο και αντιπροσωπεύει το σύνολο σχεδόν των δραστηριοτήτων του πρώτου πυρήνα προσφύγων, που εγκαταστάθηκε στην περιοχή μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Παραδοσιακός οικισμός Νυμφαίου, το Νυμφαίο της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας βρίσκεται πάνω στις κορυφογραμμές του Βίτσι, σε υψόμετρο 1.350 μ. Πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους διατηρητέους παραδοσιακούς οικισμούς της Ελλάδας και ένα από τα δέκα ομορφότερα χωριά της Ευρώπης.

Στο χωριό λειτουργούν επίσης:

συνεδριακό κέντρο

ιππικός όμιλος

ο αστικός συνεταιρισμός γυναικών "Η Νύμφη" (που παράγει και πουλά παραδοσιακά προϊόντα)

το ευρωπαϊκό κέντρο προστασίας της καφέ αρκούδας "Ο Αρκτούρος"

Πέντε παραδοσιακοί ξενώνες

Εστιατόρια

Κοινοτική επιχείρηση τουριστικής ανάπτυξης

Λαογραφική συλλογή του Νυμφαίου, η κοινότητα έχει οργανώσει τη δική της λαογραφική συλλογή, η οποία στεγάζεται στο νέο κοινοτικό μουσείο, "το σπίτι των Χρυσικών". Τα αντικείμενά της, κοσμήματα, οθωμανικά έγγραφα, εκκλησιαστικά σκεύη, εργαλεία αργυροχρυσοχοΐας, μεταλλοτεχνίας κ.α. φτάνουν σε αριθμό τα 2000 και χάρη στην άριστη διατήρησή τους μπορούμε να μιλήσουμε για πλήρως οργανωμένη μουσειακή έκθεση.

Η ανάπτυξη συνεχίζεται με αμείνους ρυθμούς και οι εποχές που το χωριό απειλούνταν από την ερήμωση και την εγκατάλειψη μοιάζουν μακρινές. Το 2000 μάλιστα τιμήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με τη διάκριση της αναγέννησης χωριού. Υποδέχεται κάθε χρόνο 50.000 επισκέπτες και έχει εξελιχθεί πλέον σε δημοφιλή τόπο αναψυχής.

Αρχαιολογικό μουσείο Φλώρινας, βρίσκεται στην περιοχή του Σιδηροδρομικού σταθμού της πόλης και αποτελεί τον σημαντικότερο οργανωμένο χώρο ενημέρωσης του κοινού για την ιστορική πορεία της περιοχής απ' την πρώιμη αρχαιότητα έως και τα βυζαντινά χρόνια.

Βυζαντινό μουσείο Φλώρινας, το βυζαντινό μουσείο συστεγάζεται με το αρχαιολογικό μουσείο. Στο χώρο εκτίθενται έκθεση τοιχογραφιών, τμήματα από τέμπλα, βημόθυρα ναών της νησίδας του Αγίου Αχιλλείου Πρεσπών, αλλά και αγγεία και κοσμήματα από ανασκαφές στην ίδια περιοχή.

Μουσείο σύγχρονης τέχνης Φλώρινας, το 1977 με ένα μικρό αριθμό έργων της Εθνικής Πινακοθήκης εγκαινιάζεται το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης σε ένα οίκημα της Γεωργικής Σχολής και την επόμενη χρονιά, τέσσερις δάσκαλοι της Ελληνικής τέχνης, ο Ν. Χ'΄Κυριάκος Γκίκας, ο Δ. Μυταράς, ο Π. Τέτσης, και ο Δ. Κοκκινίδης παρουσιάζουν έργα τους. Η έκθεση αυτή προδιαγράφει και σηματοδοτεί έκτοτε το πλαίσιο και τις δράσεις του Μουσείου που κύρια πρόθεση είναι η σύγχρονη ποιοτική δημιουργία. Ακολουθούν συνεργασίες με τα σημαντικότερα εικαστικά κέντρα της χώρας και στις αίθουσες του Μουσείου παρουσιάζονται τα έργα των σημαντικότερων σύγχρονων Ελλήνων δημιουργών.

Πινακοθήκη Φλωρινιωτών Ζωγράφων, η Πινακοθήκη Καλλιτεχνών Φλώρινας ιδρύθηκε το 1985 από τη Στέγη Φιλότεχνων (όπως και το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης). Στεγάζεται από το 1992 σε διατηρηταίο κτίριο του ΟΣΕ (1931). Στόχος της ήταν να προβάλλει και να αναδείξει το έργο του καλλιτεχνικού δυναμικού της πόλης και μέσα απ' αυτό να προβάλλει την ιδιαιτερότητα της καλλιτεχνικής δημιουργίας σ' αυτήν.

Μουσείο Μακεδονικού αγώνα στον ομώνυμο οικισμό της Κρυσταλλοπηγής, όσο και στο μουσείο-σπίτι του καπετάν Κώττα.

Εθνολαογραφικό μουσείο Λεχόβου Φλώρινας στεγάζεται σε παραδοσιακό κτίσμα του 1900. Χρησιμοποιήθηκε ως σχολείο μέχρι το 1958, μετά ως κοινοτικό κατάστημα και από το 1984 στεγάζει το Εθνολογικό Λαογραφικό Μουσείο. Αποκαταστάθηκε εν μέρει με δαπάνες του συλλόγου τη δεκαετία του 1980 και ολοκληρωτικά το 2005.

Χιονοδρομικό Βίγλας Το ορειβατικό καταφύγιο <<Βίγλα>> βρίσκεται στη θέση Βίγλα Ποσιδερίου σε υψόμετρο 1600μ., 19χλμ απ' την Φλώρινα. Είναι στη συμβολή των οροσειρών του Βαρνούντα και του Βέρνου, όπου σχηματίζεται αυχέννας. Το καταφύγιο

είναι χωρητικότητας 60 ατόμων με ανέσεις και υδροδότηση. Στην ίδια θέση υπάρχει και οργανωμένο χιονοδρομικό κέντρο διεθνών προδιαγραφών.

Στη Βίγλα πραγματοποιούνται διεθνείς αγώνες, ετήσιοι αγώνες δρόμων αντοχής και κατεβάσεων. Από εδώ περνά το ευρωπαϊκό μονοπάτι E6 που ξεκινά απ' την Ηγουμενίτσα και καταλήγει στη Σαμοθράκη.

Λυγκήστεια Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις με την επωνυμία «Λυγκήστεια» οργανώνονται από τον Δήμο Φλώρινας και είναι αφιερωμένες στους απανταχού αποδήμους Φλωρινιώτες. Πραγματοποιούνται κάθε χρόνο, το **πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου**, στην κεντρική πλατεία της πόλης της Φλώρινας και στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου.

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων περιλαμβάνει συναυλίες με μουσικούς και καλλιτέχνες, λαϊκές βραδιές με τοπικές ορχήστρες και τη συμμετοχή της Φιλαρμονικής του Δήμου, φεστιβάλ Rock μουσικής, παρουσίαση χορευτικών συγκροτημάτων, θεατρική παράσταση και άλλες δραστηριότητες. Καθ' όλη τη διάρκεια των εκδηλώσεων λειτουργούν στην κεντρική πλατεία εκθέσεις βιβλίου και καλλιτεχνικής φωτογραφίας, ζωγραφικής, παραδοσιακών προϊόντων της περιοχής και τοπικών παραδοσιακών ενδυμασιών. Την τελευταία ημέρα των εκδηλώσεων ο Δήμος παραθέτει δεξίωση προς τιμήν των αποδήμων Φλωρινιωτών.

Φεστιβαλ Πρεσπών «Πρέσπεια» Η κορυφαία πολιτιστική και καλλιτεχνική εκδήλωση της Περιφερειακής Ενότητας, που πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια κάθε καλοκαίρι, είναι το φεστιβάλ Πρεσπών με την επωνυμία «Πρέσπεια». Συγκεντρώνει πλήθος κόσμου όχι μόνο από την περιοχή της Φλώρινας, αλλά και από άλλες Περιφερειακές Ενότητες. Για τρεις ημέρες, οι Πρέσπες και η Φλώρινα γίνονται το κέντρο του πολιτιστικού, πνευματικού και πολιτικού ενδιαφέροντος όλης της χώρας

«Αμύνταια» για πρώτη φορά, το καλοκαίρι του 1999, ο διευρυμένος Δήμος Αμυνταίου καθιέρωσε τις πολιτιστικές εκδηλώσεις με την επωνυμία «Αμύνταια». Είναι μία κορυφαία πολιτιστική και καλλιτεχνική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή του Αμυνταίου. Η ετήσια εμποροπανύγγη του Αμυνταίου πραγματοποιείται κάθε χρόνο στις **αρχές Οκτωβρίου**. Την οργάνωση και τον συντονισμό των εκδηλώσεων έχει ο Δήμος Αμυνταίου, σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και τα πολιτιστικά σωματεία του διευρυμένου Δήμου. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει: Συναυλίες παραδοσιακής μουσικής, εμφανίσεις χορευτικών συγκροτημάτων, θεατρικές παραστάσεις, ροκ συναυλίες, ρεμπέτικες βραδιές, καθώς και άλλες δραστηριότητες, οι οποίες συνθέτουν το πλούσιο πρόγραμμα των εκδηλώσεων. Παράλληλα, λειτουργούν εκθέσεις αγιογραφίας, ζωγραφικής και φωτογραφίας με έργα Αμυνταιωτών δημιουργών.

Άναμα Φωτιών στην Φλώρινα. Τα μεσάνυχτα μεταξύ 23 και 24 Δεκεμβρίου οι κάτοικοι της Φλώρινας ανάβουν φωτιές. Κάθε γειτονιά έχει τη δική της. Καθένας τη θέλει καλύτερη, γιατί η φωτιά ζεσταίνει «τους τσοπάνους που τούτη τη στιγμή επισκέπτονται τον νεογέννητο Χριστό»..

Φωτιά άναβαν και οι αρχαίοι μας πρόγονοι την ίδια εποχή (21 Δεκεμβρίου, που είναι η μικρότερη ημέρα), για να φύγουν πιο γρήγορα οι μικρές ημέρες και να έλθουν οι μακρότερες. Ήθελαν, έτσι, ο θεός του ήλιου Απόλλωνας να φέγγει περισσότερο χρόνο και η φωτιά βοηθούσε σ' αυτό.

Οργανώνονται και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις πιο μικρής εμβέλειας.

Άλλες δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν είναι στις περιοχές **Μικρή Πρέσπα και Μεγάλη Πρέσπα**. Η μεγάλη Πρέσπα είναι αισθητά βαθύτερη από τη Μικρή Πρέσπα και επικοινωνεί υπόγεια με τη λίμνη Αχρίδα που βρίσκεται σε χαμηλότερο υψόμετρο. Στις όχθες της έχει υδροφυτική βλάστηση καλαμιών. Πλούσια είναι και η πανίδα γύρο από τη

λίμνη. Η ενδείκνυται για αλιεία, κυνήγι, αναψυχή και τουρισμό.

Η μικρή αποτελεί υγρότοπο διεθνούς σημασίας σύμφωνα με την συνθήκη Ραμσάρ. Τόπος ιδιαίτερης σπουδαιότητας για τις αποικίες αργυροπελεκάνων, καθώς και τόπος αναπαραγωγής τους όπως και των ερωδιών και των κορμοράνων. Εδώ διαβιούν η βίδρα, από τα πιο σπάνια θηλαστικά στην Ευρώπη, η αρκούδα, ο λύκος, το ζαρκάδι, η αλεπού και πολλές φορές φθάνει από την Αλβανία και κανένας λύγκας (σπάνιο είδος που μοιάζει με αγριόγατα).

Οι επισκέπτες μπορούν να εξερευνήσουν τις λίμνες με τις χαρακτηριστικές βάρκες που ονομάζονται «πλάβες», ξύλινες βάρκες επιστρωμένες με πίσσα που αντικαθίστανται σιγά - σιγά από σύγχρονα πλεύσιμα. Οι βαρκάρηδες από το χωριό , κάνουν όλο τον χρόνο περιηγήσεις στην Μεγάλη Πρέσπα, παρέχοντας την δυνατότητα στους επισκέπτες να θαυμάσουν τα λαξευμένα στο βράχο της Μεγάλης Πρέσπας ασκηταριά, δηλαδή τα μικρά μονίδρια των αναχωρητών. Οι μονόχωροι κεραμοσκεπείς χώροι κοσμημένοι με τοιχογραφίες στους βράχους, που συναντούμε βγαίνοντας από τον κόλπο των Ψαράδων, οι οποίες χρονολογούνται από το 1455/6 και το 1373 αντίστοιχα. Στα ανοιχτά της λίμνης συναντούμε το ασκηταριό της μεταμόρφωσης που σώζει το ναό, το νάρθηκα και τους βοηθητικούς χώρους. Τελευταίο, πριν τα Αλβανικά σύνορα, είναι το ασκηταριό της Παναγίας Ελεούσας και χρονολογείται από το 1409/10. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει την πλούσια πανίδα της περιοχής, καθώς συγκεντρώνει μεγάλους αριθμούς υδρόβιων και παρυδάτιων πτηνών.

Στις Πρέσπες, όσον αφορά την διαμονή υπάρχουν ξενώνες, ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια στον Άγιο Γερμανό, στους Ψαράδες, στην Μικρολίμνη, στην Πύλη, στον Άγιο Αχίλλειο, στο Ανταρτικό, το Πλατύ, τον Λαιμό κ.α. Οι παραδοσιακοί αυτοί οικισμοί, αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα της ντόπιας αρχιτεκτονικής.

3.5.5 Πολιτική Προστασία Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας

Πολιτική προστασία αποβλέπει στην προστασία των ατόμων, των ομάδων ή κοινοτήτων από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές ταχείας ή βραδείας εξέλιξης. Οι καταστροφές μπορεί να είναι φυσικές ή τεχνολογικές, ή και άλλου είδους που μπορεί να προκληθούν κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου, προκαλώντας καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

Το, το επίκεντρο της πολιτικής προστασίας είχε στραφεί πλέον σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και καταστροφών, και λιγότερο στη προστασία και άμυνα στρατιωτικών επιθέσεων. Η νέα της έννοια, περιγράφεται από μια σειρά από όρους, καθέναν από τους οποίους έχει τη δική του σημασία. Όπως σχέδια και προγράμματα πρόληψης, διαχείριση κρίσεων, διαχείριση καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης, ετοιμότητα αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών, σχέδια αντιμετώπισης και αποκατάστασης.

Στη χώρα μας η Πολιτική Προστασία λειτουργεί με το Γενικό Σχέδιο «Ξενοκράτης» που σκοπός του είναι η διαμόρφωση ενός συστήματος αποτελεσματικής αντιμετώπισης καταστροφικών φαινομένων για την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, καθώς και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Ο «Ξενοκράτης» συντάχθηκε από τη ΓΓΠΠ με την Υ.Α. 1299/2003 (ΦΕΚ 423 Β΄/10-4-2003) και αναθεωρήθηκε με συμπληρωματική Υ.Α. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06) με την οποία εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών».

Στο σχέδιο «Ξενοκράτης»:

- Καθορίζονται τα είδη των καταστροφών και οι αντίστοιχοι όροι πολιτικής προστασίας.

- Καθορίζονται ρόλοι και δίνονται κατευθύνσεις σχεδίασης σε Υπουργεία, Περιφέρειες, Ν.Α., Δήμους, Κοινότητες.

- Αποσαφηνίζεται ότι όλα τα σχέδια εγκρίνονται από τη ΓΓΠΠ.

Προσδιορίζονται:

- Εμπλεκόμενες υπηρεσίες & φορείς.

- Όργανα που διευθύνουν και συντονίζουν τις επιχειρησιακές δυνάμεις σε όλα τα επίπεδα.

Παρέχονται ουσιώδη στοιχεία για την:

- Αξιολόγηση κινδύνων.

- Επισήμανση ευπαθών χώρων.

- Εκπόνηση ειδικών σχεδίων για κάθε κίνδυνο.

- Κατευθυντήριες γραμμές για τη:

- Χάραξη στρατηγικών και τακτικών.

- Ορθή οργάνωση και εξοπλισμό των υπηρεσιών και διαμόρφωση επιχειρησιακής φιλοσοφίας.

- Έγκαιρη κινητοποίηση, δραστηριοποίηση, διεύθυνση και συντονισμό του ανθρωπίνου δυναμικού και μέσων.

- Η δημιουργία δυνατοτήτων διοικητικής μέριμνας για την αντιμετώπιση προβλημάτων τόσο των επιχειρησιακών δυνάμεων, όσο και των πληγέντων πολιτών.

Προβλέπεται:

- Η δημιουργία συστήματος επικοινωνίας και ροής πληροφοριών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και παραγόντων στη διαχείριση των κρίσεων.

- Το εν λόγω σχέδιο αποτελεί ένα βασικό πλαίσιο σχεδιασμού, βάσει του οποίου

ανατίθεται η κατάρτιση των ειδικών ανά κίνδυνο σχεδίων στα καθ' ύλη αρμόδια υπουργεία. Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία συγκρότησης ομάδων εργασίας στα υπουργεία, με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, προκειμένου να αναβαθμίσουν τα ειδικά σχέδια ανά κίνδυνο.

Μέσα από τα ειδικά σχέδια που θα εκπονηθούν από τις ομάδες εργασίας, μπορεί να δοθούν ειδικότερες οδηγίες ή απαιτήσεις σχεδίασης προς τις Περιφέρειες και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις για την εκ μέρους της σύνταξη σχεδίων.

Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εκπόνησης και έγκρισης των ειδικών σχεδίων, ισχύουν όσα προβλέπονται από τα ήδη εγκεκριμένα σχέδια.

Στο δυναμικό και στα μέσα Πολιτικής Προστασίας περιλαμβάνονται:

- Ειδικευμένα στελέχη πολιτικής προστασίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, στα οποία ανατίθεται η επίβλεψη εκπόνησης και εφαρμογής των σχεδίων, προγραμμάτων και μέτρων πολιτικής προστασίας, καθώς και ο συντονισμός των αναγκαίων ενεργειών.

- Το σύνολο των κρατικών υπηρεσιών, οι υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των οργανισμών κοινής ωφέλειας, που είναι υπεύθυνες σε επιχειρησιακό επίπεδο για τις επί μέρους δράσεις πολιτικής προστασίας και κυρίως για την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των καταστροφών (όπως Πυροσβεστικό Σώμα, Λιμενικό Σώμα, Ελληνική Αστυνομία, Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, Ένοπλες Δυνάμεις, Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού & Προστασίας, **υπηρεσίες της Περιφέρειας, και των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Ε.Υ.Δ.Α.Π., Δ.Ε.Π.Α, Ε.Μ.Υ.**).

- Οι εθελοντικές οργανώσεις πολιτικής προστασίας, καθώς και οι ειδικευμένοι εθελοντές πολιτικής προστασίας, σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, που εντάσσονται στο σχεδιασμό της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας και αναλαμβάνουν την υποστήριξη σχεδίων και δράσεων πρόληψης και αποκατάστασης, καθώς και δράσεις ετοιμότητας και αντιμετώπισης καταστροφών.

Στη ζώνη Καστοριάς Φλώρινας υπάρχουν περιοχές Φυσικού Κάλλους, και υποδομές που θα πρέπει να προστατευτούν, η πρόληψη είναι η πιο σημαντική ενέργεια προς αυτή την κατεύθυνση, και για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να εκπονηθούν ρεαλιστικά σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση των καταστροφών.

Χάρτης 8 Παραγωγικό Περιβάλλον ΠΕ Καστοριάς Πηγή ANKO Αναπτυξιακή Κοζάνης

Στο υποκεφάλαιο 3.3 Οικονομικά χαρακτηριστικά ζώνης Καστοριάς Φλώρινας και οικονομική κρίση Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, ενδοπεριφερειακές ανισότητες, περιγράφηκε η σημασία της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας για τη διαμόρφωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και τη σημασία που έχει στην ανάπτυξη, στο παρόν υποκεφάλαιο θα εξετασθεί η παραγωγική δραστηριότητα, πρωτογενής, δευτερογενής, τριτογενής παραγωγή, οι προωθητικές Δραστηριότητες και οι Επενδύσεις στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας καθώς και θα αναφερθούμε με πίνακες στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία παραγωγικών κλάδων .

3.6.1 Πρωτογενής παραγωγή, Πίνακας προστιθέμενης αξίας που αφορά πρωτογενή παραγωγή.

Πρωτογενής παραγωγή ονομάζεται ο παραγωγικός τομέας δραστηριοτήτων με αντικείμενο την απόκτηση ή απόσπαση αγαθών (πρώτων υλών) κατευθεία από τη φύση.

Η πρωτογενής παραγωγή στην ΠΕ Καστοριάς συμμετέχει με 10,33% στην σύνθεση του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος στην περιοχή Καστοριάς σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Η πρωτογενής παραγωγή στην ΠΕ Φλώρινας συμμετέχει με 9,66% στην σύνθεση του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος στην περιοχή Φλώρινας σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν - Α.Ε.Π. (ή *Gross National Product* - GNP) είναι το Προϊόν ή Εισόδημα που αποκτούν οι πολίτες μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που αποκτούν οι πολίτες μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους. Διαφέρει από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά το ότι συμπεριλαμβάνει και το Εισόδημα που απέκτησαν οι πολίτες μιας χώρας οι οποίοι κατοικούν στο εξωτερικό.

Το ποσοστό των ανθρώπων που ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα παραγωγής στην Καστοριά είναι 23,5%. του πληθυσμού. Το ΑΕΠ του πρωτογενή τομέα καταλαμβάνει το 11% του ΑΕΠ του πρωτογενή της χώρας, ποσοστό ιδιαίτερα σημαντικό. Έντονο είναι το φαινόμενο εγκατάλειψης της κτηνοτροφίας, ενώ παρά το πλούσιο υδάτινο δυναμικό, το ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα. Γεωργία Η Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς έχει περιορισμένη γεωργική παραγωγή. Οι κυριότερες καλλιεργήσιμες εκτάσεις βρίσκονται στην περιοχή γύρω από τη λινή της Καστοριάς και στο οροπέδιο του Άνω Αλιάκμονα. Βασικά γεωργικά προϊόντα του Νομού είναι τα δημητριακά, τα όσπρια, τα μήλα, και τα κηπευτικά. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί στην στήριξη των αγροτικών προϊόντων και στην υπογράμμιση της τοπικής προέλευσης και ποιότητας. Τα μήλα, όπως και τα φασόλια-γίγαντες της Καστοριάς έχουν αναγνωριστεί ως προϊόντα προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης. Σημαντικά βήματα έχουν γίνει επίσης για την ανάπτυξη και την στήριξη των βιολογικών καλλιεργειών.

Η κτηνοτροφία παρά τη μείωση του αριθμού των αιγοπροβάτων σημείωσε σημαντική ανάπτυξη στους τομείς της παραγωγής, της επεξεργασίας και της εμπορίας των κτηνοτροφικών προϊόντων που αφορά το κρέας, το γάλα, το μαλί, τα δέρματα, και τα γαλακτοκομικά προϊόντα.

Οσο αφορά την Αγροτική Ανάπτυξη ένα μεγάλο μέρος στην Π.Ε. Καστοριάς διαπερνάται από τον ποταμό Αλιάκμονα εντούτοις δεν αξιοποιήθηκε στις καλλιέργειες, εξαιτίας των ημιτελών έργων των φραγμάτων Νεστορίου, Διποταμίας στην Καστοριά και

φράγματος Τριανταφυλιάς στην Φλώρινα.

Η δημιουργία των φραγμάτων αυτών θα δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη της περιοχής γιατί θα μπορέσουν τα χωράφια να γίνουν ποτιστικά ώστε να δημιουργηθούν και άλλες καλλιέργειες πλην των σιτηρών τα οποία τα τελευταία χρόνια δεν έχουν οικονομική απόδοση.

Καλλιέργειες στην ΠΕ Καστοριάς που μπορούν στην περιοχή να αναπτυχθούν είναι τα φασόλια, τα μήλα και τα αρωματικά φυτά (λεβάντα, τσάι, αρωματικά τριαντάφυλλα).

Επίσης υπάρχουν και εκτροφεία γουνοφόρων ζώων η ανάπτυξη τους έγινε τα τελευταία χρόνια.

Στην Περιοχή Φλώρινας καλλιεργούνται φασόλια, και πατάτες, πιπεριές καθώς και ζαχαρότευτλα. Εξάλλου, στο Νομό παράγονται εξαιρετικής ποιότητας κρέατα και γαλακτοκομικά προϊόντα σε χιλιάδες τόνους. Τα κυριότερα αλιεύματα από τις έξι συνολικά λίμνες είναι: γριβάδι, κορέγονος, τσιρόνια, χέλια, τσουκάνια, κέφαλοι, γουλιανοί, τούρνες, πλατίκες Η περιοχή Αμυνταίου είναι σε πανελλήνιο και διεθνές επίπεδο γνωστή εδώ και δεκαετίες για την αμπελοκαλλιέργεια, μία κατεξοχήν παραδοσιακή παραγωγική δραστηριότητα των κατοίκων. Η κυρίως αμπελοοινική ζώνη του Δήμου βρίσκεται ανάμεσα στις λίμνες Πετρών και Βεγορίτιδα η περιοχή έχει τον χαρακτηρισμό Ζώνη Ονομασίας Προελεύσεως Ανωτέρας Ποιότητας Κρασιού Αμυνταίου (Ο.Π.Α.Π - V.Q.P.R.D.). Ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει με ποσοστό 14,3% στο ΑΕΠ της περιοχής.

Εξόρυξη λιγνίτη γίνεται στα ορυχεία του Αμυνταίου και της Μελίτης.

Δασική Οικονομία Οι δασικοί πόροι κατέχουν σημαντική θέση στην οικονομία της ζώνης ΠΕ Καστοριάς και ΠΕ Φλώρινας.. Η ορθολογική εκμετάλλευση των δασών, η προστασία και η αειφόρος ανάπτυξη τους αποτελούν διαρκείς στοχεύσεις. Τα έργα διάνοιξης και οδοποιίας που έχουν πραγματοποιηθεί οδήγησαν σε σημαντική αύξηση της παραγωγής ξυλείας. Η ενίσχυση του εμπορίου και η αξιοποίηση του δασικού πλούτου μπορούν να τονώσουν την απασχόληση σε τοπικό επίπεδο, να συγκρατήσουν τον πληθυσμό των ορεινών περιοχών και να διαμορφώσουν τους κατάλληλους όρους για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Πίνακας 29 Ακαθάριστη προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Κλάδος Γεωργία, δασοκομία και αλιεία Agriculture, forestry and fishing										
* Προσωρινά στοιχεία.										
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	57	55	52	57	54	54	59	60	53	
ΦΛΩΡΙΝΑ	75	77	70	75	63	67	68	91	87	
ΕΛΛΑΔΑ	6.793	6.663	6.519	6.109	6.191	5.794	6.070	6.730	6.313	

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα που αφορά την πρωτογενή παραγωγή:

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 7% επτά τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι θετική κατά 16% δεκαέξι τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 7% επτά τοις εκατό. .

Συμπεραίνεται ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι ίδια με της Ελλάδας ενώ στην περιοχή της Φλώρινας έχουμε θετική ποσοστιαία μεταβολή.

Επίσης δεν καταγράφεται στην παραπάνω κωδικοποίηση δεδομένων και η εξόρυξη των λιγνίτη και μεταλευμάτων.

3.6.2 Δευτερογενής Παραγωγή προωθητικές Δραστηριότητες και Επενδύσεις στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας

Η δευτερογενής παραγωγής αξιοποιεί την πρωτογενή παραγωγή, με την μεταποίηση των πρώτων υλών (στη μορφή, στη χρησιμότητα, τις ιδιότητες). Ανάλογα με τα μέσα και τον τρόπο που χρησιμοποιείται για την μεταποίηση των αγαθών, έχουμε τους κλάδους:

Χειροτεχνία

Βιοτεχνία (τα ανθρώπινα χέρια βοηθούνται από μηχανές) και

Βιομηχανία (τα αγαθά παράγονται κυρίως με σύγχρονα μηχανήματα, η παραγωγή είναι μαζική και εφαρμόζονται διαρκώς νέα συστήματα παραγωγής).

Η δευτερογενής παραγωγή στην ΠΕ Καστοριάς συμμετέχει με 17,74% στην σύνθεση του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος στην περιοχή Καστοριάς σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Η δευτερογενής παραγωγή στην ΠΕ Φλώρινας συμμετέχει με 40,67% στην σύνθεση του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος στην περιοχή Φλώρινας σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Η δευτερογενής παραγωγή περιλαμβάνει τις δραστηριότητες επεξεργασίας και μεταποίησης των προϊόντων. Στο δευτερογενή τομέα περιλαμβάνονται οι παραγωγικές μονάδες παστεριωμένου γάλακτος, τοματοπολτού, πλαστικών, επίπλων, ενδυμάτων, χαρτιού κ.τ.λ. Στην περιοχή μας οι εταιρίες που ασχολούνται με την τυποποίηση και τη διάθεση προϊόντων αποτελούν ένα πολύ σημαντικό τμήμα της τοπικής οικονομίας της ζώνης Καστοριάς Φλώρινας. Η αξιοποίηση των νέων φραγμάτων, των αναδασμών και των επιφανειακών νερών, με τη σύγχρονη αναδιάρθρωση των οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων μπορούν να αυξήσουν την απασχόληση και παράλληλα το εισόδημα της περιοχής, τέτοιες επιχειρήσεις είναι οι παρακάτω:

Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ Α.Ε. (ΓΕΟΚ), που είναι μία εταιρία λαϊκής βάσης, που μέτοχοί της είναι 867 μηλοπαραγωγοί του νομού Καστοριάς και αναγνωρισμένη ομάδα παραγωγών μήλων, τομάτας και κηπευτικών από το 1997. Τα μήλα διακινούνται τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στην εξωτερική. Διαθέτει συσκευαστήριο το οποίο διαθέτει ψυκτικούς θαλάμους, χωρητικότητας 10.000 τόνων και σύγχρονη μονάδα διαλογής-τυποποίηση μήλων-ντομάτας δυναμικότητας 12tn/ωρα υπάρχει σύστημα ολοκληρωμένης διαχ/σης σύμφωνα με τα πρότυπα agro 2.1-2.2, το οποίο χορηγήθηκε για πρώτη φορά για την καλλιέργεια υπαίθριας ντομάτας στην Ελλάδα, και από το σ.ο.δ.π.globalgar. κατά τους μήνες Ιούλιο-Σεπτέμβριο διαθέτει ντομάτες-κολοκυθάκια-πιπεριές-μελιτζάνες και άλλα κηπευτικά και κατά τους μήνες Σεπτέμβριο-Μάιο διαθέτει όλες τις ποικιλίες μήλων. Διαχειρίζεται 17.000.000 κιλά μήλα σε σύνολο 32.0000.000. που αφορούν την ευρύτερη περιοχή Καστοριάς

Εδώ θα πρέπει να πούμε ότι στα μήλα αναμένεται αύξηση στην παραγωγή τα επόμενα χρόνια εξαιτίας νέων φυτεύσεων.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Φασολοπαραγωγών Εθνικού Δρυμού Πρεσπών «ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ» που αριθμεί 31 μέλη με ποσοστό πάνω από το 50% της παραγωγής των φασολιών Πρεσπών.

. Τα μέλη του συνεταιρισμού αναπτύσσουν δραστηριότητες για την παραγωγή,

τυποποίηση και εμπορία των φασολιών των Πρεσπών. Επιπλέον, για την καλλιέργεια των φασολιών των Πρεσπών, για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και για τη διασφάλιση ποιότητας και ασφάλειας στα φασόλια Πρεσπών εφαρμόζεται Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Τα φασόλια Πρεσπών καλλιεργούνται ακολουθώντας ένα σύστημα σύγχρονης γεωργικής πρακτικής με σεβασμό στο περιβάλλον. Τέλος, τηρείται το πρότυπο ISO 9001:2008 που διασφαλίζει και βελτιώνει την ποιότητα των φασολιών Πρεσπών αλλά και το πρότυπο ISO 22000:2005 για την παραγωγή ασφαλών προϊόντων.

Η Ανώνυμη Δημοτική Επιχείρηση Αγροτική Καστοριάς Α.Ε. – AGROKA και οι ιδιωτικές εταιρίες η ΑΡΟΣΙΣ και η AGRINO.

Στην περιοχή του Αμυνταίου λειτουργούν οινοποιία όπως:

Βεγορίτις www.vegoritis.com.gr

ΕΑΣ Αμυνταίου www.easamyntaiou.gr

Κτήμα Άλφα www.alpha-estate.com

Κυρ Γιάννης www.kiryianni.gr

Κτήμα Καρανίκα www.karanika.com

Κτήμα Παύλου www.pavlouestate.com

Κτήμα Χατζήwinwwhi@otenet.gr

Κτήμα Πετρίδη www.ktimapetridi.gr

Σονιάδης www.soniadis.gr

Μειμάρης www.stafilia.blogspot.com

Ναουμίδης www.naoumidis.gr

Συμπεραίνουμε ότι στην περιοχή της ζώνης υπάρχουν και λειτουργούν Τοπικά Παραγωγικά Συστήματα. Τα Τοπικά Παραγωγικά Συστήματα αφορούν συγκεντρώσεις εξειδικευμένων επιχειρήσεων, προϋποθέτουν τρόπους με ικανότητα καινοτομίας και δημιουργίας επιχειρήσεων, χαρακτηρίζονται από ευελιξία και την ύπαρξη οικονομιών συγκέντρωσης (agglomeration economies). Η ευελιξία συνδέεται με το μικρό μέγεθος των μονάδων, την πυκνότητα των μεταξύ τους σχέσεων και την ικανότητα προσαρμογής τους σε εξωτερικές αλλαγές. Οι οικονομίες συγκέντρωσης προκύπτουν από την παραγωγική εξειδίκευση των επιχειρήσεων, την δυνατότητα κινητικότητας του εξειδικευμένου δυναμικού και από την ένταση των διαπροσωπικών σχέσεων. (Παπαδασκαλόπουλος Νικολόπουλος 2018)

Μια ιδιαίτερη μορφή Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων αποτελούν τα Τοπικά Αγροδιατροφικά Συστήματα, τα οποία είναι οριοθετημένες συγκεντρώσεις αγροδιατροφικής παραγωγής που χαρακτηρίζονται από την ιστορία τους, από τις σχέσεις τους με την εσωτερική ή την εξωτερική αγορά, από την κλαδική τους διάρθρωση, από την εγκατάστασή τους και από την κοινωνικοοικονομική τους οργάνωση. Συνθέτοντας τα παραπάνω αναδεικνύεται η σημασία του Τόπου του Τοπικού Αγροδιατροφικού Συστήματος. Αφορά τις σχέσεις των παραγωγών με τον συνεταιρισμό τους προμηθευτές των σπόρων, φαρμάκων, γεοπόνων, κτηνιάτρων εμπόρων κλπ

Όσο αφορά την ενέργεια, ο νομός Φλώρινας αποτελεί έναν από τους λεγόμενους <<ενεργειακούς>> της Ελλάδας, με την εξόρυξη ορυκτών καυσίμων και τη παραγωγή ενέργειας από τα κοντινά ατμοηλεκτρικά εργοστάσια, παρά τη συζήτηση που γίνεται για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας κυρίως για τα φωτοβολταϊκά, το φυσικό αέριο στην περιοχή της ζώνης Φλώρινας Καστοριάς είναι μύθευμα, ο λιγνίτης παραμένει το κύριο καύσιμο για τα Ατμοηλεκτρικά Εργοστάσια. Το δημόσιο λιγνιτωρυχείο Αχλάδας Ν. Φλώρινας (Αχλάδα 1 και Αχλάδα 2) απασχολεί 700 εργαζόμενους εκμισθώνεται από την εταιρεία Λιγνιτωρυχεία Αχλάδας Α.Ε ιδιωτικών συμφερόντων, ο λιγνίτης που εξορύσσεται

απορροφείται στη Λιγνιτική Μελίτης Α.Ε. (τη θυγατρική της ΔΕΗ στην οποία πέρασε εν όψει αποεπένδυσης ο Ατμοηλεκτρικός Σταθμός Μελίτης στον οποίο εργάζονται 260 εργαζόμενοι με σκοπό να πουληθεί σε ιδιώτες, το ορυχείο Βεύης το οποίο ένα 60% είναι να παραχωρηθεί σε ιδιώτες και ένα 40% να παραμείνει στη ΔΕΗ Α.Ε. Επίσης τα ατμοηλεκτρικά εργοστάσια τροφοδοτούν την τηλεθέρμανση του Αμυνταίου και της Φλώρινας.

Τα ορυχεία του Αμυνταίου όπου απασχολούνται 500 άτομα έχουν υποστεί μεγάλο πλήγμα εξαιτίας των κατολισθήσεων τον Ιούνιο του 2017 την Ο Ατμοηλεκτρικός Σταθμός Αμυνταίου 400 εργαζόμενοι, ο οποίος είναι και ο πιο πρόσφατος ΑΗΣ είναι ένας σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργεί με λιγνίτη. Ο σταθμός ήταν προγραμματισμένο να σταματήσει τη λειτουργία του το Νοέμβριο του 2018 εξαιτίας των πιέσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά πήρε παράταση 2 χρόνια με απόφαση της Κυβέρνησης μέχρι να ολοκληρωθεί η νέα μονάδα της ΔΕΗ, η Πτολεμαΐδα 5.

Ο κλάδος της γούνας είναι ένας από τους σημαντικότερους –σε μέγεθος– εξαγωγικούς κλάδους της εθνικής οικονομίας αλλά και ένας από τους ελάχιστους που παρουσιάζουν ανθεκτικότητα στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία. Σύμφωνα με τελευταίες εκτιμήσεις (βλ. <http://www.agronews.gr/?pid=156&aid=111779&la=1>) το μέγεθος των εξαγωγών του κλάδου ανέρχεται στα 400 εκατ. ευρώ ετησίως (θα μπορούσε να είχε διπλασιαστεί στα επόμενα τρία χρόνια αν δεν υπήρχε ο πόλεμος στην Ουκρανία), με τις επιχειρήσεις του κλάδου να αγοράζουν το 5%-7% της συνολικής παγκόσμιας παραγωγής γουνοδερμάτων και να διακινούν το 8%-10% των ετοίμων ενδυμάτων γούνας. Ο κλάδος της γουνοποιίας αποτελεί επίσης έναν από τους λίγους δυναμικούς κλάδους εντάσεως εργασίας, το 85% σχεδόν της επε- ξεργασίας του προϊόντος γίνεται με τα χέρια (Επιμελητήριο Καστοριάς 2011).

Κύριο χαρακτηριστικό του αποτελεί η γεωγραφική συγκέντρωση, με την πλεονότητα των επιχειρήσεων επεξεργασίας ή παραγωγής γουναρικών να βρίσκονται πρωτίστως στην Καστοριά και, δευτερευόντως, στη Σιάτιστα. Σήμερα, οι ανωτέρω περιοχές αποτελούν το μοναδικό κέντρο παραγωγής και επεξεργασίας γουναρικών στην Ευρώπη αλλά και ένα από τα εναπομείναντα κέντρα στον παγκόσμιο Βορρά, με το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων τους να απασχολείται σε αυτό τον τομέα (Επιμελητήριο Καστοριάς 2011). Η μεγάλη ανάπτυξη του κλάδου, που έχει συντελεστεί κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες, έχει επηρεάσει θετικά (π.χ. αύξη- ση του ΑΕΠ, σημαντική πληθυσμιακή αύξηση) αλλά και αρνητικά την περιοχή (π.χ. μονοτομεακή εξάρτηση της τοπικής οικονομίας). Ειδικά για την Καστοριά, αξίζει να σημειωθεί ότι αποτελεί τη μοναδική περιοχή-βιομηχανικό σύστημα στην Ελλάδα η οποία είναι συγκρίσιμη με αυτές της Ιταλίας και η εξαγωγική της επιτυχία βασίζεται, σε μεγάλο βαθμό, στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως και σε αρκετές ιταλικές και δευτερευόντως ισπανικές περιοχές (Βαΐου και Χατζημιχάλης 1997/2003).

Ο κλάδος της γούνας στις περιοχές αυτές έχει μακρά ιστορική παράδοση που εκκινεί τουλάχιστον από τον 16ο αιώνα. Χαρακτηρίζεται από μεγάλες διακυμάνσεις που καθορίζονται από εξωγενείς παράγοντες, από τη διεθνή ζήτηση, δεδομένου ότι σχεδόν το σύνολο της παραγωγής εξάγεται. Πρόσφατα, ιδιαίτερα θετικές επιπτώσεις προέκυψαν από το άνοιγμα της ρωσικής και της ουκρανικής αγοράς, η οποία οδήγησε σε αύξηση της ζήτησης ειδών γούνας και επομένως σε ανάκαμψη του κλά- δου, ο οποίος είχε επηρεαστεί αρνητικά από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 1987 που είχε οδηγήσει το 75% σχεδόν των επιχειρήσεων του κλάδου σε παύση της λειτουργίας. Σήμερα, παρά την τρέχουσα οικονομική κρίση, ο κλάδος της γούνας εξακολουθεί να αποτελεί τον

δυναμικότερο κλάδο της οικονομίας της Καστοριάς και έναν από τους ανθεκτικότερους της περιφέρειας και της ελληνικής οικονομίας.

« Τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ δεν αποτυπώνουν την πραγματική παραγωγική διάρθρωση της περιοχής μελέτης (σε όρους ΑΕΠ και σε όρους απασχόλησης) επειδή: α) δεν αποτελούν απογραφή (όπως ο πληθυσμός) σε τοπικό επίπεδο, και β) δεν υπολογίζουν την άτυπη παραγωγή και απασχόληση που βρίσκονται διάχυτες στην περιοχή. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ακριβής αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της γούνας είναι δύσκολο να προσδιοριστεί εξαιτίας της εποχικότητας και της άτυπης λειτουργίας πολλών από αυτές, ενώ η ΕΛΣΤΑΤ δεν υπολογίζει στον δευτερογενή τομέα τις μικρές οικοτεχνίες οι οποίες εργάζονται φασόν και τους/τις αυτοαπασχολούμενους/ες.» (Αρτελάρης Παναγιώτης Χατζημιχάλης Κων/νος Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό Νέες θεωρητικές προσεγγίσεις και η εφαρμογή τους στην Ελλάδα Εκδόσεις Κριτική 2016, κεφάλαιο 14 Ανάπτυξη/κρίση και ανθρώπινο δυναμικό στο τοπικό παραγωγικό σύστημα Γουνοποιίας στην Καστοριά)

Η σημασία λοιπόν του κλάδου της γούνας στην τοπική και εθνική οικονομία φαίνεται από την κατάταξη ως προς την αξία των πιο σημαντικών εξαγωγίμων προϊόντων της ελληνικής οικονομίας. «Πιο συγκεκριμένα, τα είδη από γουνόδερμα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το 2011, καταλαμβάνουν τη 12η θέση, με αξία άνω των 200 εκατ. ευρώ –με πρώτα και με διαφορά τα ορυκτέλαια πετρελαίου (6.366,2 εκατ.)– έχουν όμως ξεπεράσει σε αξία πολλά από τα πιο δημοφιλή ελληνικά προϊόντα όπως είναι π.χ. το ελαιόλαδο που καταλαμβάνει την αμέσως επόμενη θέση. Η συντριπτική πλειονότητα των εξαγωγών από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 κατευθύνεται στη Ρωσία (45-55% του συνόλου) και στα Αραβικά Εμιράτα (25-30%) και ακολουθούν με μικρά ποσοστά η Γερμανία, η ΗΠΑ, η Ιταλία και άλλες χώρες. Ειδικά προς τη Ρωσία από το 2006 τα γουνοδέρματα αποτελούν το σημαντικότερο σε αξία ως προς τον όγκο και ποσότητα ελληνικό εξαγωγίμο προϊόν.» (Αρτελάρης Παναγιώτης Χατζημιχάλης Κων/νος Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό Νέες θεωρητικές προσεγγίσεις και η εφαρμογή τους στην Ελλάδα Εκδόσεις Κριτική 2016, κεφάλαιο 14 Ανάπτυξη/κρίση και ανθρώπινο δυναμικό στο τοπικό παραγωγικό σύστημα Γουνοποιίας στην Καστοριά) .

Το τοπικό παραγωγικό σύστημα γουνοποιίας της Καστοριάς). Περιλαμβάνει: φάρμες εκτροφής γουνοφόρων ζώων (95 συνολικά), - ενώ λοιπόν η περιοχή της Καστοριάς ασχολούνταν μόνο με τη μεταποίηση της γούνας από τις αρχές του 2000 ξεκίνησε η φάρμες εκτροφής- δύο μονάδες παρασκευής τροφής για γουνοφόρα ζώα (γνωστές ως «κουζίνες»), βυρσοδεψεία κατεργασίας δερμάτων και βαφεία γου-ναρικών (50 συνολικά), μεσαίες και μεγάλες εξαγωγικές επιχειρήσεις (άνω των 25 ατόμων) και μικρομεσαίες υπεργολαβικές (κάτω των 20 ατόμων) επιχειρήσεις ετοίμων ενδυμάτων και αξεσουάρ γούνας. Εκτός από τις καθαρά παραγωγικές μονάδες υπάρχουν έμποροι που προμηθεύουν πρώτες ύλες στους παραγωγούς επιχειρήσεις λιανικής πώλησης, συνεργεία επισκευής μηχανών, γραφεία συμβούλων και φοροτεχνικών, σχεδιαστές μόδας, τέσσερις μεγάλες τοπικές ειδικευμένες μεταφορικές εταιρίες κ.ά. Όλες οι τράπεζες στην Καστοριά έχουν ειδικό τμήμα για τις επιχειρήσεις γούνας και το ίδιο ισχύει για υποκαταστήματα μεγάλων μη τοπικών ασφαλιστικών εταιριών. Υπάρχουν επίσης ειδικευμένα δικηγορικά γραφεία για τις διενέξεις με επιχειρήσεις εξωτερικού/εσωτερικού όπως και μεταφραστικά γραφεία.

Σε επίπεδο θεσμών υποστήριξης, εκπαίδευσης και αντιπροσώπευσης το Τοπικό Παραγωγικό Σύστημα περιλαμβάνει τρεις συνδέσμους παραγωγών, την Ελληνική Ομοσπονδία Γούνας, ένα σύνδεσμο λιανοπωλητών, το ΕΒΕΕ Καστοριάς, το σωματείο

γουνεργατών και το τοπικό Εργατικό Κέντρο, την ΕΔΗΚΑ ΑΕ, τη Σχολή Μαθητείας του ΟΑΕΔ, και το ΤΕΙ Φλώρινας χωρίς μεγάλη συμμετοχή όμως γιατί θα έπρεπε να είχε γίνει στα κτήρια του ΤΕΙ στην Καστοριά, το οποίο παρέχει τεχνογνωσία σε ειδικούς τομείς. Τέλος, υπάρχει το τελωνείο Καστοριάς το οποίο είναι κόμβος για την εισαγωγή πρώτων υλών και την εξαγωγή έτοιμων προϊόντων και ειδικευμένοι εκτελωνιστές σε Καστοριά και Θεσσαλονίκη.

Δύο βασικά διαχρονικά χαρακτηριστικά του τοπικού παραγωγικού συστήματος είναι τα πυκνά δίκτυα υπεργολαβιών και η άτυπη εργασία φασόν σε μικρά εργαστήρια και στα σπίτια (Βαΐου και Χατζημιχάλης 1987/2003). Υπεργολαβίες και φασόν αυξάνουν την ευελιξία και την προσαρμοστικότητα του ΤΠΣ, λειτουργούν όμως σε βάρος των εργαζομένων και της τοπικής οικονομίας η οποία χάνει φορολογικά έσοδα, ασφαλιστικές εισφορές και, τελικά, παρουσιάζει μικρότερο δυναμισμό από όσο πραγματικά έχει επίσης πλέον βρίσκεται σε μεγάλη κρίση λόγω της έλλειψης ρευστότητας, και την δημιουργία ολιγοπωλείου.

Μπορούμε να πούμε ότι παρά τη σημαντική κάμψη σε αριθμό μονάδων και απασχολούμενων την τελευταία εικοσαετία το χαρακτηρίζεται από προσαρμοστικότητα, ευελιξία και ανθεκτικότητα στις μεταλλασσόμενες παγκόσμιες συνθήκες της ζήτησης και του ανταγωνισμού. Συγκαταλέγεται, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ανάμεσα στα λιγοστά αντίστοιχα ιστορικά παραγωγικά συστήματα στη νότια Ευρώπη τα οποία: α) δεν επέλεξαν το δρόμο της μετεγκατάστασης σε χώρες χαμηλότερου κόστους, αν και γίνανε προσπάθειες οι οποίες απέτυχαν στη συντριπτική τους πλειοψηφία και β) δεν χρησιμοποιούν μετανάστες εργαζομένους αυτό όμως οφείλεται ότι οι μετανάστες δραστηριοποιούνταν στον αγροτικό και κατασκευαστικό κλάδο, η επεξεργασία των γουνοδερμάτων απαιτεί εξειδίκευση και ο μαθητευόμενος δεν αμείβεται ικανοποιητικά. Αντιθέτως, έχει υλοποιήσει επιθετικές αναδιαρθρώσεις και εκσυγχρονισμούς στις παραγωγικές μονάδες, στις εξυπηρετήσεις προς τις μονάδες (business services), στους τοπικούς θεσμούς και στις τοπικές/διεθνείς δικτυώσεις οι οποίες του επιτρέπουν να παραμένει ανταγωνιστικό μέχρι σήμερα.

Οι επιχειρηματίες στην επεξεργασία γούνας έχουν διαφορές μεταξύ τους, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν δυό άτυπες ομάδες επιχειρηματιών οι οποίες λειτουργούν διαφορετικά μεταξύ τους, η μία δρα με συντηρητικότητα στον κλάδο της γούνας και η άλλη δρα με καινοτόμους πρακτικές στα πλαίσια της νεοτερικότητας, στον κλάδο. Η διαφορά αυτή αποτυπώνεται και στο χώρο: η πρώτη ομάδα που είναι και η μεγαλύτερη είναι συγκεντρωμένη στο δήμο της Καστοριάς ενώ η δεύτερη είναι διάσπαρτη και εκτός του Δήμου σε περιοχές όπως Άργος Ορεστικό, Δισπηλιό, Νεστόριο, Καλοχώρι, Βογατσικό κ.ά. Ωστόσο κοινό χαρακτηριστικό και των δύο ομάδων είναι η οικογενειοκρατία.

Ο κατασκευαστικός κλάδος διέρχεται κρίση κυρίως στην ΠΕ Καστοριάς, αυτό αντανακλάται και στον παρακάτω πίνακα που αναφέρεται στον κλάδο.

Πίνακας 30 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης, συνολικά

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ	
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2	Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές
Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού,	

επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης, συνολικά. Mining and quarrying, manufacturing, electricity, gas, steam, air conditioning and water supply, sewerage, waste management and remediation activities, total.										
* Προσωρινά στοιχεία.										
	Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ		83	80	65	79	76	72	75	77	80
ΦΛΩΡΙΝΑ		274	341	343	350	351	342	408	345	264
ΕΛΛΑΔΑ		27.176	25.825	22.368	22.016	21.571	21.791	21.493	21.835	22.376

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα:

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 4% τέσσερα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 4% τέσσερα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 17% δεκαεπτά τοις εκατό %.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι ίδια με την περιοχή της Φλώρινας ενώ όσο αφορά την Ελλάδα έχουμε μεγαλύτερη αρνητική ποσοστιαία μεταβολή.

Πίνακας 31 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης, εκ των οποίων στην μεταποίηση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης, εκ των οποίων στην μεταποίηση . Mining and quarrying, manufacturing, electricity, gas, steam, air conditioning and water supply, sewerage, waste management and remediation activities, of which Manufacturing.										
* Προσωρινά στοιχεία.										
	Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ		77	74	61	75	73	68	68	70	74
ΦΛΩΡΙΝΑ		46	38	32	37	34	33	33	34	36
ΕΛΛΑΔΑ		20.578	18.146	16.356	16.175	15.377	15.251	15.019	15.347	16.222

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα:

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 4% τέσσερα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 22% τέσσερα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 21%.

Συμπεραίνουμε ότι η αρνητική ποσοστιαία μεταβολή Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της περιοχή της Καστοριάς είναι μικρότερη από την περιοχή της Φλώρινας η οποία είναι παρόμοια με της Ελλάδας.

Πίνακας 32 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος κατασκευές

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Κλάδος Κατασκευές Construction										
¹* Προσωρινά στοιχεία.										
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	50	38	35	23	35	41	16	7	8	
ΦΛΩΡΙΝΑ	53	60	35	81	67	49	50	54	70	
ΕΛΛΑΔΑ	10.719	10.550	8.888	6.310	5.821	4.701	3.783	3.314	3.844	

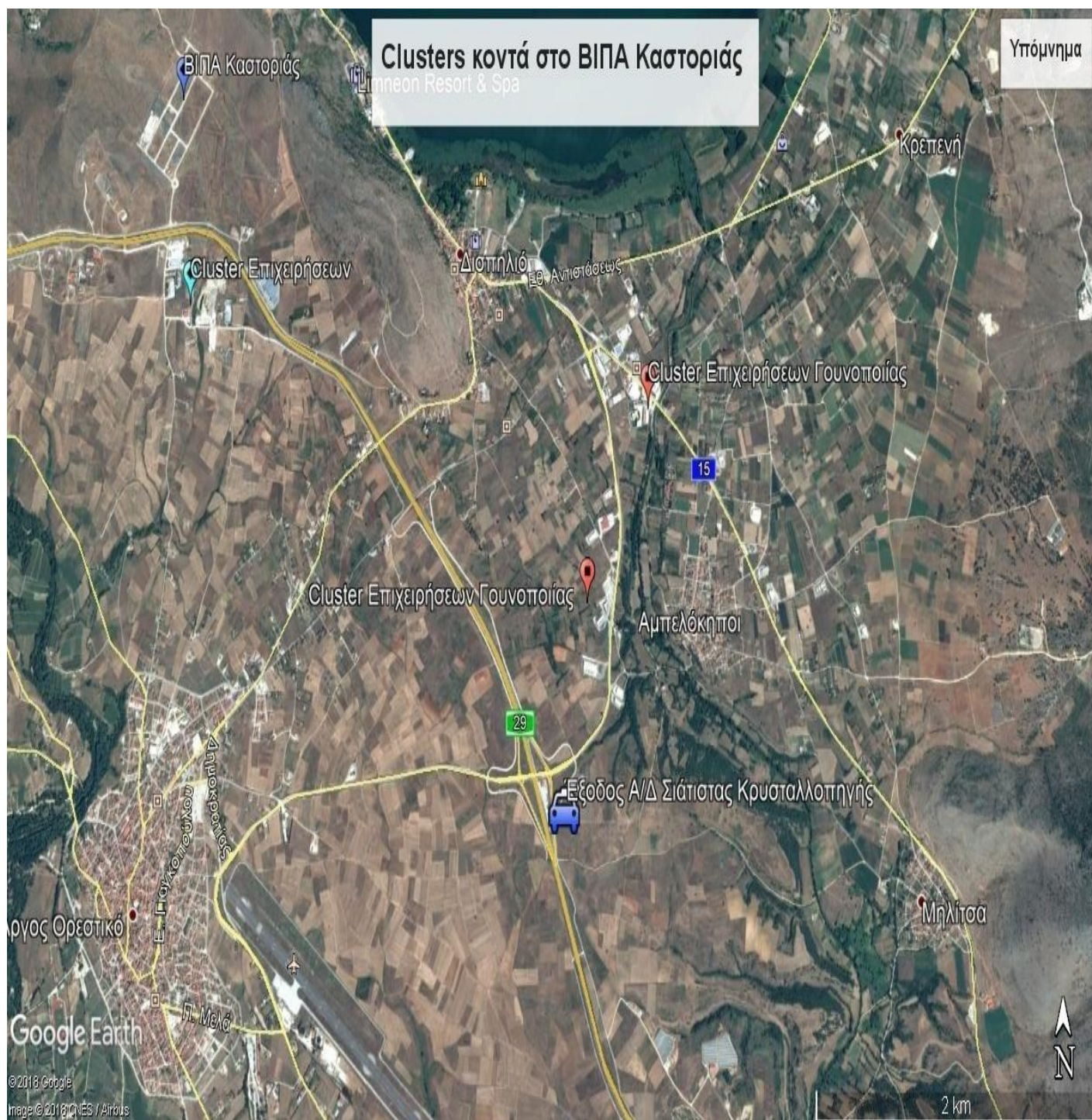
Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα:

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 84% ογδόντα τέσσερα τοις εκατό

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι θετική κατά 32 % τριάντα δύο τοις εκατό

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 64% εξήντα τέσσερα τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική πιο υψηλή από την ποσοστιαία μεταβολή της Ελλάδας που είναι εξίσου αρνητική και υψηλή. Ενώ της περιοχής της Φλώρινας είναι θετική.

Εικόνα 3 Συστάδες επιχειρήσεων Γουνοποιίας cluster.

3.6.3 Τριτογενής Παραγωγή και Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία κλάδων της

Η τριτογενής παραγωγή δε συνδέεται με την παραγωγή υλικών αγαθών ή προϊόντων, αλλά αφορά την εξυπηρέτηση αναγκών του ανθρώπου με την παροχή υπηρεσιών, όπως είναι για παράδειγμα η νοσοκομειακή φροντίδα, οι νομικές συμβουλές, η εκπαίδευση κ.ά. Σ' αυτόν τον τομέα εντάσσονται το εμπόριο, οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, οι τραπεζικές συναλλαγές, ο τουρισμός, καθώς και η κρατική μέριμνα για την παραγωγή άυλων αγαθών ωφέλιμων στο κοινωνικό σύνολο, όπως είναι η υγεία, η διοίκηση, η εκπαίδευση, η ασφάλεια κ.ά.

Η τριτογενής παραγωγή στην ΠΕ Καστοριάς συμμετέχει με 75,2% στην σύνθεση του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος στην Καστοριά σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Η τριτογενής παραγωγή στην ΠΕ Φλώρινας συμμετέχει με 49,67% στην σύνθεση του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος στην Φλώρινα σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Οι παρακάτω πίνακες δείχνουν την **Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΑΠΑ** η οποία είναι η συνολική αξία που προστίθεται στα προϊόντα και τις υπηρεσίες από τους διάφορους κλάδους και τις δραστηριότητες κατά την παραγωγική διαδικασία. Μπορούμε να πούμε ότι το Ακαθάριστο Εγχωριο Προϊόν προκύπτει από την Ακαθάριστη προστιθέμενη Αξία όταν προστεθούν οι φόροι μείον της επιδοτήσεις. Καταλαβαίνουμε λοιπόν την σημασία της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην αύξηση ή μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος το οποίο είναι:

Πίνακας 33 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης .

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Κλάδος Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης . Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles, transportation and storage, accommodation and food service activities.										
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	140	136	110	102	84	80	81	77	75	
ΦΛΩΡΙΝΑ	119	105	91	84	75	71	71	68	66	
ΕΛΛΑΔΑ	56.917	51.420	49.399	44.313	37.677	36.344	37.678	37.317	36.082	

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα:

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 46% σαράντα έξι τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 44% σαράντα τέσσερα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 36% τριάντα έξι τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική, αυξημένη για λίγο από την ποσοστιαία μεταβολή της Φλώρινας που είναι εξίσου αρνητική. Ενώ και οι δύο περιοχές παρουσιάζουν μεγαλύτερη μεταβολή από αυτή της Ελλάδας.

Πίνακας 34 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Ενημέρωση και επικοινωνία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ									
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές									
. Κλάδος Ενημέρωση και επικοινωνία Information and communication									
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*
Νομοί									
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	7	8	7	6	5	5	5	5	5
ΦΛΩΡΙΝΑ	13	13	13	11	10	10	10	9	9
ΕΛΛΑΔΑ	8.061	8.568	7.683	6.355	5.518	5.749	5.518	5.323	5.366

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 28% εικοσι οχτώ τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 30% τριάντα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 66% εξήντα έξι τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική, ελάχιστα μειωμένη από την ποσοστιαία μεταβολή της Φλώρινας που είναι εξίσου αρνητική. Ενώ και οι δύο περιοχές παρουσιάζουν περίπου υποδιπλάσια αρνητική μεταβολή Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας από αυτή της Ελλάδας.

Πίνακας 35 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ									
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές									
. Κλάδος Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες. Financial and insurance activities.									
* Προσωρινά στοιχεία.									
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*
Νομοί									
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	18	18	21	19	12	19	16	16	15
ΦΛΩΡΙΝΑ	18	20	20	15	12	15	12	12	11
ΕΛΛΑΔΑ	9.396	9.775	9.623	8.652	8.396	8.293	7.513	7.095	6.908

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 16% δέκα έξι τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 38% τριάντα οχτώ τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 27% είκοσι επτά τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική, μειωμένη όμως από την ποσοστιαία μεταβολή της Φλώρινας που είναι εξίσου αρνητική. Παρατηρούμε ότι η περιοχή της Καστοριάς παρουσιάζει μικρότερη ποσοστιαία μεταβολή Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας από αυτή της Ελλάδας ενώ η περιοχή της Φλώρινας μεγαλύτερη.

Πίνακας 36 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Διαχείριση ακίνητης περιουσίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Κλάδος Διαχείριση ακίνητης περιουσίας Real estate activities										
* Προσωρινά στοιχεία.										
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	51	53	60	56	61	54	52	50		48
ΦΛΩΡΙΝΑ	56	59	66	62	67	60	57	55		53
ΕΛΛΑΔΑ	28.303	29.544	33.515	31.367	32.324	30.331	28.867	27.966		27.032

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 5,8% πέντε κόμμα οχτώ τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 5,4% πέντε κόμμα τέσσερα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 4,4% τέσσερα κόμμα τέσσερα τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική, παρόμοια με την ποσοστιαία μεταβολή της Φλώρινας που είναι εξίσου αρνητική. Παρατηρούμε ότι η περιοχή της Καστοριάς και η περιοχή της Φλώρινας παρουσιάζουν μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας, περίπου στο 1% ένα τοις εκατό από αυτή της Ελλάδας.

Πίνακας 37 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Κλάδος Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες Professional, scientific and technical activities, administrative and support service activities										
* Προσωρινά στοιχεία.										
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	25	22	28	38	36	21	20	17		24
ΦΛΩΡΙΝΑ	14	14	19	25	24	12	15	13		16
ΕΛΛΑΔΑ	13.649	13.463	10.593	9.570	8.683	7.649	7.600	8.014		7.871

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 5,8% πέντε κόμμα οχτώ τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 5,4% πέντε κόμμα τέσσερα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 4,4% τέσσερα κόμμα τέσσερα τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική, παρόμοια με την ποσοστιαία μεταβολή της Φλώρινας που είναι εξίσου αρνητική. Παρατηρούμε ότι η περιοχή της Καστοριάς και η περιοχή της Φλώρινας παρουσιάζουν μικρότερη ποσοστιαία μεταβολή Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας, περίπου στο 1% ένα τοις εκατό από αυτή της Ελλάδας.

Πίνακας 38 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (A10) - NACE REV.2 κλάδος Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (A10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Κλάδος Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα. Public administration and defence, compulsory social security, education, human health and social work activities										
* Προσωρινά στοιχεία.										
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	142	154	165	145	134	123	123	124	120	
ΦΛΩΡΙΝΑ	156	162	163	159	153	147	145	143	141	
ΕΛΛΑΔΑ	43.968	46.716	43.238	40.403	35.920	32.859	32.933	32.408	31.783	

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 15% δέκα πέντε τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 9% εννέα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 28% εικοσι οχτώ τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική, η ποσοστιαία μεταβολή της περιοχής της Φλώρινας είναι εξίσου αρνητική αλλά μικρότερη από αυτή της Καστοριάς. Παρατηρούμε ότι η περιοχή της Καστοριάς και η περιοχή της Φλώρινας παρουσιάζουν μικρότερη αρνητική ποσοστιαία μεταβολή Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας από αυτή της Ελλάδας.

Πίνακας 39 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδος Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Κλάδος Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων. Arts, entertainment, recreation, other service activities, activities of households as employers, undifferentiated goods and services producing activities of households for own use, activities of extraterritorial organisations and bodies										
* Προσωρινά στοιχεία.										
	Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ		26	30	23	25	27	25	22	20	22
ΦΛΩΡΙΝΑ		35	37	20	27	29	22	23	22	21
ΕΛΛΑΔΑ		8.835	9.868	7.820	6.815	6.879	6.726	6.459	6.612	6.469

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 15% δέκα πέντε τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 40% σαράντα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 27% εικοσι επτά τοις εκατό.

Συμπεραίνουμε ότι η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιοχή της Καστοριάς είναι αρνητική, η ποσοστιαία μεταβολή της περιοχής της Φλώρινας είναι εξίσου αρνητική αλλά πολύ μεγαλύτερη από αυτή της Καστοριάς. Παρατηρούμε ότι η περιοχή της Καστοριάς παρουσιάζει μικρότερη αρνητική ποσοστιαία μεταβολή Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας από αυτή της Ελλάδας ενώ η περιοχή της Φλώρινας μεγαλύτερη.

3.6.3.1 Μελέτη τουρισμού στη ζώνη Καστοριάς Φλώρινας

Συγκεκριμένα σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού Π.Ο.Τ. ο τουρισμός αποτελείται από δραστηριότητες των ατόμων που ταξιδεύουν σε διαφορετικούς τόπους από αυτούς της μόνιμης κατοικίας τους και του συνήθους περιβάλλοντος τους, (πρέπει να σημειωθεί πως δεν περιλαμβάνονται ταξίδια ρουτίνας τακτικά εντός των περιοχών της συνηθισμένης διαμονής του ατόμου) για λόγους αναψυχής, επιχειρηματικούς, επαγγελματικούς, θεραπευτικούς, θρησκευτικούς, συνεδριακούς κ.α. και για διάρκεια όχι μεγαλύτερη του ενός έτους. Γενικότερα σύμφωνα με τον Π.Ο.Τ. ο τουρισμός συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αύξηση επενδύσεων, μεγέθυνση της οικονομίας και άνοδο του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων, γενικότερα ο τουρισμός συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αύξηση επενδύσεων, μεγέθυνση της οικονομίας και άνοδο του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων..

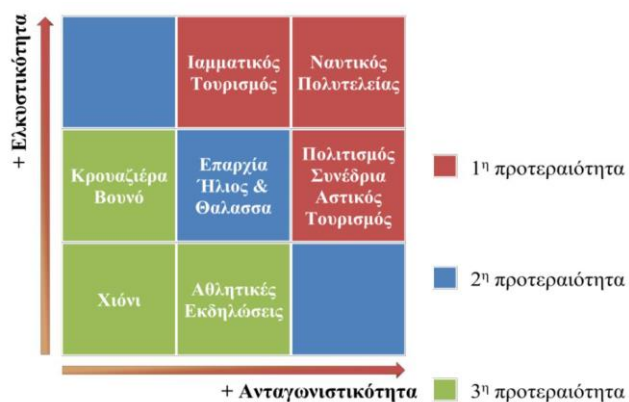
Εικόνα 4 Τα οφέλη του τουρισμού στην οικονομία Πηγή World Tourism Organisation

Σύμφωνα με τον Π.Ο.Τ. Οι διεθνείς αφίξεις τουριστών αυξήθηκαν κατά 4,6% το 2015 στα 1,184 εκατομμύρια. Το 2015, ο διεθνής τουρισμός παρήγαγε 1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ στα κέρδη των εξαγωγών. Μέχρι το 2030, η UNWTO προβλέπει ότι οι διεθνείς αφίξεις τουριστών θα φθάσουν τα 1,8 δισ. (UNWTO Tourism Towards 2030)

Ο τουρισμός αποτελεί τον σημαντικότερο τομέα της ελληνικής οικονομίας. Συγκεκριμένα, καθ' όλη τη διάρκεια της μεγάλης οικονομικής κρίσης της χώρας, αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς για πολλές επιχειρηματικές δραστηριότητες αλλά και για αρκετές περιοχές της Ελλάδας. Η συνεισφορά του στο ΑΕΠ Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ξεπερνά άμεσα το 17% και έμμεσα το 30%. Ο τομέας του τουρισμού στη χώρα μας, καλείται συνεχώς να προσαρμόζεται απέναντι στις νέες προκλήσεις που προκύπτουν, είτε αυτές αφορούν εσωτερικούς παράγοντες (οικονομική αστάθεια, ανασφάλεια, τραπεζική κρίση) είτε σχετίζονται άμεσα με κοινωνικοπολιτικές αναταραχές σε ανταγωνίστριες χώρες.

Οι παράγοντες που ελκύουν τους τουρίστες στην Ελλάδα είναι τα πολιτισμικά αξιοθέατα, το καλό κλίμα και οι φυσικές ομορφιές.

Το έτος 2012, η τότε Ελληνική Κυβέρνηση εισήγαγε το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για τον Τουρισμό, παρουσίασε 14 διαφορετικά είδη τουρισμού που έχουν ομαδοποιηθεί σε 7 κατηγορίες και τους άξονες προτεραιότητας του, το σχέδιο επικαιροποιήθηκε το έτος 2013

Εικόνα 5 Ομαδοποίηση Τουρισμού Πηγή : ΕΟΤ.

Ο **μαζικός τουρισμός** είναι μια σχετικά νέα ιδέα, που προήλθε από την μεγάλη άνοδο των εισοδημάτων μετά την Βιομηχανική Επανάσταση. Πριν από αυτή, τα ταξίδια πολιτιστικού ή ψυχαγωγικού χαρακτήρα ήταν αποκλειστικό προνόμιο λίγων εκλεκτών περιηγητών, συνήθως αριστοκρατών.

Σήμερα, ο μαζικός τουρισμός είναι απευκταίος λόγω των δυσμενών επιπτώσεων που προκαλεί στο φυσικό περιβάλλον αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο. Η παγκόσμια τάση σήμερα είναι ο τουρισμός να είναι φιλικός ως προς τον άνθρωπο και ως προς το φυσικό περιβάλλον.

Εναλλακτικός τουρισμός είναι μια καινούρια φιλοσοφία στον τομέα του τουρισμού και περιλαμβάνει όλες τις μορφές τουρισμού, οι οποίες προσελκύουν τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα. Παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
- αποφυγή των κλασσικών τουριστικών προσφορών
- διατήρηση των οικοσυστημάτων
- αλληλεπίδραση του ανθρώπου με τα πολιτιστικά μνημεία ^[1]
- στήριξη αγροτικών περιοχών και τέλος
- επίλυση του προβλήματος του εποχιακού τουρισμού

Ο ελληνικός τουρισμός έχει μια ιδιαιτερότητα είναι κατεξοχήν μαζικός και έχει μικρή διάρκεια ανάμεσα στους καλοκαιρινούς μήνες έχει δηλαδή μικρή εποχικότητα.

Με τον όρο **τουριστική εποχικότητα** εννοούμε το φαινόμενο της εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας σε ορισμένη εποχή του έτους (Αποστολόπουλος και συν.,1996). Η εποχικότητα μοιάζει να είναι το σημαντικότερο πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει ο Τουρισμός, καθώς οι αλλαγές των καιρικών συνθηκών (φυσική εποχικότητα) μαζί με τη «θεσμική» εποχικότητα (άδειες εργασίας τόσο του δημόσιου όσο

και του ιδιωτικού τομέα. Η εποχικότητα παρατηρείται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και δεν επηρεάζει το ίδιο όλες τις μορφές τουρισμού. Ο πολιτιστικός και ο συνεδριακός τουρισμός δείχνουν να επηρεάζονται λιγότερο σε σχέση με τον τουρισμό διακοπών (Αποστολόπουλος και συν., 1996).

Όσον αφορά την επαγγελματική απασχόληση σε εποχικές εργασίες είναι κι αυτό ένα μειονέκτημα καθώς ο εργαζόμενος που απασχολείται στον τουρισμό έχει ένα αβέβαιο μέλλον και η εργασία που προσφέρει έχει τις πιο πολλές φορές ημερομηνία λήξης. Στην εποχή εργασία αυτού του είδους κατευθύνονται είτε επαγγελματίες που είναι εις γνώση τους ότι η απασχόλησή τους θα είναι εποχιακή, είτε μια άλλη κατηγορία εργαζομένων όπως π.χ. οι φοιτητές κ.λ.π. που επιθυμούν να αποκτήσουν ένα πρόσθετο εισόδημα ή να συνδυάσουν τις οικονομικές απολαβές με τις διακοπές. Ειδικά σε περιόδους τουριστικής «αιχμής» το εργατικό προσωπικό ενισχύεται και από άτομα άλλων περιοχών, είτε της χώρας διαμονής ή ακόμη και ξένων. Η εποχικότητα είναι ένα ζήτημα που δεν μπορεί να λυθεί εντελώς, υπάρχουν όμως οι δυνατότητες ελαχιστοποίησής του μέσα από ένα ικανό σχέδιο marketing. Η κατάλληλη προώθηση του τουριστικού προϊόντος ειδικά στις μη περιόδους αιχμής πρέπει να υιοθετηθεί τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό φορέα ως το καταλληλότερο μέτρο αντιμετώπισης της εποχικότητας. Η κίνηση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει διάφορα πακέτα τιμών που θα απευθύνονται και στα διάφορα τμήματα της αγοράς. Πάντα και παντού υπάρχουν υποψήφιοι τουρίστες που ενδιαφέρονται να απολαύσουν τις διακοπές τους ή να ψυχαγωγηθούν σε περιόδους 'νεκρές' όπου δεν υπάρχει συνωστισμός, που το ζήτημα των καιρικών αλλαγών λίγο τους ενδιαφέρει, που έχουν ειδικά ενδιαφέροντα (όπως αθλητισμός, επίσκεψη μοναστηριών και εκκλησιών, οικότουρισμός κ.λ.π.) ή ακόμη αναγκάζονται να ταξιδεύουν όλο το χρόνο λόγω του ότι πρέπει να παρακολουθήσουν κάποιο συνέδριο ή να κάνουν ένα επιχειρηματικό ταξίδι.

Ο Εναλλακτικός Τουρισμός είναι η μορφή εκείνου του τουρισμού η οποία αποτελεί και μια παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων που σαν σκοπό έχουν την αναβάθμιση των περιοχών αυτών καθώς και την οικονομική στήριξη αυτών μέσω της ήπιας και μικρής κλίμακας προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών, της τοπικής αγροτικής παραγωγής, της δημιουργίας και εμπορίας παραδοσιακών προϊόντων και του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2005).

Ο Εναλλακτικός Τουρισμός παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις μέρες μας αφού απευθύνεται σε επιχειρήσεις οι οποίες έχουν την έδρα τους στην ύπαιθρο και συχνά σε αγροτικές περιοχές. Στις επιχειρήσεις αυτές υπάρχουν παραδοσιακά εστιατόρια, καφενεία, παραγωγοί και έμποροι τοπικών προϊόντων. Επίσης υπάρχουν μουσεία κάθε είδους και διάφοροι πολιτιστικοί σύλλογοι όπως ορειβατικοί, φυσιολατρικοί, γυναικείοι, αγροτικοί. Στους παραπάνω υποψήφιους τουρίστες έρχονται να προστεθούν και οι τουρίστες Τρίτης ηλικίας καθώς ο χρόνος που διαθέτουν είναι περισσότερος απ' ό,τι οι εργαζόμενοι, με μειωμένο όμως, στις περισσότερες περιπτώσεις, οικονομικό εισόδημα.

Επίσης, υπάρχει η κατηγορία των πρόωρων συνταξιούχων, οι οποίοι απελευθερωμένοι πια από εργατικές δεσμεύσεις ή από τη φροντίδα των παιδιών, αναζητούν τουριστικούς προορισμούς καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Μια άλλη κατηγορία είναι και ο μαθητικός τουρισμός ο οποίος ως επί το πλείστον ολοκληρώνει τις εκπαιδευτικές ή ψυχαγωγικές του εκδρομές κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, δηλαδή το χειμώνα.

Οι μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού που εντοπίζονται στις μέρες μας, είναι οι εξής (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2005):

Αγροτουρισμός

Συνεδριακός τουρισμός

Ορειβατικός και περιπατητικός

Τουρισμός υγείας

Αθλητικός τουρισμός

Χειμερινός τουρισμός

Παράκτιος τουρισμός, παραποτάμιος, θαλάσσιος τουρισμός και τουρισμός

των υδροβιότοπων

Θρησκευτικός τουρισμός

Αστικός τουρισμός

Ιαματικός Τουρισμός

Τουρισμών Χρήσης Αθλητικών Κέντρων

Τουρισμός σε Κέντρα Αναζωογόνησης

Τουρισμός για Αθλητικές Διοργανώσεις Γκολφ

Τουρισμός Ψυχαγωγικών Θεματικών Πάρκων.

Ο μαζικός τουρισμός δεν μπορεί να αντικατασταθεί από τις παραπάνω μορφές, ειδικά δε ο παραθαλάσσιος μαζικός τουρισμός.

. Ο αγροτουρισμός προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα για να γίνει καλύτερη η ποιότητα ζωής των κατοίκων στις αγροτικές περιοχές. Ο αγροτουρισμός είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό παράδειγμα το οποίο δείχνει πως η περιφερειακή ανάπτυξη μπορεί να συνδυαστεί με την ανάδειξη και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Δεν ενεργεί ανταγωνιστικά προς τους φυσικούς πόρους αλλά βοηθάει στο να ευαισθητοποιηθούν και οι μόνιμοι κάτοικοι αλλά και οι επισκέπτες για να προστατεύουν το περιβάλλον και την πολιτιστική τους κληρονομιά. Επιπροσθέτως, ως δραστηριότητα ο αγροτουρισμός, ευδοκimeί σε όλες τις εποχές του χρόνου,

ανακουφίζοντας έτσι το θέμα της τουριστικής εποχικότητας, που όπως όλοι γνωρίζουν, είναι ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα του ελληνικού αλλά και ξένου τουρισμού.

Πολιτιστικός τουρισμός ορίζεται ως ο τουρισμός που γίνεται με σκοπό οι επισκέπτες να γνωρίσουν τα πολιτιστικά μνημεία και την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου, όπως για παράδειγμα είναι οι παραδοσιακά κτίσματα, οι αρχαιολογικοί χώροι, τα ιστορικά και τα θρησκευτικά μνημεία, τα παλιά κέντρα των πόλεων καθώς και οι διάφορες πολιτιστικές δραστηριότητες. Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι μια από τις σημαντικότερες μορφές τουρισμού διότι ένας από τους βασικότερους λόγους για τους επισκέπτες θα είναι πάντα το πολιτιστικό κίνητρο. Τουρισμός Υγείας Αλλιώς και θεραπευτικός τουρισμός, είναι ο τουρισμός που συνδυάζει μια μορφή διακοπών με την παροχή ιατρικών και θεραπευτικών υπηρεσιών.

Ο τουρισμός υγείας μπορεί να διαχωριστεί στον ιατρικό τουρισμό, τον οποίο διαλέγουν τουρίστες που θέλουν υπηρεσίες ιατρικής παρακολούθησης, καθώς επίσης και στον τουρισμό ευεξίας στον οποίο συγκαταλέγονται οι τουρίστες που θέλουν να κάνουν χρήση υπηρεσιών που βοηθούν στην διατήρηση ή ακόμα και στη βελτίωση της υγείας τους. Θαλάσσιος Τουρισμός Είναι οι τουριστικές δραστηριότητες που γίνονται στις ακτές ενός τόπου καθώς και στον θαλάσσιο χώρο του. Επιπλέον, στον θαλάσσιο τουρισμό συγκαταλέγονται οι κρουαζιέρες καθώς και οι περιηγήσεις που γίνονται με σκάφη αναψυχής σε θαλάσσιο χώρο. Τέλος, στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγονται και όλα τα θαλάσσια σπορ και δραστηριότητες

. Οικοτουρισμός Αυτή η μορφή τουρισμού συνδυάζεται με πολλές μορφές τουριστικής δραστηριότητας στη φύση. Εξελίσσεται σε τόπους περιβαλλοντικής προστασίας και περιλαμβάνει δραστηριότητες που έχουν εκπαιδευτικό σκοπό. Επίσης, ο οικοτουρισμός περιλαμβάνει και άλλες μορφές τουρισμού όπως είναι για παράδειγμα, ο τουρισμός πεζοπορίας και ο υπαίθριος τουρισμός οι οποίοι δεν βοηθούν απαραίτητα στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά όμως εμπεριέχουν τις ίδιες δραστηριότητες που γίνονται έξω στη φύση.

Στον τομέα του τουρισμού, με βάση τα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος για την Περιφερειακή κατανομή της τουριστικής δαπάνης και για τον Αύγουστο του 2013 η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας καταλαμβάνει την τελευταία θέση στο σύνολο των 13 Περιφερειών της χώρας όσον αφορά τα έσοδα που προκύπτουν από τις δαπάνες των επισκεπτών, συμμετέχοντας μόλις κατά 0,57% στο συνολικό ποσό των δαπανών του εισερχόμενου τουρισμού σε εθνικό επίπεδο.

Πίνακας 40: Στατιστικά στοιχεία εισερχόμενου τουρισμού για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (Αύγουστος 2013)

Συγκεντρωτικά περιφερειακά στατιστικά εισερχόμενου τουρισμού για την ΠΔΜ και αντίστοιχη κατάταξη στο σύνολο των 13 περιφερειών της χώρας - Αύγουστος 2013						
Επισκέπτες	Διανυκτερεύσεις	Δαπάνες (ευρώ)	Δαπάνες ανά διανυκτέρευση	Δαπάνες ανά επισκέπτη	Διανυκτερεύσεις ανά επίσκεψη	
34.620	245.902	13.914.664	56,6	401,9	7,1	
12	11	13	12	6	5	
Περιφερειακά Στατιστικά Εισερχόμενου Τουρισμού ανά Είδος δαπάνης για την ΠΔΜ – Αύγουστος 2013						
	Διαμονή	Μπαρ Εστιατόρια	Μεταφορές	Διασκέδαση	Αγορέςκαι άλλες δαπάνες	Σύνολο
Δαπάνες και είδος δαπάνης για το σύνολο των επισκεπτών						
Σύνολο δαπανών σε εκατ. ευρώ	2,0	2,8	1,6	1,3	6,3	13,9
Ποσοστιαία κατανομή είδους δαπανών εντός της ΠΔΜ	14,39%	20,14%	11,51%	9,35%	45,32 %	100%
Ποσοστό επί του συνόλου της χώρας	0,28%	0,43%	0,50%	0,62%	1,12%	0,57%
Δαπάνες και είδος δαπάνης για τους επισκέπτες που διέμειναν αποκλειστικά σε ξενοδοχείο						
Σύνολο δαπανών σε εκατ. ευρώ	1,7	1,7	0,9	1,1	2,9	8,3
Ποσοστιαία κατανομή είδους δαπανών εντός της ΠΔΜ	20,48%	20,48%	10,84%	13,25%	34,94 %	100%
Ποσοστό επί του συνόλου της χώρας	0,31%	0,38%	0,42%	0,61%	0,74%	0,46%
Δαπάνες και είδος δαπάνης για τους επισκέπτες που δεν διέμειναν σε ξενοδοχείο						
Σύνολο δαπανών σε εκατ. ευρώ	0,3	1,1	0,7	0,2	3,4	5,6
Ποσοστιαία κατανομή είδους δαπανών εντός της ΠΔΜ	5,36%	19,64%	12,50%	3,57%	60,71 %	100%

Ποσοστό επί του συνόλου της χώρας	0,19%	0,53%	0,66%	0,66%	2,01%	0,83%
-----------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (μερική επεξεργασία στοιχείων από το ΙΤΕΠ)

Με βάση τα στοιχεία της Eurostat για τα έτη 2009-2011 που αφορούν τους δείκτες του τουρισμού το τουριστικό δυναμικό της Περιφέρειας ακολουθεί φθίνουσα πορεία σε επίπεδο πλήθους ενεργών επιχειρήσεων, διαθέσιμων κλινών και ειδικά σε αριθμό διανυκτερεύσεων επισκεπτών (συνολική μεταβολή -25% για τα δύο έτη), ως αποτέλεσμα της γενικότερης οικονομικής ύφεσης αλλά και των εγγενών αδυναμιών του τομέα εντός της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Οι αδυναμίες αυτές αφορούν:

- το χαμηλό επίπεδο γνώσης και εκπαίδευσης στον τουριστικό τομέα,
- το χαμηλό εισόδημα στους αποδέκτες των υπηρεσιών εναλλακτικών μορφών τουρισμού τον μειωμένο επαγγελματισμό κατά την παραγωγή και παροχή υπηρεσιών και
- το χαμηλό σχετικά επίπεδο κοινωνικών υποδομών (στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές).

Πίνακας 41: Δείκτες τουρισμού για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (έτη 2009-2011)

	2009	2010	2011
Συνολικός αριθμός τουριστικών καταλυμάτων	273	264	238
Ποσοστιαία μεταβολή από προηγούμενο έτος	-	-3.3	-9.8
Συνολικός αριθμός τουριστικών κλινών	7.475	7.671	7.241
Ποσοστιαία μεταβολή από προηγούμενο έτος	-	2.6	-5.6
Συνολικός αριθμός διανυκτερεύσεων σε τουριστικά καταλύματα	465.006	402.637	353.471
Ποσοστιαία μεταβολή από προηγούμενο έτος	-	-13.4	-12.2

Πηγή: Eurostat 9/2013

Η τουριστική υποδομή Ζώνης Καστοριάς - Φλώρινας για το έτος 2015 είναι η εξής:

Πίνακας 42: Τουριστική υποδομή Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας έτους 2015

A/A	Νομός	Κλίνες σε ξενοδοχεία καταλύματα 2015	Χιονοδρομικά Κέντρα
1	Καστοριάς	2115	1
2	Φλώρινας	1310	1

Πηγή Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 2015

Θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για τουριστική ανάπτυξη στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας παρά την οικονομική κρίση, θα πρέπει να επικεντρωθούν οι προσπάθειες κυρίως στον ορεινό τουρισμό αναψυχής, τον οικολογικό και τον χειμερινό τουρισμό και στα χιονοδρομικά κέντρα της ζώνης. Ταυτόχρονα θα πρέπει να υλοποιηθούν στο

επίπεδο της προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς, δράσεις προστασίας – ανάδειξης μνημείων (κυρίως βυζαντινών) και αρχαιολογικών χώρων καθώς επίσης δημιουργίας νέων μουσειακών υποδομών και πολιτιστικών κέντρων.

Απομένει η προώθηση ενεργειών ορθολογικής αξιοποίησής τους μέσω της δημιουργίας δικτύων – διαδρομών σε συνδυασμό με τις τουριστικές διαδρομές, της αναβάθμισης των παρεχομένων υπηρεσιών και της παραγωγής και διάθεσης πολιτιστικών προϊόντων.

Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Πίνακας 43 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 κλάδοι συνολική Ακαθάριστη προστιθέμενη αξίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ										
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές										
Κλάδοι Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία Total gross value added										
* Προσωρινά στοιχεία.										
Έτη	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	
Νομοί										
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	600	594	566	550	524	494	468	452	451	
ΦΛΩΡΙΝΑ	813	888	840	890	853	796	861	813	739	
ΕΛΛΑΔΑ	213.819	212.391	199.644	181.909	168.979	160.237	157.913	156.613	154.044	

Συνολικά για όλους τους κλάδους όλων των τομέων παραγωγής παρατηρούμε:

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Καστορία για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 25% είκοσι πέντε τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Φλώρινα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 9% εννέα τοις εκατό.

Η ποσοστιαία μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην Ελλάδα για τα έτη 2008 και 2016 είναι αρνητική κατά 28% είκοσι οχτώ τοις εκατό.

Παρατηρείτε ότι η μεταβολή της Φλώρινας στην προστιθέμενη αξία είναι περίπου υποτριπλάσια από της Ελλάδας και της Καστοριάς, η διαφορά της Προστιθέμενης Αξίας της περιοχής Καστοριάς με το συνολικό αποτέλεσμα στην Ελλάδα, είναι μεγαλύτερη κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω δε παρουσιάζεται για τη γουνοποιία τα πραγματικά δεδομένα στα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ με τη μέθοδο ανάλυσης (Α10) - NACE REV.2, θα πρέπει να καταγραφεί η δυναμικότητα του συγκεκριμένου κλάδου .

Στο υποκεφάλαιο 3.3 Οικονομικά χαρακτηριστικά ζώνης Καστοριάς Φλώρινας και οικονομική κρίση Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, ενδοπεριφερειακές ανισότητες, και συγκεκριμένα στον πίνακα 15 που αφορούσε το Κατακεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, παρατηρούμε ότι οι ποσοστιαίες μεταβολές των ετών 2008 και 2016 του Κατακεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος με σημεία αναφοράς τις Περιοχές Καστοριάς, Φλώρινας και Ελλάδας έχουν περίπου την ίδια αναλογία με τις ποσοστιαίες μεταβολές στα ίδια σημεία αναφοράς του παραπάνω πίνακα που αφορά την Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία συνολικά κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2.

3.7 Τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα για την Ελλάδα και η Περιφερειακή Ανάπτυξη και η Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας

Η Πολιτική Συνοχής της ΕΕ Η οικονομική και κοινωνική συνοχή –όπως ορίζεται στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 (Συνθήκη της ΕΕ)– «αποσκοπεί ιδιαίτερα στη μείωση του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών». Η πιο πρόσφατη συνθήκη της ΕΕ, η Συνθήκη της Λισαβόνας, προσθέτει μία ακόμα πτυχή στη συνοχή, αναφερόμενη στην «οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή», δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση «στις αγροτικές περιοχές, τις ζώνες που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυννοριακές και ορεινές περιοχές». Κάτω από αυτό το σκεπτικό, η πολιτική συνοχής πρέπει, πέραν της οικονομικής και κοινωνικής, να προωθεί μια πιο ισορροπημένη και βιώσιμη «χωρική ανάπτυξη» που συνιστά μια έννοια ευρύτερη από αυτήν της περιφερειακής πολιτικής.

Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική είναι ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων που συνδυάζονται σε ένα πρόγραμμα για να επιτύχουν την ισορροπη μεταβολή της διαπεριφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας.

Περιφερειακή Ανάπτυξη είναι η διαχρονική μεταβολή της διαπεριφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας (χωροταξική ανακατανομή των πόρων) με τον κατάλληλο συνδυασμό σκοπών, μέσων και φορέων (που επιδιώκει η Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική) προκαλεί τη διαδικασία της Περιφερειακής Ανάπτυξης. Με τη διαδικασία αυτή επιτυγχάνεται η καθολική ανάπτυξη (οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική) όλων των περιφερειών μιας χώρας.

Μέσω της Πολιτικής Συνοχής υλοποιούνται εκατοντάδες χιλιάδες έργα ανά την Ευρώπη τα οποία χρηματοδοτούνται από:

- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) το οποίο είναι συνδεδεμένο με την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ και λειτουργεί σε περιφερειακό επίπεδο,
- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)
- το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) που καλύπτει τα Κράτη-Μέλη της ΕΕ τα οποία έχουν ΑΕΠ χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου των ΕΕ-27 (η Κροατία δεν έχει ληφθεί υπόψη). Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο συντονισμός και η συνεκτικότητα μεταξύ της Πολιτικής Συνοχής και των άλλων πολιτικών της ΕΕ που συμβάλλουν στην περιφερειακή

ανάπτυξη όπως η Αγροτική Ανάπτυξη και η Αλιευτική και Θαλάσσια Πολιτική, έχουν ενισχυθεί με τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Τα πέντε αυτά ταμεία είναι γνωστά ως τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ).

Στην Ελλάδα, οι ενισχύσεις των κοινοτικών πόρων άρχισαν από την αρχή της ένταξης της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αναφορικά με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κομβικό σημείο αποτέλεσαν τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.), τα οποία άρχισαν το 1986 και ολοκληρώθηκαν το 1993, χαρακτηριζόμενα ως αφετηρία της άσκησης ουσιαστικής Ευρωπαϊκής Περιφερειακής πολιτικής διάρκειας αυτών των προγραμμάτων και του Α΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, δηλαδή 1984-1993,

Το Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης πραγματοποιήθηκε την περίοδο 1994-1999

δόθηκε βαρύτητα σε έργα υποδομής εθνικής σημασίας.

Το Μεγαλύτερο αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ελλάδας αποτελεί το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης την περίοδο 2000-2006, παρέχοντας τη δυνατότητα να ολοκληρωθούν όλα εκείνα τα έργα και οι παρεμβάσεις που ήταν απαραίτητες για την χώρα.

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς ΕΣΠΑ 2007-2013 αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013. Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ «..εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Τα πλαίσια στα οποία κινείται το ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι αυτό της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών. Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2007 στις ΗΠΑ αποτελεί ένα φαινόμενο το οποίο έχει επηρεάσει την οικονομία όλων των χωρών ανεξαιρέτως. Η παγκοσμιοποίηση και η διεθνοποίηση της οικονομίας έχουν ως αποτέλεσμα οι μεταβολές στην οικονομία της μια χώρας να φέρουν μεταβολές και στις υπόλοιπες χώρες που αλληλεπιδρούν με αυτή.

Μια ουσιαστική προϋπόθεση για τη συστηματική χάραξη της στρατηγικής περιφερειακής ανάπτυξης αποτελεί η επιλογή του προτύπου της περιφερειακής ανάπτυξης

Η Η επιλογή του αυτή εξαρτάται από δύο παράγοντες (Konsolas e.a. 1990). Ο πρώτος έχει σχέση με τα γεωφυσικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της χώρας. Ο δεύτερος παράγων αφορά το εξωτερικό περιβάλλον, όπως την οικονομική συγκυρία, τους διεθνείς πολιτικοοικονομικούς προσανατολισμούς της χώρας, τη διάρθρωση και το γεωγραφικό προσανατολισμό των εξαγωγών της.

Στην παρούσα φάση υπαγορεύονται από τις δεσμεύσεις της χώρας, οι οποίες αποτυπώνονται σε μία σειρά κειμένων σχετικά με τους αναπτυξιακούς και δημοσιονομικούς στόχους για το προσεχές μέλλον. Τα κείμενα αυτά είναι η Στρατηγική «Ευρώπη 2020» (Ε 2020), το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο και τα Μνημόνια Οικονομικής Πολιτικής..

Η «Ευρώπη 2020» είναι η κοινή στρατηγική των κρατών μελών (ΚΜ) της Ε.Ε. με σκοπό την πολιτική συνοχή και στόχο την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής. Πιο συγκεκριμένα, η Ένωση, στη Σύνοδο Κορυφής του Ιουνίου 2010, έθεσε πέντε φιλόδοξους στόχους – για την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και το κλίμα/την ενέργεια – προς επίτευξη μέχρι το 2020.

Η πολιτική συνοχής είναι η βασική πολιτική επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σκοπός της πολιτικής συνοχής είναι να στηρίξει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, την οικονομική ανάπτυξη, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών σε όλες τις περιφέρειες και τις πόλεις της ΕΕ. Στοχεύει στην αλληλεγγύη μεταξύ των Κρατών-Μελών της ΕΕ, στη σύγκλιση των Περιφερειών μεταξύ τους και στη μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων και γενικότερα των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών διαφορών τους.

Οι περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήδη αντιμετωπίζουν τέσσερις μεγάλες προκλήσεις: την παγκοσμιοποίηση, τις δημογραφικές τάσεις, την κλιματική αλλαγή και την ενεργειακή αστάθεια σύμφωνα με την Έκθεση «Περιφέρειες 2020» (Ε.Ε., 2008)..

Δύο από τα βασικότερα νέα στοιχεία της πολιτικής συνοχής της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020 είναι:

Οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση οι οποίες στοχεύουν σε έναν αναπτυξιακό-οικονομικό μετασχηματισμό με χωρική διάσταση μέσω: Εστίασης της στήριξης της πολιτικής και των επενδύσεων σε κύριες εθνικές/περιφερειακές προτεραιότητες, προκλήσεις και ανάγκες για ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση Αξιοποίησης των δυνατοτήτων, ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και δυναμικής για αριστεία κάθε περιφέρειας/ χώρας Στήριξης της τεχνολογικής και πρακτικής καινοτομίας και της τόνωσης των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα Επίτευξης πλήρους συμμετοχής των εμπλεκόμενων παραγόντων και ενθάρρυνσης της καινοτομίας και του πειραματισμού Σχεδίων που βασίζονται σε αποδείξεις, εύρωστων συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη χωρική και αστική ανάπτυξη που υλοποιείται μέσω των εργαλείων: Τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών Κοινοτήτων

Κατηγορίες χωρικών ενοτήτων:

- Υπο-περιφερειακές, ή και διαπεριφερειακές κατεχοχήν αγροτικές/αλιευτικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις

- Αστικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις

- Περιοχές όπου η σύνδεση αστικού κέντρου και περιμετρικού αγροτικού χώρου είναι ιδιαίτερα σημαντική ή προβληματική. Οι κατηγορίες ορίζονται με δικαιοδοτικά κριτήρια (jurisdictional), ενώ είναι δυνατή και η επιλογή λειτουργικών περιοχών (functional areas). Ως κριτήρια για τον εντοπισμό των λειτουργικών περιοχών τίθενται:

- Στις αστικές και περιαστικές περιοχές, η ύπαρξη συγκέντρωσης ανεργίας, φτώχειας και ομάδων στόχου, περιβαλλοντικών, δημογραφικών και φυσικών προκλήσεων, σαφώς διακριτής ζώνης παραγωγικής αποδιάθρωσης ή ασύμβατων χρήσεων

- Στις αγροτικές περιοχές, τα κριτήρια όπως αυτά θα εξειδικευθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020. Στις αλιευτικές περιοχές, τα κριτήρια όπως αυτά θα εξειδικευθούν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας & Θάλασσας 2014-2020. Ιδιαίτερη μέριμνα για τις περιοχές με μόνιμα γεωγραφικά και δημογραφικά μειονεκτήματα: των νησιών (μικρά και πολύ μικρά κατοικημένα νησιά, νησιά στο νοτιο-ανατολικό άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης), των ορεινών, των δύσκολα προσβάσιμων και αραιοκατοικημένων περιοχών. Μείωση του κατώτατου πληθυσμιακού ορίου των 10.000 κατ. για τις τοπικές ζώνες προγραμμάτων.

Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Σύμφωνα με το νέο ΕΣΠΑ, οι κύριοι στόχοι της παρέμβασης αυτής είναι οι εξής:

1. Προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, για την επίτευξη απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής και διατήρησης των πόρων.

2. Παραγωγική ανασύνταξη στις ζώνες εκτεταμένης αποδιάθρωσης των τοπικών ή περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων.

3. Εξισορρόπηση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και της μονοκεντρικότητας του ελληνικού οικονομικού και κοινωνικού χώρου, καταπολέμηση της ανοργάνωτης αστικής διάχυσης και των παραδοσιακών ανισοτήτων που σχετίζονται με τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά/μειονεκτήματα, ανάσχεση στην καταλληλότερη κλίμακα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Ολοκληρωμένης βιώσιμης αστικής ανάπτυξης πρόκειται για συνδυασμό της πολιτικής και της ολοκληρωμένης ανάπτυξης η οποία συμβάλλει στη δημιουργία των

πλεονεκτημάτων που συνεπάγεται κάθε πρότυπο δίνοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα μιας ευέλικτης αντιμετώπισης των μειονεκτημάτων τους. Το πολιτικό πρότυπο ευνοεί τη δημιουργία εξωτερικών και εσωτερικών οικονομιών, προωθεί το κατάλληλο περιβάλλον για την αύξηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, δημιουργεί δυνατότητες διάχυσης της ανάπτυξης στην περιβάλλουσα περιφέρεια και αποτελεί εργαλείο ανάσχεσης της υπερσυγκέντρωσης σε ένα συγκεκριμένο σημείο. Η έννοια του πόλου ανάπτυξης διατυπώθηκε από τον Γάλλο Οικονομολόγο F. Perroux σε άρθρο του, το 1955. Στο άρθρο αυτό αναφέρει ότι η ανάπτυξη εκδηλώνεται σε ορισμένα σημεία ή πόλους ανάπτυξης, διαχέεται μέσω ορισμένων καναλιών και έχει διάφορα τελικά αποτελέσματα για το σύνολο της οικονομίας. Ο Perroux καθόρισε τον πόλο ανάπτυξης ως "une unite motrice" (προωθητική βιομηχανία) ή ένα σύνολο προωθητικών βιομηχανιών που ασκούν θετικές επιδράσεις στον περιβάλλοντα χώρο. Μια βιομηχανία μπορεί να ορισθεί σαν προωθητική όταν μέσω των ροών των προϊόντων και των εισοδημάτων που προέρχονται από αυτήν, ευνοεί την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων, που βρίσκονται σε τεχνική σχέση μ' αυτή -τεχνική πολιτική συγκέντρωση-, ευνοεί την πρόοδο του τριτογενή τομέα μέσω των εισοδημάτων που δημιουργεί -πολική συγκέντρωση των εισοδημάτων και αυξάνει το περιφερειακό εισόδημα προκαλώντας μια προοδευτική συγκέντρωση νέων δραστηριοτήτων, που προσελκύονται από την προοπτική διευκολύνσεων στην παραγωγή -ψυχολογική και γεωγραφική πολιτική συγκέντρωση. Το πρότυπο της ολοκληρωμένης ανάπτυξης δραστηριοποιεί τις περιφέρειες, δημιουργεί τις προϋποθέσεις απορρόφησης της ανάπτυξης, ενισχύει την τοπική επιχειρηματικότητα και την αξιοποίηση των τοπικών πόρων, διευρύνει τις αγορές της τοπικής παραγωγής με την υιοθέτηση σύγχρονης τεχνολογίας, συγκρατεί τον πληθυσμό, θωρακίζει την περιφέρεια έναντι των απομυζητικών επιδράσεων και αποτελεί εναλλακτική στρατηγική για τις περιόδους κρίσης. Η πολιτική συνοχής συμβάλλει στην επίτευξη πολλών στόχων άλλων πολιτικών της ΕΕ τις οποίες συμπληρώνει (π.χ. εκπαίδευση, απασχόληση, ενέργεια, περιβάλλον, έρευνα και καινοτομία κλπ.) και παρέχει τους απαραίτητους πόρους και το κατάλληλο επενδυτικό πλαίσιο για την υλοποίηση των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»

Οι στόχοι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα οποία συγχρηματοδοτείται το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 «Ν. 4314/2014 Α) Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014–2020, Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του ν. 3419/2005 (Α 297) και άλλες διατάξεις», υλοποιούνται μέσα από επιχειρησιακά προγράμματα.

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα είναι πολυετή προγράμματα που ισχύουν για όλη την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 και συνδέονται με τομείς ή/και συγκεκριμένες γεωγραφικές περιφέρειες σε διεθνές, εθνικό ή τοπικό επίπεδο τα οποία από τις δεσμεύσεις της χώρας, οι οποίες αποτυπώνονται σε μία σειρά κειμένων σχετικά με τους αναπτυξιακούς και δημοσιονομικούς στόχους για το προσεχές μέλλον. Τα κείμενα αυτά είναι η Στρατηγική «Ευρώπη 2020» (Ε 2020), το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο και τα Μνημόνια Οικονομικής Πολιτικής..

. Οι άξονες της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είναι:

- Απασχόληση- να απασχολείται το 75% των ατόμων ηλικίας 20–64 ετών
- Έρευνα και Ανάπτυξη (Ε&Α) - να επενδύεται το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ στην Ε&Α
- Κλιματική αλλαγή και ενέργεια - να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του

θερμοκηπίου κατά 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 - το 20% της ενέργειας να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές - να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση κατά 20%

- Εκπαίδευση - να μειωθεί κάτω από 10% το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο - τουλάχιστον το 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών να έχουν ολοκληρώσει την ανωτάτη εκπαίδευση

- Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός - να μειωθεί κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι στόχοι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα οποία συγχρηματοδοτείται το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020, υλοποιούνται μέσα από επιχειρησιακά προγράμματα.

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα είναι πολυετή προγράμματα που ισχύουν για όλη την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 και συνδέονται με τομείς ή/και συγκεκριμένες γεωγραφικές περιφέρειες σε διεθνές, εθνικό ή τοπικό επίπεδο.

Η αρχιτεκτονική του ΕΣΠΑ 2014-2020 προβλέπει:

- Επτά Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

- Κάθε Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΤΕΠ) αναφέρεται σ' έναν τομέα κοινωνικοοικονομικής δραστηριότητας ή με άλλα λόγια σ' έναν τομέα πολιτικής προς ενίσχυση (υγεία, παιδεία, πολιτισμός, γεωργία κ.λπ.), έχει θεματικό, οριζόντιο χωρικά χαρακτήρα, εφαρμόζεται σε πολλές περιφέρειες (ή και σε όλη την επικράτεια) του κράτους-μέλους και η αρμοδιότητα διαχείρισής του ανήκει στο κεντρικό επίπεδο, κατά κανόνα σε κάποιο υπουργείο (ή κάποια συναρμόδια υπουργεία). Έχει δηλαδή πρωταρχικά θεματική διάσταση και κατ' επέκταση χωρική - περιφερειακή

- Πιο συγκεκριμένα τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι τα εξής:

- ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα ΕΠ Τεχνική Βοήθεια

- Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

- ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας

- Δεκατρία Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μία από τις 13 διοικητικές Περιφέρειες της χώρας, κάθε Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) αναφέρεται στη διαμόρφωση και εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης αναπτυξιακής παρέμβασης (μέσω πολλαπλών και συνεκτικών, διατομεακού χαρακτήρα, χωρικών δράσεων) σε μία και μόνο περιφέρεια, που εμπίπτει βέβαια στις περιοχές επιλεξιμότητας στις οποίες καλείται να παρέμβει προς ενίσχυση το ΕΣΠΑ και η αρμοδιότητα διαχείρισής του ανήκει βασικά στους αντίστοιχους φορείς σε περιφερειακό επίπεδο. Έχει πρωταρχικά περιφερειακή διάσταση, ενώ λειτουργεί συμπληρωματικά με τις οριζόντιες δράσεις που υλοποιούνται μέσω των ΤΕΠ στην περιφέρεια και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα είναι:

ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας ΠΕΠ Ηπείρου, ΠΕΠ Θεσσαλίας, ΠΕΠ Ιονίων Νήσων, ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας, ΠΕΠ Αττικής, ΠΕΠ Πελοποννήσου ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου, ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου ΠΕΠ Κρήτης.

Το κοινό τους σημείο είναι η ενίσχυση της δυνατότητας των περιφερειακών και

τοπικών αρχών να εφαρμόσουν ένα πλήρες φάσμα δράσεων που στοχεύουν να εξυπηρετήσουν τις κύριες προτεραιότητες του ΕΣΠΑ.

Το καθεστώς επιλεξιμότητας των ελληνικών περιφερειών (NUTS 2) στην προγραμματική περίοδο 2014-2020

NUTS είναι η κοινή ονοματολογία των εδαφικών στατιστικών μονάδων (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) είναι κωδικοί είναι γεωκωδική τυποποίηση για την αναφορά των υποδιαιρέσεων των χωρών, που χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Ένωση για στατιστικούς λόγους. Υπάρχουν τρία επίπεδα NUTS και δύο επίπεδα τοπικών διοικητικών μονάδων (local administrative).

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΠ-ΠΔΜ) 2014-2020 εκπονήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Κανονιστικού Πλαισίου για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, που προωθεί τη σύνδεση της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη στρατηγική “Ευρώπη 2020” μέσω ενός ενιαίου σχεδιασμού για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης - του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου (ΚΣΠ), που καθορίζει τη στρατηγική προσέγγιση για τις δράσεις των διαρθρωτικών πολιτικών με τον προσδιορισμό έντεκα (11) Θεματικών Στόχων σε Κοινοτικό επίπεδο, στους οποίους θα πρέπει να επικεντρώνονται οι δράσεις που θα συγχρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία. στοχευμένες και προσεκτικά επιλεγμένες παρεμβάσεις που θα αποφέρουν σημαντική προστιθέμενη αξία και θα συμβάλλουν στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια ανάπτυξη:

- α) έξυπνη με επενδύσεις στην έρευνα-καινοτομία-επιχειρηματικότητα-εκπαίδευση,
- β) βιώσιμη με επενδύσεις αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων και μετάβασης σε οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα
- γ) χωρίς αποκλεισμούς με έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη μείωση της φτώχειας.

Το σχέδιο Επιχειρησιακό –Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας 2014-2020 εγκρίθηκε στις 18/12/2014 από τους αρμόδιους Επιτρόπους Περιφερειακής Πολιτικής και Κοινωνικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στο πλαίσιο της τεχνικής προσαρμογής για το έτος 2017 ολοκληρώθηκε η 1η αναθεώρηση του προγράμματος με την έγκρισή του από την ΕΕ στις 6-12-2017..

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 ανέρχεται σε 339,9 εκ. €. Το 80% του ποσού αποτελεί την Κοινοτική Συνδρομή (271,9 εκ. €) και το 20% την Εθνική Συμμετοχή (68 εκ. €). Το μεγαλύτερο μέρος της Κοινοτικής Συνδρομής, δηλαδή το ποσό των 246,6 εκ. € προέρχεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το ποσό των 25,3 εκ. € από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας είναι: Η συμβολή στη δημιουργία μιας διατηρήσιμης, ανταγωνιστικής, περιφερειακής οικονομίας με βιώσιμες θέσεις εργασίας, ποιοτικό περιβάλλον και κοινωνική συνοχή. Στο επίκεντρο του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας βρίσκονται οι άνθρωποι και η ευημερία όλων των πολιτών. Η στρατηγική εστιάζει στην απασχόληση και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, με την ανάπτυξη καινοτόμου, ανταγωνιστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ιδιαίτερη θέση έχει η κοινωνική συνοχή με έμφαση στην καταπολέμηση της φτώχειας. Επίσης, το όραμα διαπνέεται έντονα από την περιβαλλοντική διάσταση των δράσεων, που διαχρονικά

βρίσκεται να αποτελεί βασική παράμετρο των στρατηγικών αναπτυξιακών επιλογών

της Περιφέρειας.

Οι γενικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

Η βελτίωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε ανταγωνιστικό επίπεδο με έμφαση στην κλαδική και χωροθετημένη εξειδίκευση μέσω της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (RIS3), στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, στην καινοτομία, στην ποιότητα και στον εξαγωγικό προσανατολισμό.

Η υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και η προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθώς και η προστασία – ανάδειξη – αξιοποίηση των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων, η οποία μπορεί να συμβάλλει στη διεύρυνση των δυνατοτήτων παραγωγής και απασχόλησης.

Η προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων με έμφαση στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) και τη σύνδεση περιοχών ενδιαφέροντος με τα ΔΕΔ-Μ που συμβάλλουν με στρατηγικές οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής η οποία απειλείται από την πολύ υψηλή ανεργία, μέσω δράσεων στήριξης της απασχόλησης, καταπολέμησης της φτώχειας και ενίσχυσης της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών υποδομών παιδείας, υγείας, πρόνοιας.

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός του προγράμματος βασίζεται μεταξύ άλλων και στην υιοθέτηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3). Η στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελεί απαραίτητο δομικό στοιχείο των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών για την έρευνα και καινοτομία. Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων για τη στρατηγική αυτή αντιμετωπίζεται ως μια πρόκληση που εμπεριέχει τη διαδικασία ανακάλυψης της επιχειρηματικότητας με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων, ενώ ταυτόχρονα προσδιορίζεται από τις διαπιστωμένες ανάγκες της περιφέρειας και των επιχειρήσεων.

Οι τομείς προτεραιότητας ανά κλάδο που αποτυπώνονται στο σχέδιο RIS3 της Περιφέρειας και με αναφορά στη χωρική τους διάσταση είναι:

1. Ο κλάδος Ενέργειας/ΑΠΕ-Τηλεθέρμανσης (κυρίως στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας).

2. Ο κλάδος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Απορριμμάτων (σε όλες τις ΠΕ)

3. Οι παραδοσιακοί κλάδοι της Αγροτικής Ανάπτυξης και Μεταποίησης: ▪ μεταποίηση – τυποποίηση χαρακτηριστικών αγροτικών προϊόντων (σε όλες τις ΠΕ), ▪ εκτροφή γουνοφόρων ζώων - δερμάτινα προϊόντα (στις ΠΕ Καστοριάς και Κοζάνης), ▪ τρόφιμα, ποτά, μεταλλικές κατασκευές (σε όλες τις ΠΕ). 4. Ο κλάδος του Τουρισμού (σε όλες τις ΠΕ).

Σύμφωνα με την πρόταση αναθεώρησης- εξειδίκευσης του θεσμοθετημένου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Απρίλιος 2015), η περιοχή της Καστοριάς ορίζεται ως πόλος ανάπτυξης με ειδικό εθνικό και περιφερειακό ρόλο, λόγω του ρόλου της ως κέντρου ενός από τους δυναμικούς εξαγωγικούς κλάδους της οικονομίας (γουνοποιία) τόσο της Περιφέρειας όσο και της Χώρας. Επιπλέον εντάσσεται στο δεύτερο πολυπολικό σύμπλεγμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας το οποίο διαμορφώνεται από τα αστικά κέντρα της Καστοριάς, του Άργους Ορεστικού, της Σιάτιστας και των Γρεβενών, τα τρία εκ των οποίων σχετίζονται άμεσα με τον κλάδο της γουνοποιίας, ενώ όλα σχετίζονται επιπλέον με τον κλάδο του

τουρισμού, αρθρώνονται γύρω από την Εγνατία Οδό ή/και τον Κάθετο Άξονα Σιάτιστα - Κρυστ Αναλυτικότερα η Περιφερειακή ενότητα Καστοριάς βρίσκεται σε κομβικό σημείο, αφού από το εσωτερικό του διέρχεται ο κάθετος άξονας της Εγνατίας Οδού «Κρυσταλλοπηγής – Καστοριάς – Σιάτιστας» που την ενώνει με τα υπόλοιπα διευρωπαϊκά δίκτυα. Ο νέος οδικός άξονας είναι διεθνούς ενδιαφέροντος και εμβέλειας καθώς εξυπηρετεί και την Αλβανία δίδοντας, στο νοτιοανατολικό τμήμα της, πρόσβαση προς το εσωτερικό της Ελλάδας και ειδικότερα προς Θεσσαλονίκη και Αθήνα. Με τον τρόπο αυτό η περιοχή της Καστοριάς καθίσταται σημαντικός κόμβος εξυπηρέτησης των συγκοινωνιών με την Αλβανία αλλά και πύλη της χώρας προς τα Δυτικά Βαλκάνια μέσω της οποίας ενισχύονται οι διασυνοριακές συνεργασίες. Ταυτόχρονα όμως η Εγνατία, ισχυροποιώντας την σύνδεση και κατ επέκταση την εσωτερική συνοχή της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αποτελεί σημαντικό μηχανισμό λειτουργικής ολοκλήρωσης του οικιστικού δικτύου της περιφέρειας και αναγορεύει την Καστοριά σε ενδιάμεσο προορισμό. Η σημαντική μείωση των χρόνων διάνυσης των αποστάσεων διευκολύνει τις οδικές μετακινήσεις ανθρώπινου δυναμικού και τις εμπορευματικές ροές εντείνοντας τις σχέσεις συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ των οικισμών, γεγονός που συνεπάγεται βέβαια πολύπλευρες εξαρτήσεις και αλληλεπιδράσεις και για τους οικισμούς του Δήμου Καστοριάς οι οποίοι επηρεάζονται σε μέγιστο βαθμό από τη λειτουργία του εν λόγω άξονα.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα αποτελείται από 13 Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ) Χρηματοδοτικός Πίνακας ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 ανά Άξονα Προτεραιότητας (1η Αναθεώρηση) 2017

Πίνακας 44 Οι 13 Άξονες του Επιχειρησιακού Προγράμματος

	Άξονες Προτεραιότητας	Κοινοτική Συνδρομή	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικό Ποσό	% Συν
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας	8.288.249	2.072.063	10.360.312	3,0
2	Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών	8.288.249	2.072.063	10.360.312	3,0
3	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων	24.864.749	6.216.188	31.080.937	9,1
4	Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς	21.846.326	5.461.582	27.307.908	8,0
5	Πρωώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	19.483.689	4.870.923	24.354.612	7,2
6	Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και πρωώθηση της αποδοτικότητας των πόρων	49.739.305	12.434.82	62.174.132	18,3
7	Πρωώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων	43.226.353	10.806.58	54.032.942	15,9
8	Πρωώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού	1.402.693	350.674	1.753.367	0,5

9	Πρωώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (ΕΤΠΑ)	18.592.092	4.648.023	23.240.115	6,8
10	Πρωώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (ΕΚΤ)	23.594.553	5.898.639	29.493.192	8,7
11	Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση	47.792.092	11.948.023	59.740.115	17,6
12	Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ)	4.523.824	1.130.957	5.654.781	1,7
13	Τεχνική Βοήθεια (ΕΚΤ)	345.933	86.484	432.417	0,1
	Σύνολο Προγράμματος	271.988.107	67.997.035	339.985.142	100,0
	ΕΤΠΑ	246.644.928	61.661.238	308.306.166	90,7
	ΕΚΤ	25.343.179	6.335.797	31.678.976	9,3

Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στο πλαίσιο της μεγιστοποίησης της αποτελεσματικότητας των δράσεων του προγράμματος όπως αναφέρθηκε προβλέπονται ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, στα αστικά – ημιαστικά κέντρα, που θα αναδεικνύουν τον υποστηρικτικό και προωθητικό αναπτυξιακό τους ρόλο και ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις στην ύπαιθρο (παραλίμνιες και ορεινές περιοχές), οι οποίες θα διασφαλίζουν την απαιτούμενη ποιότητα ζωής των κατοίκων και την παραμονή τους στην περιοχή. Οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις πιστεύεται ότι θα βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα και θα ενισχύουν το βιώσιμο χαρακτήρα του ρόλου των περιοχών αυτών. Περιλαμβάνονται οι παρακάτω ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις:

Προγράμματα Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (BAA) στις αστικές περιοχές Σχέδια Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (BAA) Στις αστικές περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας θα εφαρμοστούν ολοκληρωμένες Επιχειρησιακά Σχέδια Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΒΑΑ), με σκοπό:

α) Την αποκατάσταση του οικονομικού τους ιστού και τη λειτουργία τους ως μοχλών ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής.

β) Την αντιστροφή της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης και ιδίως περιοχών συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων, υποβαθμισμένων εμπορικών κέντρων και εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών/ βιοτεχνικών/ επαγγελματικών ζωνών.

γ) Την άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης μέσω της αναζωογόνησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών.

δ) Την πρωώθηση της σύνδεσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον.

Υποβλήθηκαν πεντε Προσχέδια Επιχειρησιακά Σχέδια Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης , τα στοιχεία των οποίων παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί και εγκρίθηκαν στην τελική μορφή ως εξής :

Πίνακας 45 Επιχειρησιακά Σχέδια Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμων Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Δήμοι	Τίτλος Πρότασης	Προϋπολογισμός (€)
Δήμος Γρεβενών	Επιχειρησιακό Σχέδιο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Γρεβενών: "ΓΡΕΒΕΝΑ 2020"	6.640.000,00
Δήμος Καστοριάς	Επιχειρησιακό Σχέδιο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Καστοριάς: "ΤΟΠΟΣ ΝΑ ΖΕΙΣ ΚΑΙ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΣ"	8.890.000,00
Δήμος Κοζάνης	Επιχειρησιακό Σχέδιο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Κοζάνης : "Η ΠΟΛΗ ΚΙΝΕΙΤΑΙ... ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΒΗΜΑ"	8.930.000,00
Δήμος Εορδαίας	Επιχειρησιακό Σχέδιο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Πτολεμαΐδας: "ΕΔΩ ΖΟΥΜΕ ... ΚΑΛΥΤΕΡΑ"	8.560.000,00
Δήμος Φλώρινας	Επιχειρησιακό Σχέδιο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Φλώρινας: "ΦΛΩΡΙΝΑ - ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΗ, ΠΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ"	8.660.000,00
	Σύνολο ΕΤΠΑ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ΕΚΤ Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	41.680.000,00 39.630.000,00 2.050.000,00

Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση αξιοποίησης των λιμνών της Δυτικής Μακεδονίας και του ποταμού Αλιάκμονα.

Πίνακας 46: Βασικοί πόλοι ανάπτυξης ΟΧΕ αξιοποίησης των λιμνών της Δυτικής Μακεδονίας και του ποταμού Αλιάκμονα.

Βασικοί Πόλοι Ανάπτυξης ΟΧΕ	Λίμνες	Βασικά Χαρακτηριστικά
ΒΠ 1. Πρεσπών	- Μικρή Πρέσπα - Μεγάλη Πρέσπα	- Εθνικός δρυμός με Φορέα Διαχείρισης - Διασυνωριακή σημασία - Ήπιες χρήσεις γης στη λεκάνη απορροής - Σημαντικές οικοτουριστικές δραστηριότητες
ΒΠ 2. Λιμνών Αμυνταίου	- Ζάζαρη - Χειμαδίτιδα - Πετρών - Βεγορίτιδα	- Σύμπλεγμα διασυνδεδεμένων λιμνών - Αγροτικό τοπίο, μετηγεωργικής κυρίαρχης χρήσης - Δυνατότητα Ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας
ΒΠ 3. Καστοριάς	Καστοριάς	- Υδάτινο σώμα γειτνιάζον με σημαντικό αστικό κέντρο - Έντονες αλληλεπιδράσεις μεταξύ φυσικού συστήματος και ανθρωπογενών δραστηριοτήτων. - Περιβάλλεται από πεδινές περιοχές - Ζητήματα ποιοτικής υποβάθμισης της λίμνης
ΒΠ 4. Λιμνών Αλιάκμονα	- Ιλαρίωνα - Πολύφυτου	- Τεχνητές λίμνες κατά μήκος του Αλιάκμονα - Πρωταρχική χρήση η παραγωγή ενέργειας - Ιδιαίτερο ιδιοκτησιακό καθεστώς (ΔΕΗ) - Έντονο ανάγλυφο περιμετρικά - Δυνατότητα Ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας

Επιπλέον προβλέπεται και στήριξη των σχεδίων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ) στις αγροτικές περιοχές (πρωτοβουλία τύπου LEADER) με χρηματοδότηση κύρια από την πρωτοβουλία LEADER του ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης.

Η χρηματοδότηση των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων θα καλυφθεί από τους Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ-ΠΔΜ και τα αντίστοιχα τομεακά προγράμματα.

Οι Διακρατικές Συνεργασίες λόγω της θέσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας κατέχουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της περιοχής.

Κύριο μοχλό σύνδεσης του ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 με πόρους από το Στόχο Επενδύσεων

για Ανάπτυξη και Απασχόληση μπορεί να αποτελέσει το Διαπεριφερειακό Πρόγραμμα INTERREG EUROPE. Η Περιφέρεια και άλλοι φορείς της Δυτικής Μακεδονίας θα διεκδικήσουν χρηματοδοτήσεις σε διάφορους τομείς παρέμβασης από τα διακρατικά – διασυνοριακά προγράμματα: MED (διακρατικό)- MED ENI CBC (διασυνοριακό) - INTERREG EUROPE (διαπεριφερειακό) – Balkan- Mediterranean (Βουλγαρία, Κύπρος, Αλβανία, πΓΔΜ).

Διαπεριφερειακές ζώνες συνεργασίας εντοπίζονται στους τομείς των δικτύων μεταφορικών, ενεργειακών και τηλεπικοινωνιακών υποδομών, διαχείρισης κοινών φυσικών πόρων καθώς και αναπτυξιακών χαρακτηριστικών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος (επιχειρηματικότητα, ανάπτυξη αγροτικού χώρου, τουρισμός, πολιτισμός, υγεία, εκπαίδευση).

Συμπεραίνουμε από τα παραπάνω σημασία των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων για την Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη αφού κατ' ουσία τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) υλοποιώντας τα προγράμματα πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οι μεγαλύτεροι χρηματοδότες των έργων και των δράσεων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που είναι η κινητήρια δύναμη της περιφερειακής οικονομίας για την περιφερειακή ανάπτυξη.

Όμως θα δούμε στη συνέχεια θα καταδείξουμε και τα αρνητικά τους σημεία που εστιάζονται κυρίως στον σχεδιασμό .

3.8 Το Ανθρώπινο και το Κοινωνικό Κεφάλαιο της Ζώνης

3.8.1 Εκπαίδευση – Έρευνα και Καινοτομία

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΠ-ΠΔΜ) 2014-2020 εκπονήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Κανονιστικού Πλαισίου για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, που προωθεί τη σύνδεση της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη στρατηγική “Ευρώπη 2020” μέσω ενός ενιαίου σχεδιασμού για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης - του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου (ΚΣΠ), που καθορίζει τη στρατηγική προσέγγιση για τις δράσεις των διαρθρωτικών πολιτικών με τον προσδιορισμό έντεκα (11) Θεματικών Στόχων . Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΠ-ΠΔΜ) 2014-2020 αποτελεί υποσύνολο του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) της χώρας για την περίοδο 2014-2020 (νέο ΕΣΠΑ).

Η εκπαίδευση είναι ένας από τους πέντε πυλώνες που αποτελούν κεντρικό στοιχείο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να παρακολουθεί την ανάπτυξη μιας έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομίας, όρισε δύο σημεία αναφοράς (δείκτες) .

Τα οποία είναι :

Το ποσοστό το οποίο εγκαταλείπει πρόωρα την εκπαίδευση πρέπει να είναι κάτω από 10% έως το 2020 Η Ελλάδα βρίσκεται στην 6^η θέση της ΕΕ με 6% για τις ηλικίες από 18 ως 24 χρονών, σύμφωνα με τη Eurostat (Early leavers from education and training by sex % of population aged 18 to 24

Το ποσοστό 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών πρέπει να έχουν ολοκληρώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση ως το 2020 .

Αυτοί οι δύο στόχοι έχουν τεθεί σε ολόκληρη Ευρωπαϊκή Ένωση δεν εφαρμόζονται συγκεκριμένα σε εθνικό ή Περιφερειακό Επίπεδο.

Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιείται για στατιστικούς λόγους ο όρος NUTS που είναι η κοινή ονοματολογία των εδαφικών στατιστικών μονάδων (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) είναι κωδικοί για την αναφορά των υποδιαιρέσεων των χωρών. Υπάρχουν τρία επίπεδα NUTS και δύο επίπεδα τοπικών διοικητικών μονάδων (local administrative units - LAUs) τα οποία βρίσκονται κάτω από τα επίπεδα NUTS.

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας έχει κωδικό GR13 ή EL13 στο επίπεδο NUTS 2.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας περιγράφει για την Κατανομή του πληθυσμού με βάση το εκπαιδευτικό επίπεδο ως εξής:

Πίνακας 47: Απόφοιτοι μεσο όρος ποσοστό Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Ελλάδα

A/A	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Δ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
1.	Απόφοιτοι πανεπιστημίων	7,15	9,96
2.	Απόφοιτοι λυκείου	19,97	23,41

3.	Απόφοιτοι δημοτικού	28,97	23,34
----	---------------------	-------	-------

Συμπεραίνουμε ότι ή Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, υπολείπεται στο ζήτημα του επιπέδου εκπαίδευσης του πληθυσμού σε σχέση με τα στοιχεία στο πανελλήνιο επίπεδο στην δευτεροβάθμια και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση , ενώ στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι πάνω από το μέσο όρο.

Η Eurostat είναι η στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Είναι αρμόδια για τη δημοσίευση στατιστικών και δεικτών υψηλής ποιότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθιστώντας δυνατή τη συγκριση χωρών και περιφερειών.

Από τα στοιχεία της Eurostat προκύπτει:

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται στην 123 θέση στην δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση στο σύνολο των NUTS 2 που είναι 273.

Πίνακας 48: Μαθητές και φοιτητές στην ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Δυτική Μακεδονία

A/A	Περιφέρεια NUTS	2011	2012
123	EL13:Δυτική Μακεδονία (NUTS 2010)	35,6%	38,1%

Πηγή Eurostat Pupils and students in upper secondary and post-secondary non-tertiary education (ISCED 3-4) by NUTS 2 regions % of the population aged 15-24 years

Από την ανεξάρτητη έκθεση “Mind the gap. Education inequality across EU region.2012”. Η οποία συντάχθηκε για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το δίκτυο εμπειρογνομώνων NESSE εξετάζονται όχι μόνο οι σημαντικές ανισότητες όσον αφορά τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες και τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Αλλά και οι διαφορές μεταξύ περιφερειών εντός του ίδιου κράτους μέλους που είναι συχνά το ίδιο μεγάλες , ή και μεγαλύτερες, από τις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

Στην έκθεση παρουσιάζεται ο παρακάτω πίνακας που αφορά τις βαθμολογίες για τους δείκτες «ομάδες στόχου» και «ευκαιρίες» για τις περιοχές της Ελλάδας .

Πίνακας 49 Αφορά τις βαθμολογίες για τους δείκτες «ομάδες στόχου» και «ευκαιρίες» για τις περιοχές της Ελλάδας επί τοις εκατό.

Περιοχή	NUTS ΚΩΔΙΚΟΙ	Μαθητές και Σπουδαστές σε όλα τα επίπεδα	Καταρτιζόμενοι σε δια βίου μάθηση	Μαθητές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ISCED 1-2	Μαθητές και σπουδαστές στη δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ISCED3-4	Φοιτητές στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ISCED 5-6 (tertiary)	Προσβασιμότητα Πανεπιστημίων
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	GR11	19.44	1.7	9.30	26.60	80.80	20.00
Κεντρική Μακεδονία	GR12	21.54	2.1	9.20	29.00	100.00	19.60
Δυτική Μακεδονία	GR13	24.60	1.2	9.20	29.30	100.00	100.00
Θεσσαλία	GR14	19.07	1.0	8.90	27.70	63.20	53.20
Ήπειρος	GR21	22.65	1.3	7.90	27.30	100.00	46.90
Ιόνια Νησιά	GR22	16.23	0.5	8.90	25.80	41.80	88.50
Δυτική Ελλάδα	GR23	24.23	1.4	8.70	25.20	100.00	50.60
Στερεά Ελλάδα	GR24	17.79	0.5	8.30	26.30	57.40	87.80
Πελοπόννησος	GR25	15.41	0.7	8.30	26.20	26.60	85.90
Αττική	GR30	18.81	2.1	No data	29.48	99.36	1.20
Βόρειο Αιγαίο	GR41	19.15	0.6	9.00	27.70	62.40	53.80
Νοτίο Αιγαίο	GR42	17.03	0.4	10.80	28.30	16.10	90.00

Κρήτη	GR43	21.84	1.1	10.60	28.70	92.50	62.60
Range:		9.19	1.72	2.90	4.28	83.90	98.80

Παρατηρούμε ότι, τα υψηλότερα ποσοστά μαθητών και φοιτητών σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης παρατηρούνται στη Δυτική Μακεδονία, τη Δυτική Ελλάδα, την Ήπειρο και την Κρήτη, ενώ η περιοχή της Πελοποννήσου έχει το χαμηλότερο ποσοστό. Παρατηρούμε ότι η κατανομή των "μαθητών και σπουδαστών στην ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED 3-4)" φαίνεται να κατανέμεται σχετικά ομοιόμορφα στις περιφέρειες. Αυτό δεν συμβαίνει για τους σπουδαστές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: τα υψηλότερα ποσοστά σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ως ποσοστό του συνόλου του πληθυσμού ηλικίας 20-24 ετών) παρατηρούνται στην Κεντρική Μακεδονία, τη Δυτική Μακεδονία, τη Δυτική Ελλάδα και την Αττική, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό στο Νότιο Αιγαίο Υπάρχουν επίσης σημαντικές περιφερειακές ανισότητες στην προσβασιμότητα των πανεπιστημίων, η δια βίου μάθηση είναι πολύ χαμηλή σε όλες τις περιφέρειες της χώρας, η Δυτική Μακεδονία είναι στις μεσαίες θέσεις όσο αφορά τη χώρα μας.

Σύμφωνα με Άρθρο 22 - Νόμος 4310/2014 - Παροχή κινήτρων και διευκολύνσεων για έργα έρευνας και ανάπτυξης το ελληνικό κράτος έχει θεσμοθετήσει για τους ερευνητικούς οργανισμούς, τις επιχειρήσεις και τους λοιπούς φορείς, να παρέχονται κίνητρα για την προαγωγή της ΕΤΑΚ Έρευνας Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας, σύμφωνα με τις κείμενες, εθνικές και ενωσιακές διατάξεις και με τήρηση των ρυθμίσεων που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις οι οποίες αφορούν οικονομικές δραστηριότητες.

2. Οι δαπάνες που προβλέπονται στον προϋπολογισμό όλων των δημόσιων ερευνητικών οργανισμών και αφορούν σε δαπάνες που πραγματοποιούνται για την αξιολόγηση, παρακολούθηση ή την εκτέλεση και υποστήριξη ερευνητικών έργων, που εντάσσονται σε προγράμματα που προκηρύσσονται από την ΓΓΕΤ ή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι άμεσης προτεραιότητας. Το διοικητικό συμβούλιο ή το αρμόδιο όργανο διοίκησης του δημόσιου ερευνητικού οργανισμού μπορεί να αποφασίζει, ύστερα από έγκριση του Γενικού Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας την εκτέλεση προγραμμάτων έργων και μελετών, την προμήθεια οργάνων και γενικά εξοπλισμού την εγκατάσταση και λειτουργία αυτών, την υλοποίηση προγραμμάτων που καλύπτονται από δημόσια χρηματοδότηση, με απευθείας ανάθεση, κατ' εξαίρεση από τις ισχύουσες διατάξεις περί σύναψης δημοσίων συμβάσεων και από κάθε άλλη γενική ή ειδική σχετική διάταξη, εφόσον το αντικείμενο δεν υπερβαίνει συνολικά το ποσό των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ.

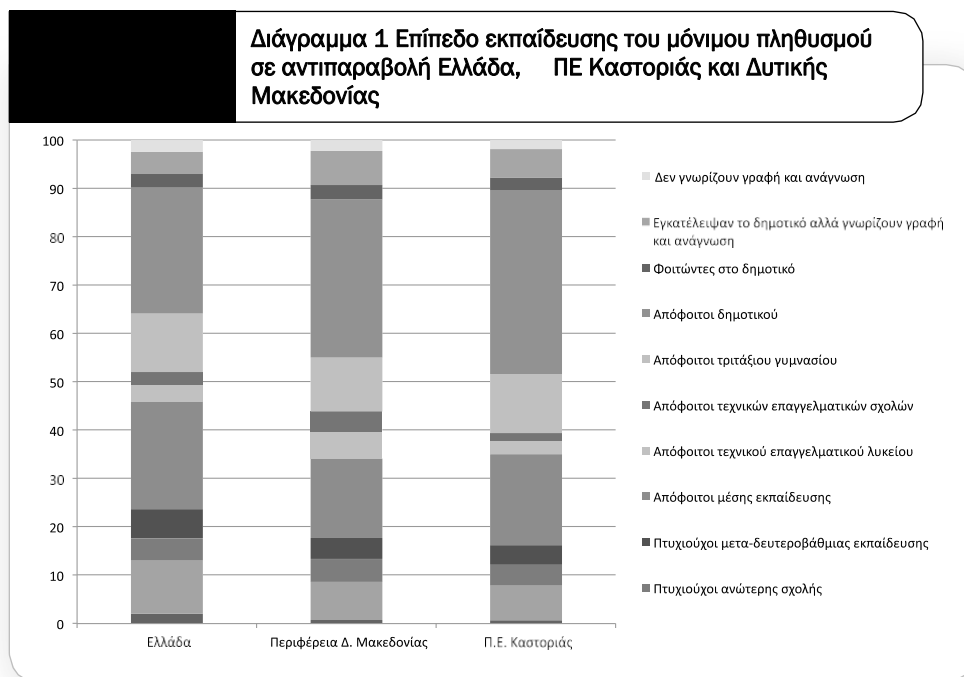
3. Στο τέλος της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3894/2010 (Α' 204), όπως ισχύει, προστίθεται περίπτωση ζ', ως εξής:

ζ. Το συνολικό κόστος της επένδυσης σε έργα υψηλής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας αυτοτελώς ή για επενδύσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος είναι πάνω από 1.000.000 ευρώ.

Με βάση την έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2017 για την Ελλάδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου μάθηση είναι ενθαρρυντική, αλλά παραμένει πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η συμμετοχή των ενηλίκων (ηλικίας 25-64 ετών) στη μάθηση αυξήθηκε ελαφρώς στο 4 %

το 2016, το υψηλότερο ποσοστό της τελευταίας εξαετίας, αλλά εξακολουθεί να υπολείπεται μακράν του μέσου όρου της ΕΕ (10,8 %).

Από τον παρακάτω διάγραμμα1 διαπιστώνουμε ότι:

Πηγή διαγράμματος : Αρτελάρης Παναγίωτης Χατζημιχάλης Κων/νος Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό Νέες θεωρητικές προσεγγίσεις και η εφαρμογή τους στην Ελλάδα Εκδόσεις Κριτική 2016, κεφάλαιο 14 Ανάπτυξη/κρίση και ανθρώπινο δυναμικό στο τοπικό παραγωγικό σύστημα Γουνοποίας στην Καστοριά

Το επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς με τη Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι παρόμοιο, όμως με την υπόλοιπη Ελλάδα υστερεί σε πτυχιούχους Ανώτερης Εκπαίδευσης.

Όσο αφορά τον πρωτογενή τομέα οι αγρότες στη γενική τους πλειοψηφία έχουν μορφωτικό επίπεδο υποχρεωτικής εκπαίδευσης , λίγοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ελάχιστοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όσο αφορά τον δευτερογενή τομέα οι αγρότες στη γενική τους πλειοψηφία έχουν μορφωτικό επίπεδο υποχρεωτικής εκπαίδευσης , αλλά ικανό ποσοστό στη δευτεροβάθμια εκπαίδευσης και πιο λίγοι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι επιχειρηματίες ιδιαίτερα στη γούνα ανήκουν στην δευτεροβάθμια και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση κυρίως οι παλαιότεροι επαγγελματίες.

Όσο αφορά στον Τριτογενή τομέα παραγωγής έχουμε πιο λίγους στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση , πλειοψηφία στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και ένα πολύ μεγάλο ποσοστό στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση το ανθρώπινο Κεφάλαιο και στην Α' βάρθμια και στην

Β' θμια παρουσιάζει το εξής:

1) Αιρετοί αντιπρόσωποι

Οι αιρετοί αντιπρόσωποι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια, εκλέγονται κάθε πέντε χρόνια και περιλαμβάνονται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, σεβόμενοι τις αρχές του συντάγματος της Ελληνικής Προεδρευομένης Δημοκρατίας δε μπορούμε να θέσουμε προϋποθέσεις στην Τοπική Αυτοδιοίκηση για τους εκλεγμένους αιρετούς αντιπροσώπους, η επιμόρφωσή τους θα πρέπει να υπάρχει σε εθελοντική βάση.

2) Υπάλληλοι στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση.
Οικατηγορίες των Δημοτικών υπάλληλων ορίζονται στο Προεδρικό διάταγμα 37Α το οποίο δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ αριθ 11/τεύχοςπρώτο/4-2-1987 και είναι οι εξής:

ΠΕ Πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

ΤΕ Τεχνολογική εκπαίδευση.

ΔΕ Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

ΠΕ Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην Τοπική αυτοδιοίκηση οι υπάλληλοι διακρίνονται σε:

- Τακτικούς υπαλλήλους
- ΙΔΑΧ Ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου
- ΙΔΟΧ Ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των υπαλλήλων διέπονται από το Ν 3528/2007 ΦΕΚ 26/9-2-2007, Κύρωση του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ και το Ν 3584/2007 ΦΕΚ 143/28-2-2007 Κύρωση του Κώδικα Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), το κοινωνικό κεφάλαιο ορίζεται ως “τα δίκτυα και οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων και τα οποία μαζί με τους κοινούς κοινωνικούς κώδικες, τις κοινές αξίες και αντιλήψεις διευκολύνουν την συνεργασία και προάγουν το κοινωνικό όφελος (OECD: 2000, σελ. 43) Σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό, το κοινωνικό κεφάλαιο δρα ως κοινωνική “κόλλα”, δημιουργώντας ισχυρούς δεσμούς μεταξύ ατόμων ή κοινωνικών ομάδων. Το κοινωνικό κεφάλαιο, με όρους θετικών οικονομικών, ορίζεται ως “τα πρόσθετα παραγωγικά οφέλη που απολαμβάνει μια κοινωνία στο σύνολό της τα οποία προκύπτουν από τις συνέργειες των κοινωνικών σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης” (Szreter, 2000). Στις προσπάθειες δικτύωσης, η έλλειψη κοινωνικού κεφαλαίου κάνει αδύνατη την υλοποίηση των κεντρικών της στόχων, καθώς τα πλεονεκτήματά της προκύπτουν από την συνεργασία, την κοινή επίλυση προβλημάτων και την ανταλλαγή γνώσης

Το ανθρώπινο κεφάλαιο αντιπροσωπεύει πολύτιμους πόρους, όπως είναι η γνώση κι οι δεξιότητες που εκπορεύονται από την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την εμπειρία. Μερικά είδη ανθρώπινου κεφαλαίου, όπως η ομαδική εργασία και η ικανότητα επικοινωνίας λειτουργούν υποστηρικτικά προς το κοινωνικό κεφάλαιο. Επομένως επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο συμβάλλουν στην ανάπτυξη και των δύο τύπων κεφαλαίου.

Οι Dudwick κ.ά. (2006), διακρίνουν το κοινωνικό κεφάλαιο στις εξής διαστάσεις: 1) ομάδες και δίκτυα, 2) εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη, 3) συλλογική δράση και συνεργασία,

4) πληροφόρηση και επικοινωνία, 5) κοινωνική συνοχή και ενσωμάτωση, και 6) ενδυνάμωση και πολιτική δράση. Οι εν λόγω διαστάσεις επιτρέπουν τη θεώρηση του κοινωνικού κεφαλαίου από δύο διαφορετικές οπτικές, και οι οποίες συνδέονται αντιστοίχως με τον κοινωνιολόγο Pierre Bourdieu και τον πολιτικό επιστήμονα Robert Putnam.

«Η πρώτη εστιάζει στον τρόπο λειτουργίας των κοινωνικών σχέσεων ως μέσου για την εξασφάλιση (ή όχι) πρόσβασης σε πόρους για άτομα, νοικοκυριά, ή μικρές ομάδες, η οποία συνδέεται με την οπτική του. Συνακόλουθα η πρόσβαση σε σημαντικούς πόρους ή η ευνοϊκή –στρατηγική- θέση μέσα στο δίκτυο, νοείται ως “περισσότερο” κοινωνικό κεφάλαιο για τα άτομα, τα νοικοκυριά, ή τις μικρές ομάδες, καθώς οι κοινωνικές τους σχέσεις και η θέση τους στο δίκτυο τους εξασφαλίζει καλύτερη πρόσβαση και έλεγχο των πόρων. Στην προσέγγιση αυτή υπονοείται ότι είναι δεδομένη η άνιση κατανομή του κοινωνικού κεφαλαίου σε μια κοινότητα, με το κοινωνικό κεφάλαιο να μπορεί να λειτουργήσει τόσο ως μηχανισμός αποκλεισμού, όσο και ενσωμάτωσης.

Εναλλακτικά, η ανάλυση –κατά την δεύτερη οπτική- μετατοπίζεται στην μονάδα της κοινότητας, με επίκεντρο τη φύση και την έκταση των εγκάρσιων δεσμών, ταυτόχρονα με την συμμετοχή των ατόμων σε άτυπα δίκτυα και επίσημες οργανώσεις πολιτών. Κατά την οπτική αυτή δίνεται βάρος στον τρόπο που αλληλεπιδρούν και συνεργάζονται τα μέλη της κοινότητας, και πιο ειδικά στα θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Η αντιμετώπιση του κοινωνικού κεφαλαίου ως δείκτη, ή προαπαιτούμενου, της πολιτικής επάρκειας, ο ρόλος του κράτους και των νομικών θεσμών καθίστανται ιδιαίτερης σημασίας για τη διευκόλυνση ή την υπονόμευση της συμμετοχής των πολιτών» (Παπαδασκαλόπουλος Νικολακόπουλος 2018).

3.8.2 Δικτυώσεις

Στο σύγχρονο ιδιαίτερα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον, οι επιχειρήσεις δικτυώνονται και συσπειρώνονται σε διαφόρων τύπων συνεργατικούς σχηματισμούς προκειμένου να διατηρήσουν ή να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Οι δράσεις αυτές απορρέουν από τη συνειδητοποίηση από την πλευρά των επιχειρηματιών ότι η κάθε επιχείρηση μεμονωμένα αδυνατεί να αντιμετωπίσει τον αυξανόμενο ανταγωνισμό τόσο από τις εγχώριες επιχειρήσεις, όσο και από αυτές του εξωτερικού.

Η ποικιλία των συνθηκών που επικρατούν σε κάθε πρωτοβουλία δικτύωσης κάνουν δυσδιάκριτα τα όρια ανάμεσα στις διάφορες θεωρητικές δομές, δημιουργώντας πολλές φορές σύγχυση. Στη συνέχεια παρατίθενται οι ορισμοί των κυρίαρχων κατηγοριών δικτύωσης, των Clusters και των Επιχειρηματικών Δικτύων, και μια βασική υποκατηγορία δικτύων.

Clusters Είναι η γεωγραφική συγκέντρωση αλληλοσυνδεδεμένων επιχειρήσεων και φορέων (θεσμικού χαρακτήρα), οι οποίοι συνδέονται με κοινές τεχνολογίες και ικανότητες. Συνήθως βρίσκονται σε μια περιορισμένη γεωγραφικά περιοχή διευκολύνοντας την επικοινωνία μεταξύ των επιχειρήσεων, τη διακίνηση εμπορευμάτων και πρώτων υλών και επιτρέπουν διαπροσωπικές επαφές (Porter, 1990).

Επιχειρηματικά Δίκτυα Είναι ομάδες επιχειρήσεων, οι οποίες συνεργάζονται για την επίτευξη συγκεκριμένων επιδιώξεων, και τα αποτελέσματα αυτής της δραστηριότητας θα έχουν αναγνωρίσιμο και μετρήσιμο αντίκτυπο στα μέλη τους. Έχουν περιορισμένο αριθμό μελών που έχουν συμφωνήσει να συνεργαστούν με κάποιο τρόπο για να επιτύχουν συγκεκριμένους επιχειρηματικούς στόχους, οι οποίοι πιθανότητα θα οδηγήσουν στην ενίσχυση του.

Στη ζώνη Καστοριάς Φλώρινας συστάδες επιχειρήσεων έχουμε κυρίως στη Γουνοποιία στην περιοχή της Καστοριάς, μπορούμε να πούμε ότι έχουμε και διεθνείς δικτυώσεις .

Δικτυώσεις έχουμε και στην εμπορία αγροτικών προϊόντων της περιοχής από τους συνεταιρισμούς.

Δυστυχώς όμως πέρα ότι οι Μικρο Μεσαίες Επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας λόγω της κρίσης αντιμετωπίζουν αδυναμίες σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας.

Οι σημαντικότερες αδυναμίες σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας συνοψίζονται ως εξής:

- Πολύ μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων,
- Χαμηλή ανταγωνιστικότητα
- Έλλειψη επιχειρηματικής κουλτούρας (υπερχρέωση επιχειρήσεων, χαμηλά ποσοστά δημιουργίας νέων επιχειρήσεων).
- Έλλειψη επενδύσεων ιδίως σε Έρευνα Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία ΕΤΑΚ και απουσία διασύνδεσης της με την επιχειρηματική δραστηριότητα
- Χαμηλή παραγωγικότητα του γεωργικού τομέα
- Χαμηλός βαθμός αξιοποίησης προϊόντων Τ.Π.Ε. τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας.
- Χαμηλό επίπεδο γνώσης και εκπαίδευσης

- Μικρή διαφοροποίηση της μεταποίησης και περιορισμένος κλαδικός προσανατολισμός
- Χαμηλή διασύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή
- Έλλειψη πνεύματος συνεργασίας

Διαπιστώνεται ότι υπάρχει μια αδυναμία στις δικτυώσεις των επιχειρήσεων.

3.8.3 Τοπικές Πρωτοβουλίες

Τοπικές πρωτοβουλίες αποτελούν ένα εργαλείο σχεδιασμού και υλοποίησης μιας τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής και αντιμετώπισης των τοπικών οικονομικών, κοινωνικών, και περιβαλλοντικών αναγκών με τη συμμετοχή Τοπικών φορέων.

Τέτοια πρωτοβουλία ήταν οι Τοπικές πρωτοβουλίες Απασχόλησης Καστοριάς που σκοπό είχε την καταγραφή ανέργων που θέλουν να εργαστούν και επιχειρηματιών που επιθυμούν να τους προσλάβουν και καταγράφηκαν σε ειδική βάση δεδομένων και η Τοπική Ανάπτυξη με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ).

Η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD), βασισμένη στην προσέγγιση LEADER, είναι μια μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης τοπικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών, με τη συμμετοχή των εταίρων σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών, των τοπικών οικονομικών και κοινωνικών φορέων, προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές. Είναι ένα ιδιαίτερα ισχυρό εργαλείο, ειδικά σε περιόδους κρίσης, που δείχνει ότι οι τοπικές κοινότητες μπορούν: α) να κάνουν σταθερά βήματα προς πιο αποτελεσματικές μορφές οικονομικής, βιώσιμης και «χωρίς αποκλεισμούς» ανάπτυξης, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», β) να «καινοτομήσουν» προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα των αγροτικών περιοχών της χώρας και γ) να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή στις αγροτικές περιοχές.

Στην Ελλάδα, οι Ομάδες Τοπικής Δράσης και οι Ομάδες Τοπικής Δράσης Αλιείας τελούν υπό τη διαχείριση των οργανισμών τοπικής ανάπτυξης (ΟΤΑ), οι οποίοι είναι ιδιωτικές εταιρείες που απαρτίζονται με τη σειρά τους από ενδιαφερόμενους φορείς

Οι παραπάνω πρωτοβουλίες όμως είναι προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Θα πρέπει να υπάρξουν τοπικές πρωτοβουλίες που αφορούν την ενδογενή ανάπτυξη που θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε τη τεχνογνωσία από τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

Τέτοιο είδους πρόγραμμα διοργανώθηκε από την Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Καστοριάς Τοπικό Δίκτυο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΤΔΠΕΠ) με θέμα: «Γούνα: περιβάλλον και πολιτισμός» για το σχολικό έτος 2017-2018.

Επίσης θα πρέπει να εξετάσουμε και τον παράγοντα των συνεταιριστικών οργανώσεων στις Τοπικές πρωτοβουλίες.

Μια από τις πρώτες έρευνες σχετικά με τον κοινωνικό αντίκτυπο, τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις του συνεταιριστικού κινήματος και την ώθηση που μπορεί να δώσει στη συνεργατική οικονομία εξέδωσαν οι Cooperatives Europe σε συνεργασία με τις LAMA Development και Cooperation Agency υπό τον τίτλο «Συνεργατικές πλατφόρμες στο ευρωπαϊκό τοπίο: μια διερευνητική μελέτη».

Σε αυτήν αναλύουν 38 εγχειρήματα από 11 ευρωπαϊκές χώρες και τρεις πρωτοβουλίες εκτός Ε.Ε. αναζητώντας τις προϋποθέσεις ανάπτυξής τους και αναδεικνύουν τους προβληματισμούς που διατυπώνουν εκπρόσωποι συνεταιριστικών ενώσεων από οκτώ χώρες (Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία, Πολωνία και Ηνωμένο Βασίλειο).

Η έκθεση αποκαλύπτει ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη. Η κεντρική ιδέα του εγχειρήματος είναι η οικονομία να έχει σχέση με τη κοινότητα,

δηλαδή να βασίζεται στην ιδιότητα του μέλους παρά του χρήστη, υποστηρίζοντας νέες πρωτοβουλίες για κοινή διαχείριση πόρων και μετασχηματίζοντας την επιχειρηματικότητα - κάτι που διευκολύνει η ψηφιακή τεχνολογία καθώς τις ενδυναμώνει ώστε να καλλιεργούν τη συνεργασία και να προωθούν τη δημοκρατική συμμετοχή και έλεγχο. Επίσης να γίνει το συλλογικό μοντέλο πιο ελκυστικό για τους νέους ανθρώπους που αναπτύσσουν καινοτομίες μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας και θα μπορούσαν να δώσουν ώθηση στη συνεργατική οικονομία.

Στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας λειτουργούν οι ΑΝΚΑΣ Α.Ε. Ο.Τ.Α. Αναπτυξιακή Καστοριάς Ανώνυμη Εταιρία και η σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 ως Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α. σύμφωνα με τον Ν 3463/8-06-2006, ΦΕΚ 114 τ. Α' «ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α.» (αρ. Φ.Ε.Κ. 8931/05-08-2008).

Οι βασικοί τομείς δραστηριοποίησης της Αναπτυξιακής Καστοριάς Α.Ε. Ο.Τ.Α. και της ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑ – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α είναι:

- Διαχείριση και αξιοποίηση ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων,
- Ενημέρωση ιδιωτών για τα εθνικά και ευρωπαϊκά αναπτυξιακά προγράμματα,
- Εκπόνηση μελετών - υποβολή προτάσεων,
- Επιτελική – τεχνική υποστήριξη του προγραμματισμού της ανάπτυξης της περιοχής,
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και σε ιδιώτες,
- Έρευνα και τεκμηρίωση στοιχείων,
- Κατάρτιση – επιμόρφωση,

Πλέον το Νομοθετικό πλαίσιο για τις επενδύσεις είναι ως εξής:

Ο Αναπτυξιακός Νόμος Ν.4399/2016 αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας .

Οι βασικές επιδιώξεις του νόμου σχετίζονται με:

- τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με έμφαση στην απασχόληση εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού
- την προώθηση της ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης με έμφαση στην περιφερειακή σύγκλιση
- την υποστήριξη περιοχών με μειωμένη αναπτυξιακή δυναμική και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων
- την επανεκβιομηχάνιση της χώρας
- την αύξηση της εξωστρέφειας και της καινοτομικότητας των επιχειρήσεων
- την υψηλή προστιθέμενη αξία
- τη βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου και της ανταγωνιστικότητας
- την εξοικονόμηση των φυσικών πόρων
- την ανάπτυξη δικτύων, συνεργειών, συνεταιριστικών πρωτοβουλιών

- τη στήριξη της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας
- τη διαμόρφωση μιας νέας εξωστρεφούς εθνικής ταυτότητας (branding)
- την ενίσχυση της υγιούς και στοχευμένης επιχειρηματικότητας
- την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων
- την εξασφάλιση καλύτερης θέσης της χώρας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Η Ενδογενής Ανάπτυξη βασίζεται στις τοπικές πρωτοβουλίες, η ανάπτυξη βασίζεται στην κινητοποίηση των τοπικών πόρων. Στη ζώνη Καστοριάς - Φλώρινας οι τοπικές πρωτοβουλίες είναι υπαρκτές αλλά έχουν δημιουργηθεί αποσπασματικά και δεν έχουν εκμεταλευτεί τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται, με τη σύγχρονη τεχνογνωσία μπορούν να δημιουργηθούν τοπικές πρωτοβουλίες οι οποίες θα οδηγήσουν σε οικονομικές πολιτικές για την ενδογενή ανάπτυξη.

4. Αξιολόγηση της Εφαρμοσθείσας Αναπτυξιακής Στρατηγικής για τη Ζώνη (Στρατηγικά σχέδια και Επιχειρησιακά Δήμων ΕΣΠΑ, ΠΕΠ,)

Η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ν.3852/2010 αποσκοπούσε στη μείωση του αριθμού των ΟΤΑ, Στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ. Περιορισμός σε 325 δήμους μέσω εθελοντικών ή αναγκαστικών συνενώσεων. Ανάληψη μέρους των αρμοδιοτήτων των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων με σκοπό την εξορθολογισμένη διαχείριση. Υπήρχε η διαπίστωση πως μόνο 212 από τους 1034 πρωτοβάθμιους ΟΤΑ πληρούν την αναγκαία διαχειριστική επάρκεια και άρα τις προϋποθέσεις συμμετοχής τους στο ΕΣΠΑ.

Σ ην παρ.1 του άρθρου 266 του Ν.3852/2010 όπως αναδιατυπώθηκε με την παρ.10κα του άρθρου 18 του Ν. 3870/2010 (ΦΕΚ 138/09.08.2010 τεύχος Α): "Για το μεσοπρόθεσμο Προγραμματισμό των Δήμων εκπονείται πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, το οποίο εξειδικεύεται κατ' έτος σε ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης και Ετήσιο Προϋπολογισμό.

Το τεχνικό Πρόγραμμα καταρτίζεται μαζί με το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης, το οποίο αποτελεί μέρος του και επισυνάπτεται, σε αυτό, ως παράρτημα" Στο άρθρο 1 της απόφασης 41179/23.10.2014 (ΦΕΚ 2970/04.11.2014 τεύχος Β') ΥΠ.ΕΣ., ορίζονται τα εξής: "Τα Πενταετή Επιχειρησιακά Προγράμματα περιλαμβάνουν:

1. Στρατηγικό Σχέδιο. 2. Επιχειρησιακό Σχέδιο. 3. Δείκτες Παρακολούθησης και Αξιολόγησης.

1. Στρατηγικό Σχέδιο Στο Στρατηγικό Σχέδιο: α. αποτυπώνονται τα χαρακτηριστικά της γεωγραφικής ενότητας του Ο.Τ.Α, τα χαρακτηριστικά του ίδιου του Ο.Τ.Α. και των Νομικών Προσώπων του, ως οργανισμών και αξιολογείται η υφιστάμενη κατάσταση, β. διατυπώνεται το αναπτυξιακό όραμα για την περιοχή του Ο.Τ.Α. και οι κατευθυντήριες αρχές, που πρέπει να διέπουν τον τρόπο λειτουργίας του και τον τρόπο διοίκησης των τοπικών υποθέσεων, γ. προσδιορίζεται η στρατηγική του Ο.Τ.Α προκειμένου να επιτευχθεί το όραμά του.

2. Επιχειρησιακό Σχέδιο Στο Επιχειρησιακό Σχέδιο: α. προσδιορίζονται οι αναπτυξιακές προτεραιότητες, σύμφωνα με τις οποίες διαρθρώνεται το Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες και τα θεσμοθετημένα εργαλεία χωρικού σχεδιασμού καθώς και την προώθηση της μακροπεριφερειακής στρατηγικής.

Οι αναπτυξιακές προτεραιότητες του Ο.Τ.Α. διατυπώνονται με τη μορφή αξόνων οι οποίοι εξειδικεύονται περαιτέρω σε μέτρα, β. κάθε μέτρο εξειδικεύεται σε στόχους. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του κάθε μέτρου, κάθε υπηρεσία καταρτίζει αρμοδίως σχέδια δράσης. Οι δράσεις είναι δυνατό να είναι κατηγορίες έργων ή μεγάλα έργα ή επαναλαμβανόμενες λειτουργίες των υπηρεσιών και των οργάνων διοίκησης, γ. προσδιορίζονται δράσεις υπερτοπικής σημασίας και προώθησης διαδημοτικών συνεργασιών διασφαλίζοντας τις αρχές της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.

Σχέδιο Στρατηγικού Σχεδιασμού του Δήμου Νεστορίου 2015-2019 Αριθμ 19/2015 Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Νεστορίου.

Σχέδιο Στρατηγικού Σχεδιασμού του Δήμου Καστοριάς 2015-2019 Αριθμ 204/2016 Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Καστοριάς.

Σχέδιο Στρατηγικού Σχεδιασμού του Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Δήμος Φλώρινας, Δήμος Άργους Ορεστικού και Δήμος Πρεσπών δεν κατάρτισαν σχέδια Στρατηγικού Σχεδιασμού.

Όσοι Δήμοι κατάρτισαν Στρατηγικά σχέδια τα θετικά σημεία είναι ότι υπάρχει πλέον τεχνογνωσία εξαιτίας της προσπάθειας κατάρτισης του σχεδίου υπάρχει μια πολη καταγραφή όλων των στοιχείων του Δήμου.

Τα αρνητικά σημεία είναι ότι ο Στρατηγικός σχεδιασμός και Επιχειρησιακός Σχεδιασμός των Δήμων είναι στραμμένος προς τα προγράμματα ΕΣΠΑ και τα Ευρωπαϊκά κονδύλια. Δυστυχώς ο Προγραμματισμός για τα έργα και δομές των Δήμων είναι εξαρτημένα από την Κεντρική Κυβέρνηση, γιατί δεν υπάρχουν τα χρηματοδοτικά εργαλεία για να λειτουργήσουν από μόνοι τους. Ας μην ξεχνάμε ότι η χρηματοδότηση των Δήμων γίνεται από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους, νομοθετικά, υπάρχει απαγόρευση φορολογίας από τους Δήμους, οι οποίοι μπορούν να εισπράτουν μόνο τέλη ή πρόστιμα. Επίσης δεν υπάρχουν προτάσεις για ενδογενή ανάπτυξη ,ακόμα και στα στενά νομοθετικά πλαίσια που μπορεί να κινηθούν οι Δήμοι.

Όσο αφορά το Επιχειρησιακό σχέδιο Δυτικής Μακεδονίας έχουμε να αναφέρουμε τα εξής:

Θετικά του Επιχειρησιακού σχεδίου Δυτικής Μακεδονίας

-Η Στρατηγική-Επιχειρησιακή Διάγνωση είναι ορθή όσον αφορά στην διαμορφούμενη κατάσταση από την Στρατηγική γεωγραφική θέση γειννίας με δύο κράτη (Αλβανία, Σκόπια) εν δυνάμει συνδεδεμένα με την Ευρωπαϊκή προοπτική, και εμπεριέχει υψηλή προσήλωση στο ενεργειακό και διακομιστικό ρόλο και μέλλον της περιοχής. Κάθε κλάδος που μπορεί να δώσει έστω και «ψήγματα» παραγωγικά θετικά, αναδεικνύεται και προσμετρείται. Μακροπρόθεσμα απασχολεί έντονα η «Μετα λιγνιτική Εποχή», η τουριστική ανάπτυξη, η διαχείριση των πλούσιων υδάτινων πόρων και οι ευκαιρίες διακρατικής συνεργασίας σε θέματα τουρισμού και περιβάλλοντος. Αναδεικνύεται το θέμα της διέλευσης του ΤΑΡ , ωστόσο «ψηλαφείται» επιφανειακά και ίσως εσκεμμένα καθώς μπορεί να δράσει ασταθώς και ανταγωνιστικά απέναντι στην ενεργειακή πολιτική εκμετάλλευσης του Λιγνίτη όπου έχει επενδυθεί μεγάλο κεφάλαιο.

Υπάρχει σαφής αναγνώριση της υπεραξίας και των ευκαιριών από το Ευρωπαϊκό οδικό δίκτυο.

Το αυτό συμβαίνει με την δυναμική προϊόντων με ονομασία προέλευσης και χαρακτηριστικά ενδογενούς Ανάπτυξης (λχ Φασόλια Καστοριάς).

-Η συνεκτική διαχείριση των προγραμμάτων είναι βασικό χαρακτηριστικό του σχεδιασμού, προς αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων δράσεων, για την λειτουργικότερη εκτέλεση αυτών και για την μέγιστη ένταξη πόρων από διαφορετικά προγράμματα.(τομεακά Προγράμματα, τοπικοί πόροι ανάπτυξης, ΕΣΠΑ). Ωστόσο η αλληλοεπικάλυψη δεν φαίνεται να αποφεύγεται απόλυτα, απόκτηση πείρας και δομών στο Περιφερειακό Προγραμματισμό.

-Την ύπαρξη κοινοτικών Πρωτοβουλιών που χρηματοδοτούν κατά περιόδους εξειδικευμένες δράσεις, όπως το Interregg κλπ. «Από τις πρωτοβουλίες και τα λοιπά-προγράμματα ,η χώρα μας έχει εξασφαλίσει πρόσθετες χρηματοδοτήσεις, ενώ έχει αποκτήσει περαιτέρω εμπειρία, κυρίως όσο αφορά τον τοπικό αναπτυξιακό προγραμματισμό». (Περιφερειακός Προγραμματισμός Αθ Παπαδασκαλόπουλος, Μαν Χρισοφάκης).

-Η απορρόφηση των πόρων εμφανίζει καλή εικόνα.

Τα αρνητικά σημεία του του Επιχειρησιακού σχεδίου Δυτικής Μακεδονίας

-Η Δημόσια Διαβούλευση δεν ισχυροποιεί την Αναπτυξιακή Στρατηγική με την διαδικασία που διενεργείται.

Έχοντας υπόψη τους χαμηλούς δείκτες καινοτόμων δράσεων, επιχειρηματικότητας και ανεργίας, στην περιοχή, δύσκολα μπορεί να περιμένει από το μικρό σχετικά δείγμα των εμπλεκόμενων επιχειρηματικών σχημάτων της Διαβούλευσης αντίστοιχα ποιοτικές προτάσεις, αναλύσεις και παραγωγικούς προβληματισμούς. Η διαβούλευση με την ανοικτή διαδικαστική της λογική τείνει περισσότερο να αποτελεί ένα τυπικό προγραμματικό βήμα με μικρή αναπτυξιακή χρησιμότητα.

-Η κατανομή πόρων (ποσοτικά και ποιοτικά) εν πολλοίς διενεργείται υπό τις αιρέσεις και τους περιορισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της κεντρικής κυβέρνησης. Αυτό επαγωγικά οδηγεί σε περιορισμό της ανεξαρτησίας Εθνικού Σχεδιασμού και κατ' επέκταση Περιφερειακού και τοπικού, «οι περιφέρειες δεν έχουν διαμορφωμένη περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική και στην ουσία προωθούν επιλογές της κεντρικής κυβέρνησης..

Ωστόσο η απόσταση και η διασπορά των ελεγχόμενων χρηματοδοτούμενων υποδιαχειριστών από την «Κεντρική Πηγή» αφήνει περιθώρια δημιουργικού μίγματος αξιοποίησης πόρων ή και κατασπατάλησης αυτών με κύριους ποιοτικούς παράγοντες τις υπηρεσίες και τους πολιτικούς κυρίως τους δεύτερους στα προηγούμενα χρόνια .

-Η ισόρροπη ανάπτυξη δηλώνεται ως βασική επιδίωξη του ΕΠ ΠΔΜ ωστόσο ανιχνεύεται υψηλή στρατηγική συγκέντρωση δράσεων και έργων σε Κεντρικό πόλο (Κοζάνης).

Φορέας	Ύψος Πληρωμών (Σύνολο)	Ύψος Πληρωμών (ποσοστά)
ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	21.052.334,00	16,36%
ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΔΟΣ	4.995.972,00	3,88%
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	2.814.269,00	2,19%
ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	31.048.355,00	24,14%
ΔΕΥΑ ΚΟΖΑΝΗΣ	8.550.834,00	6,65%
Δ.ΕΠ.Ε.ΠΟ.Κ. Α.Ε.	500.798,00	0,39%
ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	11.277.154,00	8,77%
ΔΕΥΑ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	3.193.698,00	2,48%
ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ - ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	3.954.312,00	3,07%
ΔΗΜΟΣ ΒΟΪΟΥ	1.645.602,00	1,28%
ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	6.127.185,00	4,76%
ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	11.204.369,00	8,71%
ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	1.840.698,00	1,43%
ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	8.869.585,00	6,89%
ΔΕΥΑ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	10.058.322,00	7,82%
ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	1.509.912,00	1,17%
Σύνολο	128.643.399,00	100,00%

Πίνακας 50:Επεξεργασία Κ. Αντωνίου-Προϊστάμενος Δ/σης Προγραμματισμού Δ. Καστοριάς ΠΕΠ Δυτ. Μακεδονίας 2007 - 2013 (στοιχεία ιστοσελίδας anaptyxi.gov.gr 4-1-2017)

-Αν και η διοικητική απόδοση ως υποστηρικτική βάση , παίζει κύριο αναπτυξιακό ρόλο.

Στον παραπάνω φαίνεται ότι πέρα από τις δημόσιες υπηρεσίες των ΟΤΑ , που άλλες λειτουργούν με βάση την απορρόφηση θετικά , και άλλες όπως η Φλώρινα δεν μπορούν να ξεπεράσουν σε απόδοση ούτε την ΔΕΥΑ Κοζάνης, παρατηρείται η απουσία καταγραφής των έτερων ΔΕΥΑ, επιχειρήσεων και ΝΠΔΔ άλλων Δήμων, λόγω μη ύπαρξης

στατιστικών δεικτών, δεδομένης της μειωμένης απόδοσή τους, και της ελλειμματικής αναπτυξιακής παρουσίας τους.

Η ελλιπής εποπτεία και επικοινωνία με τους εποπτεύοντες δήμους έχει δημιουργήσει μια κουλτούρα δυσλειτουργικής αυτονόμησης και απαιτήσεων κεντρικής οικονομικής στήριξης.

Στην ουσία πολλές τέτοιου είδους δομές λόγω κακοδιοίκησης κυρίως, αποτελούν αναπτυξιακή τροχοπέδη, αλλά είναι φανερό από την διατήρησή τους ότι αποτελούν μία από τις αδυναμίες του στρατηγικού σχεδιασμού που εστιάζει πολύ στην κατάρτιση-εκπαίδευση, τις υποδομές και όχι στις παρεμβάσεις υπέρ της απόδοσης και της παραγωγικότητας.

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα στην φαινομενικά αναλογική απορρόφηση κατά πληθυσμό, στην Κοζάνη πρέπει να χρεωθούν επιπρόσθετα οι δράσεις των αποδοτικών Επιχειρήσεων της (ΔΕΥΑ Κοζάνης, ΔΕΠΕΠΟΚ Α.Ε, και η πλειονότητα των δράσεων των ιδιωτικών επενδύσεων.

-Κατάρτιση σε ΟΤΑ ή επιχειρήσεις. Στα πλαίσια των κοινωφελών προγραμμάτων και για επιφανειακή κάλυψη του αυτοδιοικητικού ρόλου απασχόλησης, προσλαμβάνεται πληθώρα ατόμων τα οποία δεν μπορούν να ενσωματωθούν υπηρεσιακά και χωρικά λόγω μεγάλων αριθμών πέραν των υποδομών και των λειτουργικών αναγκών. Έτσι δαπανούνται δημόσιοι πόροι, δημόσιες εργατοώρες για κατευθύνσεις και στοιχειώδη εκπαίδευση, δημιουργώντας λειτουργικό πρόβλημα στους ΟΤΑ με τις συνακόλουθες πολιτικές παρεμβάσεις, την απάρεσκεια πολλών καταρτιζομένων ενσωμάτωσης στις διοικητικές διαδικασίες, τις δικαστικές διεκδικήσεις για μονιμοποίηση. Σε αυτό το χαλαρά δομημένο πλαίσιο λειτουργίας των σχετικών προγραμμάτων πολλοί βρίσκουν την ευκαιρία να απέχουν των εργασιών που τους αναλογούν, και άλλοι δυσανάλογα να εκτελούν εργασίες που δεν προβλέπονται.

Ουσιαστικά υπάρχει πολιτική διαχειριστική λογική (στόχος απορρόφησης όχι αποτελέσματος, ωφέλεια πολιτική) στα εν λόγω προγράμματα.

- Οι Κατανομές έργων υποδομής (Νοσοκομεία- στρατόπεδα- πανεπιστήμια) διεκδικούνται και διαμοιράζονται όχι βάση πραγματικών αναγκών, ή ρόλου λειτουργικού (ασφάλεια, εκπαίδευση, υγεία) αλλά ως ανταγωνιστικός έμμεσος τοπικός πόρος (εξασφάλιση «καταναλωτών» για την τοπική κοινωνία).

-Η μακροπρόθεσμη στρατηγική διάγνωση παρουσιάζει αδύναμο στίγμα όσον αφορά στον ΤΑΡ, στη μεταλινιτική περίοδο, την εκμετάλλευση των λιγνιτικών αποθεμάτων, στη γουνοποιία, στη μετανάστευση, και στην κλιματική αλλαγή. Το στρατηγικό σχέδιο ΠΔΜ δεν εμβαθύνει περεταίρω στην ανάλυση της σχέσης Λιγνίτη-Φυσικού αερίου αν και δηλώνει την διαχείριση του Αγωγού αερίου και τη Μεταλινιτική Περίοδο ως παραμέτρους επιχειρησιακού προβληματισμού και μέρος του Στρατηγικού σχεδίου με συναφείς δράσεις και έργα.. Δεδομένης της γεωπολιτικής αστάθειας και της ευμετάβλητης στρατηγικής χάραξης των αγωγών δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία των γεωπολιτικών προθέσεων των «ισχυρών παικτών», και για αυτό ίσως ο Στρατηγικός Σχεδιασμός της ΠΔΜ αγγίζει επιφανειακά μόνο το ζήτημα. Οι πολιτικές της Ένωσης έχουν την τάση να μειώνουν τη χρήση Λιγνίτη έναντι άλλων μορφών ενέργειας, ο αγωγός και η παροχή φυσικού αερίου μπορούν να υποστηρίξουν την μετάβαση σε πιο καθαρές πρακτικές απόδοσης ενέργειας, ωστόσο οι υποδομές ενεργειακής απόδοσης βασίζονται στον λιγνίτη και υπάρχουν επαρκή ακόμη αποθέματα για εκμετάλλευση. Η πρόταση της Περιφέρειας ωστόσο είναι ασαφής προς πια κατεύθυνση θέλει να κινηθεί και εμφανίζει μια διαγνωστική «αμηχανία» επ' αυτού.

Θα έπρεπε να υπήρχε συγκεκριμένη πολιτική για το θέμα της ενέργειας και όχι να φτάνουμε στο σημείο να λειτουργούν οι Ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί με προσωρινές άδειες και να κινδυνεύουν εκατοντάδες θέσεις εργασίας καθώς και η τηλεθέρμανση που είναι αποτέλεσμα της λειτουργίας των Σταθμών «...Η χρήση του λιγνίτη, για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αποφέρει στην Ελλάδα τεράστια εξοικονόμηση συναλλάγματος (περίπου 1 δισ. δολάρια ετησίως). Ο λιγνίτης είναι καύσιμο στρατηγικής σημασίας, γιατί έχει χαμηλό κόστος εξόρυξης, σταθερή και άμεσα ελέγξιμη τιμή και παρέχει σταθερότητα και ασφάλεια στον ανεφοδιασμό καυσίμου» <http://www.orykta.gr/oryktes-prototypes-tis-ellados/energeiaka-orykta->

-Στον τομέα της γούνας αναγνωρίζεται η αξία της κλαδικής ανάπτυξης του προϊόντος αλλά μετά την 1η αναθεώρηση του προγράμματος με την έγκρισή του από την ΕΕ στις 6-12-2017.. αναφέρονται όλες οι θεωρητικές μέθοδοι ανάπτυξής του , (κατάρτιση, καινοτομία, clusters κλπ) , συνδέονται όλα με την οικονομική κρίση, χωρίς όμως να υπάρχει εμβάθυνση στις αιτίες και τους λόγους της κλαδικής ύφεσης, και χωρίς ένα παρουσιαζόμενο μακροπρόθεσμο σχέδιο επανάκαμψης.

- Η Πολιτική Προστασία περιορίζεται μόνο στην αντιμετώπιση των προβλεπόμενων και συμβατικών κινδύνων (Χιονοπτώσεις, πλημμύρες, κατολισθήσεις) παραγνωρίζοντας τους τεχνολογικούς κινδύνους.

-Ο σχεδιασμός περί διαχείρισης-υποδοχής μεταναστών κρίνεται επιεικώς ανεπαρκής.

-Η θεσμική βελτιστοποίηση δεν αποτελεί ζητούμενο από το πολιτικό σκέλος των Περιφερειών.

Η Περιφέρεια επιδιώκει δεδηλωμένα την πάταξη της γραφειοκρατίας ωστόσο παραγνωρίζει την πάταξη της πολυνομίας ως πρόβλημα εκτός δικαιοδοσίας της καθώς δεν προβλέπει ενέργειες κατά αυτής.

Η ύπαρξη ακόμα Βασιλικών Διαταγμάτων και η έκδοση συνεχών νόμων που αλληλοσυμπληρώνονται, διαπλέκονται με παραπομπές, αλληλοκαταργούνται ασαφώς, και χρειάζονται πολλαπλάσιες εγκυκλίους για να ερμηνευθούν.

Οι Ευρωπαϊκοί ελεγκτικοί μηχανισμοί υλοποίησης με το εύρος και την διασπορά των ελεγχόμενων χρηματοδοτικών πηγών είναι ασφυκτικοί για τα χρονοδιαγράμματα και οι εκθέσεις των εγχώριων Επιτροπών παρακολούθησης περιορίζονται σε μια εξωραϊσμένη ποσοτική παρουσίαση αποτελεσμάτων.

-Η διαμορφωμένη πολιτική νοοτροπία που διαπνέει τις σχέσεις πολιτών-πολιτικών είναι υπεύθυνη για την γενικότερα μειονεκτική εικόνα που σχηματίζεται από τα προαναφερόμενα. Αυτή η διαπίστωση εκφράζεται με την άνιση ανάδειξη των περιφερειακών συγκριτικών πλεονεκτημάτων της ΠΔΜ (προτεραιότητα σε πόρους για ενέργεια-ενίσχυση ανατολικών περιοχών) ως αποτέλεσμα πολιτικών παρεμβάσεων των ισχυρότερων πόλων εξουσίας.

Οι αυτοδιοικητικές και κρατικές υπηρεσίες, ή και η κεντρική κυβέρνηση υποχωρούν συχνά και κατά περίπτωση σε τοπικιστικά κελεύσματα «φίλων» κατά περίπτωση πολιτικών δυνάμεων και καταλήγουν σε ένα πλαίσιο συνδιαλλαγών και κατευνασμού του τοπικού ανταγωνισμού διεκδίκησης κρατικών και ευρωπαϊκών πόρων.

Πολλές φορές κάτω από την πίεση της διαμορφωμένης κακής πολιτικής νοοτροπίας πολιτών-αιρετών οι πόροι ανεξαρτήτως τοπικής χρηστικότητας και ωφέλειας αναπτυξιακής γίνονται διεκδυστίνα ανάμεσα σε τοπικούς και περιφερειακούς πόλους εξουσίας.

Κλασική περίπτωση τέτοιου είδους παρεμβάσεων είναι η διελκυστίνδα διακράτησης ή προσέλκυσης χωρίς κάποια αναπτυξιακή επιχειρηματολογία, Πανεπιστημίων-Σχολών, Νοσοκομειακών μονάδων.

-Εκπαίδευση Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΠ-ΠΔΜ) 2014-2020 μετά την ολοκλήρωση και της 1η αναθεώρησης του προγράμματος το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 6-12-2017.

Η εκπαίδευση περιγράφεται σε ένα μέρος του άξονα προτεραιότητας 8, και στον άξονα προτεραιότητας 11 του (ΕΠ-ΠΔΜ) στον παρακάτω πίνακα ως εξής:

Πίνακας 51 Εκπαίδευση προτεραιότητες Δυτική Μακεδονία

Κωδ.	Άξονες Προτεραιότητας/Θεματικοί Στόχοι/ Επενδυτικές Προτεραιότητες Ειδικό Στόχοι / Ενδεικτικές Δράσεις	Κοινοτική Συνδρομή	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικό Ποσό	% Συν
8	Πρώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού				
08.2.1.01	Κατάρτιση και πιστοποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων και επαγγελματικών προσόντων εργαζομένων, βάσει αναγνωρισμένων προτύπων, με έμφαση στους τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας	336.000	84.000	420.000	
11	Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση				
11.1 (10a)	Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση	47.792.092	11.948.023	59.740.115	17,6
11.1.1	Δημιουργία σύγχρονων υποδομών Γ'θμιας Εκπαίδευσης και βελτίωση-υποδομών Α'θμιας και Β'θμιας εκπαίδευσης	47.792.092	11.948.023	59.740.115	
11.1.1.01	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών τριτοβάθμιας	34.400.000	8.600.000	43.000.000	
11.1.1.02	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών σχολικής	10.192.092	2.548.023	12.740.115	
11.1.1.03	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών προσχολικής	3.200.000	800.000	4.000.000	
11.1.1	Δημιουργία σύγχρονων υποδομών Γ'θμιας Εκπαίδευσης και βελτίωση-υποδομών Α'θμιας και Β'θμιας εκπαίδευσης	47.792.092	11.948.023	59.740.115	
11.1.1.01	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών τριτοβάθμιας	34.400.000	8.600.000	43.000.000	
11.1.1.02	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών σχολικής	10.192.092	2.548.023	12.740.115	
11.1.1.03	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών προσχολικής	3.200.000	800.000	4.000.000	

Διαπιστώνεται λοιπόν τα ότι όσο αφορά τον άξονα προτεραιότητα 8 τα ποσά για τον κωδικό 08.2.1.01 είναι ελάχιστα για την δράση που περιγράφει για την κατάρτιση των εργαζόμενων, ιδιαίτερα με την μεγάλη ανεργία που υπάρχει στην Δυτική Μακεδονία. .

Για τον άξονα 11 παρατηρείται ότι τα ποσά κατανέμονται ανισομερώς με το μεγαλύτερο ποσό να κατευθύνεται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση με σκοπό την δημιουργία Πανεπιστημιούπολης στην περιοχή ΖΕΠ Κοζάνης αυτό όμως θα επιτείνει τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες παρά θα τις επιλύσει, γιατί έχουμε ανάπτυξη σε μία Περιφερειακή Ενότητα αυτή της Κοζάνης έναντι των υπολοίπων Περιφερειακών

Ενοτήτων της Δυτικής Μακεδονίας που αναφέραμε ότι αντιμετωπίζουν έντονη ανεργία .

-Επίσης δεν υπολογίζεται όπως θα έπρεπε, ο τομέας της δια βίου μάθησης όπου σύμφωνα με το Ν. 3879/2010»(ΦΕΚ 163Α/2010) περί "Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις" η Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση, από κοινού με τις Περιφέρειες, αποτελούν το αποκεντρωμένο υποσύστημα του Συστήματος Διοίκησης του Εθνικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης.

Η Δια Βίου Μάθηση όμως αποτελεί πολιτική προτεραιότητα τόσο στην Ευρώπη όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η σύνδεσή της με την απασχόληση, την οικονομική ευημερία και την πλήρη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνία, την καθιστά σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής, κυρίως κατά την περίοδο της σημερινής οικονομικής κρίσης.

Συμπεράνουμε ότι ο περιφερειακός προγραμματισμός της Δυτικής Μακεδονίας απαντά εν μέρει σε δράσεις που αφορούν την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού επιπέδου της περιφέρειας κυρίως στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, μη λαμβάνοντας όμως υπόψη τον τομέα της δια βίου μάθησης.

Από τα παραπάνω θεωρούμε τον Περιφερειακό Προγραμματισμό της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, όσο αφορά το θεματικό στόχο της εκπαίδευσης μη επαρκή.

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η σύνδεση της χώρας με τις διαδικασίες του Περιφερειακού Προγραμματισμού της Ε.Ε. έχει παρά τις όποιες θετικές και αρνητικές συνέπειες:

Διαμόρφωση της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της χώρας από μηχανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης πχ οι οδηγίες για τον λιγνίτη και κατεπέκταση και στους Ατμοηλεκτρικούς Σταθμούς .

«Η ανάλωση των προγραμματικών αρχών σε θέματα πολύπλοκων διαδικασιών και ασφυκτικών ελέγχων σε μια διαδικασία (Περιφερειακός Προγραμματισμός) που ουσιαστικά χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από Εθνικούς πόρους.». (Περιφερειακός Προγραμματισμός Αθ Παπαδασκαλόπουλος, Μαν Χρισοφάκης).

Οδηγούμαστε δηλαδή σε λάθος εντυπώσεις όπως «χρηματοδοτεί η Ε.Ε.», «το ΕΣΠΑ είναι η τελευταία μας ευκαιρία κλπ» . «Το κλίμα αυτό, αποτρέπει γενικά την κοινωνία σε κεντρικό η Περιφερειακό Επίπεδο να διαμορφώσει άποψη για την αναπτυξιακή Στρατηγική της Χώρας και για τον Αναπτυξιακό Προγραμματισμό» (Περιφερειακός Προγραμματισμός Αθ Παπαδασκαλόπουλος, Μαν Χρισοφάκης).

5. Αναπτυξιακό όραμα για τη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας.

Χάρτης 10 Ζώνη Καστοριάς – Φλώρινας.

Το αναπτυξιακό όραμα προηγείται της κατάρτισης και της εφαρμογής των επιχειρησιακών προγραμμάτων και είναι το πρώτο βήμα για την έκφραση και την προσέγγιση των επιθυμητών αλλαγών και της επιθυμητής πορείας προς την ολοκληρωμένη ανάπτυξη: οικονομική, κοινωνική και οικολογική. Αποτελεί μια ολοκληρωμένη ορθολογική, διαισθητική και προοπτική αναπαράσταση του επιθυμητού μέλλοντος της χώρας ή της περιφέρειας. Εμπλέκει φορείς και κατοίκους και προτείνει ένα πλαίσιο ισόρροπης και συνεκτικής παρέμβασης για την υλοποίηση μιας συναινετικά διαμορφωμένης αναπτυξιακής πορείας (Caron & Martel 2005). Αυτή η πορεία οδηγεί στην ολοκληρωμένη οικονομική, κοινωνική και οικολογική ανάπτυξη, ή άλλως στην αειφόρο ανάπτυξη. Ο κύριος στόχος της αειφόρου ανάπτυξης είναι να καθορίσει τα βιώσιμα σχήματα που συνδυάζουν τις τρεις πτυχές της ανθρώπινης δραστηριότητας:

- την οικονομική
- την κοινωνική
- την οικολογική.

Σ' αυτές τις πτυχές προστίθεται και το ζήτημα της υλοποίησης των πολιτικών και των σχετικών με την αειφόρο ανάπτυξη δράσεων, που αφορά τη διακυβέρνηση, και η οποία αναφέρεται στη συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων στη διαδικασία της λήψης των αποφάσεων (Πολίτες, Επιχειρήσεις, Κοινωνικοοικονομικοί φορείς, Αυτοδιοίκηση και Αιρετοί κ.ά.). Έτσι η διακυβέρνηση διαμορφώνει μια συγκροτημένη μορφή συμμετοχικής δημοκρατίας, που σχηματοποιεί την ανάπτυξη ως εξής (Conseil Général des Bouches-duRhône 2012).

Το αναπτυξιακό όραμα της ζώνης Καστοριάς Φλώρινας είναι:

Ενδογενής ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον, οικονομικοκοινωνική ισότητα, και αξιοποίηση των βιομηχανικών κλάδων και της ενέργειας.

6. Διαμόρφωση Αναπτυξιακής Στρατηγικής

6.1 Αναπτυξιακό Πρότυπο

Από το τέλος της δεκαετίας του '70 η οικονομική κρίση έπληξε τις περιοχές βιομηχανικής Η επιλογή του προτύπου της περιφερειακής ανάπτυξης αποτελεί την ουσιώδη προϋπόθεση για τη συστηματική χάραξη της στρατηγικής περιφερειακής ανάπτυξης. Η επιλογή αυτή εξαρτάται από δύο παράγοντες (Konsolas e.a. 1990). Ο πρώτος έχει σχέση με τα γεωφυσικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της χώρας. Ο δεύτερος παράγων αφορά το εξωτερικό περιβάλλον, όπως την οικονομική συγκυρία, τους διεθνείς πολιτικοοικονομικούς προσανατολισμούς της χώρας, τη διάρθρωση και το γεωγραφικό προσανατολισμό των εξαγωγών της κ.λ.π. Στη διεθνή πρακτική δύο πρότυπα περιφερειακής οργάνωσης της ανάπτυξης συναντώνται με διάφορες προσαρμογές. Το πρώτο εξωγενής ανάπτυξη προσπαθεί να αξιοποιήσει τις οικονομίες συγκέντρωσης και κλίμακας, να προωθήσει την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων σε επιλεγμένα σημεία και να διευκολύνει μια διαδικασία διάχυσης της ανάπτυξης στην περιφέρεια που περιβάλλει τους πόλους, η εξωγενής ανάπτυξη ή πολιτική ανάπτυξη ή εκ των άνω ανάπτυξη βασίστηκε στις θεωρίες των σταδίων, των πόλων μεγέθυνσης και της διάστασης κέντρου –περιφέρειας. Η αδυναμία των πολιτικών που βασίστηκαν στο μοντέλο της εξωγενούς ανάπτυξης ιδίως στην αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων οδήγησε σε ένα άλλο πρότυπο.

Το δεύτερο πρότυπο αποσκοπεί στην ανάπτυξη όλων των χωρικών πλεονεκτημάτων, τη διατήρηση του οικιστικού ιστού και τη συμμετοχή των ντόπιων φορέων και του πληθυσμού στον προγραμματισμό της ανάπτυξης, που βασίζεται στους πόρους ενός τόπου και στις δυνατές συνέργιες που αναπτύσσονται χάρις στα δίκτυα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ). Έτσι διαμορφώθηκε το μοντέλο της Ενδογενούς Ανάπτυξης ή ανάπτυξη εκ των κάτω ή από τη βάση ανάπτυξη, ή ολοκληρωμένη ανάπτυξη ή τοπική ανάπτυξη.

Το αναπτυξιακό πρότυπο που θέλουμε να καταδείξουμε σύμφωνα και με το αναπτυξιακό όραμα είναι της Ενδογενούς ή ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

6.2 Ενεργοποίηση των παραμέτρων της Ενδογενούς Ανάπτυξης – Αξιοποίηση του Κοινωνικού Κεφαλαίου

Εντάσσοντας τις σχέσεις και τις δικτυώσεις στον ορισμό του Κοινωνικού κεφαλαίου, οι Putnam κ.ά. (1994) αναφέρουν ότι το Κοινωνικό Κεφάλαιο “αναφέρεται σε χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης, όπως η εμπιστοσύνη, κανόνες και δίκτυα, που μπορούν να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα της κοινωνίας διευκολύνοντας τις δράσεις συντονισμού”. Η έμφαση περνάει από τον ρόλο του Κοινωνικού Κεφαλαίου ως παράγοντα ατομικής προώθησης, στον ρόλο του Κοινωνικού Κεφαλαίου μέσω των κοινωνικών σχέσεων και ροών ως παράγοντα Τοπικής Ανάπτυξης (Gagnon *et al.*, 2008). Έτσι ιδιαίτερη σημασία αποκτά το Συνδετικό (Bridging) Κοινωνικό Κεφάλαιο (Putnam, 2001· Woodhouse, 2006), το οποίο δημιουργείται από αλληλεπιδράσεις μεταξύ μελών ετερογενών ομάδων, η δικτύωση των οποίων επιτρέπει την αύξηση της διάχυσης της πληροφορίας και την κινητοποίηση οικονομικών και ανθρώπινων πόρων.

Η αντιμετώπιση του ελλείμματος πληροφόρησης σχετικά με τις τιμές, τις ευκαιρίες απασχόλησης, επένδυσης, κ.ά. που επιτυγχάνεται μέσω της αλληλεπίδρασης, αποδίδει μία πρόσθετη οικονομική διάσταση της έννοιας του κοινωνικού κεφαλαίου. Επιπλέον, το κοινωνικό κεφάλαιο ενισχύει τη γνώση για τις τεχνικές και τη λειτουργία της παραγωγής υπηρεσιών, αποτελώντας εν τέλει πηγή των εξωτερικοτήτων μάθησης, της ενίσχυσης του ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς και της βελτίωσης της επιχειρηματικής αποτελεσματικότητας (Coleman, 1988· Westlund & Bolton, 2003).

Τελικά, το Κοινωνικό Κεφάλαιο αντιπροσωπεύει τα δίκτυα, τα πρότυπα, τις αξίες και τις συμφωνίες που διευκολύνουν την συνεργασία στο εσωτερικό ομάδων και μεταξύ αυτών και καθίσταται διαμεσολαβητής και παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης. (Παπαδασκαλόπουλος, Νικολόπουλος).

Έτσι λοιπόν για τη σχεδίαση της Αναπτυξιακής Στρατηγικής προτείνουμε:

A) Τη Διαβούλευση ως εργαλείο του Στρατηγικού σχεδιασμού η οποία μπορεί να αναπτυχτεί και να αναβαθμιστεί περεταίρω. Σε επίπεδο φυσικών προσώπων δεν θα πρέπει να αναζητείται συνολικά η κατάθεση προτάσεων παρά μόνο η αναφορά προβλημάτων που άπτονται του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Αυτό θα μπορούσε να ενταχθεί ως διαδικασία στο περιεχόμενο των δημοτικών επιχειρησιακών προγραμμάτων. Αντίθετα θα πρέπει να επιδιώκονται με προσκλήσεις οι προτάσεις πολιτών με αποδεδειγμένο και θετικά αξιολογούμενο έργο, με υψηλό εκπαιδευτικό, ερευνητικό ή τεχνοκρατικό υπόβαθρο. Με σχετική θεσμοθέτηση θα πρέπει οι ιδιωτικοί φορείς ή σωματεία να συμμετέχουν υποχρεωτικά στην διαβούλευση με την παράθεση των θέσεών τους.

B) Τις θεωρίες της Ενδογενούς Ανάπτυξης που δικαιολογούν την κρατική παρέμβαση στην οικονομία, η οποία στοχεύει στη:

- μείωση του κοινωνικού κόστους από την υποαπασχόληση ή την μη αποτελεσματική απασχόληση των ανθρώπινων και φυσικών πόρων
- μείωση περιφερειακών ανισοτήτων, ενίσχυση της ισόρροπης ανάπτυξης και αναδιανομή του πλούτου
- εξορθολογισμός και αξιοποίηση μέσων όπως η ισόρροπη κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων, προγράμματα στοχευμένης κλαδικής ανάπτυξης, ειδικές πολιτικές τοπικής ανάπτυξης

- δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την τοπική ανάπτυξη με την αξιοποίηση του τοπικού αναπτυξιακού δυναμικού, μέσω της ενίσχυσης των τοπικών πρωτοβουλιών και της αξιοποίησης του μοντέλου της ενδογενούς ανάπτυξης
- δημιουργία πόλων ανάπτυξης με στόχο την ανάπτυξη των σημαντικών αστικών κέντρων και την ενίσχυση του μοντέλου της εξωγενούς ανάπτυξης
- δημιουργία στρατηγικών υποδομών που ενισχύουν τόσο την ενδογενή όσο και την εξωγενή ανάπτυξη.

Έτσι λοιπόν η Ενσωμάτωση Επιχειρησιακών Δήμων και Δημιουργίας και ενσωμάτωσης ενός επιχειρησιακού σχεδίου Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας πρέπει θεσμικά να προωθηθεί. Τα επιχειρησιακά αυτά θα είναι υπεύθυνα να στοιχειοθετήσουν και να οργανώσουν ποιοτικά την Διαβούλευση και να αναδείξουν χωριστά τις εσωτερικές επιχειρησιακές τους δράσεις που αφορούν τις καθαρά διαχειριστικές και λειτουργικές τους ενέργειες (μικρής στρατηγικής αξίας) και τις εξωτερικές επιχειρησιακές τους δράσεις που συνεκτικά με τις στρατηγικές δράσεις (υψηλής στρατηγικής αξίας) θα αφορούν το αναπτυξιακό όραμα.

-Η Υποχρεωτικότητα και η υψηλή τυποποίηση διαδικασιών θα χρειαστεί να θεσμοθετηθεί άμεσα , για να προσπεραστεί το «τοπικιστικό σύνδρομο» και κυρίως οι πολιτικές παρεμβάσεις που σίγουρα θα υπάρξουν

-Η Διοικητική Ενίσχυση του Δημοσίου είναι πρωταρχικής σημασίας ως προωθούμενο στρατηγικό εργαλείο υποστηρικτικό της ανάπτυξης.

Σε αυτό το προγραμματικό πλαίσιο πρέπει να προωθηθεί:

α)Στους δήμους παρά το δύσκολο και ευμετάβλητο περιβάλλον που βρισκόμαστε σήμερα και με τους οικονομικούς πόρους να μειώνονται, στρατηγικός δείκτης ανάπτυξης γίνεται το ανθρώπινο δυναμικό –προσωπικό – των δήμων για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να γίνεται σωστή χρήση του ανθρωπίνου δυναμικού και σωστή διοίκηση του .

Η Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού είναι η λειτουργία που ασχολείται με τη συστηματική και μακροχρόνια αντιμετώπιση του ανθρώπινου δυναμικού μιας επιχείρησης. Ο βασικός λόγος για τον οποίο η Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού πρέπει να υπάρχει σε πλήρη μορφή σε κάθε οργανωμένη προσπάθεια είναι ότι το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί τον μοναδικό παράγοντα που θα ενεργοποιήσει και αξιοποιήσει όλους τους συντελεστές της παραγωγής (τους υπόλοιπους υλικούς πόρους) ώστε να επιτευχθούν οι προκαθορισμένοι στόχοι μιας οργάνωσης.

Αξιολόγηση απόδοσης είναι η διαδικασία με την οποία υπολογίζεται ή μετριέται το πόσο καλά ή όχι ο κάθε εργαζόμενος εκτελεί το έργο του σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια που έχουν καθορισθεί εκ των προτέρων. Είναι μια διαδικασία διπλής στόχευσης καθώς από τη μια αφορά συγκέντρωση πληροφοριών και δεδομένων τα οποία αξιολογούνται, και από την άλλη ενημέρωση των εργαζομένων-αξιολογούμενων και των στελεχών για τη λήψη κατάλληλων αποφάσεων που θα στοχεύουν στην βελτίωση της απόδοσης. Δεν υπάρχουν γενικά στοιχεία που να συνδέουν την αξιολόγηση της απόδοσης με τα συστήματα ανταμοιβών, αλλά μάλλον με τον προσδιορισμό των αναγκών εκπαίδευσης, την δυνατότητα προαγωγής των εργαζομένων, την ανάπτυξη σταδιοδρομίας και τη βελτίωση της παραγωγικότητας.

Πρέπει βέβαια στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι η τάση που εμφανίζεται με γρήγορους ρυθμούς σήμερα συνδέεται με την αξιολόγηση της απόδοσης για χρήση της στον καθορισμό των συστημάτων αμοιβών των εργαζομένων. Αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο στοιχείο, καθώς, η αξιολόγηση της απόδοσης δεν έχει μόνο θετικά στοιχεία, αλλά, και αρνητικά όπως η μη ξεκάθαρη για το πώς θα αξιολογηθεί η αποδοτικότητα των

υπαλλήλων Τοπικής αυτοδιοίκησης από τον Ν. 4369/2016 (ΦΕΚ Α 33/27-2-2016) Εθνικό Μητρώο Επιτελικών Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης, βαθμολογική διάρθρωση θέσεων, συστήματα αξιολόγησης, προαγωγών και επιλογής προϊσταμένων (διαφάνεια αξιοκρατία και αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης) και άλλες διατάξεις.

α) Η Διοικητική ανασυγκρότηση με σοβαρή αξιολόγηση , ορθή κατανομή του προσωπικού, πρακτικά μετρήσιμη στοχοθεσία, εξάλειψη των αχρείαστων δομών, συγχώνευση ή απορρόφηση από τους ΟΤΑ των ΝΠ και Επιχειρήσεων τους που έχουν χαμηλή παραγωγική απόδοση.

β) Η Ορθή Νομοθέτηση με ένα ενιαίο τυποποιημένο κωδικολόγιο διοικητικών ενεργειών, με ένα σταθερό εκπαιδευτικό, φορολογικό, ασφαλιστικό σύστημα και ένα ρεαλιστικό αντιγραφειοκρατικό σχεδιασμό διοίκησης.

γ) Η ανάπτυξη Υποδομών Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας, η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων των υπηρεσιών και κυρίως ένα κοινό πληροφοριακό σύστημα αναπτυξιακής πολιτικής, παρακολούθησης δράσεων , υποβολής προτάσεων και διαδραστικών ενεργειών ένταξης ιδιωτών μελετητικά γραφεία κλπ και δημοσίων υπηρεσιών σε προγράμματα.

δ) ο τομέας της δια βίου μάθησης όπου σύμφωνα με το Ν. 3879/2010»(ΦΕΚ 163Α/2010) περί "Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις" η Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση, από κοινού με τις Περιφέρειες, αποτελούν το αποκεντρωμένο υποσύστημα του Συστήματος Διοίκησης του Εθνικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης θα μπορούσαν να οργανωθούν κατάρτισης για επαγγέλματα που αφορούν την γυναιοποιία, τον αγροτικό τομέα τις σύγχρονες τεχνολογίες κλπ .

ε) Προγράμματα κατάρτισης για ανέργους που ο δείκτης ανεργίας στη ζώνη είναι πολύ μεγάλος´ πως έχουμε δει..

Τα υπάρχοντα βασικά μέσα της Περιφερειακής Πολιτικής μπορούν μέσω της αξιοποίησης του Κοινωνικού Κεφαλαίου να μετασχηματιστούν σε μέσα της Ενδογενούς Ανάπτυξης, όπως η θεωρία και η διεθνής πρακτική συνηγορούν. Η ταξινόμηση των μέσων αυτών βάσει, πρώτον, της συμμετοχής και δεύτερον, της ανάληψης πρωτοβουλίας για την οργάνωση και λειτουργία τους .

6.3 Χωρικές προτεραιότητες

Οι θεωρίες της Ενδογενούς Ανάπτυξης αναφέρονται στα μοντέλα της τοπικής ανάπτυξης, της κοινοτικής οικονομικής ανάπτυξης και του καινοτόμου περιβάλλοντος (*milieu innovateur*).

Σύμφωνα με τον ορισμό της Επιτροπής για τον Εδαφικό Σχεδιασμό και την Περιφερειακή Ελκυστικότητα - *Délégation interministérielle à l'aménagement du territoire et à l'attractivité régionale (DATAR)* (Gouttebel, 2003), Τοπική Ανάπτυξη είναι η ενεργοποίηση, στο πλαίσιο μιας κοινοτικής συνεργασίας, ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού σχεδίου που κινητοποιεί αναπτυξιακούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς και ανθρώπινους πόρους. Οι Vachon και Coallier (1993), υποστηρίζουν ότι η Τοπική Ανάπτυξη είναι μια στρατηγική που σκοπεύει, μέσω μηχανισμών συνεργασίας, να δημιουργήσει ένα περιβάλλον ευνοϊκό σε τοπικές πρωτοβουλίες για την αύξηση της ικανότητας χωρικών ενοτήτων σε δυσκολία να προσαρμοστούν σε νέους κανόνες του παιχνιδιού της μεγέθυνσης σε μακροοικονομικό επίπεδο ή να βρουν άλλες μορφές ανάπτυξης, που μέσα από άτυπους τρόπους οργάνωσης και παραγωγής, θα ενσωματώσουν μέριμνες κοινωνικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής τάξης μεταξύ των καθαρά οικονομικών δράσεων.

Η Τοπική Ανάπτυξη βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

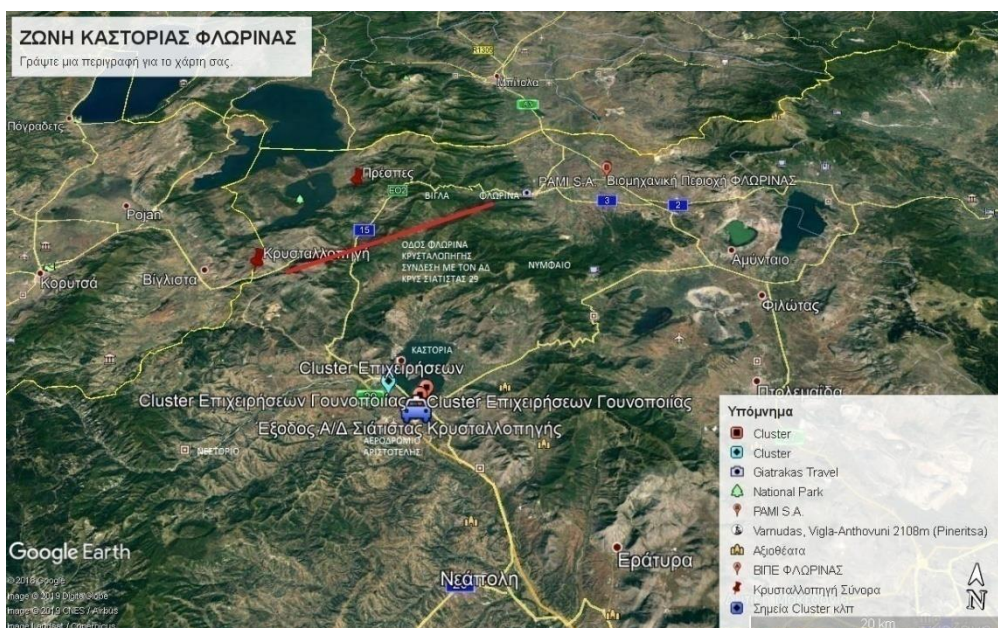
- Η ανάπτυξη είναι μια παγκόσμια διαδικασία
- Οι μικρο-πρωτοβουλίες συμμετέχουν στην παγκόσμια ανάπτυξη
- Οι ανθρώπινοι πόροι είναι η κινητήριος δύναμη της ανάπτυξης

Η κοινοτική οικονομική ανάπτυξη (*Community Economic Development*) είναι μια ιδιαίτερη μορφή της Τοπικής Ανάπτυξης που βασίζεται στις ίδιες θεωρητικές βάσεις, την ενεργοποίηση του πληθυσμού στην αναπτυξιακή διαδικασία και στην τοπική επιχειρηματικότητα (Newman *et al.*, 1986). Στοχεύει στην κινητοποίηση των πολιτών, στην αλληλεγγύη, στην δημιουργικότητα και στην αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων. Ως όρος χρησιμοποιείται περισσότερο στις ΗΠΑ.

Η εφαρμογή της Ενδογενούς Ανάπτυξης γίνεται σε Τοπικό Επίπεδο, ιδιαίτερη μορφή της είναι η Τοπική Ανάπτυξη αυτό μπορεί να γίνει με την ισόρροπη ανάπτυξη του χώρου .

Προκειμένου λοιπόν να επιτευχθεί ο στρατηγικός στόχος της ισόρροπης ανάπτυξης του χώρου θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις ορεινές περιοχές της ζώνης, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σημαντικά αναπτυξιακά προβλήματα .

Προτείνεται η δημιουργία μίας οδού κύριας κυκλοφορίας που θα ενώνει τη Φλώρινα με την Κρυσταλλοπηγή έτσι θα ενώνεται και με τον κάθετο άξονα της Εγνατίας Κρυσταλλοπηγή Σιάτιστα) θα υπάρχει πιο γρήγορη πρόσβαση προς τις Πρέσπες και τη FYROM από την πλευρά της Εγνατίας οδού, από την πλευρά της Φλώρινας και των Πρεσπών θα υπάρχει πιο γρήγορη πρόσβαση στον κάθετο άξονα της Εγνατίας, και στην ίδια την Εγνατία. Έτσι θα μπορούν εμπορεύματα, ταξιδιώτες να έχουν πιο γρήγορη πρόσβαση σε άλλα αστικά κέντρα.

Εικόνα 7 Ζώνη Καστοριάς-Φλώρινας Κύρια οδός Κρυσταλλοπηγής Φλώρινας
Πηγή Google Earth Με κόκκινο χρώμα είναι η κύρια οδός που προτείνουμε.

Θα υπάρξει δηλαδή άρση της απομόνωσης για μια μεγάλη περιοχή που αφορά τον Δήμο Πρεσπών Δήμο Φλώρινας και την κοινότητα Κορέστειν του Δήμου Καστοριάς.

Έτσι θα θέσουμε τις βάσεις της άρσης του απομονωτισμού και για τους δύο ορεινούς Δήμους που υπάγονται στη ζώνη σύμφωνα και με τη νομοθεσία των Δήμων Νεστορίου και Πρεσπών οι οποίοι με προγραμματική σύμβαση η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Νεστορίου εξυπηρετεί τον Δήμο Πρεσπών στο αντικείμενο των υπηρεσιών του .

Η οδός αυτή θα μικρύνει τον χρόνο απόστασης για τις πόλεις Καστοριά, Φλώρινα και έτσι θα έχουμε ένα πλέγμα νέων σχέσεων που αφορούν την δημιουργικότητα όπως περιγράψαμε στο αντίστοιχο υποκεφάλαιο και για τη δημιουργικότητα των δύο πόλεων των τουρισμό, εμπόριο κλπ.

Ως πόλος ανταγωνιστικότητας προτείνεται να οριστεί η περιοχή της Καστοριάς. Ο Πόλος Ανταγωνιστικότητας συγκεντρώνει σε ένα συγκεκριμένο χώρο και συνήθως σε μια θεματική, μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, εργαστήρια, κέντρα έρευνας και κέντρα κατάρτισης (Tholoniati & Bouabdallah, 2006) όπως ακριβώς συμβαίνει και στην Καστοριά με την επεξεργασία των γουνοδερμάτων. Οι εθνικές και τοπικές αρχές στηρίζουν την όλη προσπάθεια, η οποία στοχεύει στην υποστήριξη της καινοτομίας και των επιχειρήσεων της γουνοποιίας, μέσω νέων προϊόντων και νέων διαδικασιών παραγωγής που προκύπτουν από την ερευνητική δραστηριότητα. Τα ισχυρά στοιχεία των Πόλων Ανταγωνιστικότητας είναι:

Η τοπική κοινωνικοοικονομική κουλτούρα που έχει σχέση με το τοπικό παραγωγικό σύστημα γουνοποιίας της Καστοριάς .

Η δημιουργία και αποδοχή αλλαγών

Η αποδοχή νέων τύπων κουλτούρας και φορέων ικανών να τις στηρίξουν (Δημιουργοί, διανοούμενοι, σχεδιαστές, ερευνητές)

Η προσαρμογή επιχειρήσεων γουνοποιίας σε νέες τεχνολογίες και στον διεθνή ανταγωνισμό

Η δημιουργία αποτελεσματικών μηχανισμών για διάχυση και ανταλλαγή κοινωνικών και επιχειρηματικών υπηρεσιών

Τα κύρια χαρακτηριστικά της πολιτικής των Πόλων Ανταγωνιστικότητας είναι:

- Επένδυση στο Τοπικό Κοινωνικό Κεφάλαιο
- Ενίσχυση Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
- Υιοθέτηση μοντέλου ενδογενούς ανάπτυξης
- Υιοθέτηση μοντέλου συμμετοχικής διακυβέρνησης

Η ανάδειξη των Πόλων ανταγωνιστικότητας στοχεύει στην διαμόρφωση μιας νέας βιομηχανικής πολιτικής με συγκεκριμένη χωρική διάσταση, που συνδέει ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς σε κοινά πρότζεκτ καινοτόμου χαρακτήρα και εξωστρεφους-διεθνούς προοπτικής (Darmon, 2004).

Προτείνεται να ορισθούν ως Δημιουργικές πόλεις η Καστοριά και η Φλώρινα. Η Δημιουργική Πόλη στηρίζεται σε μια κοινωνιολογική προσέγγιση, που στοχεύει να καθορίσει τα στοιχεία, που επιτρέπουν σε ένα Αστικό Κέντρο να προσελκύσει ομάδες ανθρώπων που μπορούν να αποτελέσουν ένα καθοριστικό παράγοντα της αστικής δυναμικής. Η ως άνω προσέγγιση βασίζεται στην άποψη της θεωρίας της Ενδογενούς Ανάπτυξης ότι οι τεχνολογικές αλλαγές είναι ουσιαστικά μια διαδικασία πολιτισμικής μεταβολής (Perret, 2011).

Βασικές έννοιες της προσέγγισης αυτής είναι:

Η Δημιουργική Οικονομία, την αναλύσαμε για την περιοχή ενδιαφέροντός, στο κεφάλαιο για τους πολιτιστικούς φορείς και για τους κλάδους Πολιτισμού και Δημιουργικότητας, περιλαμβάνει κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που σχετίζονται με την πολιτιστική δημιουργία

Η Δημιουργική Τάξη, η οποία απαρτίζεται από επιστήμονες, ερευνητές, καλλιτέχνες, συγγραφείς, κ.λπ.

Η Δημιουργική Πόλη, όπου συγκεντρώνονται κλάδοι της Δημιουργικής Οικονομίας και δραστηριοποιείται η Δημιουργική Τάξη, πιστεύουμε ότι οι Δήμοι Καστοριάς Φλώρινας τηρούν της παραπάνω προϋποθέσεις.

Σύμφωνα με τη θεωρία του Florida (2002, 2004 & 2005), η πυκνότητα και η ποικιλία ταλέντων ή ανθρώπινου κεφαλαίου συμβάλλουν στην αύξηση του όγκου και της ταχύτητας κυκλοφορίας των γνώσεων, στην καινοτομία, στην ποιοτική απασχόληση και στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Έτσι, το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι πηγή της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης.

Σύμφωνα με το Νόμο 4555/2018 – ΦΕΚ Τεύχος Α' 133/19.07.2018 – Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»:

Οι Δήμοι Καστοριάς και Φλώρινας υπάγονται στην κατηγορία των Μεγάλων Ηπειρωτικών Δήμων & Πρωτευουσών Νομών. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλοι οι ηπειρωτικοί δήμοι, καθώς και οι δήμοι της Περιφέρειας Κρήτης και της Περιφερειακής Ενότητας Ευβοίας, με πληθυσμό άνω των 25.000 κατοίκων, με βάση τα στοιχεία πραγματικού πληθυσμού της τελευταίας απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, καθώς και οι δήμοι που αποτελούν πρωτεύουσες νομών.

Οι Δήμοι Άργους Ορεστικού και Αμυνταίου υπάγονται στην Κατηγορία των Μεσαίων Ηπειρωτικών Δήμων. Στην κατηγορία αυτοί υπάγονται όλοι οι ηπειρωτικοί δήμοι, καθώς και οι δήμοι της Περιφέρειας Κρήτης και της Περιφερειακής Ενότητας Ευβοίας, με πληθυσμό άνω των 10.000 και έως 25.000 κατοίκων, με βάση τα στοιχεία πραγματικού πληθυσμού της τελευταίας απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

Οι Δήμοι Νεστορίου και Πρεσπών υπάγονται στην Κατηγορία των Μικρών Ηπειρωτικών και Μικρών Ορεινών Δήμων. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλοι οι ηπειρωτικοί δήμοι, καθώς και οι δήμοι της Περιφέρειας Κρήτης με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων, με βάση τα στοιχεία πραγματικού πληθυσμού της τελευταίας απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

6.4 Κλαδικές προτεραιότητες

Οι ορεινές και οι παραλίμνιες περιοχές της ζώνης Καστοριάς - Φλώρινας παρουσιάζουν ενδιαφέρον γιατί είναι περιοχές όπως περιγράψαμε με περιβαλλοντικά πολιτιστικά πλεονεκτήματα όπως ήδη έχουμε περιγράψει στα αντίστοιχα κεφάλαια της εργασίας μας.

Επίσης συνδυάζοντας τα και με τα τοπικά αγροτικά προϊόντα θέτουμε τις βάσεις για τη βιώσιμη τουριστική της ανάπτυξη με την μορφή του εναλλακτικού τουρισμού, σε όλες του τις εκφάνσεις όπως περιγράψαμε στο αντίστοιχο υποκεφάλαιο, για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος θα πρέπει να υπάρξει και μία στρατηγική branding. Η στρατηγική αυτή θα έχει και ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Επίσης η στρατηγική μας για την ενδογενή ανάπτυξη θα μπορούσε να στραφεί σε επιλεκτικές καλλιέργειες, λόγω κλίματος βιοποικιλότητας και μορφολογίας εδάφους και όχι σε μαζικές καλλιέργειες όπως γίνεται μέχρι σήμερα. Τέτοιες είναι η ρίγανη, η λεβάντα, ο σιδερίτης, η σπιρουλίνα, το σπαθόχορτο.

Παράδειγμα τέτοιας χώρας είναι το Ισραήλ, το οποίο έχει κατευθυνθεί σε επιλεκτικές καλλιέργειες υψηλής ζήτησης, προσαρμοσμένες στο μικροκλίμα και τις συνθήκες της χώρας με ταυτόχρονη χρήση υψηλής τεχνολογίας, στην διαχείριση νερού, σπόρων κλπ. Η χώρα μας και η ζώνη Καστοριάς - Φλώρινας έχει τις δυνατότητες από πλευράς μορφολογίας και κλίματος και θα μπορούσε να παράγουμε Βιολογικά Προϊόντα υψηλής αξίας με στόχο η Ελλάδα να γίνει παγκόσμιο επίκεντρο αυτών των ποιοτικών προϊόντων .

Επίσης θα πρέπει να γίνει χρήση καινοτόμων ιδεών και πρακτικών στην μεταποίηση των βιολογικών προϊόντων ως παραδειγμα η παραγωγή πρωτεΐνης από κατσίκι για χρήση από αθλητές.

Η ποικιλομορφία της χλωρίδας μας μπορεί να βελτιώσει δραστικά την ποιότητα των διατροφικών προϊόντων και κατά συνέπεια να οδηγηθούμε και στην ανάδειξη της ελληνικής γαστρονομίας. Η ανάπτυξη λοιπόν των παραπάνω θα μπορούσαν να λανσάρουν και την ελληνική γαστρονομία στο εξωτερικό όπως κάνει η Ιταλία.

Ο προσανατολισμός αυτός δε θα πρέπει να συνδυάζεται μόνο με την επιχορήγηση της επένδυσης αλλά και με την ανάπτυξη του μορφωτικού κεφαλαίου στην τομέα αυτό και αυτό θα πρέπει να γίνει σε πρακτικό και όχι σε θεωρητικό επίπεδο που θα αναφερθούμε παρακάτω.

Θα μπορούσαμε έτσι να οδηγηθούμε στην αύξηση των εξαγωγών, και την αύξηση του γαστρονομικού τουρισμού στη χώρα μας .

Για τον τουρισμό όπως προκύπτει από την ανάλυση, ότι ενώ η περιοχή μας είναι κυρίως ορεινή δεν εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες της να αναπτύξει και τον εναλλακτικό τουρισμό, παρά του πλεονεκτήματος του γεωγραφικού χώρου και του πολιτιστικού υπόβαθρου. Για να γίνουν όμως τα παραπάνω πρέπει πρώτα από όλα να υπάρξει μια κουλτούρα επιχειρηματικότητας η οποία δημιουργείται με την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, δυστυχώς πολλές προσπάθειες για τη δημιουργία συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών η και των επιχειρήσεων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατέληξαν σε αποτυχία .

Αιτία αυτών των αποτυχιών ήταν η αδυναμία συνεννόησης , γνώσης ευελιξίας και κουλτούρας των εμπλεκόμενων, της πολυνομίας που μαστίζει και την Τοπική Αυτοδιοίκηση κλπ.

Πρέπει να υπάρχει όραμα και επιμέρους στόχοι καθώς και παρακίνηση, για τους

εμπλεκομένους ώστε να δημιουργηθούν συστάδες επιχειρήσεων.

Ένα από τα αίτια είναι ότι το πανεπιστήμιο ως θεσμός, το οποίο είναι το εργοστάσιο παραγωγής εξειδικευμένων στελεχών υψηλής αξίας, δεν συμμετέχει ενεργά στην ανάπτυξη της χώρας η ελάχιστα και ο επιχειρηματικός κόσμος 'όμως υπολείπεται θεωρητικής εκπαίδευσης αλλά και εξειδίκευσης. Οι δύο κόσμοι αυτοί θα πρέπει να έρθουν πιο κοντά. Το μεν πανεπιστήμιο να έρθει πιο κοντά στα πρακτικά προβλήματα και ο επιχειρηματικός κόσμος να επωφεληθεί από την γνώση του πανεπιστημίου.

Θα μπορούσαν επί παραδείγματι ομάδες πανεπιστημιακές με νέους ανθρώπους και με την συνεργασία καθηγητών να συναντώνται και να εργάζονται με ανθρώπους του επιχειρηματικού κόσμου σε κάποια project ώστε ο καθένας να μεταφέρει τις γνώσεις αλλά και την εμπειρία των επιτυχιών και αποτυχιών στον άλλο. Ταυτόχρονα η διαδικασία αυτή θα δημιουργεί νέα στελέχη ήδη έτοιμα να αντιμετωπίσουν τι προκλήσεις με δημιουργικότητα και επίγνωση.

Σε κάθε περίπτωση, η προσπάθεια στους συγκεκριμένους τομείς, χρειάζεται να συνεχιστεί σε πιο συστηματική βάση αξιοποίησης τόσο του φυσικού όσο και του πολιτιστικού πλούτου, που σε συνδυασμό με την προβολή της περιοχής θα συμβάλει στη διαμόρφωση ενός βιώσιμου προτύπου ανάπτυξης του τουρισμού.

Παράλληλα, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μέσα από την εισαγωγή και αξιοποίηση καινοτόμων εφαρμογών και υπηρεσιών με τη συνδρομή των Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών, αποτελεί δυναμικό αλλά και ισχυρό διαθέσιμο για την ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας. Προς αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερα κρίσιμος είναι ο ρόλος των Ακαδημαϊκών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων για τη διασύνδεση της γνώσης και της καινοτομίας με την παραγωγή και το «επιχειρείν», όπως και των δομών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας για την υποστήριξη της λειτουργίας των επιχειρήσεων αλλά και της εξεύρεσης χρηματοδοτικών πόρων.

Σημαντικότατη παράμετρος που συναρτάται με τις παρεμβάσεις που στοχεύουν άμεσα στο επιχειρηματικό περιβάλλον αποτελεί το ανθρώπινο δυναμικό. Η συγκράτηση των νέων, παλιότερα στη ύπαιθρο αλλά πλέον λόγω των νέων συνθηκών στο σύνολο της Περιφέρειας, επιπρόσθετα με την περαιτέρω προσέλκυση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, αποτελούν προϋποθέσεις για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων παραγωγικών και επιχειρηματικών κλάδων, αλλά και για τη δραστηριοποίηση σε νέους τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας (π.χ. ειδικές μορφές τουρισμού, επιχειρήσεις έντασης γνώσης κλπ.).

Ο Κλάδος της Γούνας παρά την έντονη κρίση των τελευταίων χρόνων διαδραματίζει ακόμα και σήμερα σημαντικό ρόλο όχι μόνο στην ανάπτυξη της περιοχής της Ζώνης Καστοριάς - Φλώρινας αλλά και της χώρας.

Θα πρέπει όμως να βελτιωθούν οι αμοιβές, τα τελευταία χρόνια οι γουνεργάτες δεν αμείβονται ικανοποιητικά και πολλές φορές δουλεύουν ανασφάλιστοι, επίσης είναι μεγάλοι σε ηλικία. Τα παραπάνω μπορούν να αλλάξουν βοηθώντας τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις δικτυωθούν και να σύνδεθούν με την τεχνολογία και την εκπαίδευση.

Δυστυχώς έχει διαπιστωθεί ότι πολλές φορές οι όποιες προσπάθειες δικτυώσεων αποτυγχάνουν εξαιτίας της έλλειψης επιχειρηματικής κουλτούρας και των συντεχνιακών ή προσωπικών συμφερόντων των επιχειρηματιών. Παραμένει όμως ακόμα και τώρα η κυριότερη προωθητική βιομηχανική μονάδα για τη Ζώνη.

Κλάδος ενέργειας, όπως αναφέρθηκε στο υποκεφάλαιο της δευτερογενούς παραγωγής, η ενέργεια παρά τη συζήτηση που γίνεται για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, που στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας είναι κυρίως οι φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, γιατί η χρήση του φυσικού αερίου στην περιοχή της ζώνης Φλώρινας Καστοριάς είναι μύθευμα, παρά την έρευνα που έγινε κατά την εκπόνηση της εργασίας δε διαπιστώθηκε κάποια σοβαρή προσπάθεια σύνδεσης νοικοκυριών με τον αγωγό ΤΑΠ, ο οποίος θα μεταφέρει και μόνο το αέριο, η προσπάθεια παραγωγής ενέργειας από τις φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις δεν έχει φθάσει ακόμα σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Έτσι λοιπόν, οι ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί παραμένουν οι κυριώτεροι παραγωγοί ενέργειας και ο λιγνίτης παραμένει το κύριο καυσίμο αφού αυτό καταναλώνουν στους Ατμοηλεκτρικούς Σταθμούς. Το δημόσιο λιγνιτωρυχείο Αχλάδας Ν. Φλώρινας (Αχλάδα 1 και Αχλάδα 2) απασχολεί 700 εργαζόμενους εκμισθώνεται από την εταιρεία Λιγνιτωρυχεία Αχλάδας Α.Ε ιδιωτικών συμφερόντων, ο λιγνίτης που εξορύσσεται απορροφιάται Λιγνιτική Μελίτης Α.Ε. (τη θυγατρική της ΔΕΗ στην οποία πέρασε εν όψει αποεπένδυσης ο Ατμοηλεκτρικός Σταθμός Μελίτης όπου εργάζονται 260 εργαζόμενοι, με σκοπό να πουληθεί σε ιδιώτες , επίσης ορυχείο Βεύης ένα 60% είναι να παραχωρηθεί σε ιδιώτες και ένα 40% να παραμείνει στη ΔΕΗ Α.Ε. Επίσης οι Ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί τροφοδοτούν την τηλεθέρμανση του Αμυνταίου και της Φλώρινας. Δυστυχώς η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να μειωθεί στο ελάχιστο η καύση του λιγνίτη.

Συμπεραίνεται ότι θα πρέπει να συνεχισθεί η παραγωγή ενέργειας από τον λιγνίτη ώσπου οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας παράγουν αξιόλογη ενέργεια χαμηλού κόστους.

6.5 Στρατηγικές υποδομές

Οι παρακάτω στρατηγικές υποδομές είναι σε εξέλιξη:

- Αγωγός ΤΑΡ-Κήποι Έβρου-Κρυσταλλοπηγή Καστοριάς 1,5 δις ευρώ
- Εγνατία Οδός- Αποπεράτωση Κάθετος Άξονα Σιάτιστα-Καστοριά-Κρυσταλλοπηγή 158εκ.ευρώ
- Τηλεθέρμανση Φλώρινας- Δίκτυο 64εκ.ευρώ
Επίσης προτείνονται :
- Αναφέραμε στις χωρικές προτεραιότητες την κατασκευή Κύριας οδού Κρυσταλλοπηγής –Φλώρινας όπου θα συμβάλλει για την άρση αποκλεισμού και την επικοινωνία των πόλεων Καστοριάς Φλώρινας.
- Αποπεράτωση των ημιτελών έργων, των φραγμάτων Νεστορίου, Διποταμίας στην Καστοριά και φράγματος Τριανταφυλιάς στην Φλώρινα.
- Έργα σε θέματα βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων σε θέματα ύδρευσης κλπ.

6.6 Κοινωνικές Υποδομές, Δομές και Πολιτική

Η αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας και κοινωνικής πολιτικής της ζώνης Καστοριάς Φλώρινας είναι επιτακτική ανάγκη για τη Ζώνη Καστοριά Φλώρινας και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει., Η αναβάθμιση των Δημοτικών Ιατρείων, του Κοινωνικών Ιατρείων και Κοινωνικών Παντοπωλείων θα οδηγήσει σε συστηματική αντιμετώπιση των προβλημάτων ευπαθών και ειδικών κοινωνικών ομάδων. Οι δημοτικές και τοπικές κοινότητες της ζώνης βρίσκονται διάσπαρτες σε όλη την έκταση του Δήμου, με πολύ μεγάλες ανάγκες, γήρανση πληθυσμού, μεγάλες υψομετρικές διαφορές και αποστάσεις. Θα πρέπει να ενισχυθεί η Κοινωνική Συνοχή με πολιτικές για την ισόρροπη κατανομή των αστικών λειτουργιών και υπηρεσιών και υποδομών. Θα πρέπει να ενισχυθεί η Κοινωνική Αλληλεγγύη μεταξύ περιοχών, κοινωνικών ομάδων και γενεών .

Η χρήση Νέων Τεχνολογιών και η σύνδεση όλων των Κοινωνικών δομών του Δήμου σε δίκτυο πληροφόρησης και δημιουργία ψηφιακών δεδομένων των ενδιαφερόμενων πολιτών, είναι απαραίτητη για την αναβάθμιση των υπηρεσιών του Δήμων , το ίδιο ισχύει και για τις τοπικές κοινωνικές επιχειρήσεις.

Όσο αφορά την εκπαίδευση θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία κυρίως στη δια βίου Εκπαίδευση. Η οποία θα πρέπει να είναι θεμελιωμένη σε ρεαλιστικές βάσεις και σύνδεμένη με την απασχόληση, προσανατολισμένη προς τους κλάδους παραγωγής της ζώνης Καστοριάς- Φλώρινας. Επίσης θα πρέπει κατά εκπαιδευτική διαδικασία να γίνεται χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Τα παραπάνω θα την καταστήσουν σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής, κυρίως κατά την περίοδο της σημερινής οικονομικής κρίσης.

Θα πρέπει για όλα τα παραπάνω να υπάρξουν Τοπικές πρωτοβουλίες που να βασίζονται στην συμμετοχή όλων των μερών και στη διαβούλευση ώστε να υπάρξει μια πολιτική που θα έχει ως στόχο την ενδογενή ανάπτυξη της Ζώνης Καστοριάς- Φλώρινας.

6.7 Πολιτισμός, Αθλητισμός, Δημιουργικότητα

Η ανάδειξη του πολιτισμού των περιοχών και η εκμάθηση εικαστικών τεχνών από δια βίου προγράμματα μπορεί να επιτευχθεί από Δήμους και από πολιτιστικούς Συλλόγους, δυστυχώς στην Ελλάδα οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι ασχολούνται μόνο με την παράδοση .

Αναφέρθηκε σε προγενέστερο κεφάλαιο η σημασία του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος στην ανάπτυξη μιας περιοχής και τη σχέση του με την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία. Η ταξινόμηση που αφορά τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας της Α10 ταξινόμησης Nace Rev.2 και χρησιμοποιεί η Ελληνική Στατιστική Αρχή είναι διαφορετική από αυτή που προτείνεται στην Μελέτη για την χαρτογράφηση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στην Ελλάδα τεύχος Α και Β 2016 συλλογικό έργο και αφορά τους Κλάδους πολιτιστικούς και Δημιουργίας της εξής παραμέτρους: α)Λιανικό εμπόριο πολιτιστικών αγαθών, β) Εκδόσεις, γ) Εκδόσεις λογισμικού και προγραμματισμός Η/Υ, δ) Οπτικοακουστικά, ε) Τηλεόραση, ραδιόφωνο και επικοινωνία, στ) Αρχιτεκτονική, ζ) Διαφήμιση, η) Ειδικευμένο σχέδιο, θ)Τέχνες και διασκέδαση και ι)Βιβλιοθήκες και μουσεία. Η ταξινόμηση που αναφέρεται στην χαρτογράφηση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στην Ελλάδα είναι όμως πιο ρεαλιστική και με τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν μπορούν να μας οδηγήσουν σε έναν πιο καλό στρατηγικό σχεδιασμό για τους Κλάδους Πολιτισμού και Δημιουργικότητας. Από τη στιγμή που οι πολιτιστικές δομές υπάρχουν στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας θα πρέπει να γίνει και η κατάλληλη διαχείριση ώστε να αυξηθεί και η Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξία στους ΚΠΔ που είναι στη Δυτική Μακεδονία από τις χαμηλότερες στην Ελλάδα.

Η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας όπως είδαμε στο αντίστοιχο κεφάλαιο συγκεντρώνει το 1,5% των εργαζομένων των Κλάδων Πολιτισμού και Δημιουργίας στην Ελλάδα (1552 εργαζόμενοι), με 760 επιχειρήσεις, οι οποίες παράγουν το 0,6% (13,66 εκ. ευρώ) της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) των κλάδων Πολιτισμού και Δημιουργίας στην Ελλάδα (2014). Το συμπέρασμα είναι ότι μπορούν να βελτιωθούν σημαντικά γιατί υπάρχουν οι πολιτιστικές υποδομές.

Το ίδιο μπορούμε να πούμε και για τον Αθλητισμό , παρά τη γεωγραφική απομόνωση που υφίσταται πληθώρα αθλητών και σωματείων πρωταγωνιστεί σε πρωταθλήματα, θα πρέπει όμως να στραφούμε και στον μαζικό αθλητισμό, με προγράμματα που να τον αναδεικνύουν και με σοβαρή προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση από τους Δήμους.

7. Υπόδειγμα Επιχειρησιακού Προγραμματισμού: Άξονες – Μέτρα – Έργα

Ακολουθεί Υπόδειγμα Επιχειρησιακού Προγραμματισμού: Άξονες – Μέτρα – Έργα.

Οι άξονες που προτείνονται είναι:

- I. Πληροφόρηση, κατάρτιση, δικτύωση, μικρομεσαίων επιχειρήσεων
- II. Κατάρτιση και Πρακτικές Ανάπτυξης στην Γουνοποιία
- III. Αναπτυξιακές Πολιτικές Στον Πολιτισμό, Δημιουργικότητα Και Μέτρα Κατα Του Κοινωνικού Αποκλεισμού
- IV. Αναπτυξιακές Πολιτικές στις Αγροτικές Επιχειρήσεις και στον Τουρισμό
- V. Ποιότητα Ζωής και Πολιτική Προστασία

Πίνακας 52 Υπόδειγμα Επιχειρησιακού Προγραμματισμού: Άξονες – Μέτρα – Έργα

Κωδ. ΑξοναΜέτρου Ομ. Δράσης	Ομάδα Δράσης	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
	ΑΞΟΝΑΣ 1 Πληροφόρηση ,κατάρτιση, δικτύωση, μικρομεσαίων επιχειρήσεων		
Μέτρο 1.1	Πληροφόρηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων		
1.1.1	Οργάνωση γραφείων μετά από παραχώρηση χώρου των Δήμων	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς.	Παραχώρηση Δήμου
1.1.2	Προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού για τα γραφεία	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας	Στελέχωση προσωπικού
1.1.3	Ημερίδες για την οργάνωση και λειτουργία μικρομεσαίων επιχειρήσεις	Δήμοι, Επιμελητήρια ΑΕΙ ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας	Οργάνωση Μικρομεσαίας Επιχείρησης, Λειτουργία Μικρομεσαίας Επιχείρησης
Μέτρο 1.2	Κατάρτιση προσωπικού και επιχειρηματιών, μικρομεσαίων Επιχειρήσεων		
1.2.1	Σεμινάριο Δια βίου μάθηση αρχειοθέτηση, απάντηση σε τηλεφωνα, αλληλογραφία.	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς.	Εκμάθηση οργάνωσης γραφείου σε προσωπικό, επιχειρηματίες Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και ανέργους, Καινοτόμες πρακτικές.
1.2.2	Σεμινάριο Δια βίου μάθησης χειρισμός υπολογιστή, χειρισμός εκτυπωτή, χειρισμός scanner	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς.	Εκμάθηση νέων τεχνολογιών και οργάνωση γραφείου σε προσωπικό και επιχειρηματίες Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και ανέργους. Νέες Τεχνολογίες
1.2.3	Σεμινάριο Δια βίου μάθησης Εκμάθηση σε ηλεκτρονικό υπολογιστή επεξεργασία κειμένου, λογιστικά φύλλα,	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς	Εκμάθηση λειτουργικού software και οργάνωση γραφείου σε προσωπικό και επιχειρηματίες Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και ανέργους, δεξιότητες σε Διοικητικό προσωπικό
1.2.4	Σεμινάριο δια βίου μάθησης εκμάθηση διαδικτύου ιντερνετ, διαδικτυακό μάρκετινγκ, οργάνωση ιστοσελίδων, εφαρμογή προς όφελος της μικρομεσαίας επιχείρησης	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς	Εκμάθηση λειτουργικού software και οργάνωση γραφείου σε προσωπικό και επιχειρηματίες Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και ανέργους.δεξιότητες σε πωλητές
Μέτρο 1.3	Δικτύωση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων		

1.3.1	Σεμινάριο δια βίου μάθησης δικτύωση , cluster	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς	Εκμάθηση καινοτόμων πρακτικών σε προσωπικό και επιχειρηματίες Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και ανέργους. Δικτύωση Μικρομεσαίων επιχειρήσεων
1.3.2	Ημερίδα από πανεπιστημιακούς με θέμα δικτύωση των τοπικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	Δήμοι, Επιμελητήρια ΑΕΙ ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας	Εκμάθηση καινοτόμων πρακτικών σε προσωπικό και επιχειρηματίες Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και ανέργους., Ενημέρωση νέων καινοτόμων πρακτικών.
1.3.3	Εργασίες φορέων φορέων με στόχο την δικτύωση των Τοπικών Επιχειρήσεων	Δήμοι, Επιμελητήρια ΑΕΙ ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας,	Προσπάθεια δημιουργίας δικτύου επιχειρηματίες Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων
2	ΑΞΟΝΑΣ 2 Κατάρτιση και Πρακτικές Ανάπτυξης στην Γουνοποιία		
Μέτρο 2.1	Κατάρτιση στη Γουνοποιία		
2.1.1	Σεμινάριο δια βίου μάθησης εκμάθηση εργαζόμενης/ου στην επεξεργασία δέρματος, Εξειδικεύσεις εργαζόμενων χρωματιστές, κοφτάδες, μηχανικοί, σταματωτάδες, φοδραρίστριες	Δήμοι Καστοριάς , μετά από διαβούλευση του σωματείου εργαζομένων και Ενώσεων γουνοποιών	Εκμάθηση εξειδικεύσεων εργαζόμενου στην επεξεργασία δέρματος, απευθύνεται σε προσωπικό και επιχειρηματίες μικρομεσαίων επιχειρήσεων που ασχολούνται με τη γούνα καθώς και σε ανέργους.
2.1.2	Σεμινάριο δια βίου μάθησης εκμάθηση ξένων γλωσσών ρώσικων και κινέζικων με την ειδική ορολογία που χρησιμοποιείται στην γουνοποιία	Δήμοι Καστοριάς , μετά από διαβούλευση του σωματείου εργαζομένων και Ενώσεων γουνοποιών	Εκμάθηση καινοτόμων πρακτικών σε εργαζόμενους και επιχειρηματίες μικρομεσαίων επιχειρήσεων που ασχολούνται με τη γούνα καθώς και σε ανέργους. Ανάπτυξη Δραση για την ανάπτυξη της Γουνοποιίας Καταπολέμηση της ανεργείας και του κοινωνικού αποκλεισμού
2.1.3	Σεμινάριο δια βίου μάθησης εκμάθηση εργαζόμενης/ου στην εργασία εκτροφής γουνοφόρων ζώων	Δήμοι Καστοριάς , μετά από διαβούλευση του σωματείου εργαζομένων και Ενώσεων γουνοποιών	Εκμάθηση εξειδίκευσης σε εργαζόμενους και επιχειρηματίες μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων που ασχολούνται με τη γούνα καθώς και σε ανέργους.
2.1.4	Σεμινάριο δια βίου μάθησης Μόδα και μοντέλα ενδυμάτων από γουνοδέρματα γούνα από εξειδικευμένο προσωπικό	Δήμοι Καστοριάς , μετά από διαβούλευση του σωματείου εργαζομένων και Ενώσεων γουνοποιών	Εκμάθηση σχεδιασμού ενδυμάτων σε εργαζόμενους και επιχειρηματίες μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων που ασχολούνται με τη γούνα καθώς και σε ανέργους.
Μέτρο 2.2	Ανάπτυξη Γουνοποιίας		
2.2.1	Οργάνωση επαφών με επιμελητήρια από Ρωσία, Κίνα, και Ουκρανία	Δήμοι Καστοριάς, Επιμελητήρια ΑΕΙ ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας σωματείου εργαζομένων και Ενώσεων γουνοποιών	Διοργάνωση Εκθέσεων γουνοφόρων ενδυμάτων , Ημερίδων επιστημονικού χαρακτήρα με θέμα την γουνοποιία.
	ΑΞΟΝΑΣ 3 Αναπτυξιακές Πολιτικές Στον Πολιτισμό, Δημιουργικότητα Και Μέτρα Κατα		

	Του Κοινωνικού Αποκλεισμού		
ΜΕΤΡΟ 3.1	Πολιτικές για την ανάπτυξη στον Πολιτισμό		
3.1.1	Πολιτικές για την ανάπτυξη στον τοπικό Πολιτισμό	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς	Δράσεις οργανωμένης προβολής • Διατήρηση, ενίσχυση και προώθηση των τοπικών εθίμων, εορτών και εκδηλώσεων • Διοργάνωση Παραδοσιακών Πολιτιστικών Εκδηλώσεων • Δημιουργία – Λειτουργία Μουσείων • Δικτύωση επισκέψιμων ιστορικών και παραδοσιακών χώρων
3.1.2	Δράσεις Ενίσχυσης Σύγχρονης Πολιτιστικής Δημιουργίας	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς πολιτισμού	• Δράσεις οργανωμένης προβολής και ανάδειξης της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας • Διοργάνωση Σύγχρονων Πολιτιστικών Εκδηλώσεων • Στήριξη Πολιτιστικών Συλλόγων
ΜΕΤΡΟ 3.2	Πολιτικές για την ανάπτυξη στην Καινοτομία και Δημιουργικότητα		
3.2.1	Δημιουργία δικτύωσης για την ανάπτυξη της Καινοτομίας και Δημιουργικότητας	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς	Δημιουργία πλατφόρμας φορέων με σκοπό την Καινοτομία και Δημιουργικότητας , Οργάνωση σεμιναρίου πάνω στην καινοτομία
3.2.2	Κλάδοι Πολιτισμού και Δημιουργικότητας ΚΠΔ	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, φορείς Πολιτισμού Επιμελητήρια	Δράσεις οργανωμένης προβολής για την ενημέρωση του ΚΠΔ. Σεμινάρια σε Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις για τους ΚΠΔ
ΜΕΤΡΟ 3.3	Μέτρα κατά του Κοινωνικού Αποκλεισμού		
3.3	Ανάπτυξη Δράσεων Κοινωνικής Πολιτικής	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, Κοινωνικοί φορείς	Υποστήριξη Δράσεων Κοινωνικής Πολιτικής (Κοινωνικό Παντοπωλείο, Κοινωνικό Ιατρείο, Κοινωνικά συσσίτια) Υποστήριξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων (π.χ .πρόσφυγες άπορους κλπ). Υποστήριξη ομάδων Κοινωνικής Δράσης
	ΑΞΟΝΑΣ 4 Αναπτυξιακές Πολιτικές στις Αγροτικές Επιχειρήσεις και στον Τουρισμό		
Μέτρο 4.1	Αναπτυξιακές Πολιτικές στις Αγροτικές Επιχειρήσεις		
4.1.1	Καινοτομία και ανάπτυξη στις Αγροτικές Επιχειρήσεις	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, Αγροτικοί φορείς Αναπτυξιακές Εταιρίες	Σεμινάρια στις εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στην αγροτική παραγωγή, Παρουσίαση νέων καλλιεργειών σε αγρότες
4.1.2	Ανάπτυξη στην κτηνοτροφία	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, Αγροτικοί φορείς Αναπτυξιακές Εταιρίες	Παρουσίαση νέων τεχνολογιών στην κτηνοτροφία, ενημέρωση για την νέες εξελίξεις στον κλάδο, δικτύωση των κτηνοτρόφων για την εύρεση αγορών.
Μέτρο 4.2	Αναπτυξιακές Πολιτικές στον Αγροτουρισμό		
4.2.1	Ανάπτυξη Αγροτουρισμού	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, Αγροτικοί φορείς Αναπτυξιακές Εταιρίες	Πρωτόηση στα ξενοδοχεία της ζώνης τοπικών αγροτικών προϊόντων. Δημιουργία ειδικών μονάδων σε συνεργασία με αγρότες ώστε

			να παρουσιάζεται στον επισκέπτη η διαδικασία της παραγωγής αγροτικών προϊόντων.
4.2.2	Ανάπτυξη Εναλλακτικού Τουρισμού	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, Αναπτυξιακές Εταιρίες, Επιμελητήρια, ΑΕΙ ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας	Σεμινάρια κατάρτισης δια βίου επαγγελματιών που θα βοηθήσουν στις μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Ενημέρωση και διαφήμιση των μορφών εναλλακτικού Τουρισμού. Οργάνωση ημερίδων για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού. Συνδεση της τοπικής κουζίνας με κουζίνα γκουρμέ
ΑΞΟΝΑΣ 5 Ποιότητα Ζωής και Πολιτική Προστασία			
Μέτρο 5.1 Πολιτικές στην Ποιότητα Ζωής			
5.1.1	Αναπτυξιακές Πολιτικές στην Ποιότητα Ζωής	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, Φορείς, ΟΚΑΝΑ	Ενημέρωση για την μακροζωία, αντικαταναλωτικές εκστρατείες, ενημέρωση για τους κινδύνους του αλκοόλ και ναρκωτικών
5.1.2	Ανάπτυξη του μαζικού Αθλητισμού	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, Φορείς, Αθλητικοί σύλλογοι	Προγράμματα Μαζικού Αθλητισμού από τους δήμους της ζώνης Καστοριάς Φλώρινας
5.1.3	Εργα που αφορούν την ανάπτυξη της Ποιότητας ζωής	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας,	Εργα επιδιόρθωσης οδικών δικτύων όπου είναι ο τομέας ευθύνης των Δήμων. Επιδιορθώσεις αντλιοστασίων και έλεγχος της ποιότητας του νερού.
Μέτρο 5.2 Πολιτική Προστασία			
5.2.2	Πολιτική Προστασία και κοινωνία	Δήμοι Ζώνης Καστοριάς-Φλώρινας, Πυροσβεστική Εθελοντικές ομάδες. Πανεπιστήμιο ΕΚΠΑ Γεωλογίας	Διαβούλευση για την εκπόνηση ρεαλιστικών σχεδίων Πολιτικής Προστασίας. Ημερίδα για τις Φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, Δραστηριοποίηση τοπικών εθελοντικών ομάδων, ενημέρωση κοινού.

Στις στρατηγικές υποδομές αναφέραμε στις χωρικές προτεραιότητες την κατασκευή Κύριας οδού Κρυσταλλοπηγής –Φλώρινας όπου θα συμβάλει για την άρση αποκλεισμού και την επικοινωνία των πόλεων Καστοριάς Φλώρινας. Και την αποπεράτωση των ημιτελών έργων, των φραγμάτων Νεστορίου, Διποταμίας στην Καστοριά και φράγματος Τριανταφυλιάς στην Φλώρινα.

Δεν τοποθετήθηκαν στο Υπόδειγμα Επιχειρησιακού Προγραμματισμού: Άξονες – Μέτρα – Έργα γιατί έχουν να κάνουν με Εθνικό Επιχειρησιακό Προγραμματισμό.

Συμπεράσματα –Προτάσεις

Η ανάλυση της Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας μας παρουσίασε μια περιοχή με τα εξής χαρακτηριστικά:

Η οικονομική κρίση έχει αφήσει έντονα τα σημάδια της, ως αποτέλεσμα είναι η μεγάλη ανεργία που έχει καταγραφεί (στατιστικά Eurostat).

Είναι μια περιοχή με έντονες ενδοπεριφερειακές ανισότητες λόγω ορεινότητας, ανάπτυξη των αστικών περιοχών, ερήμωση των οικισμών της υπαίθρου, διαφορά Τοπικά συστήματα Παραγωγής κλπ

Αναφέρθηκε η σχέση του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, το οποίο αποτελεί κατά την Παγκόσμια Τράπεζα μονάδα μέτρησης για την ανάπτυξη, με την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία και εξετάστηκε σε πολλές περιπτώσεις ιδίως στους παραγωγικούς κλάδους η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία των κλάδων σύμφωνα με την ταξινόμηση κατά κλάδο (A10) - NACE REV.2 της ΕΛΣΤΑΤ με σημεία αναφοράς την περιοχή Καστοριά, Φλώρινας και την επικράτεια της Ελλάδας καθώς και η ποσοστιαία μεταβολή τους για τα έτη 2008, 2016.

Στην πρωτογενή παραγωγή συμπεραίνεται ότι ο αγροτικός κλάδος μπορεί να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο, αρκεί να αποπερατωθούν τα φράγματα που θα μπορέσουν να μετατρέψουν τα «ξερικά» αγροτεμάχια σε ποτιστικά, με τον τρόπο αυτό θα μπορέσουν να γίνουν και άλλες καλλιέργειες και να γίνει μια στροφή στην παραγωγή ποιοτικών αγροτικών προϊόντων τόσο γεωργικών όσο και κτηνοτροφικών.

Στην δευτερογενή παραγωγή στον κλάδο της ενέργειας, παρά τη συζήτηση που γίνεται για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, που στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας είναι κυρίως οι φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, το φυσικό αέριο στην περιοχή της Ζώνης Φλώρινας Καστοριάς και η αξιοποίησή του είναι μύθευμα, παρά την έρευνα που έγινε κατά την εκπόνηση της εργασίας δε διαπιστώθηκε κάποια σοβαρή προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Ο αγωγός ΤΑΠ θα μεταφέρει μόνο το φυσικό αέριο, η προσπάθεια πάλι παραγωγής ενέργειας από φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις δεν έχει φθάσει ακόμα σε ικανοποιητικό επίπεδο. Έτσι λοιπόν, ο λιγνίτης παραμένει το κύριο καυσίμο για τους Ατμοηλεκτρικούς Σταθμούς οι οποίοι είναι «η αιχμή του δόρατος» για την παραγωγή ενέργειας και όχι μόνο, αφού οι Ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί, τροφοδοτούν την τηλεθέρμανση του Αμυνταίου και της Φλώρινας. Δυστυχώς η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να μειώσει την καύση του λιγνίτη που είναι ένας από τους κύριους στόχους στην στρατηγική πολιτική της «Ευρώπης 2020». Θα πρέπει λοιπόν, να συνεχισθεί η παραγωγή ενέργειας από τον λιγνίτη ώσπου οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας να παράγουν αξιόλογη ενέργεια χαμηλού κόστους.

Στον κλάδο της βιοτεχνίας και βιομηχανίας και όσο αφορά την γουνοποιία και αγροτικά προϊόντα υπάρχουν Τοπικά Συστήματα Παραγωγής τα οποία για πολλά χρόνια υπηρξαν οι προωθητικές δραστηριότητες, ο κύριος μοχλός ανάπτυξης της Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας για τα νοικοκυριά. Ασκείται όμως κριτική ότι δεν προσμετρούνται τα στατιστικά δεδομένα όπως θα έπρεπε από την Ελληνική Στατιστική Αρχή στον κλάδο της γουνοποιίας, λόγω ιδιαιτεροτήτων του.

Ο κατασκευαστικός κλάδος, σύμφωνα με τον πίνακα 32 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (A10) - NACE REV.2 κλάδος κατασκευές παρουσιάζει εντονη αρνητική ποσοστιαία μεταβολή κυρίως στην περιοχή της Καστοριάς, από αυτή της Φλώρινας και της Ελλάδας.

Στην τριτογενή παραγωγή αναφέραμε την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία των κλάδων της, σύμφωνα με την ταξινόμηση (A10) - NACE REV.2 στα σημεία αναφοράς περιοχών Καστοριάς, Φλώρινας και Ελλάδας όπου και πάλι η οικονομική κρίση διαδραμάτισε μεγάλο ρόλο, η ποσοστίαία μεταβολή των 2008 και 2006 είναι αρνητική, μάλιστα η Ελλάδα έχει μεγαλύτερη αρνητική μεταβολή από την Καστοριά και την Φλώρινα, σε όλους τους κλάδους εκτός του εμπόριο.

Στην τριτογενή παραγωγή ο τουρισμός ιδίως ο εναλλακτικός τουρισμός και τα είδη του έχουν περιγραφεί σε υποκεφάλαιο ως ως προωθητική δραστηριότητα που μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της περιοχής, λόγω και των πολιτιστικών υποδομών και των εγκαταστάσεων που υπάρχουν.

Ο τουρισμός αποτελεί τον σημαντικότερο τομέα της ελληνικής οικονομίας. Συγκεκριμένα, καθ' όλη τη διάρκεια της μεγάλης οικονομικής κρίσης της χώρας, αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς για πολλές επιχειρηματικές δραστηριότητες αλλά και για αρκετές περιοχές της Ελλάδας. Η συνεισφορά του στο ΑΕΠ Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ξεπερνά άμεσα το 17% και έμμεσα το 30%.Ο τομέας του τουρισμού στη χώρα μας, καλείται συνεχώς να προσαρμόζεται απέναντι στις νέες προκλήσεις που προκύπτουν, είτε αυτές αφορούν εσωτερικούς παράγοντες (οικονομική αστάθεια, ανασφάλεια, τραπεζική κρίση) είτε σχετίζονται άμεσα με κοινωνικοπολιτικές αναταραχές σε ανταγωνίστριες χώρες.

Οι παράγοντες που ελκύουν τους τουρίστες τα πολιτισμικά αξιοθέατα, το καλό κλίμα και οι φυσικές ομορφιές υπάρχουν στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας..

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω εξετάσθηκε η εφαρμογή στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης στη ζώνη Καστοριάς Φλώρινας, όπου σύμφωνα με αυτήν, η οικονομική ανάπτυξη προκύπτει από την δραστηριοποίηση οικονομικών παραγόντων, όπως (Νοικοκυριά, Επιχειρήσεις, και Κράτος) που επενδύουν σωρεύοντας κεφάλαιο (Ανθρώπινο Κεφάλαιο, Έρευνα και Ανάπτυξη, Φυσικό Κεφάλαιο και Δημόσιο Κεφάλαιο-Υποδομές). Αυτές οι επενδύσεις χρηματοδοτούνται από τα εισοδήματα που προκύπτουν από την οικονομική μεγέθυνση, και με τη σειρά τους δημιουργούν μεγέθυνση, διότι επιτρέπουν την αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας, ενώ ταυτόχρονα διαμορφώνουν θετικές εξωτερικές οικονομίες. Έτσι η μεγέθυνση είναι αυτοσυντηρούμενη και σωρευτική και εξαρτάται από το απόθεμα κεφαλαίου, τις υποδομές, τις σωρευμένες γνώσεις, τις καινοτομίες, κ.λπ. Συμπεραίνεται ότι όρος “Ενδογενής” αποδίδει την ερμηνευτική ιδιότητα ως προς τη δημιουργία της μεγέθυνσης, που χαρακτηρίζει τις εσωτερικές μεταβλητές του συστήματος, και τις ικανότητες και τις συμπεριφορές των οικονομικών παραγόντων. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), το κοινωνικό κεφάλαιο ορίζεται ως “τα δίκτυα και οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων και τα οποία μαζί με τους κοινούς κοινωνικούς κώδικες, τις κοινές αξίες και αντιλήψεις διευκολύνουν την συνεργασία και προάγουν το κοινωνικό όφελος (OECD: 2000, σελ. 43) Σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό, το κοινωνικό κεφάλαιο δρα ως κοινωνική “κόλλα”, δημιουργώντας ισχυρούς δεσμούς μεταξύ ατόμων ή κοινωνικών ομάδων. Το κοινωνικό κεφάλαιο, με όρους θετικών οικονομικών, ορίζεται ως “τα πρόσθετα παραγωγικά οφέλη που απολαμβάνει μια κοινωνία στο σύνολό της τα οποία προκύπτουν από τις συνέργειες των κοινωνικών σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης” (Szreter, 2000). Στις προσπάθειες δικτύωσης, η έλλειψη κοινωνικού κεφαλαίου της προκύπτουν από την συνεργασία, την κοινή επίλυση προβλημάτων και την ανταλλαγή γνώσης

Το ανθρώπινο κεφάλαιο αντιπροσωπεύει πολύτιμους πόρους, όπως είναι η γνώση κι οι

δεξιότητες που εκπορεύονται από την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την εμπειρία. Μερικά είδη ανθρώπινου κεφαλαίου, όπως η ομαδική εργασία και η ικανότητα επικοινωνίας λειτουργούν υποστηρικτικά προς το κοινωνικό κεφάλαιο. Επομένως επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο συμβάλλουν στην ανάπτυξη και των δύο τύπων κεφαλαίου.

Οι θεωρίες της Ενδογενούς Ανάπτυξης αναφέρονται στα μοντέλα της τοπικής ανάπτυξης, της κοινοτικής οικονομικής ανάπτυξης και του καινοτόμου περιβάλλοντος (*milieu innovateur*).

Σύμφωνα με τον ορισμό της Επιτροπής για τον Εδαφικό Σχεδιασμό και την Περιφερειακή Ελκυστικότητα - *Délégation interministérielle à l'aménagement du territoire et à l'attractivité régionale (DATAR)* (Gouttebel, 2003), Τοπική Ανάπτυξη είναι η ενεργοποίηση, στο πλαίσιο μιας κοινοτικής συνεργασίας, ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού σχεδίου που κινητοποιεί αναπτυξιακούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς και ανθρώπινους πόρους.

Η Τοπική Ανάπτυξη βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

Η ανάπτυξη είναι μια παγκόσμια διαδικασία

Οι μικρο-πρωτοβουλίες συμμετέχουν στην παγκόσμια ανάπτυξη

Οι άνθρωποι πόροι είναι η κινητήριος δύναμη της ανάπτυξης

Η κοινοτική οικονομική ανάπτυξη (*Community Economic Development*) είναι μια ιδιαίτερη μορφή της Τοπικής Ανάπτυξης που βασίζεται στις ίδιες θεωρητικές βάσεις, την ενεργοποίηση του πληθυσμού στην αναπτυξιακή διαδικασία και στην τοπική επιχειρηματικότητα (Newman *et al.*, 1986). Στοχεύει στην κινητοποίηση των πολιτών, στην αλληλεγγύη, στην δημιουργικότητα και στην αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων. Η εφαρμογή της Ενδογενούς Ανάπτυξης γίνεται σε Τοπικό Επίπεδο, ιδιαίτερη μορφή της είναι η Τοπική Ανάπτυξη αυτό μπορεί να γίνει με την ισόρροπη ανάπτυξη του χώρου .

Προκειμένου λοιπόν να επιτευχθεί ο στρατηγικός στόχος της ισόρροπης ανάπτυξης του χώρου θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις ορεινές περιοχές της Ζώνης Καστοριάς Φλώρινας, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σημαντικά αναπτυξιακά προβλήματα .

Η πρότασή είναι η δημιουργία μίας οδού κύριας κυκλοφορίας, που θα ενώνει τη Φλώρινα με την Κρυσταλλοπηγή. Έτσι θα ενώνεται και με τον κάθετο άξονα της Εγνατίας Κρυσταλλοπηγή Σιάτιστα) θα υπάρχει λοιπόν πιο γρήγορη πρόσβαση προς τις Πρέσπες και σύνορα με FYROM από την πλευρά της Εγνατίας οδού, αλλά από την πλευρά της Φλώρινας και των Πρεσπών πιο γρήγορη πρόσβαση στον κάθετο άξονα της Εγνατίας, και στην ίδια την Εγνατία. Έτσι θα μπορούν εμπορεύματα, ταξιδιώτες να έχουν πιο γρήγορη πρόσβαση σε άλλα αστικά κέντρα.

Θέτονται λοιπόν βάσεις για άρση του απομονωτισμού για όλη τη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας, κυρίως για τους δύο ορεινούς Δήμους που υπάγονται στη ζώνη σύμφωνα και με τη νομοθεσία των ορεινών περιοχών των Δήμων Νεστορίου και Πρεσπών που όπως αναφέρθηκε ήδη συνεργάζονται με προγραμματική σύμβαση στο αντικείμενο της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών.

Στα πλαίσια της ενδογενούς ανάπτυξης υπάρχει η θεωρία του Πόλου Ανταγωνιστικότητας, ο οποίος συγκεντρώνει σε ένα συγκεκριμένο χώρο και συνήθως σε μια θεματική, μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, εργαστήρια, κέντρα έρευνας και κέντρα κατάρτισης (Tholoniati & Bouabdallah, 2006) όπως ακριβώς συμβαίνει και στην Καστοριά με την επεξεργασία των γουνοδερμάτων Ως πόλος ανταγωνιστικότητας

προτάθηκε να οριστεί η Περιοχή της Καστοριάς

Μια άλλη κοινωνιολογική προσέγγιση που αφορά την ενδογενή ανάπτυξη, είναι αυτή της Δημιουργικής Πόλης, η οποία στηρίζεται στην στόχευση και καθορισμό των στοιχείων, που επιτρέπουν σε ένα Αστικό Κέντρο να προσελκύσει ομάδες ανθρώπων που μπορούν να αποτελέσουν ένα καθοριστικό παράγοντα της αστικής δυναμικής. Η ως άνω προσέγγιση βασίζεται στην άποψη της θεωρίας της Ενδογενούς Ανάπτυξης ότι οι τεχνολογικές αλλαγές είναι ουσιαστικά μια διαδικασία πολιτισμικής μεταβολής (Perret, 2011).

Βασικές έννοιες της προσέγγισης αυτής είναι:

Η Δημιουργική Οικονομία, που αναλυθηκε για την περιοχή ενδιαφέροντός, στο υποκεφάλαιο για τους πολιτιστικούς φορείς και για τους κλάδους Πολιτισμού και Δημιουργικότητας.

Η Δημιουργική Τάξη, η οποία απαρτίζεται από επιστήμονες, ερευνητές, καλλιτέχνες, συγγραφείς, κ.λπ.

Η Δημιουργική Πόλη, όπου συγκεντρώνονται κλάδοι της Δημιουργικής Οικονομίας και δραστηριοποιείται η Δημιουργική Τάξη.

Προτάθηκε να οριστούν ως Δημιουργικές πόλεις η Καστοριά και η Φλώρινα.

Επίσης προτάθηκε Υπόδειγμα Επιχειρησιακού Προγραμματισμού: Άξονες – Μέτρα – Έργα στα πλαίσια της Ενδογενούς Ανάπτυξης.

Οι άξονες που προτείνονται είναι:

- I. Πληροφόρηση, κατάρτιση, δικτύωση, μικρομεσαίων επιχειρήσεων*
- II. Κατάρτιση και Πρακτικές Ανάπτυξης στην Γουνοποιία*
- III. Αναπτυξιακές Πολιτικές Στον Πολιτισμό, Δημιουργικότητα Και Μέτρα Κατα Του Κοινωνικού Αποκλεισμού*
- IV. Αναπτυξιακές Πολιτικές στις Αγροτικές Επιχειρήσεις και στον Τουρισμό*
- V. Ποιότητα Ζωής και Πολιτική Προστασία*

Συμπεραίνεται για την Ζώνη Καστοριάς -Φλώρινας ότι υπάρχουν οι προϋποθέσεις για ενδογενή ανάπτυξη γιατί και προωθητικές δραστηριότητες υπάρχουν, και ανθρώπινο κεφάλαιο που με τις κατάλληλες συνθήκες θα μπορέσει να μετουσιωθεί σε κοινωνικό κεφάλαιο.

Όμως η νοοτροπία των συντεχνιών , ο φόβος μπροστά στην καινοτομία, ο ατομισμός, η έλλειψη κουλτούρας διαλόγου, είναι ανασταλτικοί παράγοντες .

Τέλος οποιοδήποτε σχέδιο στρατηγικής ανάπτυξης θα πρέπει πέρα από το όραμα να βασίζεται στο ρεαλισμό και στην γνώση για να έχει αποτέλεσμα.

Βιβλιογραφία

- 1) ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΦΑΣΟΥΛΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ ‘ ‘ ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ’ ’ <http://www.prespabeans.gr/>
- 2) Αλεξάκος Χ. και Λουκανίδου Ο. (2011) Αρχές και Πρακτικές Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού στον Δημόσιο Τομέα, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης: Αθήνα
- 3) Αναπτυξιακή Καστοριάς <http://www.ankas.gr/>
- 4) Αναπτυξιακή Φλώρινας <http://www.anflo.gr/>
- 5) Απασχόληση, Αμοιβές, Θεσμικές Παρεμβάσεις Στο Δημόσιο Τομέα Στο Πλαίσιο Περιοριστικών Πολιτικών Κοινωνικό Πολύδεντρο ΑΔΕΔΥ Νοεμβριος 2016, kpolykentro.gr/wpcontent/uploads/2016/12/epikairopoiisi_apasxolisi_dimosio.pdf
- 6) Απασχόληση, Αμοιβές, Θεσμικές Παρεμβάσεις Στο Δημόσιο Τομέα Στο Πλαίσιο Περιοριστικών Πολιτικών Κοινωνικό Πολύδεντρο ΑΔΕΔΥ Μάιος 2017 kpolykentro.gr/wpcontent/uploads/2017/.../ΠεριοριστικεςΠολιτικες_Μάιος2017.pdf
- 7) Αποεπένδυση ΔΕΗ: Εξοικονόμηση 21,2 εκ ευρώ από την εθελούσια – Ξεκίνησε το πρόγραμμα μεταθέσεων-Ζυμώσεις για το κόστος εφοδιασμού της Μελίτης <https://energypress.gr/news/apoependysi-dei-exoikonomisi-212-ek-eyro-apo-tin-etheloyisia-xekinise-programma-metatheseon>
- 8) Αρτελάρης Παναγιώτης Χατζημιχάλης Κων/νος Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό Νέες θεωρητικές προσεγγίσεις και η εφαρμογή τους στην Ελλάδα Εκδόσεις Κριτική 2016, κεφάλαιο 14 Ανάπτυξη/κρίση και ανθρώπινο δυναμικό στο τοπικό παραγωγικό σύστημα Γουνοποίησης στην Καστοριά.
- 9) Αυδίκος Βασίλης Οι Πολιτιστικές Και Δημιουργικές Βιομηχανίες Στην Ελλάδα Εκδόσεις επίκεντρο 2014
- 10) Βιομηχανικό πάρκο Καστοριάς <https://www.etvavipe.gr/el/IndustrialAreas/>
- 11) KastoriaIndustrialArea.aspx
- 12) Βιομηχανική Περιοχή Φλώρινας <https://www.etvavipe.gr/el/IndustrialAreas/FlorinaIndustrialArea.aspx>
- 13) ΓΕΝΟΠ ΔΕΗ: Κώδωνας κινδύνου για «βίαιη αποβιομηχάνιση» <https://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/business-news/227784/genop-dei-kodonas-kindynou-gia-viaii-apoviomixanisi>
- 14) ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ Α.Ε. (ΓΕΟΚ) <http://geok.gr/>
- 15) Γκόνου Γεωργία, Αναστασία Σισμανίδου Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση και Δια Βίου Μάθηση ΥΠΕΣ,ΚΕΔΕ, ΕΕΤΑΑ ΑΕ Η Δημοτική Επιχείρηση Τηλεθέρμανσης Ευρύτερης Περιοχής Αμυνταίου (ΔΕΤΕΠΑ) <http://detepa.gr/i-epixeirisi/>
- 16) Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Φλώρινας (Δ.Ε.Υ.Α.Φ.) <http://www.deyaflo.gr/>
- 17) Δημήτριος Πάτρωνας και Μάνος Παυλάκης Παύλος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Αθήνα 2011
- 18) ΔΙΑΔΥΜΑ Παρουσίαση <http://www.diadyma.gr/>
- 19) Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Καστοριάς <http://dide.kas.sch.gr/>
- 20) Διεύθυνση πρωτοβάθμιας Φλώρινας <http://dide.flo.sch.gr/>
- 21) Διεύθυνση πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Καστοριάς <http://dipe.kas.sch.gr/>
- 22) Διεύθυνση πρωτοβάθμιας Φλώρινας <http://dipe.flo.sch.gr/>

- 23) Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2017 για την Ελλάδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- 24) ΕΛΣΤΑΤ <https://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SEL45> Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) (Προσωρινά Στοιχεία) (2000 - 2016)
- 25) ΕΛΣΤΑΤ <https://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SEL45/-> Περιφερειακοί Λογαριασμοί - Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία για το έτος 2016 και αναθεωρημένα στοιχεία για το έτος 2015
- 26) Επιμελητήριο Καστοριάς <http://www.kastoriachamber.gr/kastoria/shared/index.jsp?context=101>
- 27) Επιμελητήριο Φλώρινας <http://www.ebef.gr/florina/shared/index.jsp?context=101>
- 28) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΕΠ-ΠΔΜ) 2014-2020 1η αναθεώρηση του προγράμματος με την έγκρισή του από την ΕΕ στις 6-12-2017.
- 29) Ίδρυση θεματικού δικτύου εκπαίδευσης με θέμα: «Γούνα, Περιβάλλον και Πολιτισμός» <https://sentra.com.gr/idrysh-thematikoy-diktyou-ekpaidefshs-me-thema-goyna-perivallon-kai-politismos/>.
- 30) Ιωάννης Ψυχάρης Καθηγητής Επιστημονικός Υπεύθυνος της Μελέτης ΤΡΙΕΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ της Δημόσιας Διοίκησης & της Τοπικής Αυτοδιοίκησης 2016 – 2018, ΙΤΑ, 27-2-2017
- 31) Κοκκωση Β Τσαρτας Σ-Γκριμπα Ειδικες Και Εναλλακτικές Μορφες Τουρισμου Εκδόσεις Κριτική(2011)
- 32) Κόνσολας Νικόλαος Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική Εκδόσεις Παπαζήση 1997.
- 33) Κουφάρης Γιώργος, 2010. Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές. Περιοδικό Χρήμα, Issue Ιανουάριος - Φεβρουάριος.
- 34) .Μυλόπουλος Γιάννης καθηγητής, πρόεδρος Αττικό Μετρό Α.Ε.Περιβάλλον και ανάπτυξη: η κρίση και η ευκαιρία Συντάκτης: <http://www.efsyn.gr/arthro/perivallon-kai-anaptyxi-i-krisi-kai-i-eykairia> 10. 15ο τεύχος του περιοδικού «Ουτοπία» με αφιέρωμα στην Παραγωγική Ανασυγκρότηση (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2016)
- 35) Οι εξελίξεις στον χώρο της γούνας
https://www.902.gr/sites/default/files/MediaV2/20180525/oi_exelixeis_sti_goyna_.pdf
- 36) Ορυκτα <http://www.orykta.gr/oryktes-protos-yles-tiw-ellados/energeiaka-orykta->
- 37) Πάλλης Χρήστος Άρθρο εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ Η στροφή στον ποιοτικό τουρισμό . Χρήστου Λ. Πάλλη διδάκτωρ Οικονομικών, πρ. προέδρου του ΕΟΤ <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=943517>
- 38) Πάλλης Χρήστος Σημειώσεις Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη του ΜΠΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ
- 39) ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ <https://www.uown.gr/>.
- 40) Παπαδασκαλόπουλος Νικολόπουλος «Ο ρόλος του Κοινωνικού Κεφαλαίου στην Τοπική Ανάπτυξη 2018.
- 41) Παπαδασκαλόπουλος Αθανάσιος Χριστοφάκης Μανώλης Περιφερειακός, Προγραμματισμός εκδόσεις Παπαζήση 2009
- 42) Παπαδασκαλόπουλος Αθανάσιος Σημειώσεις από το μάθημα Επιχειρησιακός Περιφερειακός, Προγραμματισμός του ΜΠΣ Στρατηγικές διαχείρισης Καταστροφών και Κρίσεων Στρατηγικές Αειφόρου Ανάπτυξης Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση 2017 .

- 43) ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ EURES
<https://ec.europa.eu/eures/>
- 44) Στοιχεία απορρόφησης Κονδυλίων Δήμων 2017 anaptyxi.gov.gr
- 45) Σχέδιο Στρατηγικού Σχεδιασμού του Δήμου Νεστορίου 2015-2019 Αριθμ 19/2015 Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Νεστορίου.
- 46) Σχέδιο Στρατηγικού Σχεδιασμού του Δήμου Καστοριάς 2015-2019 Αριθμ 204/2016 Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Καστοριάς.
- 47) Σχέδιο Στρατηγικού Σχεδιασμού του Δήμου Αμυνταίου 2015-2019
- 48) Σωτηριαδη Α Σφαρσαρη Εναλλακτικές Και Ειδικες Μορφες Τουρισμου (Επιμελεια) Εκδόσεις Ιντερβουκ (2009)
- 49) ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ <https://www.teiwn.gr>
- 50) Χριστοφάκης Μανώλης Τοπική Ανάπτυξη και Περιφερειακή Πολιτική εκδόσεις Παπαζήση 2001
- 51) Συλλογικά
- 52) Εκπαίδευση και Τοπική Αυτοδιοίκηση Μια πρόταση για αποκέντρωση της ελληνικής εκπαίδευσης ΙΤΑ 2008 ΙΕ Πυργιωτάκης, Α Μπρούζος, Ν. Παπαδάκης, Ζ Παληός, Β Κουλαϊδης.
- 53) ΤΡΙΕΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ 2016-2018 Αθήνα Ιούλιος 2016 Συλλογικό έργο των
 Νικόλαος Κόνσολας, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου, Αντιπρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ), Συντονιστής • Ιωάννης Ψυχάρης, Καθηγητής Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου, Μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του ΙΤΑ, Επιστημονικός Υπεύθυνος • Παναγιώτης Μαΐστρος, Πολιτικός Μηχανικός, Επιστημονικός Σύμβουλος ΚΕΔΕ, πρ. Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διοίκησης ΥΠΕΣΔΔΑ, Σύμβουλος • Αθανάσιος Παπαδασκαλόπουλος, Καθηγητής Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου, Διευθυντής του Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης, Σύμβουλος Συνεργάστηκαν στην εκπόνηση της Μελέτης: • Παναγιώτης Ζυγούρης, Δικηγόρος, Νομικός Σύμβουλος ΚΕΔΕ • Ντορέτα Αλεξίου, Δικηγόρος, Νομικός Σύμβουλος ΚΕΔΕ • Ράλλης Γκέκας, Δρ Οικονομολόγος, Επιστημονικός Σύμβουλος ΚΕΔΕ • Δήμητρα Κουτσούρη, Πολιτικός Επιστήμων, Επιστημονικός Σύμβουλος ΚΕΔΕ, πρ. Γενική Διευθύντρια Τοπικής Αυτοδιοίκησης Υπουργείου Εσωτερικών • Ιωάννης Γούπιος, Διευθυντής Αναπτυξιακών Προγραμμάτων ΟΤΑ της ΕΕΤΑΑ • Παναγιώτης Νικολόπουλος, MSc Περιφερειακής Ανάπτυξης, Υποψ. Διδ. του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου • Παναγιώτης Πανταζής, MSc Χωροταξίας - Πολεοδομίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Υποψ. Διδ. του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου
- 54) Μελέτη για την χαρτογράφηση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στην Ελλάδα τεύχος Α και Β 2016 συλλογικό έργο . Ομάδα έργου Βασίλης Αυδίκος, Λέκτορας τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο (υπεύθυνος έργου) Μάρθα Μιχαηλίδου, Επ. Καθηγήτρια τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο Γεώργιος Μιχ. Κλήμης, Αν. Καθηγητής τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο Άγγελος Μιμής, Επ. Καθηγητής τμήματος Οικονομίας Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Συνεργάτες ομάδας έργου Ελευθέριος Γαϊτανίδης, υπ. Διδάκτορας τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο

Πανεπιστήμιο Παναγιώτης Δρακάκης, υπ. Διδάκτορας τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Παναγιώτης Νικολόπουλος, υπ. Διδάκτορας τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Ελένη Κωστοπούλου, MSc. Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- 1) [http://ec.europa.eu Eurostat->database-> database by themes->population and social conditions->education and training](http://ec.europa.eu/Eurostat->database-> database by themes->population and social conditions->education and training)
- 2) “Mind the gap. Education inequality across EU region.2012”. An independent report authored for the European Commission by the NESSE network of experts, Dimitris Ballas Ruth Lupton, Dimitris Kavroudakis Benjamin, Hennig Vassiliki Yiagopoulou, Roger Dale Danny Dorling
- 3) Roberta Capello “Regional Growth and Local development Theories: Conceptual Evolution over Fifty Years of Regional Science” Geographie , economie, societate 2009 Edition Cairn info.
- 4) The impact of economic crisis on regional development in Greece καθηγητής Γιάννης Ψυχάρης παρουσίαση 25-5-2018
- 5) why tourism <http://www2.unwto.org/content/why-tourism>

ΦΕΚ ΝΟΜΟΙ

- 1) Άρθρο 16 του Συντάγματος της Ελληνικής προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας περι παιδείας.
- 2) Άρθρο 102 του Συντάγματος της Ελληνικής προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας (Ψήφισμα της 9 Ιουνίου 1975 της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων), σύμφωνα και με την Αναθεώρηση στο Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων. όπου περιγράφεται ο θεσμός των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΦΕΚ 84 τα.Α /17.4.2001).
- 3) Ν.2539/97, (ΦΕΚ 244 /τεύχος Α'/1997) Πρόγραμμα Καποδίστριας
- 4) «Ξενοκράτης» Πολιτική Προστασία Υ.Α. 1299/2003 (ΦΕΚ 423 Β' /10-4-2003) και αναθεωρήθηκε με συμπληρωματική Υ.Α. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06) με την οποία εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών».
- 5) Ν. 3463/06 (ΦΕΚ 114/08.06.2006 ΦΕΚ 992/τεύχβ/20-01-2007 καθορίζονται οι οδοί που ανήκουν στην αρμοδιότητα συντήρησης των υπηρεσιών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που υπάγονται στην Περιφέρεια
- 6) .Ν. 3584/2007 (ΦΕΚ 143/28.07.2007 τεύχος Α): Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων.
- 7) Νόμος 1069/80 (ΦΕΚ 749Β/06-05-11) και μετατρέπεται σε επιχείρηση ειδικού σκοπού, παραμένοντας Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), κοινωφελούς χαρακτήρα
- 8) Νόμος 3852/2010 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης ΦΕΚ 87 /τεύχ Πρώτο/7 Ιουνίου 2010 .
- 9) Ν. 4314/2014 Α) Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014–2020,
- 10) Νόμος 4310/2014 - Παροχή κινήτρων και διευκολύνσεων για έργα έρευνας και ανάπτυξης

- 11) Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του ν. 3419/2005 (Α 297) και άλλες διατάξεις» 3.
- 12) Ν.4399/2016 (ΦΕΚ 117/Α/22.6.2016) Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας - Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις.
- 13) Την υπαριθμ 36396/ 28 Μαρτίου 2017 εγκύκλιο του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) 2017 και τον προγραμματισμό δαπανών του ΠΔΕ για τα έτη 2018-2020
- 14) Νόμος 4369/2016 (ΦΕΚ Α 33/27-2-2016) Εθνικό Μητρώο Επιτελικών Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης, βαθμολογική διάρθρωση θέσεων, συστήματα αξιολόγησης, προαγωγών και επιλογής προϊσταμένων (διαφάνεια αξιοκρατία και αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης) και άλλες διατάξεις. Νόμο 4
- 15) (ΦΕΚ Β' 5301/26-11-2018) υπουργική απόφαση για την επιμήκυνση των ωρών λειτουργίας του ΑΗΣ Αμύνταιου

Παράρτημα Α Πίνακας 1 Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά κλάδο (Α10)* και περιφέρεια- Έτος 2016

(Προσωρινά στοιχεία. Σε τρέχουσες τιμές. Σε εκατ.€)

Περιφέρειες/Κλάδοι*	Α	Β, Γ, Δ, Ε	ΣΤ	Ζ, Η, Θ	Ι	Κ	Λ	Μ, Ν	Ξ, Ο, Π	Ρ, Σ, Τ, Υ
Αττική	290	8.296	1.432	16.554	3.999	4.683	15.893	5.012	14.217	2.830
Βόρειο Αιγαίο	116	158	75	502	41	67	350	69	686	79
Νότιο Αιγαίο	133	367	213	2.473	51	120	677	204	770	212
Κρήτη	526	795	262	2.599	148	234	987	298	1.398	374
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	478	1.070	150	1.205	101	173	725	215	1.694	214
Κεντρική Μακεδονία	1.187	3.461	539	4.915	466	703	2.909	949	5.016	1.010
Δυτική Μακεδονία	308	1.357	93	377	39	76	327	93	651	98
Ήπειρος	291	419	163	742	52	101	525	137	877	150
Θεσσαλία	952	1331	223	1.466	88	185	1.059	216	2.127	396
Ιόνια Νησιά	113	129	90	1.187	29	57	437	131	407	146
Δυτική Ελλάδα	744	914	210	1.463	174	190	1.134	198	1.626	356
Στερεά Ελλάδα	553	2552	168	1.278	76	147	859	166	1.103	241
Πελοπόννησος	623	1527	227	1.321	104	172	1.148	183	1.210	361
ΕΛΛΑΔΑ	6.313	22.376	3.844	36.082	5.366	6.908	27.032	7.871	31.783	6.469

*προσωρινά στοιχεία ΔΕΛΤΙΟ ΕΛΣΤΑΤ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ 18 Ιανουαρίου 2019

*Η περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας περιγράφεται παρακάτω πίνακα

Πίνακας 2 Περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της Α10 ταξινόμησης Nace Rev.2

A	A	Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία
	B	Ορυχεία και Λατομεία
	C	Μεταποίηση
B, Γ, Δ, Ε	Δ	Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού
		Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και
	E	Δραστηριότητες εξυγίανσης
	ΣΤ	Κατασκευές
Z, Η, Θ	Z	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετιστών
	H	Μεταφορά και Αποθήκευση
	Θ	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών
I	I	Ενημέρωση και Επικοινωνία
K	K	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές Δραστηριότητες
Λ	Λ	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας
M, N	M N	Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες
	Ξ	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα
Ξ, Ο, Π	Ο	Εκπαίδευση Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική
	Π	Μέριμνα
	P	Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία
	Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών
P, Σ, Τ, Υ	T	Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών, μη Διαφοροποιημένες Δραστηριότητες Νοικοκυριών που αφορούν την Παραγωγή Αγαθών και
		Υπηρεσιών για Ίδια Χρήση Υ Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων

Παράρτημα Β

Συνέντευξη του Μιχάλη Μουρατίδη μάνατζερ επιχειρήσεων.

Πρόλογος:

Η ιδέα αυτή της ανάπτυξης βασίζεται στα αδιαμφισβήτητα χαρίσματα που διαθέτει η μικρή Ελλάδα με τα τόσα χαρίσματα πράγμα που θα την καθιστούσε το «παγκόσμιο πρότυπο υγείας και υγιεινής ζωής».

Οι λόγοι στους οποίους θα μπορούσε να στηριχθεί αυτή η ιδέα είναι:

Οι διαχρονικές Ελληνικές διατροφικές αξίες που βρίσκει κανείς μέσα στην Ελληνική κουζίνα η οποία βασισμένη απόλυτα στο μεσογειακό πρότυπο βρίθει λαχανικών, φρούτων, βρώσιμων άγριων χορταρικών αλλά και θεραπευτικών φυτών.

Το κλίμα της Ελλάδας, ο αριθμός ημερών ηλιοφάνειας αλλά και η καθαρότητα της ατμόσφαιρας και της φύσης

Η ομορφιά και η ποικιλομορφία της άσπιλης φύσης της.

Η γενικότερη μακροζωία των Ελλήνων παρά τις αλλοιώσεις των αξιών αυτών σήμερα (Ικαρία, Κρήτη κλπ)

Αρχαία Ελλάδα, πρότυπο υγείας, αθλητισμού

Όλες οι ενέργειες θα πρέπει να συγκλίνουν στην ιδέα ότι

«Η Ελλάδα είναι το επίκεντρο του κόσμου όσον αφορά την μακροζωία και την υγεία»

και αυτό με την υγιεινή διατροφή, το κλίμα αλλά και τον τρόπο ζωής σε κάποιες περιπτώσεις.

Η ιδέα αυτή μπορεί να γίνει το επίκεντρο της ανάπτυξης της Ελλάδας αλλά και της αειφορίας μέσω του Τουρισμού, της ανάπτυξης των επιλεκτικών καλλιεργειών, ταυτόχρονα μπορεί η ανάπτυξη αυτή να αποφέρει καθαρότερη χώρα και καλύτερο επίπεδο ζωής (βλέπε Μπουτάν)

Στα πλαίσια αυτά κάθε προϊόν της Ελλάδας τουριστικό, διατροφικό με προεκτάσεις στο θεραπευτικό αλλά και αθλητικό τομέα θα απολαμβάνει την προστιθέμενη αξία της χώρας όπου τα πάντα είναι «υγιεινά».

Κατά τη γνώμη μου για να υπάρξει θα πρέπει να επενδύσουμε σε τρεις άξονες

Εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα η οποία διευρύνει την αντιληπτική ικανότητα για ευκαιρίες αλλά συμβάλει και στην δημιουργία μιας κουλτούρα βιώσιμης νοοτροπίας. (π.χ. αντιλαμβάνομαι ότι η χώρα πρέπει να μείνει καθαρή γιατί αυτό είναι συνυφασμένο με την εικόνα της χώρας προς τα έξω και χάριν αυτού κερδίζουμε και επιβιώνουμε κατά συνέπεια προστατεύω την χώρα μου)

Επιλεκτικές σπάνιες Καλλιέργειες βρώσιμων και θεραπευτικών φυτών, λαχανικών και φρούτων της Ελληνικής φύσης

Τουρισμό, κλασσικό και εναλλακτικό

Ανάλυση:

Επιλεκτικές καλλιέργειες λόγω κλίματος βιοποικιλότητας και μορφολογίας εδάφους και όχι σε μαζικές καλλιέργειες όπως γίνεται μέχρι σήμερα. Τέτοιες είναι η ρίγανη, η λεβάντα, ο σιδερίτης, η σπιρουλίνα, το σπαθόχορτο αλλά ακόμα και τα απλά φύλλα της ελιάς απ' όπου που παράγεται τελευταία ένα ισχυρό αντιοξειδωτικό υψηλής ζήτησης η ελαιοευρωπαϊνή ή ολεοευροπίνη.

Θα ήθελα να αναφέρω το Ισραήλ ως παράδειγμα το οποίο έχει κατευθυνθεί σε επιλεκτικές καλλιέργειες υψηλής ζήτησης προσαρμοσμένες στο μικροκλίμα της και τις συνθήκες της χώρας με ταυτόχρονη χρήση υψηλής τεχνολογίας στην διαχείριση νερού, σπόρων κλπ. Η χώρα μας διαθέτει απείρως περισσότερες δυνατότητες από πλευράς μορφολογίας και κλίματος και θα μπορούσαμε να παράγουμε Βιολογικά Προϊόντα υψηλής αξίας με στόχο η Ελλάδα να γίνει παγκόσμιο επίκεντρο αυτών των ποιοτικών προϊόντων

Θα μπορούσαμε να παράγουμε πρωτεΐνη από κατσίκι ήδη υπάρχει μια προσπάθεια από τη χώρα μας η οποία χρησιμοποιείται από τους αθλητές.

Δηλαδή θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε καινοτόμες ιδέες στην μεταποίηση των βιολογικών προϊόντων.

Η ποικιλομορφία της χλωρίδας μας μπορεί να βελτιώσει δραστικά την ποιότητα των διατροφικών προϊόντων και κατά συνέπεια την ανάδειξη της ελληνικής γαστρονομίας.

Ο προσανατολισμός αυτός δε θα πρέπει να συνδυάζεται μόνο με την επιχορήγηση της επένδυσης αλλά και με την ανάπτυξη του μορφωτικού κεφαλαίου στην τομέα αυτό και αυτό θα πρέπει να γίνει σε πρακτικό και όχι σε θεωρητικό επίπεδο που θα αναφερθούμε παρακάτω.

Η ανάπτυξη λοιπόν των παραπάνω θα μπορούσαν να λανσάρουν και την ελληνική γαστρονομία στο εξωτερικό όπως πχ οι Ιταλίες αυτό όμως θα πρέπει να επικοινωνηθεί σωστά για να έχει αποτέλεσμα.

Θα μπορούσαμε έτσι να οδηγηθούμε στην αύξηση των εξαγωγών, και την αύξηση του γαστρονομικού τουρισμού στη χώρα μας.

Για τον τουρισμό η γνώμη μου είναι ότι ενώ είναι κυρίως μια ορεινή χώρα δεν εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες της να αναπτύξει και άλλο τον τουρισμό, χειμερινό θρησκευτικό κλπ.

Για να γίνουν τα παραπάνω πρέπει πρώτα από όλα να υπάρξει μια κουλτούρα επιχειρηματικότητας η οποία δημιουργείται με την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση δυστυχώς πολλές προσπάθειες για τη δημιουργία συνεργασία μεταξύ των παραγωγών η και των επιχειρήσεων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατέληξαν σε αποτυχία .

Αιτία αυτών των αποτυχιών ήταν η αδυναμία συνεννόησης , γνώσης ευελιξίας και κουλτούρας των εμπλεκόμενων της πολυνομίας που μαστίζει και την Τοπική Αυτοδιοίκηση κλπ.

Πρέπει να υπάρχει όραμα και επιμέρους στόχοι καθώς και παρακίνηση, για τους εμπλεκόμενους ώστε να δημιουργηθούν συστάδες επιχειρήσεων.

Άποψη μου είναι ότι σήμερα το πανεπιστήμιο ως θεσμός το οποίο είναι το εργοστάσιο παραγωγής εξειδικευμένων στελεχών υψηλής αξίας δεν συμμετέχει ενεργά στην ανάπτυξη της χώρας (η ελάχιστη) αλλά και ο επιχειρηματικός κόσμος υπολείπεται θεωρητικής εκπαίδευσης αλλά και εξειδίκευσης. Οι δύο κόσμοι αυτοί θα πρέπει να έρθουν πιο κοντά. Το μεν πανεπιστήμιο να έρθει πιο κοντά στα πρακτικά προβλήματα και ο επιχειρηματικός κόσμος να επωφεληθεί από την γνώση του πανεπιστημίου.

Θα μπορούσαν επί παραδείγματι ομάδες πανεπιστημιακές με νέους ανθρώπους και με την συνεργασία καθηγητών να συναντώνται και να εργάζονται με ανθρώπους του επιχειρηματικού κόσμου σε κάποια project ώστε ο καθένας να μεταφέρει τις γνώσεις αλλά και την εμπειρία των επιτυχιών και αποτυχιών στον άλλο. Ταυτόχρονα η διαδικασία αυτή θα γεννάει νέα στελέχη ήδη έτοιμα να αντιμετωπίσουν τι προκλήσεις με δημιουργικότητα και επίγνωση.

Συνέντευξη του Δημήτρη Σαββόπουλου πρώην Αντιπεριφερειάρχη Καστοριάς και Δημοτικό υπάλληλο γεωπόνο του Δήμου Καστοριάς για τον πρωτογενή δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής στη Ζώνη Καστοριάς Φλώρινας .

Όσο αφορά την Αγροτική Ανάπτυξη τονίζω ότι αν και ένα μεγάλο μέρος στην Π.Ε. Καστοριάς διαπερνάται από τον ποταμό Αλιάκμονα εντούτοις δε μπορέσαμε να το αξιοποιήσουμε στις καλλιέργειες, λόγω των ημιτελών έργων των φραγμάτων Νεστορίου, Διποταμίας στην Καστοριά και φράγματος Τριανταφυλιάς στην Φλώρινα.

Έργα μεγάλης και ζωτικής σημασίας για τις περιοχές μας αλλά δυστυχώς δεν ολοκληρώνονται.

Η δημιουργία των φραγμάτων αυτών θα δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη της περιοχής γιατί θα μπορέσουν τα χωράφια να γίνουν ποτιστικά ώστε να δημιουργηθούν και άλλες καλλιέργειες πλην των σιτηρών τα οποία τα τελευταία χρόνια δεν έχουν οικονομική απόδοση.

Καλλιέργειες που μπορούν στην περιοχή να αναπτυχθούν είναι τα φασόλια, τα μήλα και τα αρωματικά φυτά (λεβάντα, τσάι, αρωματικά τριαντάφυλλα).

Εταιρίες που δραστηροποιούνται στην περιοχή μας είναι :

1) **Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ Α.Ε. (ΓΕΟΚ),** που είναι μία εταιρία λαϊκής βάσης, που μέτοχοί της είναι 867 μηλοπαραγωγοί του νομού Καστοριάς και αναγνωρισμένη ομάδα παραγωγών μήλων, τομάτας και κηπευτικών από το 1997. .. Τα μήλα διακινούνται τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στην εξωτερική. Διαθέτει συσκευαστήριο το οποίο διαθέτει ψυκτικούς θαλάμους, χωρητικότητας 10.000 τόνων και συγχρονη μονάδα διαλογής-τυποποίησης μήλων-τομάτας δυναμικότητας 12tn/ώρα υπάρχει σύστημα ολοκληρωμένης διαχ/σης σύμφωνα με τα προτυπα agro 2.1-2.2, το οποίο χορηγήθηκε για πρώτη φορά για την καλλιέργεια υπαιθρίας τομάτας στην Ελλάδα, και από το σ.ο.δ.π.globalgar. κατά τους μήνες Ιουλίο-Σεπτέμβριο διαθετεί τομάτες-κολοκυθακία-πιπεριές-μελιτζάνες και άλλα κηπευτικά και κατά τους μήνες Σεπτέμβριο-Μαΐο διαθετεί όλες τις ποικιλίες μήλων. Διαχειρίζεται 17.000.000 κιλά μήλα σε σύνολο 32.0000.000. που αφορούν την ευρύτερη περιοχή Καστοριάς

Εδώ θα πρέπει να πούμε ότι στα μήλα περιμενουμε αύξηση στην παραγωγή τα επόμενα χρόνια εξαιτίας νέων φυτεύσεων.

2) **Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Φασολοπαραγωγών Εθνικού Δρυμού Πρεσπών «ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ»** που αριθμεί 31 μέλη με ποσοστό πάνω από το 50% της παραγωγής των φασολιών Πρεσπών.

. Τα μέλη του συνεταιρισμού αναπτύσσουν δραστηριότητες για την παραγωγή, τυποποίηση και εμπορία των φασολιών των Πρεσπών. Επιπλέον, για την καλλιέργεια των φασολιών των Πρεσπών, για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και για τη διασφάλιση ποιότητας και ασφάλειας στα φασόλια Πρεσπών εφαρμόζεται **Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης**. Τα φασόλια Πρεσπών καλλιεργούνται ακολουθώντας ένα σύστημα σύγχρονης γεωργικής πρακτικής με σεβασμό στο περιβάλλον. Τέλος, τηρείται το πρότυπο **ISO 9001:2008** που διασφαλίζει και βελτιώνει την ποιότητα των φασολιών Πρεσπών αλλά και το πρότυπο **ISO 22000:2005** για την παραγωγή ασφαλών προϊόντων.

3) **Η Ανώνυμη Δημοτική Επιχείρηση Αγροτική Καστοριάς Α.Ε. – AGROKA** και οι ιδιωτικές εταιρίες η ΑΡΟΣΙΣ και η ΑΓΡΙΝΟ.

Η περιοχή Αμυνταίου είναι σε πανελλήνιο και διεθνές επίπεδο γνωστή εδώ και δεκαετίες για την αμπελοκαλλιέργεια, μία κατεξοχήν παραδοσιακή παραγωγική δραστηριότητα των κατοίκων. Η κυρίως αμπελοοινική ζώνη του Δήμου βρίσκεται ανάμεσα στις λίμνες Πετρών και Βεγορίτιδα η περιοχή έχει τον χαρακτηρισμό Ζώνη Ονομασίας Προελεύσεως Ανωτέρας Ποιότητας Κρασιού Αμυνταίου (Ο.Π.Α.Π - V.Q.P.R.D.).

Δραστηροποιούνται τα **οινοποιεία**

Βεγορίτις www.vegoritis.com.gr

ΕΑΣ Αμυνταίου www.easamyntaiou.gr
Κτήμα Άλφα www.alpha-estate.com
Κυρ Γιάννης www.kiryianni.gr
Κτήμα Καρανίκα www.karanika.com
Κτήμα Παύλου www.pavlouestate.com
Κτήμα Χατζή winwwhi@otenet.gr
Κτήμα Πετρίδη www.ktimapetridi.gr
Σονιάδης www.soniadis.gr
Μειμάρης www.stafilia.blogspot.com
Ναουμίδης www.naoumidis.gr

Η κτηνοτροφία δυστυχώς αυτό το διάστημα περνάει μεγάλη κρίση κυρίως λόγω της μείωσης της τιμής του γάλατος αλλά της μείωσης της τιμής του κρέατος .

Δυστυχώς το οδικό δίκτυο μεταξύ Καστοριάς και Φλώρινας είναι ξεπερασμένο τόσο από τη μεριά Καστοριάς Αμύνταιο όσο και από την περιοχή Βιτσίου είναι ανεκτό από τη πλευρά που καθετου άξονα της Εγνατίας ως προς τη Βίγλα καθίσταται δύσκολο το εμπόριο .

Όσο αφορά την δευτερογενή παραγωγή την γουνοποιία στην περιοχή μας τόσο από την μεριά της εκτροφής των γουνοφόρων ζώων πρώτης υλής όσο και από τη μεριά της μεταποίησης ο κλάδος βιώνει μια έντονη κρίση τα τελευταία χρόνια.

Τελειώνοντας θα αναφέρω για τον Τριτογενή τομέα στο επίπεδο του Τουρισμού ότι χρειάζεται μια ενιαία συνολική προβολή της Καστοριάς αλλά και της ευρύτερης περιοχής της Φλώρινας ως τουριστικού προορισμού που να περιλαμβάνει τις γύρω περιοχές, Λιμναίος Οικισμός Δισπηλιού , απολιθωμένο δάσος στο ΔΔ Νοστίμου του Άργους Ορεστικού Ενυδρείο γλυκού νερού στην Καστοριά σπηλιά του Δράκου περιοχή Γράμμου καθώς και την περιοχή των Πρεσπών. Βοηθάει σε αυτό πολύ ο κάθετος οδικός άξονας της Εγνατίας η Ιόνιος Οδός και το αεροδρόμιο του Άργους Ορεστικού. .

Συνέντευξη Τριανταφύλλου Ζήση μικρομεσαίου επιχειρηματία η μικρομεσαία επιχείρηση στην επεξεργασία της γούνας σήμερα. .

Σήμερα οι Βιοτεχνίες και οικοτεχνίες σήμερα έχουν μειωθεί υπερβολικά τα τελευταία έτη, ιδίως τα τελευταία δυο έτη έχουν ελαχιστοποιηθεί.

Οι λόγοι είναι οι εξής.

:Οι μικροί επιχειρηματίες στην επεξεργασία της γούνας, δε βοηθήθηκαν από το τραπεζικό σύστημα με χρηματοδοτήσεις και χαμηλότοκα δάνεια, ούτε υπήρχε και δικλείδα ασφαλείας, για την τοποθέτηση των χρημάτων στην ανάπτυξη της γουνοποιίας. Πιστεύω ότι αν υπήρχε ρευστότητα χρημάτων στην αγορά και οι μικροί επιχειρηματίες θα μπορούσαν να ελίσσονται στις δύσκολες οικονομικές συνθήκες που ζούμε.

Δυστυχώς στο σημείο που έχουμε φθάσει είναι οι μικροί επιχειρηματίες στη γούνα και οι οικοτέχνες να μην μπορούν να προσπορηθούν έτσι να μην εισέρχονται νέοι επιχειρηματίες στον κλάδο της γουνοποιίας .

Έγιναν και λάθη τα οποία είχαν να κάνουν ότι δε μπορέσαμε να λειτουργήσουμε ενιαίοι οι μικρομεσαίοι επιχειρηματίες , δε μπορέσαμε να σχηματίσουμε μια ένωση που να μας εκπροσωπεί, πολλές φορές κοιτάξαμε μόνο το ατομικό μας συμφέρον , το αποτέλεσμα ήταν ο ανταγωνισμός μεταξύ μας πολλοί μεγάλοι. Επίσης πολλές φορές εκμεταλλεύτηκαν έμποροι την κατάσταση μικρών επιχειρηματιών της γούνας αγοράζοντας τα πολύ φθηνά την παραγωγή τους .

Σε αντίθεση όμως με αυτά που συνέβησαν στους μικρούς επιχειρηματίες που αποτελούσαν την πλειοψηφία του κλάδου πριν δέκα χρόνια πλέον κατά τη γνώμη μου το 90% της επεξεργασίας γούνας έχει περάσει σε λίγους μεγάλους επιχειρηματίες.

Επίσης έχουμε εκμετάλλευση των εργαζομένων και τα μεροκάματα να έχουν μειωθεί , δεν είμαι αισιόδοξος για το μέλλον.

Συνέντευξη Σπανοδημητρίου Γιάννη Πρόεδρου πεδίου Αμυνταίου του Σπαρτακού στη ΔΕΗ Η Ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί στη Φλώρινα.

Αυτή τη στιγμή έχουμε πάρει παράταση για την λειτουργία για τον ΑΗΣ Αμυνταίου σύμφωνα με απόφαση του Υπουργείου τον Νοέμβριο του 2018.

Ο λιγνίτης παραμένει το κύριο καύσιμο για τους Ατμοηλεκτρικούς Σταθμούς Το δημόσιο λιγνιτωρυχείο Αχλάδας Ν. Φλώρινας (Αχλάδα 1 και Αχλάδα 2) απασχολεί 700 εργαζόμενους εκμισθώνεται από την εταιρεία Λιγνιτωρυχεία Αχλάδας Α.Ε ιδιωτικών συμφερόντων, ο λιγνίτης που εξορύσσεται απορροφιάται στη Λιγνιτική Μελίτης Α.Ε. (τη θυγατρική της ΔΕΗ στην οποία πέρασε εν όψει αποεπένδυσης ο Ατμοηλεκτρικός Σταθμός Μελίτης στον οποίο εργάζονται 260 εργαζόμενοι με σκοπό να πουληθεί σε ιδιώτες , το ορυχείο Βεύης το οποίο ένα 60% είναι να παραχωρηθεί σε ιδιώτες και ένα 40% να παραμείνει στη ΔΕΗ Α.Ε. Επίσης οι Ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί τροφοδοτούν την τηλεθέρμανση του Αμυνταίου και της Φλώρινας.

Τα ορυχεία του Αμυνταίου όπου απασχολούνται 500 άτομα έχουν υποστεί μεγάλο πλήγμα εξαιτίας των κατολισθήσεων τον Ιούνιο του 2017 την Ο Ατμοηλεκτρικός Σταθμός Αμυνταίου 400 εργαζόμενοι, ο οποίος είναι και ο πιο πρόσφατος ΑΗΣ είναι ένας σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργεί με λιγνίτη. Ο σταθμός ήταν προγραμματισμένο να σταματήσει τη λειτουργία του το Νοέμβριο του 2018 εξαιτίας των πιέσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά πήρε παράταση 2 χρόνια με απόφαση της Κυβέρνησης μέχρι να ολοκληρωθεί η νέα μονάδα της ΔΕΗ , η Πτολεμαΐδα 5 .

Επίσης θέλω να τονίσω ότι αν σταματήσουν οι Ατμοηλεκτρικοί Σταθμοί θα πάψει και η τηλεθέρμανση γιατί παράγεται από τα Ατμοηλεκτρικούς Σταθμούς. Κινδυνεύουν λοιπόν και οι εργαζόμενοι να μείνουν άνεργοι και να έχουμε προβλήματα στη θέρμανση τον χειμώνα.